

קונטרס

פתילי חותם

והוא

בירור הלכה

בדבר השערוריא באשת איש שנשאת לאיש זר על
סמך גט מעושה שלא כדין הפסול ובטל מן התורה,
אם בעלה מחויב או מותר, ליתן לה גט כשר בעוד
שיושבת תחת השני, טרם שיתפרדו זמ"ז

הוצאה שניה, חודש ניסן שנת תשס"ה, לפ"ק
עם תיקונים

שאלה:

בדבר השערוריא, באשת איש שגשגת לאיש זר בי"א מרחשון תשס"ה, על סמך "גט מעושה" שנערך על בעלה בי"א מרחשון תשנ"ז, במכות רצח ובמהלומות זרם אלקטרוני, הפסול ובטל מה"ת, ע"י "שר הכפיה" וכת דיליה הידועים לשמצה כמוציאי גיטין פסולין ומרבים ממזרים בישראל. הם ביצעו "כפיה" זו בעוד שכבר היה מונח גט כשר מושלש בבי"ד ע"י בעלה כשנה וחצי מלפני כן, ביום כ"א אייר תשנ"ה, והבי"ד היו מוכנים למסור לה את גט הכשר לכשתפסוק מלקפת את בעלה מזכותיו כאב לילדיו בכח ה"ערכאות", והיא מחמת תאות הנצחון ועקשנותה עיגנה את עצמה זה כמעט עשר שנים שלא באתה לבי"ד לבקש את גט הכשר. עד שבחנה לשבוק היתירא ולהגשא באיסורא על סמך "היתירם" של איזה "רבנים" מטעין ש"הכשירו" את ה"גט מעושה" הנ"ל, ולמרות שבתי דין ורבנים התרו בהם שלא ינשאו טרם שתקבל "גט הכשר". ועכשיו לאחר שגשגת להשני באיסור, מרעישים באי כוחה, שהבי"ד יצוו לשליח למסור לה את גט הכשר, בכדי למנוע את כלל ישראל מטמיעת ממזרים. ואילו לדבריהם, אם ימסרו לה הגט טרם שתפסוק מלקפת את בעלה בערכאות, יהא חוטא נשכר, וגם יטיל שאלה בכשרות הגט.

תשובה:

מכיון שה"גט מעושה" שהוציאו מבעלה בעל כרחו פסול ובטל מה"ת, והאשה אסורה על שתיהן עולמית, ע"כ חייב השני לפרוש ממנה תיכף ומיד וגם לגרשה בגט פיטורין, ואם ימאן יש לכופו על זה בהרחקה דר"ת, ולרוב פוסקים אף בשוטים, ורק אחר כך לכשתפסוק לקפת את בעלה בערכאות, וגם יסודר הדו"ד שביניהם, ינתן לה גט הכשר מה שהשליש בעלה בבי"ד, כדי שתוכל לינשא לשלישי, ופשוט שהבנים שיולדו לה מן השני טרם שיגרשה הראשון, יהיו "ממזרים" גמורים האסורים לבא בקהל.

ביאור:

היות שהגיע לבית דינינו "הכרזת" ביד"צ "קדושת לוי", שמבקשים מן בתי דין שיחוו את דעתם דעת תורה בענין המסובך הזה, דין גרמא שירדנו להזדקק בזה, ומיד התגולל לפנינו פרשה איומה, שייחבן לקבוע שעוד לא קרה "פירצה" חמור כזה במחנינו, ש"אשת איש" תנשא לאיש זר על סמך "גט" הפסול לכל הדיעות. אבל פרשה זו מעורפל בכיסוי על גבי כיסוי ואוטם על גבי אוטם, מה שגרמו ביחד ש"מכשול" גדול ונורא כ"כ היה יכול להתרחש, וביותר איך ש"לאחר מעשה" היה יכול ה"שתיקה" המזור הזה הצועק עד לב השמים, להתרחש. דהכל נעשה ב"חשבון" ממוחשב ומתוכנן מראש, צעד אחר צעד ושלב אחר שלב, מקודם נתבצע ה"גט מעושה" ע"י כנופיית "רבנים" הידועים לשמצה כמפקיעי קידושין ומוציאי גיטין פסולים ומרבים ממזרים בישראל, ששום אדם לא עלתה על דעתו לסמוך עליהם, אח"כ באו "רבנים" שומרי תו"מ "ממוצעים", ששימשו כ"גשר" בין הפוקרים ולבנינו, שע"פ הפצרת "קרוב" של האשה (בעל השפעה ממחנינו) "הכשירו" את ה"גט" הפסול, וזה שימש לה כ"עידוד" שתרהיב להנשא. ובמקום שיתחולל במחנינו רעש גדול נגד ה"היתר" - ושישדולו ה"רבנים" ממחנינו למחות בה"נישואין האסור", התרחש ההיפך, שקם "דיין" אחד ממחנינו, והוא רץ אצל "רבנים" חשובים ותמימים שאינם בתוך הענין, ותחת המסווה של "מציל" הוא מצייר להרבנים כאילו שעיקר ה"מכשול" הוא, במניעת נתינת גט כשר להאשה, וכאילו ש"מצוה" ואף "חייב" גדול יש בדבר "לזכות" את הפושעים הללו ב"גט כשר" מבעלה, כדי "להציל" את הדור העתיד "שלנו" מטמיעת "ממזרים". וככה הוא משמש בזה כ"גשר" בין הרבנים היראים ולבין אותם ה"מהרסים" וה"מחריבים" שבתוך "כנופיית המעשים", ונותן בזה יד לפושעים בשיתוף פעולה עמהם, לעודדם ולחזקם להמשיך בעריכת "גיטין מעושין", בכשיראו שהצליחו להוציא ע"ז גט כשר מן הבעל, [וה"גט מעושה" שנערך לאחרונה בלעיקוואד יוכיח]. כי מהיום ולהלאה כל אשה שתתן עיניה באחר, תזמין מקודם "גט מעושה" אצל "כנופיא" הנ"ל, ואח"כ תלך להנשא להזר על סמך "היתר" הנ"ל, תוך כדי האמתלא ד"חופת נדה" וכו', ואח"כ ירוץ ה"מרעיש" הזה אל הרבנים ממחנינו, שיחייבו את הבעל ליתן לה גט כשר בכדי "להציל" את הדור "ממזרים". וזהו מלבד העידוד שנותן בזה להעבריינים להמשיך לחיות ביחד באיסור דאורייתא. והיות שהסכנה גדולה מאוד שדבריו ימצאו אוזן קשבת אצל רבנים תמימים שאינם מרגישים בה"חורבא" הגדול וה"בכיה לדורות" מה שעלול לצאת מזה ח"ו. אשר על כן ראיתי שלא עת לחשות הוא, ע"כ מוכרחני לגלות את פני הלז בזה, שהאמת הגמור בין "להלכה", ובין בה"שקפה" שע"פ דעת רבותינו שמפיהם אנו חיים, הוא להיפך ממש מפעולותיו של מרעיש הזה. ומקודם נקדים "מבוא" קצר:

מבוא:

על גרסי (ר"י), פעם אחת הוצרך רבו ללוות, אמר לו [התלמיד]; שגר אשתך אצלי [לקבל המעות] ואלוונה, שיגר אשתו אצלו, שהה עמה שלשה ימים, קידם [בסכס] [הרב] ובא אצלו - אמר לו; אשתי ששיגרת ליך - היכן היא, אמר לו אני פטרתיה לאלתר - ושמעתי; שהתינוקות [בחורים] נתעללו בה בדרך, אמר לו [הרב]; מה אעשה,

מכת דורנו: המצאת "היתר" על כל האיסורים שכתורה, מה שע"פ דברי המהרש"א, וזה מה שהביא את "חורבן ביהמ"ק:

בגמרא (גיטין כ"ה, ע"ב). אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (מ"כ ב'; ז'), ועשוקו גבר וביתו ואיש ונחלתו, מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו - ושוליא דנגרי הוה (לא ה"ס רב למרס, אלא רב לאומנת

לאחר שנתגרשה [מבעלה, ועל זה] נתחתם גזר דין, ונראה [דה]גם שעבירת יחיד היה, כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו, נחתם גזר דין לכולם, עכ"ל"ק.

ביאור דבריו, שמדקדק בלשון הגמרא, דרך ללישנא קמא קאמר דעל "אותה שעה" נתחתם גזר דין של חורבן הבית, ומשמע דללישנא בתרא - לא יצא הקצף על "אותה שעה", ומפרש דהלשון "אותה שעה" לא קאי על זמן הסעודה כשעמד בעלה הראשון להשקות להם - וכדמשמע מפשטות לשון הגמרא, רק דקאי על אותם "שלשה ימים" כשהיתה אצלו, ומש"ה דוקא ללישנא קמא שנשאה בהיתר, יצא הקצף על "אותה שעה" כשהתנכלו להעמיק עצה ביחד איך שישאו זל"ז "בהיתר" - מכיון שזהו ענין חמור מאוד וכנ"ל, משא"כ ללישנא בתרא ש"באותה שעה" חטאו בזנות ממש, איה"ג דלא יצא קצף החורבן בשביל זאת, דהכי זו הפעם הראשון או היחיד - שתרשש שאדם חטא באשת איש, רק ש"החורבן" באה לפי לשון זה - על מה שהניחו להם לישראל ביחד ב"גישואיהן" ולא מיחו בהם, היפך הדין שאשת איש שזינתה אסורה להנשא להבועל, עכ"ל"ד.

למותר לומר, דענין "זה" הוא המהווה ה"חולשה" היותר גדול של דורנו, כלומר ה"היתרים" השונים שיש על כל ענין, ואם עד כאן היה זה רק בהנוגע ל"מנהגים" גרידא, שנטשטשו כל ה"גבולים" במה שהעמידו והדפיסו לפני הקורא "מבחר" גדול של "מנהגים", באופן שאין שום דבר עומד לפניו לתת מעצור בעדו, כי אף בעינים סגורות יכול הוא לילך לבטח דרכו לעשות כ"רצונו" - מבלי שום חשש ש"יכשל", בידעו היטב שאם לא יעלה "רצונו" כמנהג חצר חסידות זו, אז מעשיו יהיו תמים עכ"פ לפי מנהגי חסידות אחר, ואם לא לפי מנהג אשכנזים יהיה עכ"פ כמנהג הספרדיים. אבל "מבחר" זה התפשטה והתרחבה ליכנס גם לתוך תחומי "הלכות" בהנוגע ל"איסורים" גמורים, שכמעט שלא נמצא בימינו איזה "דין" בשום מקצוע בתורה - ש"גביל" את האדם, כי תיכף יציצו "מקילין" ו"מתירים" ע"ז - באופן שכמעט הותרה הרצועה לעשות כל מה שלבו חפץ - בידעו שעכ"פ לפי איזה "דיעה" הדבר מותר, מה שלפי דברי המהרש"א הנ"ל זה גרוע הרבה - כשעוברים על איסורים תוך כדי הרגעת עצמי שיש "היתר" בדבר, מאילו שהיה עובר עליהם לולא זאת, שאז יש תקוה שסו"ס ישיב ויתחרט ע"ז וכנ"ל. והגענו כבר למצב, שאף באיסורים חמורים כ"אשת איש" ו"ממזרות" - כבר חדרו לתוך מחנינו "היתרים" כזאת המנוגדים בפירוש מדברי כל הפוסקים.

ולענינינו, הרי שני ה"לשונו" שבגמרא הנ"ל - ע"פ פירושו של המהרש"א, שניהם מתארים הדק היטב מאוד את ה"מצב" העגום שבנ"ד. דהרי אפילו לפי צד היותר טוב, אף כשנאמין שהמצב הוא כפי דברי באי כוחם, שהיתה "חופת נדה" ועדיין לא נתייחדו ולא נבעלה, מ"מ מכיון שזה נעשה ב"תכנית" הממוחשב מראש - וכמו שנראה בעליל וכפי שהודו באי כוחם לרבנים - א"כ הרי אתיא לפי"ז, שהם נמצאים עכשיו בהמצב של "אותה שעה" של ג' ימים הראשונים - ללישנא קמא דבגמרא, דהגם שלא חטאו - מ"מ עצם הדבר מה שהעמיקו להמציא עצה שעל ידה יוכרח בעלה לגרשנה, ושתהיה מותרת לו אח"כ ב"היתר", [מה שיתבאר לקמן (פ"קס"מ - ט"ז) דבנ"ד אינה ב"היתר" כלל, משום דעצם כניסתם ל"חופה" בלבד כבר אוסרתה עליו, אף אם לו היתה באמת "חופת נדה", ע"ש], אם נשתוק ע"ז, וכש"כ אם נסייע להם להגיע

אמר לו [התלמיד]; אם אתה שומע לעצתי - גרשה, אמר לו [הרב]; כתובתה מרובה [ואין לי מעות לפרוע לה], אמר לו [התלמיד]; אני אלוך - ותן לה כתובתה, עמד זה [הרב] וגירשה, הלך הוא [התלמיד] ונשאה, כיון שהגיע זמנו [של פרעון ההלוואה] - ולא היה לו [להרב] לפרוע, אמר לו [התלמיד]; בא ועשה עמי [שתעבוד אצלי] בשביל פרעון[חובך, והיו הם [התלמיד עם אשת רבו דלשעבר] יושבים ואוכלים ושותין - והוא [הרב] היה עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן, ועל אותה שעה נתחתם גזר דין [של חורבן הבית השני], ואמרי לה [איכא דאמרי]; על "שתי פתילות בנר אחד", [אשת איש, רש"י], ע"כ.

ושמעתי בשם גדולי בעלי מוסר - שהקשו; דבשלמא לפי הדיעה השניה - שאותו התלמיד אכן נכשל עם אשת רבו בעודה "אשת איש" (באותן שלשה ימים ששהתה אצלו) - שפיר מובן איך שזה הביא החורבן ביהמ"ק, אבל לפי הדיעה הראשון - הרי לא עברו כלל על איסור ד"אשת איש" - זאת אומרת; שג' ימים שלמים ששהתה האשה בביתו של אותו התלמיד - ש"נתן את עינו עליה" - לחם בגבורה עילאית שלא לנגוע בה והיה ממש בבחינת "פלטי בן ליש". וא"כ הרי שאלה גדולה נשאלת כאן; איך יכול להיות שדבר "כזה" יהיה הגורם על חורבן הבית, הלא אדרבה - אנחנו היינו מביטים על אדם כזה בהוקרה גדולה כ"צדיק" ו"בעל מדרגה" והיינו הולכים אליו להתברך מפיו בדבר ישועה ורחמים, ואפילו את"ל - שלא היינו מסתכלין עליו כ"בעל מדרגה" (כיון שסו"ס נתן את עינו באשת חבירו) - אבל מ"מ הקושיא הנ"ל מיהא במקומה עומדת; דסו"ס הרי לא עברו על שום "איסור" במעשה - וא"כ איך ייתכן שדבר "קטן" כזה יוכל להמיט על כלל ישראל חורבן ביהמ"ק שהוא הצרה היותר גדולה וקשה עליהם - הלא סו"ס לא נכשל באיסור "אשת איש".

ותירצו, דאדרבה - היא הנותנת; דכשעושים מעשים אשר לא ייעשו - ומתאמצים בכל מיני טצדקאות שתהיה באופן "היתר", וכמו שעשה התלמיד הזה; שלא די שעבר על "לא תחמוד אשת רעין" - אלא שגם התחכם לעשות הכל ב"היתר" ע"י ה"טצדקי" שרבו יגרשנה והוא ישאנה - ולא עוד אלא שגם גנב ב"היתר" את כל רכושו (ע"י הכתובה שגבתה ממנו ואח"כ באה לידו כשנשאה), "עבירה" כזה - גרוע הרבה יותר מעבירה חמורה ש"במעשה ממש" - (ועכ"פ אינו קיל ממנה במאומה), דהעובר במעשה - בודאי שיפול רוחו בקרבו - ובמצפונו לא יתן מרגוע לנפשו, וסו"ס ירהר בתשובה - וגם יעשה תשובה ויעזוב את החטא, משא"כ העושה כנ"ל - הרי הוא "צדיק" בעיני עצמו - ולעולם לא ישיב ולא יעזוב את החטא, וענין כ"זה" חמור כ"כ - שאכן יש בכוחה לגרום ל"חורבן בית מקדשינו", עכ"ל"ד.

ובאמת שביאור הנ"ל, נכלל ונרמז היטב גם בלשונו הקצר של רבינו המהרש"א (נ"מ' אגדות, ס), שכתב וז"ל, ונראה לפרש, דללישנא דעל אותה שעה נתחתם [גזר דינם], אפשר הא דשהה ג' ימים מעיקרא, לא עבר עמה עבירה, והיתה מותרת לו לאחר שנתגרשה [מבעלה], אלא שעל אותה שעה שעסקו להסיתו לגרשה ולשעבד בו ע"י כתובתה, נתחתם גזר דין. וללישנא דאמרי לה [על שתי פתילות בנר אחד], אותה שעה [בג' ימים כשהתה אצלו] אין זה עיקר עבירה, אבל בשהתה אצלו מעיקרא ג' ימים, עבר בה עבירה כשהיתה אשת איש, דהיינו ב' פתילות בנר אחד, שע"ז אסורה לו גם

ישראל. ומעתה, כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, כש"היתר" זה לא נתחדש ע"י אותו אדם פרטי בלבד, רק שגם על "עצם" המצאת ה"היתר" נסתייע מהנך "יועצים-טוענים-רבניים", ואח"כ מ"רבנים" ו"דיינים" שנתנו ע"ז גושפנקא ד"הכשר" וד"היתר", עאכ"כ שזהו עון פלילי וחטא בל יכופר ח"ו, ואסור לשתוק ע"ז, והשוותקים עתידים ליתן את הדין.

אשר על כן, ראיתי ונתתי אל לבי לתור ולחקור הך דינא. [ובדעתי להוציא אי"ה ספר שלם על "מקרה" זו, ובפרט כשנתברר לאחרונה ש"חשש" הג"ל, שזה יעודד את "כנופיית המעשים" לערוך עוד גיטין פסולים, התמחש לעינינו ע"י מאורע החדשה בליעקוואד, בודאי שיש "צורך" גדול לברר הלכה זו הנוגע לדאבונינו ל"מעשה" ממש, והרבה יותר ממה שכתוב כאן נמצא תח"י, דכאן לא הבאתי רק את ה"מסקנות" ולא ה"ביאורים" הארוכים שאינם נוגעים להלכה כ"כ]. **וחילקתי** את הענינים ל"פרקים" ו"ענפים" כדי ליתן ריווח בין הדבקים להתבונן בין פרשה לפרשה, ומה' אשאל עזר שלא אכשל ח"ו בדבר הלכה, וזה החלי בעזהש"ת.

לזה, ע"י שנחייב את בעלה לגרשנה [וכרצון ה"מרעיש" דנן], הרי זה חטא בל יכופר שבכוחה להמיט "חורבן" על כלל ישראל. ואילו לאידך גיסא - כפי הגרסה לאמת [וכדלקמן (פרק י"ג)] שאכן חיים הם ביחד באיסור, אם נחייב את בעלה לגרשה כשעודה יושבת תחת השני, הר"ז ישמש כ"עידוד" מפורש וכ"הכשר" שיוכלו לשאר להלאה ביחד ב"איסור", מה שאף רק ה"שתיקה" שע"ז - כבר יש בכוחה להמיט "חורבן" על כלל ישראל, ועאכ"כ דכש"כ ה"עידוד" לזה ח"ו.

קיצור היוצא לנו מדברי הגמרא הנ"ל - ע"פ פירושו הקדוש של רבינו המהרש"א ז"ל, שאם אדם פרטי יושב לו, ומתכנן בתרמית של "נכלי דתות" [פאטענט תורת"י] איך להמציא "היתר" שיוכל לחיות עם אשת חבירו, או כשאדם פרטי ממשיך לחיות ביחד עם אשה ש"נשואה" לו, כש"אסור" לו לחיות עמה ביחד - אף לו יהא רק מכח הדין של "תצא מזה ומזה", אם ישנם אנשים [רבנים] או "דיינים"] או כל מי שדבריו נשמעים, שיש יכולת בידם "למחות" - ולא מיתו, זה בלבד כבר יש בכוחה להמיט ח"ו "חורבן" על כלל

פרק א

יבאר ד"גמ מעושה" על סמך טענת "מאים עלי", פסול ובטל מן התורה

עלי... שאין כופין את האיש לגרש... וראוי לגדור בזה משום פרוצות ומשום קלקול הדור, שלא תהא אשה נותנת עיניה באיש אחר ומפקעת עצמה מבעלה, כש"כ כשהם ז"ל הכריחו והוכיחו שאין כופין אותו מן הדין, עכ"ל.

ענף ב

אף "בדיעבד" אם כפוהו לגרשה מכח טענת "מאים עלי" הגט בטל מה"ת, ואם נשאת תצא והולד ממזר:

והנה בד"מ (סי' ע"ז, סק"י) מציין לדברי הה"מ (אישות פי"ד, ה"ח) שהביא הב"י בזה"ל; שאפילו נשאת בגט שניתן מחמת כפייה זו תצא, וכבר פשטה הוראה בכל ארצותינו, וכ"כ בפרישה (ס' סק"ז) וז"ל, פי' כשמעשין על הגט ונישאת לאיש אחר בניה ממנו ממזרים. וכ"פ בח"מ (ס' סק"ט) וז"ל, ודלא כדעת רשב"ם ורמב"ם דכטענת מאים עלי כופין אותו לגרש... דאין נוהגין כמותו, ואף אם נשאה בגט של כפייה תצא, עכ"ל, [וע"ע בב"ש (ס' סק"ז)], עי"ש. ופשוט, דמדכתבו דאם נישאת תצא והבנים ממזרים, ע"כ דס"ל ד"גט מעושה" על סמך טענת "מאים עלי" הו"ל הגט פסול מה"ת וכוורדאי, דאל"כ רק דהו"ל רק "ספק מגורשת", א"כ הו"ל דבניה הם רק "ספק ממזרים" וכדקימ"ל בטושו"ע (סי' ק"ג, ס"ג) עי"ש. ובש"כ אילו היו סוברים דאינו פסול אלא מ"דרבנן", אז לא הו"ל כלל ד"תצא" וכדקימ"ל בטושו"ע (ס' ס' ס' ס'), עי"ש. וב"ב המחבר (סי' קל"ד, ס"ט ח') וז"ל, אם אנסוהו שלא כדין פסול, וכתב הב"ש (ס' סק"י ו"י), דאפילו מדאורייתא פסול, [ועי"ש בטו"ז (סק"ט)]. וז"ל הערוה"ש (ס' ס' ס' ס'); דבר ידוע ומוסכם שכל פעולה שהאדם עושה, אם לא עשאה ברצונו אלא שאנסוהו לעשות, אין עשייתו כלום... וק"ז בנתינת גט שצריך להיות ברצונו של המגרש, ואם אנסוהו ליתן גט "הגט בטל מן התורה". ושם (ס' ס' ס') ולכן אם

ענף א

קימ"ל דאין כופין להוציא - מכח טענת "מאים עלי":

הנה, הלכה רווחת דהטוענת מאים עלי אין כופין אותו לגרש, עי' טור (סי' ע"ז) דלא קימ"ל כהרמב"ם דס"ל דכופין רק כר"ת שלעולם אין כופין אותו לגרש, ושכן הוא מסקנת הרא"ש בזה"ל ולא שיכפוהו לגרשה שלא להרבות ממזרים בישראל, ומוטב שבנות ישראל הרעות יוסיפו רעה על רעתן ואל ירכו ממזרים בישראל... וכן היה דן מהר"ם מרוטנבורק... וכתב שהסכימו חכמי אשכנז וצרפת שבטענת מאים עלי אין לכוף לבעל לגרש, לכן יזהר כל דיין שלא לכוף לגרש בטענת מאים עלי, עכ"ל.

ובב"י (ס' בשם הרא"ש (כלל מ"ג, סי' ח'). כתב בזה"ל; למה נכניס ראשינו בין הרים גדולים לעשות גט מעושה שלא כדין ולהתיר אשת איש, ועוד כי כעוונותינו כנות ישראל הם פרוצות בזמן הזה ואיכא למיחש שמא נתנה עיניה באחר, וכל המעשה בטענה זו מרבה ממזרים בישראל... וצריך האדם להרחיק עצמו מספק אשת איש ומלהרבות ממזרים בישראל... שבנות ישראל בדור הזה שחצניות הם אם תוכל האשה להפקיע את עצמה מתחת כעלה באומרת לא בעינא ליה, לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה ויתנו עיניהם באחר וימרדו בבעליהם... ומה נתינת טעם לכוף האיש לגרש ולהתיר אשת איש, לא תבעל לו ותוצרר אלמנות חיות כל ימיה, הלא אינה מצווה על פריה ורביה, [וכי' כשכיל שהיא הולכת אחר שרירות לבה ונתנה עיניה באחר וחפיצה בו יותר מבעל נעוריה, נשלים תאוותה לכוף האיש שהוא אוהב את אשת נעוריו שיגרשנה, חלילה וחס לשום דיין לדון כן... וכן כתב הרשב"א בתשובה (סי' אלף קל"ז)... וגם הה"מ (אישות פי"ד, ס"ח) כתב וז"ל; דע... שבדין התלמוד אין כופין את האיש להוציא אף באומרת מאים

לכבוד התורה וקדושת עמו ישראל, מרחשון ה'תשנ"ז, הק' שמואל זאב ליכטער, אבדיק' קראסנא.

[ערעור ד]: בחודש מרחשון ה'תשנ"ז (ימים אחדים לאחר מעשה הכפיה), צלצל הרב ראמינק שליט"א את אבי האשה, והודיע לו בכרירות שבתו הוא עדיין "אשת איש" גמורה.

[ערעור ה]: (מכתב). י"ב אייר תשנ"ח, בענין הגט שקיבלה... מבעלה... מברוקלין על ידי כפיה... אני הייתי חבר בבי"ד זה ביחד עם הר' ישראל בעלסקי, הר' אריה רלב"ג... אחרי כן הסתלקתי מן הבי"ד... שהייתי משוכנע שאין שום בסיס ע"פ הלכה לכפייה, והגט שנערך ע"י כפייה הוא "גט מעושה", והאשה... אסורה להנשא... אני הזהרתי את הרב וולמארק [ה"בורר" של האשה] שהוא היה המסדר את הבי"ד, לשלוח הזמנה להבעל בזמן מוקדם - שיהיה לו זמן מספיק לסדר טענותיו, יש צורך לזה בכל הזמנות - ובפרט בבי"ד לא רגיל שהיה מוכן לדון שלא ברצונו ושלא בפניו... לדאבוני הגדול שלח רב וולמארק את ההזמנה ע"י האח של האשה, ופקד עליו שלא למסור את ההזמנה בתיבת דואר של הבעל עד אחר חצות הלילה של אותו יום שנקבע לשיבת הבי"ד, מוכן שהרב וולמארק כיוון בזה להבטיח שהבעל לא יופיע לפני הבי"ד... לתמהוני הגדול קבלתי בדואר "פסק דין" שכתב הר' רלב"ג, ונתבקשתי לחתום על היתר כפייה... עיינתי ברצינות להפסק דין של הר' רלב"ג ומצאתי שאין בו ממש... סיכום הדברים, הפסק דין של הר' רלב"ג אין לו בסיס ואין לסמוך עליו כלל וכלל... והאשה אסורה להנשא... בענין התשובה ששלח הר' ישראל בעלסקי להגנה על הפסק דכפייה, נודעתי לקרוא את התשובה שיש בו "שינוי המציאות", רייצור של הגדת עדות, רגיליו כח הדמיון שלר... האמת ניתן להאמר שהרב בעלסקי זי"ף את כל המציאות ואת כל הגדת עדות... הכח הדמיון של הר' בעלסקי היה שולט לייצור פסק שלא היה ולא נברא... החותם לכבוד התורה, אלי' פסח ראמינק, (מלפנים ר"מ ר' חיים ברלין, כעת רב בפאר ראקאוויי). [א"ה: כמדומני, שדברים נוראים הללו מה שאחד מ"בפנים" מעיד עליהם בבחינת "עלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה", מדברים בעד עצמם וזועקים עד לב השמים. וראה לקמן (ענפים כ"ב ו"ז), חמשה מכתבים נוספים מגדולי דורנו, טרם ולאחר ה"נישואין האסורה", ע"י ש].

ובכסניף יצורף לכל ה"ערעורים" הנ"ל, ה"מכתב קודש" מה שכתב כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, נגד "גט מעושה" שנעשה בשעתה בזה"ל, נבלה נעשתה בישראל אשר כל השומע תצילנה שתי אוניו, שחיים מאלניאוויטש וליבוש לאנדעסמאן המכנים את עצמם בשם "בי"ד כולל הרבנים, סידרו "גט מעושה"... שע"פ דין תוה"ק הגט בטל ואינו גט כלל... על כן אסורה האשה להנשא לשום אדם עד שתקבל גט כשר מבעלה כדת משה וישראל... וע"ז חתמו ז' רבנים מובהקים... ועמדתי מרעיד לשמוע שאנשים הנ"ל עדיין מסדרין גיטין אחר שנתגלה קלונם, שהם רצו להתיר אשת איש בעד כצע כסף, וגם נודעתי שהם מקילים בשאר עניני אישות, כל מה שמותר בדיעבד במקום עיגון גדול הם עושים לכתחלה, כמו שעשו בגט הנ"ל שהמסדר הגט היה עדות על הגט, ונעשה בלילה... ע"י שליח בעת שהאשה היתה שם, ומעשיהם מוכיח שהמה קלי הדעת... לכן הנני להורות הוראה ברורה לכל בני

אנסוה שלא כדין שאינו מחוייב ע"פ הדין ליתן גט ואנסו אותו כ"ד ליתן גט, אפילו אמר "רוצה אני" ולא מסר מודעה [שהוא אנוס]... הגט פסול מן התורה, עכ"ל. ובן פסק להלכה ולמעשה בשו"ת חת"ס (א"ע ח"א, סי' כ"ח, ד"ס הגט), שגט מעושה פסול מה"ת, ושכניה מן השני הם ממזרים, וכ"כ (ס"ס, סי' קט"ז, ד"ס ועוד), דאם גירש ע"י עישוי, הוי "אשת איש" דאורייתא "בודאי ולא מספק", ע"י ש. וכ"כ (ס"ס ח"ו, ליקוטים סי' ט"ז), ועד לפוסקי דורנו, ע"י חלקת יעקב (אורח סי' קל"ד, אות ג'), ומשנה הלכות (תנינא ח"ד, סי' קי"ז, ד"ס וסניית), ע"י ש.

ונחוני להדגיש, דכל דברי הפוסקים הנ"ל מיירי מ"כפייה" רגילה, כלומר כשכפו את הבעל בהכאת "שוטין" (כלומר ברצועות או במקלות), דמ"מ הגט "פסול" ו"בטל" רק מן הטעם של "אונס" בלבד, וכנ"ל. ברם, בני"ד יש עוד עיקר גדול בגו, לפסול ולבטל את ה"כפייה", היות שהנך בריוני מלבד שהשתמשו ב"שוטין" להכותו מכת רצח ואכזריות, עוד זאת עשו שהכהו במכת "הלם אלקטרוני" (סטאן-גאן), [ומה שבעלסקי ורלב"ג טוענים, שאינם יודעים כלום מן השתמשות עם "סטאן-גאן" (נקלט ב"טעפס"), הרי יש שיחה טלפונית, איך שהסופר מאשר שאכן השתמשו בזה, מה שבדרך "אגב" משמש "הכחשה" זה גופא כ"אישור" על אופיים ו"הפקירותם" של ה"מתירים" הללו, איזה "הדרכה" שהם נותנים ל"שלוחם", וא"כ איך אפשר לסמוך עליהם כלל...], מה שלפי דעת ה"מומחים", "משתבש דעתך של הנפגע מזה כליל.

והרי קימ"ל בטוש"ע (א"ע, סי' קכ"א, פ"ב), שאם הגיע "שכרות" של הבעל ל"שכרותו של לוט" הגט פסול, ואם לא הגיע הר"ז ספק, וע"י ש בנו"כ, והרי הבעל טוען בני"ד, שמיד לאחר שהקיץ מ"השתבשותו" באותו לילה ומצא עצמו מונח ב"בית הקברות" של גוים... "לא זכר" כלום מה שנעשה עמו, הרי פשוט ד"כפייה" מתוך "השתבשות" שכזה, אינה אפילו בגדר הפסול ד"גט מעושה", דאין כאן גט כלל אפילו במקום שיש לכופו מן הדין, וכש"כ היכא דליכא "היתר כפייה" כלל וכבני"ד וכנ"ל, וזכור"ב.

ענף ג

ה"ערעור" החרוף שיציא בשעתה על "פסלנותה" של "גט" זה - מגדולי דורנו שליט"א, לפי הסדר שנכתבו:

[ערעור א]: ימים ספורים לאחר הכפיה, הודיע אדמו"ר מבאבוב שליט"א ברכים בבית מדרשו, שהגט פסול והאשה היא עדיין "אשת איש" גמורה.

[ערעור ב]: (מכתב). הנה יצא קול ביום י"א מרחשון ה'תשנ"ז, שהאשה... נתגרשה מבעלה... הנה זאת למודעה שיש כאן קלא דלא פסיק, וגם בירורין ורגלים לדבר, שהאשה הזאת הנ"ל היא בחזקת אשת איש, וע"ז באע"ה"ח ביום י"ט מרחשון, ה'תשנ"ז, יוסף ראזענבלום.

[ערעור ג]: (מכתב). מכיון שמחזיקי ידי עוברי עבירה... עשו מעשים אשר לא יעשו, ויצא קול ביום י"א מרחשון ה'תשנ"ז שהאשה... נתגרשה מבעלה... הנה זאת למודעה, שלפי הכירורין שנתבררו בירור אחר בירור, שהאשה הנ"ל... הרי היא עדיין אשתו של בעלה... והרי היא אשת איש גמורה, וע"ז בע"ה"ח

להציל את עצמה מ"עיגונא", רק פשוט בעד "עקשנות" ו"נצחנות", שתוכל להמשיך להכאיב את בעלה ולקפחו מזכויותיו בערכאות. [וראה לקמן (ענף ג, ט, ד"ס וא"ס) בהעתק מכתבו של הגה"צ ר"מ שטרנבוך שליט"א, איך שמתמרמר על סילוף זה, שכל בעל המוכן ליתן גט לאשתו, אלא שעומד על זכויותיו המגיעים לו ע"פ תורה, מיד מצעקים עליו בשקר ש"מעגן את אשתו", ע"ש].

ונחזין מאוד להעמיד אמיתת ד"ז על מקומן ובירורן, בכדי להצמיח ולהסיר את המסוה הגדול מה שייצרו ה"משקרים" המקצועיים, ("טוענים-רבנים") בצעקם "עיגון" "עיגון" ועוה"פ "עיגון", בו בזמן שבאמת אין כאן שום "עיגון" לא מיניה ולא מקצתיה כלל, שהרי גט כשר מונח בבי"ד המצפה עליה שתבא לקחתה, ועכ"ז באו הנך "מתירים" דלקמן (פיקס ג' - ו), ובלי בושא הם מדגישים בדבריהם כ"אמתלת היסוד" על ה"היתר הנחוץ", כאילו שבאים בזה "להציל" את האשה מכבלי ה"עיגון", בו בזמן שידעו היטב שקיים גט כשר מושלש בבי"ד, הם מתעלמים פשוט מזה, כי הם יראים לנגוע בקצוה ולהזכירה, דהרי זה עלול להפריך את כל ה"בנין" הגדול שלהם לעשותה כאפס וכאין, ע"כ בחרו להתעלם מזה כאילו של"ה שום נפק"מ להלכה יוצא מזה כלל, וכדי ביוון וקצף. [ובא"ן לא כתבנו רק ממבט "הגייוני" מה שכ"א ואף בעה"ב פשוט מבין, דאם מונח גט המצפה עליה שתבא לקחתה, והיא מונעת עצמה מזה רק בשביל "נצחנות", אז בודאי שאינה יכולה להעמיד פני תם ד"עגונה סובלת", אבל באמת דכן הוא גם "להלכה" וכדיבואר לקמן (ענף ט, ע"ש)].

קהלתינו.. שאין לסמוך עליהם בשום הוראה... וכש"כ שאין לסמוך עליהם בשום דבר בעניני אישות... וכן שלא לישא אשה שתתגרש מהיום בפניהם, כי אין להם שום נאמנות שנעשה כדת וכהלכה... חתמתי שמי היום כ"א כסלו תש"ן לפ"ק, ברוקלין יצ"ו, משה טייטלבוים, עכ"ל. ויצוין שלאנדעסמאן הנ"ל, הוא מן ה"חותמין" על "היתר" האשה בנ"ד שנעשה עם כל ה"פסלנות" הנמנין ב"מכתב" זה ויותר, וכדלקמן.

ענף ד

ייצור התמונה המסולף כאילו שהמדובר בנ"ד מ"מצב עיגון גדול", בו בזמן שהיה גט מונח ומצפה עליה שתבא לקבלה:

הנה, הגם שכל דברי הפוסקים הנ"ל (ענף ג') בפסלנותה של גט מעושה על הסמך דטענת מאיס עלי, הוא אפילו במצב דעיגון אמיתי, כלומר אף כשהבעל ממאן מלגרשה כליל, בלי שום מקום לסיכוי ע"ז כלל, וכמבואר בפירוש בלשון הרא"ש הנ"ל (ענף א'), "לא תבעל לו ותוצרר אלמנות חיות כל ימיה". מ"מ כדאי להדגיש, רק בכדי להרגיע רגשות אותן בנ"א שנדמה להם (בטעות) כאילו שהם "רחמנים" יותר מן תוה"ק ודעת רבותינו הפוסקים, שבנ"ד באמת אין זאת המצב כלל, כי כל ה"מלחמה" שבין הבעל ואשתו לא היתה כלל אם להתגרש או לא, כי הבעל היה מוכן ליתן לה ג"פ, אלא שדבר אחד רצה לפעול אצלה, שלא תקפחנו בכח הערכאות מזכותו כ"אב" להיות לו קשר עם ילדיו, ולא רק ש"אמר" כן, אלא אף הוכיח צדקת דברו ב"מעשה", ע"י שהשליש כפועל גט כשר אצל הבית דין, מה שהיו מוכנים ליתן לה ברגע שתפסיק מלהמשיך לקפחו מזכויותיו בכח הערכאות. בקיצור, אשה זו לא ערכה כאן מלחמה כלל בעד "גט", וכאילו

פרק ב

דיחוי כל "יסודו" של הר' גרמנר במה שקבע דין "סרבן" על הבעל, במטרתו להכשיר ה"כפיה"

בחודש אב ס"ד [אחר תשע וחצי שנים להשלשת ה"גט כשר" בבי"ד כנ"ל (ענף ד') מה שלא באתה האשה לקבלה מעולם, ושמנה שנים אחר ביצוע ה"גט מעושה"], נכתב "בירור" (בת מ"ד עמודים) מאיזה הר' גרמנר (שאינני מכיר); "להכשיר" את ה"גט המעושה", וברוב רובו (בערך ל"א דפים המכיל ענפים א' וב') הוא מנסה בכל כוחותיו לקבוע ולבסס על הבעל דנן, שיש לו דין "סרבן" בכדי שתשמש לו כהצדקה בין על מה שדנוהו בעל כרחו ושלא בפניו, ובעיקר; על מה ש"כפאוהו" על נתינת הגט בעל כרחו ובשמים, היות שבשום ר' יהודה מילר זצ"ל [יצא לאור תשנ"ג מכת"י], (ס' י"ד) מחדש; דב"סרבן" יכולים לסמוך על הרמב"ם [דלא קימ"ל כוותיה]; דבטוענת "מאיס עלי" מותר ל"כופו" על נתינת הגט, עכ"ל. ונראה מאי דקמן.

הנה, בשלב ראשון בהשתלשלות הדברים להביא את הענין לבי"ד, קיבל הבעל "הזמנה" מבי"ד "אגודת הרבנים", [יש לציין, שתיכף ב"הזמנה הראשונה" הזהירו אותו שאם לא יופיע בזמן הקבוע, "אז ידונו אותו שלא בפניו", "התראה" מוזר שלא נשמע כמוהו שיזהירו כן מיד בהזמנה ראשונה, וזה מעיד עליהם בבירור, שמיד בראשונה באו עליו בעלילה, לדונו שלא בפניו, מה שאכן עשו כן לבסוף], והוא השיב להם מיד, שהוא מוכן ומזומן להתדיין עמה אצל בי"ד "התאחדות הרבנים". [נחוץ להדגיש, שיש "מסמכים" המאשרים כל דברינו בענין ה"הזמנות"]. והשאלה נשאלת ד"מי" גובר בבחירת הבי"ד התובע או הנתבע.

דכשאין התובע רוצה להתדיין אצל אותו הבי"ד שבחר בהם הנתבע, אפילו אם הוא רוצה ב"בוררות", בזה הלשון "איהו דאפסיד אנפשיה", והעמים כן בדעתם של; סמ"ג (ענין, ל"ז), אור"ז (פסקה"ד, ס' ע"ג), רי"ן (מישרים כ"א, ח"ג), מרדכי (פסקה"ד, ס' תש"ט), סה"ת (ענף ג' ח"ט, ס' ו'), רא"ש (פסקה"ד, פ"ג, ס' מ"א), מהרי"ק (ש"ס; א' ו'), מהר"י טייטצאט (שהרשד"ם מעיד שפסק ונהג כן), תה"ד (פסקים

ענף ה

קביעת כל הפוסקים להלכה, שהנתבע יש לו כח בחירת הבי"ד מכמה בתי דין שבעיר אחד:

הנה, הדבר פשוט כביעותא בכוחתא ע"פ הסכמת כל הפוסקים כולם פה אחד, שהנתבע גובר בבחירת הבית דין, ואלו הן: הרשד"ם (ח"מ, סימני; ג', ז', ו"ג, חזו"ד, ס' ר"כ, וחל"ע, ס' כ"ז), [שכתב

ומכנים, ס' ס', עי"ש, [והש"ך (ח"מ ס' י"ד, סק"ג) מציין עלה. וידועים דברי הר"ח (ח"מ ח"ב, ס' כ"ג) מש"כ בזה"ל; דרך הקדוש של הש"ך ז"ל, "אם.. מביא פוסק בסתם דעתו לפסוק כוונתו", עכ"ל].

ובן פסקו להלכה, גם הרמ"א (שו"ת, סוס"י ל"ג, וס' ק"ד) [וציין לדבריו בש"ך (ס' י"ד, סק"ג), וראה מש"כ לעיל (סוף קטע שלפניו)] בשם הד"ח, והובאו דבריו הללו להלכה בנתה"מ (כזלקמן), ובתוס' רע"א (סנהדרין, ר"פ ז"ג), ובח"י רע"א (ח"מ ס' י"ג, ס"א), ובפ"ת (ס"ס, סק"א), ובכנה"ג (ס' ק"ג, סנה"ט אות כ"ז), וגם בתשובה שלו שנדפס בספר שו"ת (תלמידו) מהר"י אלגאזי (סוס"י י"ד), עי"ש, מהריב"ל (ח"ג, סוס"י ז"י), אהלי יעקב (להמחרי"ט, ס' י"י), מהריט"ץ (ס' רי"ח), פרמ"ט א (ח"ב, ס' פ"ג), תורת חיים (להמחרי"ט, ח"ג, ס' ז"ג, ד"ס ואחר. וס' ז"ד, ד"ס ומ"ט), כנה"ג (ס' י"ד, סנה"ט סוף אות כ"א), מגן גבורים (סוס"י כ"ג), עדות ביעקב (ס' מ"א) [שכתב בזה הלשון; כבר נתפשט המנהג דהתובע הולך אחר הנתבע, וזאפילו אם יהיה בעיר רבנים מומחים שהרבים המחזיקים עליהם, אפ"ה יכול הנתבע לכופף את התובע להלך לחכמים אחרים, ואפילו אם הכי"ד שמברר הנתבע הוא בעיר מהבית דין של העיר, עכ"ל], בני משה (ס' נ"א), חקקי לב (ח"מ, ס' ג'), בני שמואל (ס' י"ד, קי"ז דייס אות ו'), נתה"מ (ס"ס, ביאורים סק"ג ומיזוסיס סק"ג) [שכתב בזה הלשון; "הנתבע כחו גדול לדחות להתובע לדון לפני מי שהוא רוצה", עכ"ל], תומים (ס"ס, אוריס סק"ז), שיבת ציון (ס' ז"ח), רמ"ץ (ח"מ, ס' ה'), בית דוד (לייטנר, ס' ז'), אבני חפץ (ס' ק"א), פעולת צדיק (ח"ג, ס' רס"ג), נשאל דוד (ח"מ, ס' ז'), סוד"ס ואפ"ה, ערוה"ש (ס' י"ד, ס"א), ברכת חיים (ס' כ"ג, אות י"ג), אגרי"מ (ח"מ ח"א, סוס"י ה'), וח"ב, ס' ט'), משנת יעקב (קאפיס, ח"א, סימן ס"ז), תשובות והנהגות (ח"ג, סימנים, תל"ז, ות"מ) [שכתב דהנתבע גובר אף על "הרכב" אותה הכי"ד שבבחרתו, כלומר "מי" מהדיינים מאותו כי"ד ישבו בנידון], נצח ישראל (ס' מ"ה, שאלה"ג), עי"ש, [ס"ה: מ' פוסקים].

ועל ביסוס דברי הפוסקים הנ"ל, יצא לאחרונה "גילוי דעת" מז' גדולי דורנו שליט"א, ובראשם הגאון הצדיק מקאשוי שליט"א, לבטל ה"תקנה" החדשה מה שרצו כמה בתי דין לתקן, לחייב את הנתבע להציע להתובע הברירה משלושה בתי דין, ואם הנתבע מתעקש רק על בית דין אחד שהתובע ממאן בו, אז ימשיכו עליו "עיקול" או יוציאו עליו "כתב-סירוב" ויתנו להתובע "היתר ערכאות". ובת"ב, דחס ושלום אף רק לאיים על הנתבע, וכל שכן להוציא עליו בפועל, "עיקול" או "סירוב" או "היתר ערכאות" משום כך, מה שאין לזה שום תוקף להלכה ובטלים כחרס הנשבר, כיון שה"נתבע" יש לו זכות "בחירת" הבית דין, והדיינים יחושו לעצמם מהאיסורים החמורים ד"חילול השם" ו"הוצאת שם רע" ו"הלבנת פנים", מה שאין להם כפרה עולמית ע"כ. [ס"ה הגענו למ"ז פוסקים]. ויש להדגיש, שלא נמצא שום פוסק ואף לא יחידאה, שיחלוק על דברי הפוסקים הנ"ל, להעניק זכות בחירת הבית דין לה"נתבע", [וזולת אחד ממחברי זמנינו, שמעלים עצמו מכל דברי הפוסקים הנ"ל, ופשיטא שדבריו בטלים ונידחים מדברי כל הנך ארייוותא הנ"ל].

עכ"פ, היוצא לנו מכל הנ"ל הדק היטב בהנוגע לנ"ד, דהבעל הנתבע כשבוחר להתדיין אצל כי"ד "ב", לעומת כי"ד "א" מה שהציעה אשתו, הדבר ברור שהיה לו זכות גמור לזה - על אף מיאוונו של אשתו בהם, ע"פ פסק דינם של מ"ז פוסקים

ענף ו

ועתה נפן לדון על "שלב השני" בנ"ד; כשמיאנה אשתו (התובעת) בכי"ד "ב" שבחר בהם בעלה הנתבע, ואמרה שא"כ היא רוצית ב"בוררות" (זבל"א) דוקא, ובעלה הנתבע אכן הסכים גם לזה. והשאלה הוא, אם ע"פ הדין היה לה הזכות למאן בכי"ד שבחר בהם בעלה הנתבע, ולכופף עליו "בוררות" נגד רצונו, ואם הבעל היה מחויב להסכים לזה או לא.

כשהאשה התובעת אינה מרוצית מן הכי"ד שהציע (הבעל) הנתבע, אם יכולה לכופף על "בוררות":

הנה, בהנוגע לכח ה"כפייה" על "בוררות" (בדליכא בית דין קבוע בעיר), ומי מן הבעל דין ה"תובע" או ה"נתבע" גובר בזה, בין לענין כח ה"כפייה" על צד השני, ובין לענין ה"מיאון" בזה, מצינו בזה שלשה שיטות:

שיטה א: דכח שניהם שוה בזה לענין ה"מיאון"; שכל אחד מהם יכול למאן מלהתדיין בבוררות. דבן משמע מרברי הרמ"א (נש"ת, ס' ק"ד) שכתב בזה הלשון, "אבל נראה דאין יכול לכופף בזה כי אין כופין לעמוד לפני זה בורר עכ"ל, [ומשמעות דבריו; דכן הוא אפילו בדליכא בית דין קבוע בעיר, ודלא כמש"כ בהגהותיו על השו"ע (ס' ג' ס"א), עי"ש]. ובן כתב גם התשב"ץ (ח"א, ס' ק"ט, סוד"ס ואחר), וז"ל, "לא מסתבר שיהא יכול שום דין לכופף לבעל דינים לברור להם דיינים דזה בורר וזה בורר משמע [רק]; אם נתרצו שניהם בכך, וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל (סנהדרין פ"ז, ה"א) שכתב וכו', אבל אם שניהם מעכבין, ואפילו האחד, אין לכופף אותם, עכ"ל. ובן משמע גם בדעת המהר"ם אלשיך (ס' ק"ה) שכתב, דנתבע הממאן בבוררות א"א לדנו כסרבך, עיי"ש. ובן כתב גם בעבודת הגרשוני (ס' מ"י) מדעת עצמו, וגם מעיר שכן ראה גם ב"פסק" שיצא מפי המהר"ם [מלובלין], ובבן פורת (לאגר"י עג"ל, ח"ב, ס' י"י) הביא דבריו, וסיים עלה שכן הוא "מעשים ככל יום, דאם אין בית דין קבוע בעיר מוציאים את הנתבע לבית דין הסמוך ולא לזבל"א, עיי"ש. הרי דאף כשאין בית דין בעיר ויצטרכו לילך למקום אחר גם כן עדיפא מזבל"א, וכל שכן כשאין נמצא בתי דין אחרים (שאינם קבועין) בעיר אלא שאחד מהם ממאן בהם ורוצה ב"בוררות", וז"פ.

שיטה ב: סבירא להו להיפך, בדליכא בית דין קבוע בעיר, אז כח שניהם שוה לענין שכל אחד מהם יכול "להכריח" בוררות על הצד השני. כן כתב בערוה"ש ס' י"ג, ס"א, וס' י"ד, ס"א, וכן הוא גם משמעות לשונו של אגרי"מ (ח"מ ח"ב, ס' ג'), עיי"ש. [ואולם, אף לשיטתם, זהו דוקא בתנאי כפול, חדא - שה"בוררות" תהיה כשירה בתכלית, ועוד - שלא תהיה ביוקר מן בית דין רגיל, אבל כשיש בה אחד מן ה"פסלנות", וכגון שהגבררים שומעים הטענות של צידם טרם הדין תורה (וכנהוג כהיום), או שמחיר ה"בוררות" עולה פי כמה מן בית דין רגיל, אז גם הם מודים; דנצרך לזה "הסכמת" צד השני להתדיין כך, וכמו שכתב הערוה"ש (ס' י"ג, ס"ד), דלא מהני להתדיין באופן זה רק מטעם "קיבלו עליהו",

מובהקים שכל בית ישראל נשען עליהם, מבלי שיימצא אף חולק יחידאה ע"ז.

מהריק"ש, רמ"א, תשב"ץ, מהר"ם אלשיך, מהר"ם מלובלין, עבודת הגרשוני, בן פורת, ש"ך, מהריט"ץ, פרמ"א, מהר"ח"ש, כנה"ג, מגן גבורים, עדות ביעקב, בני משה, חקקי לב, בני שמואל, תומים, רע"א, נתיב"מ, שיבת ציון, רמ"ץ, בית דוד, אבני חפץ, פעולת צדיק, נשאל דוד, ברכת חיים, משנת יעקב, תשובות והנהגות, נצח ישראל (ס"ה מ"א פוסקים) לעומת הערוה"ש והאגר"מ [שגם הם מודים על כל פנים; דבלי הסכמת הצד השני אין רשאים לשמוע הטענות מצד אחד וגם שאי אפשר לכופו עליו הוצאות גדולות על ידי זה. וס"ה: מ"ג פוסקים, מה שבצירוף מ"ז הנ"ל (ענף ה) יש לנו צ' פוסקים המאשרים שהבעל דגן יש לו דין ד"ציית דינא" גמור].

ענף ז

אם בכח האשה לכופו "בוררות" דכהיום המלא "פסלנות" על הבעל:

ובל האמור עד כאן, בביוס יפוי כח של הבעל הנתבע למאן מלהתדיין ב"בוררות", הוא אפילו ב"בוררות" שבימי קדם שהיתה "כשירה" בתכלית הכשרות. אבל ה"בוררות" שבזמנינו, כבר כתבו הפוסקים שאי אפשר לשום בעל דין לכופה על צד השני בשום אופן, ואף לא הנתבע על התובע, מכיון שה"בוררות" דכהיום היא ספוגה ורווייה עם הרבה מיני "פסלנות". ע"י רא"ש (סנהדרין פ"ג, ס' ז), מהר"ם אלשיך (ס' ע"ג), ראנ"ח מ"א, ס' ד', פנמ"א (מ"ב, ס' קנ"ט) [הובא בפת"ש (ס' י"ג, סק"ג)], אור נעלם (ס' מ"ג) בשם הכנסת יחזקאל, ברכ"י ש"ס, אור ח' מה שהביא מוזה"ק (פ' וישב), תומים (אור"ח ס' י"ז, סק"ד), חכמת שלמה (קוועטש, ס' כ"ג-ד'), אפרקסתא דעניא (מכת"י ח"ד, קו"י שמוע בין אחיכס"א אור מ"ז), מנחת סולת (מנח"ע ע"ד), ויען יוסף, (לחזקתו, אור"ח ח"ג, ס' ש"ח), אבן ישראל (לכנ"ס פישער ז"ל, מ"ח, ס' ז'), באר משה (ח"ד, ס' קמ"ט) וז"ל בסקדמה, וס"ס ס' ק"ע, שבט הלוי (מ"ז, ס' ר"ג) וז"ל, סימנים ש', וס"ב, ח"ט, ס' רפ"ה, תשובות והנהגות (מ"ב, ס' תל"ט), להורות נתן (מ"ז, ס' ק"ב), חיי הלוי (ח"ד, ס' ז'), ע"י ש"י. [ס"ה י"ט פוסקים].

והאומנם, שבערוה"ש (ס' י"ג, ס' ד'), וכן במנחת סולת הנ"ל (ד"ה וכל), המליצו על פסול הא' הנ"ל, דכיון שנוהגין כן הוי ליה כ"קבלו עליהו" לדון בפני "פסולים", מה דקימא לן בטושו"ע (ס' כ"ג, ס' א') דמהני, ודינם דין. ובן, מה שהמליץ על זה במנחת סולת הנ"ל (ס"ה), דעל ה"שליש" מיהא ליכא פסול זה, וממילא יש על כל פנים "דיין יחיד" שהוא "כשר". ברם ששה תשובות יש בדבר:

ראשית, דהא תינת כשניהם "מסכימים" על זאת, אבל אם אחד מהם ממאן בזה, בודאי דאי אפשר לכופו להתדיין ב"פסולים" או ב"דיין יחיד", וכן פסקו להלכה הבן פורת הנ"ל (ענף ו, ד"ה ש"ט א'), ושבת הלוי (מ"ח, ס' ע"ג), חשב האפוד (מ"ב, ס' י'), ויען דוד (מ"ג, ס' ק"ז, אומיות א' וז'), ע"י ש"י. ואף יותר מזה כתב החזו"א (מ"ג, ס' ד', אור ח'), דלא מקרי "הסכמה" בכי האי גוונא, רק כש"מודיעים" לו בפירוש שבכוחו למאן בזה, ועם כל זה הוא מסכים לוותר, ע"י ש"י. שנית, דהא תינת על שאר ה"פסולים", אבל על הפסול ד"גזילת הזמן" מאי איכא למימר, [ע"י ערוה"ש (ס' ז, ס' ב'), ושובות יעקב (מ"א, ס' קל"ז), דייכתן דעל פסול ד"רשע דחמס" לא מהני קבלה, ע"י ש"י]. שלישית, דלפי דברי האבן

וכדסהביר דבריו גם בשבת הלוי (מ"ח, ס' ע"ג), וכעין זה כתב האגר"מ (מ"מ מ"ב, ס' ז') לענין שאין הבעל דין יכול לכופו "הוצאות יתירות" על צד השני ע"י ש"י, וכל שכן לפי היקרות הגדול שיש בזה כהיום, וז"פ].

שיטת ג: דלעולם גובר יד ה"נתבע" על התובע לענין "שלא יוכל להכריח" עליו בוררות. ע"י מהרשד"ם (מ"מ, ס' ז') שכתב בפירוש, דעד כדי כך גדלה כח "בחירת" הבית דין להנתבע, שיכול למאן אף ב"בוררות", ולהצביע ולומר דדוקא אצל בית דין פלוני הוא מוכן להתדיין, ע"י ש"י. [ומשמע מלשונו קצת דלהיפך; הנתבע על התובע אכן יכול להכריח בוררות, (אבל כמובן; רק הכשירה בתכלית), וז"פ]. ובן יוצא להלכתא, גם מדעת כל הנך מ"ז פוסקים הנ"ל (ענף ה) שפסקו כהמרשד"ם שהנתבע גובר בבחירת הבי"ד, ועכ"ל כן, דאל"כ אטו נעלם מהם הזכות לזבל"א מה שיש להתובע, ואיך פסקו במוחלט דכשאינם יכולים להשתוות על הבי"ד, אז הנתבע גובר בבחירת הבי"ד, דהיכן נאבד זכותו של התובע לזבל"א, ודהלא הדבר פשוט, דכיון שהוא ממאן בהבי"ד של בחירת הנתבע, כודאי שירצה להתאחז על זכותו ל"בוררות", אם היה בכוחו לזה. ומדחויגן, דעכ"ז סתמו כל הנך ארייותא, שהנתבע גובר בבחירת הבי"ד, ואף אחד מהם לא אישתמיט למימר דבכה"ג יש להתובע הזכות להכריח "בוררות" על הנתבע, ע"כ מוכח דז"א, והטעם ע"י ע"כ שהוא מכיון שיש לו להנתבע דין "מוחזק" [וכדביארנו בארוכה במק"א מדברי הפוסקים], וממילא א"א לכופו להתדיין בזבל"א כשהוא ממאן בזה, וזפ"ב.

ולשם הבהרת הענין כדאי להרגיש, דבגוונא שה"בורר" של התובע אינו מרוצה לישב ביחד עם ה"בורר" של הנתבע, מבלי שיוכל להצביע עליו על איזה "פסול" (שמצד עצמו ולא מתוך "קירבה" לו או למורשה של התובע), רק מן הטעם שאינו משמש בתוך ה"ליין" בלבד, וממילא לא ישתף עמו פעולה להסכים למשפטו הקדום (וכדנראה שכן היה גם בנ"ד). בודאי פשוט ובורר, שאין בכוחו של התובע לכופו על הנתבע שיקח לו "בורר" אחר, ודוקא מי שהוא בתוך ה"ליין" שישתף עמו בפעולתו, אדרבה על התובע ליקח לו "בורר" אחר, (אף כשלא ימצא מי שיסכים לישב עם הבורר של הנתבע רק) מי שאינו משמש בתוך ה"ליין" (הגם שהוא אינו מרוצה בבורר שכזה). ודבר זה נלמד מק"ו מדינו של הרמ"א הנ"ל (נש"מ, ס' ק"ד), דכשה"בורר" של הנתבע הוא "קרוב" לה"מורשה" של התובע, אז צריך התובע ליקח לו מורשה אחר ולא להיפך, משום שהנתבע יש לו הדין של "מוחזק" ע"י ש"י. ומעתה, כש"כ וק"ו כשה"בורר" של התובע ממאן מלישב ביחד עם ה"בורר" של הנתבע רק מנימוקים "רצוניים" שאין להם שום בסיס ד"פסלנות" ע"פ הלכה, בודאי שעל התובע מוטל ליקח לו "בורר" אחר אם רוצה הוא לכופו את הנתבע להתדיין עמו בד"ת, מכיון שיש לו הדין ד"מוחזק", וזפ"ב בלי שום ספק כלל.

היוצא לנו מן האמור בענף זה:

א. דלדעת רוב מניין ובנין של הפוסקים: אין בכוחו של התובע לכופו בוררות על הנתבע אפילו בדליכא בית דין קבוע בעיר, דכן אתיא לשיטות: מהרשד"ם, סמ"ג, או"ז, רי"ז, מרדכי, סה"ת, רא"ש, מהרי"ק, מהר"י טייטצאט, תה"ד, מהריב"ב.

הנתבע), וממילא לא היה שייך החשש ד"נטיית הדין" לטובת אותו הצד ש"בחר" בהם, מה שהשמור לי ואשמור לך" מהוה עיקר ה"חורבא" שבימינו, והבן. וע"ע כסה"ק (סי' ז'), וחכ"ש ותומים (סז, וד"ב).

ושישית, והוא עיקר גדול כשלעצמה, דאף לולא שהיה בזה שום "פסלנות" כלל, גם כן פשוט דאין בכח שום בעל דין לכופ "הוצאות מותרות" על הצד שכנגדו. ע"י רמ"א (סי' י"ד, ס"א), ומהרשד"ם (ח"מ, סי' ז'), שבבילי דוד (סי' י"ד, אות ב'), ברכת חיים (סי' כ"ג, אות י'), מאזנים למשפט (סי' י"ד), אגר"מ (ח"מ ח"ב, סי' ז'). וע"י קב הישר (ענף ל"ד), שכתב בזה"ל, "הגורם לבעל דינו להוציא ממון רב בהוצאת המשפט מנדין אותו בבית דין של מעלה", עכ"ל, ומה שכתב המנח"י (ח"ג, סי' קל"ב), שדיינים "לא נחשדו" ליקח יותר מן המותר, הדבר פשוט להמעיין שם, דלא מיירי מן "ייקרות" המוגזם דכהיום פה, וכמו שכתבו האבן ישראל הנ"ל (ד"ה ראשית, קטע המתחיל שלישי), והבאר משה הנ"ל (ד"ה וכל), [ס"ה: כ"ג פוסקים נוספים].

ולאור כל הנך "פסלנות" הרבים הנ"ל מה שיש ב"בוררות" שבימינו, שצעקו עליהם כל הפוסקים הנ"ל, יצא לאחרונה (תמוז תשס"ז) "קול קורא" עם ל"ה חתימות (נוספות) מגדולי דורנו שליט"א, "לפסול" כליל את כל מהלך ה"בוררות" שבימינו מכח שנים עשר טעמים, [ודלא כמחבר אחד מזמנינו שבהיותו אחד מן ה"בוררים" הוותיקים ו"נוגע" גדול בדבר, דין גרמא על שמתעלם עצמו כליל מכל זה, ודן בזה כאילו שהיה המדובר מן "בוררות" שבימי חכמי התלמוד, ופשוט שכל דבריו בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימין כלל לעומת פסק דינם של כל הנך ארייותא, וכמו שהארכנו במק"א להשיב על כל דבריו]. וכתבו שם, ש"תובע" המעקש עצמו על "בוררות" (נגד הסכמת הנתבע), "אין נזקקין לו", משום דאין בכחו לכופ על הנתבע שיתדיין עמו באופן ה"פסול" לדינא. ולאידך גיסא, "נתבע" המשיב על הזמנת בית דין, שאינו מוכן להתדיין רק ב"בוררות" בלבד (נגד הסכמת התובע), הוי ליה "סרבן" גמור, וכמי שאומר שאינו מוכן להתדיין רק בפני בית דין פסולים, ע"כ. [ס"ה: ע"ז פוסקים נוספים על פסלנות ה"בוררות" שבימינו].

העולה מכל המקובץ עד כאן לענין כח הכפייה על "בוררות":

א. רבזה מיהא כול"י עלמא מודים בלי שום חולק. דעל אופן ה"בוררות" דכהיום, אי אפשר להכריח עליה כלל. וד"ז יוצא ע"פ פסק דינם של ע"ז פוסקים, מבלי שיימצא עליהם אף חולק יחידא בגוונא דנ"ד.

ב. וממילא אתיא. דכשאינם יכולים להשתוות על בית דין אחד. אז יד ה"נתבע" על העליונה שיתדיינו אצל הבית דין (הרגיל) שבבחרו אף כשה"תובע" אינו מרוצה בהם. וכנ"ל (ענף ה') ע"פ מ"ז פוסקים, וא"א לכופ עליו "בוררות" בשו"א.

ג. ונמצינו. דבנ"ד שהבעל הנתבע שהסכים לפניו משוה"ד על "בוררות". מה של"ה חייב כלל להסכים ע"ז כלל ע"פ ק"ב פוסקים וכנ"ל (מן ענף ו'). [ונמצא דבצירוף צ' פוסקים הנ"ל (סוף ענף ו'), כבר הגענו לחשבון של קס"ז פוסקים, הקובעים בברירות שהבעל דנן אכן חו"ל "ציית דינא" גמור. מבלי שיימצא שום

ישראל הנ"ל (ד"ה וכל), הרי לא מהני שום "קבלה" לבטל את "קנסם" ו"גזירתם" של חז"ל ש"דיניהם בטלים", וממילא פשיטא דא"א לכופ על שום אדם שיניח את מעותיו על קרן הצבי, להתדיין בהוצאה מרובה כל כך, בו בזמן שהבעלי דין אינם חייבין מדינא לציית להפסק דין כלל, [ולהסתמך רק על כח הכפייה (דשלא כדינא) שעל ידי ה"ערכאות" האם לכזאת "בית דין" ייקרא]. רביעית, דכהיום שגם ה"שליש" נוטל שכר המוגזם כמו שאר הגבררים, [שונה מימי קדם; שהרב של העיר היה השליש בכל פעם כמבואר באור געלם הנ"ל (ד"ה וכל) ולא נטל כלום], אם כן הרי שוב נפל בבירא גם הלימוד זכות השני הנ"ל (ד"ה וכלאומס), דה"שליש" מיהא הוא כשר, דהרי גם עליו יש על כל פנים שאר ה"פסולים", מה שעל חלק מהם לא מהני אף "קבלה" וכנ"ל (קטע המתחיל שנית), ועל כל פנים זה מיהא ברור; דלא שייך לכופ על זה וכנ"ל (קטע המתחיל ראשית).

חמישית, דכל שכן וקל וחומר, כשהפסול ד"שוחד" שייכא כהיום על ה"שליש" עוד ביתר שאת וביתר עז, דהרי פרנסתו תלויה בידם של ה"גבררים", על ידי ה"סכמתם" או "מיאונם" מלכחור בו (להבא) שישמש להם כ"שליש", ובדאי שדעתו נשפע מאותו שביניהם, מי שמביא (או שיכול להביא) לו יותר נידונים ("קעיס'עס"). וממילא פשוט, דיש בזה משום לתא ד"שוחד" גמור, מה דמלבד הדררא ד"איסור מן התורה" מה שיש בזה, הרי יש בזה גם משום "חורבא" המהרס והמקלקל ה"יישרות" מכל מהלך המשפט, ובעיקר בתוצאת ה"פסק דין" שנתעוות ע"ז. [עיין גמרא (סנהדרין ק"ט, ע"ב. וכתובות ח', ע"א), ורמב"ם (עדות פט"ז, ה"א. ופט"ז, ה"ד), וטורשו"ע (סי' ז', סי"ב וסי' ל"ז, סכ"ב), איך שכל "טובת הנאה" כל שהוא וקטנטן, אפילו כשהיא רק בדרך רחוקה ונפלאה, כבר "משחד" ו"מעוור" את עיני הדיין, ו"פוסלו" מלדון בדבר, וע"ע סמ"ע (סי' ז', סק"ח), ונתה"מ (סז, סקט"ז), ופ"ת (סז, סק"ח), וערוה"ש (סז, סכ"ג). וטורשו"ע (סי' ט', ס"א), וסמ"ע (סז, סק"ח), ובכור שור (צטורות כ"ט, ע"א), וע"י תפארת שלמה (ע"ה, נליקוטיס על רות), שכתב שאם בא להדיין איזה "טובת הנאה" כלשהו מזה (אפילו באופן המותר על פי דין), שוב לא נאמר בכי האי גוונא "אלקים נצב בעדת קל", ואין להם סייעתא דשמיא לכוון אל האמת, וכמעט לא ייתכן שלא יטעו להטות הדין, עי"ש].

ומלבד זה, מאחר שהבע"ד אינו יכול לדעת איזה מה"בוררים" או "טוענים" שמביא יותר לקוחות לה"שליש", בודאי שיש בזה גם משום החשש ד"מסתמין טענותיו", [ע"י רדב"ז (ח"ב, סי' תשנ"ג), רד"ך (סי' כ"ג), מהרש"ם (ח"ב, סי' כ"ג), תשוה"צ (ח"א, סי' תשנ"ד), עי"ש]. [ויש להדגיש, שאין מזה שום שייכות כלל, לסוג ה"בוררות" שהיה נהוג אצל גדולי ישראל מאז ומקדם, ש"רב העיר" (של הנתבע) שימש כ"השליש", ולא נטל כלום מן הבע"ד או שנטל "לאחר" הד"ת סך שוה מן שני הצדדים כפי מה "שרצו" ליתן, דנמצינו שכל עצם הנתניה ו"שיעורה" היתה תלייה ב"רצונם" של הבעלי דין, ולא כ"חיוב" תשלום שכר הקצוב מראש, והבעל דין העשיר לא היה יכול ליתן אף פרוטה אחת יותר מבעל דינו העני, ולא היה שייך "נגיעה" לזכותו. ומלבד זה עוד יש בזה עיקר גדול, דמאחר שלא היו נמצאים אז רק בית דין "אחד" בכל עיר, (וכן רק "שליש אחד" שהיה "רב העיר" של

חולק עליהם. ולהיפך הגמור מקביעתו של הר' גרמנר דנן שיש להבעל דין "סרבן".

ענף ח

ועתה נפן לדון על שלב השלישי בנ"ד: כשהבעל אכן הסכים (לפנים משה"ד) תיכף ומיד לבקשת האשה להתדיין ב"בוררות" - על אף של"ה חייב להסכים ע"ז כלל וכו"ל (עפ"י ו' ז), אמנם הבורר של הבעל הודיע להבורר של האשה את מעמדו להלכה, שעד שלא תצא האשה כליל מן הערכאות לסגור את התיק מה שפתחה נגד בעלה, לקפחו מזכות קשר עם ילדיו, לא ימשיך להתקדם בסידור הד"ת וכדקמ"ל ברמ"א (ח"מ סי' כו, ס"ב), ד"אין נזקקין כלל למי שהלך לערכאות, והבורר של האשה רצה שע"ז גופא ידונו הבי"ד, אם היא צריכה לצאת משם או לא... ומכיון שלא הסכים ע"ז הבורר של הבעל, הוציאו עליו דין "סרבן". והשאלה הוא, אם כדן עשו בזה או לא.

בעל (נתבע) הממאן מלבא לד"ת טרם שיצא אשתו מן הערכאות מכח הדין ד"אין נזקקין, אין לדונו כ"סרבן:

ונבוא להוכיח; שבודאי עשו ה"דיינים" בזה שלא כדינא כלל, ואדרבה הבעל הנתבע עשה בזה כדינא, וממילא פשוט ד"א לדונו כ"סרבן" בשביל זה, דהדבר ברור כביעותא בכוחא שכל נתבע יש לו הזכות הגמור לומר, שטרם שיבא להתדיין עם התובע בד"ת מקודם מוטל על התובע לצאת כליל מן הערכאות, וגם לשלם לו כל ההזיקות שעשו לו שם. דבן פסקו מהרי"ק (שו"ע ק"ד), והד"ח (ח"מ ח"ב, סי' ה'), ובית ישראל (ח"א, סי' קס"ט), ועי' משנה הלכות (מסד"ח ח"ד, סי' ה', ק"ע, קע"ב, קע"ג, קע"ד, קע"ה, קע"ו, קע"ז), שהביא מדברי מהרי"ק הנ"ל, שהתובע צריך להחזיר המצב כמו שהיה טרם הערכאות ולצאת משם מכל וכל, וגם לשלם להנתבע כל ההזיקות שעשה לו שם, ורק אח"כ צריך הנתבע לבא לד"ת, עי"ש. ועי' שבט הלוי (ח"ט, סי' רפ"ז) שמצדד לומר, שאף הבי"ד ששולחים הזמנה בכח"ג עושים שלא כהוגן, דהרי קימ"ל ד"אין נזקקין לה, ועד שאף דן שם, אם הנתבע מחוייב לענות בכלל על הזמנה שכזה, ולבסוף מלמד זכות על הבי"ד ברוחק גדול, עי"ש.

גם בתשוה"נ (ח"ג, סי' תל"ח), שופך מרורות על נשים העושות כן לילך לערכאות טרם שבאים לבי"ד, ועד כדי שמצדד לומר, שמותר להבעל לערער על פסק דינם אפילו אם יצא עי"ז "מסירה" על האשה, עי"ש שכתב; שכל המחזיק ידה ועוזר לה בזה, הוא בכלל העוון הזה, ועי"ש עוד (ח"ד, סי' ד"ט, נהפ"ה), שכתב דברים נוראים, שכשחוטפים מה שלא מגיע ע"פ תורה יחסר לו בדברים אחרים כצרות או קיצור ימים או מחלות רחל, עי"ש. וע"ע שרגא המאיר (ח"מ, סי' ק"ב), שאיסור גדול לחטוף הילדים בכח הערכאות שלא ברשות בי"ד, וג"ז דוקא לאחר ששמעו טענות צד השני, ואם הבי"ד נתנים רשות טרם כן הוא טעות בהוראה, וכל המסייעים בענין זה הם מסייעים לדבר עבירה, עי"ש.

ולא פקפק בדבר פשוט שכזה - שום אדם הולך ישר מעולם, ולא רק בר אוריין שיש יד ושם קצת בהלכה, אלא אף כל בר בי רב וחד יומא שרק למד "חומש" וקרא אי פעם את פסוק הראשון

דפרשת משפטים כבר יודע חומר הדבר, [וכמש"כ בשו"ת בית ישראל הנ"ל (ד"ס ונט"א)], דהרי אף לאחר שכבר יצא התובע מן ה"ערכאות" יש מבוכה בפוסקים אם "נזקקין לו" בדין זה או לא וכידוע, אבל בעוד שהוא בתוך ה"ערכאות" ואוחז עדיין את ה"שרץ" בידו, היעלה על הדעת שנסיע לו להחזיק את ידו במעל הזה. עד שבאו הנך רשיעי דמתקרי "דיינים-ביזנעס-לייט" [כפי שמתארם הגה"ק מדעברעצין בספרו שו"ת באר משה הנ"ל (ד"ס ונט"א)], וחידשו בסכרות כריסיות ובגילוי פנים בתורה שלא כהלכה לטובת עצמם, [כדי שהתובעים יבואו אצלם שיכופו את הנבתע לבא לפניהם, וירוויחו מזה], שהנתבע אכן חייב להתדיין עם התובע בד"ת בעוד שהתיק בערכאות פתוח עדיין, [אחד מהם ענה פעם בליצנות על טענת הנתבע שמקודם יצא התובע מן הערכאות, ש"עכשיו" כשהתובע הוא כאן (בבי"ד) הלא אינו נמצא בתוך הערכאות...., וכדי בזיון וקצף].

ומה שטען ה"בורר" של האשה, שע"ז גופא אם חייבת האשה לצאת מקודם מן הערכאות או לא, ידונו הדיינים מיד בתחילת הד"ת, [וכאילו שיש כאן איזה ענין עמוק המעורפל עם "ספיקות" גדולות, וצריכין "לדון" בכובד ראש אם היא רשאית להמשיך בעשיית איסור חמור, ואם הם פטורין מלקיים הדין הפשוט ד"אין נזקקין"....]. הנה "תרמית" זה כבר גלוי וידוע לכל מי שמעקב אחריהם ובקי בערמימותיהם, שטענה "תמימית" זו משמשת להם כ"קנוניא" טובה לצוד על ידה את הנתבע התמים לתוך רשתם, בהיותו חושב שבאמת "ידונו" ע"ז "בכבוד ראש", בו בזמן שכבר יש להם "משפט קדום" וחרץ, שהבעל אכן חייב להתדיין בד"ת עם אשתו אף טרם שתצא מן הערכאות, [למה... תיקון...]. אדרבה, אנו מזמינים את אלה, שיבואו נא להוכיח - אם יכולים להראות לנו אף "מקרה יחידי" - שהתרחש אי פעם שאכן פסקו; שמקודם צריך האשה לצאת מן הערכאות... ופשוט שהבעל הנתבע אינו מחוייב להניח עצמו לילך שולל אחר פיתויים הרמויית; ש"ידונו" מקודם ע"ז גופא, בו בזמן שכבר יש להם משפט קדום ע"ז וכו"ל, ואין לו שום סיכוי כ"ש שישנו את דעתם ממה שכבר מוחלט אצלם בזה, וממילא פשוט דודאי שהבעל עשה בזה כהלכה, וא"א לדונו כ"סרבן" בשביל זה, וז"פ. ועובדא ידענא, ש"דיין" אחד מהנך כנופיית ה"ביזנעס-דיינים", התבטא פעם מתוך כעסו לאיזה בעל שהשליש גט בבי"ד "קדושת לוי" משום שאשתו הלכה ל"ערכאות", שזהו "חוצפה גדולה" לעשות כן, ובעבור זאת יתיר לאשתו להמשיך ב"ערכאות"... ועל שאלת הבעל "מהיכן דנתנו", השיב, הלא הלכה מפורשת הוא ברמ"א (ח"מ סי' שפ"ח, סוף פ"ז), שאם מכים את מישהו והוא נמצא בסכנה, מותר לו לילך לקבול ולהתגונן בערכאות מיד מכהו, ועל שאלת הבעל, דכי מהו ה"דמיון" משם לנ"ד, התאושש לרגע ואח"כ גער עליו בלי שום בושה, "עוד תלך בחוץ ותאמר בשמי דברים שלא אמרתי מעולם..."

[לאור כ"ז, מה מאוד תמיהין דברי הר' נ"מ באב"ד, שלא התבייש לפרסם במכתבו מיום כ"ח מרחשון תשס"ה, כאילו "שמקובל בבתי הדין פה באצח"ב, שלא לקבל טענת "אין נזקקין" אלא ע"י ד"ת, דאם לא כן "אין לדבר סוף", עכ"ל. וכבודו במקומו מונח, אבל בער אנכי מלהבין את חלומותיו ואת דבריו, לא בענין

ח. שהאשה תצא מקודם מן ה"ערכאות", והסכים להתדיין עמה בזבל"א לפי בקשתה, מה שגם זאת היה פטור מלעשות וכן"ל (ענפיס ז' ח). ואף הציע י"ז מועמדים כ"שליש" נגד החמשה שהציע צד האשה. ברם, הדיינים שכבר דנוהו כ"סרבן" [שלא כדינא וכן"ל (ענף ח)], לא הגיבו ע"ז אף במלה אחת, רק המשיכו להתקדם בהוצאת "פסק דין" על ביסוס שמיעת טענתה של האשה בלבד שלא בפני הבעל, וכנראה שמיאנו בכל הי"ז מועמדים שהציע צד הבעל שרובם רבנים מפורסמים, רק מן הנימוק הבלעדי שאינם מן ה"וותיקים" שבתוך ה"ליין" הזה. והשאלה הוא, אם עשו בזה כדינא או לא.

כשהצדדים (הבעל ואשתו) אינם יכול להשתוות (בזבל"א) על ה"שליש", אז הבעל ה"נתבע" גובר בזה:

הנה, ידוע מחלוקת הפוסקים; אם ה"בוררים" יכולים לבחור את ה"שליש" אף שלא מדעת הבעל דין, או שיש גם לבע"ד דיעה ע"ז, ע"י טושו"ע (מו"מ סי' י"ג, פ"ב), ובפ"ת (ס"ט, סק"ג), עיי"ש]. ולמעשה הו"ל המנהג בימינו, שהבוררים מתייעצים עם הבע"ד גם בזה. אמנם יש להדגיש, דכל המחלוקת הו"ל הוא רק בהנוגע, אם יש גם לה"בעל דין" עצמם דיעה על "בחירת השליש", או רק לשלוחם (ה"בוררים"), אבל ד"ז מיהא ברור עכ"פ, דכשהצדדים אינם יכולים להשוות עצמם על "שליש", אז בודאי שצד ה"נתבע" גובר בזה, כל עוד שה"שליש" שהוא מציע הוא "כשר" ע"פ הלכה לדון בדבר זה. דהרי לפי דעת כל הפוסקים הו"ל (ענף ח) מ"א במספר, במה דס"ל שהנתבע גובר ב"בחירת הבע"ד", הרי עיקר טעמם שע"ז, הוא משום שה"נתבע" יש לו הדין ד"מוחזק" וכמבואר בדבריהם, א"כ פשוט דה"ה והוא הטעם ממש שייכא גם על הגברת צד הנתבע על "בחירת השליש", וכמובן. [שו"ר שכ"כ בפשיטות בויען דוד (מו"מ, סי' ר"ט). דיד הנתבע גובר על בחירת ה"שליש", ושעכ"פ "סרבן" מיהא ודאי דל"ה כשאינו מסכים על השליש שבחר הנתבע, ע"ש. ונמצאנו עוד פוסק נוסף - ס"ה: קע"ה פוסקים שהבעל דנן עשה כתורה].

ברם, אף יותר מזה יש דברים בגו בנ"ד, דהרי הבעל השיב מיד לבי"ד "א" לאחר שקיבל מהם ה"הזמנה הראשונה", שהוא רוצה ומוכן להתדיין אצל בי"ד "ב" וכן"ל (ענף ח). והבעל לא חזר מזה מעולם, אלא שנענה (לפנים משונה"ד) לדרישת אשתו; שישכים על "זבל"א" [כיון שלא היתה מרוצה מבי"ד "ב" שבחר בהם הבעל, וכן"ל (ענף ו)]. ומעתה, כיון שבאמת ל"ה הבעל מחוייב מצידו כלל, להסכים על בקשתה ל"בוררות" וכמבואר הדק היטב לעיל (ענפיס ז' ח), א"כ אטו יעלה על הדעת לומר, דרק משום שניסה לילך עמה לפנים משונה"ד, להסכים על "בוררות" מה של"ה חייב בזה כלל, שיהפך עי"ז ל"סרבן" רק משום שלא יכלו להשתוות עצמם על "שליש", דאף לפי סברתם של מוציאי ה"סירוב", שהבעל אינו גובר על בחירת ה"שליש", מ"מ בודאי שאכתי לא נאבד ממנו, ע"י הסכמתו (דלפנים משונה"ד) ל"בוררות", את זכותו הראשונה שיש לו (ע"פ מ"א פוסקים מבלי שום חולק כלל) להתדיין אצל בי"ד "ב" שבחר בהם, וא"כ איך היה אפשר לדנו כ"סרבן", וכן לא ייעשה.

קבלות"ד מש"כ, כאילו ש"מקובל" כאן שלא לקבל" טענת "אין נזקקין" - היפך דברי הרמ"א וכל הפוסקים הנ"ל (ד"ס ונ"ט), ואין לנו שום ידיעה מ"קבלתו" החדש וה"נסתר" הזה, אדרבה ת"ל זה לא כביר פסקו בבית דינינו כפי ה"קבלה" הישנה מה שיש לנו מיום "קבלת" התורה ואילך, כפי הכתובה בתורת משה רבינו, וחייבנו את התובע לצאת כליל מן ה"ערכאות" (וזהו היטדראל וזהו פירעושידעס"), ולא הנחנו אותו לישאר שם אף רק בתורת "נדרם" (הנקרא "דארמענט" בלע"ז) בלבד, (כפי ה"תרמית" החדש שמשתמשין בה לדאבוננו לאחרונה בשיתוף פעולה של ה"דיינים"), ורק אח"כ, כשכבר היה ב"ה "סוף" מהיר לאותו "דבר" ד"ערכאות", נזדקקנו לו. ולא עוד, אלא שאף חייבנו אותו לשלם כל "הוצאות הערכאות" מה שגרם להנתבע (שהגיע לסך \$17,000.00).

וגם "רמיזותיו" בנימוקו מה שסיים עלה, דא"כ "אין לדבר סוף" ג"כ אינו מובן לנו כלל, דעל איזה מתרוממיהו מוסב אותו "דבר" מה שלא יהיה לה סוף, אם לה"קבלה", או לה"הליכה בערכאות"... וכנראה דשני עניינים אלו הא בהא תליא, דאם אין "התחלה" לה"קבלה" החדשה, שמדיינים בלי שום "קבלת" הרווחה כלל, וכפי גרי דיני "שכר בטלה", אז שפיר יש "סוף" לאותו "דבר" של "ערכאות"... וההיפך בההפכו, דאז איה"נ ש"אין לדבר (דערכאות) סוף" וכן"ל (ד"ס ונ"ט) שמעולם לא פסקו עוד, שהאשה מחוייבת לצאת מקודם מן הערכאות. ופשוט, שאפילו אם יתקבצו אלף כמותו, לא יוכלו לבטל או לשנות אפילו אות אחת מתוה"ק. הדבר כואב מאוד עד דכדוכה של נפש, שהננו מוכרחים לכתוב זאת, אבל מה נעשה כשמצוקה גדולה כזה אופפת את כלל ישראל, שכבר הגענו למצב עגום כזה, שבמקום שה"בתי דין" יהיו ה"גודרים" בעד פירצה נוראה זו, נעשו הם לה"פורצים" גדרות עולם ע"י אמתלא העלוב ד"קבלה" שלא היה ולא נברא ה"י, מה שאין לך "חילול השם" גדול מזה, ובמקום שיש חה"ש א"א לשתוק ולחלוק כבוד לרב. ואנב כדאי להדגיש, דבשו"ת של זקינו ה"ה הגה"ק בעל חבצה"ש (א"ע, סי' ו'), מתיר חדר"ג להבעל על ביסוס הדין ד"אין נזקקין", עיי"ש, ומי יגלה עפר מעיניו הקדושים, שלא ידע דלפי "חידוש" המבורק הנ"ל, מה שעתידי נכדו לחדש "דאם כן אין לדבר סוף", יתבטלו [ח"ו] כל דבריו במחי יד... וכדי בזיון וקצף, וד"ב].

קיצור היוצא מן האמור בענף זה:

א. ה"בורר" של הבעל שלא רצה להתחיל הדיון טרם שתצא האשה מן ה"ערכאות", עשה כתורה וכהלכה. וזה מיהא ודאי ברור בלי שום צל ספק כ"ש, שא"א לדון את הבעל בשביל טענה מוצדק שכזה כ"סרבן". בו בזמן שכן פסקו בפירוש ז' פוסקים מובהקים הנ"ל, [מה שביחד עם קס"ז פוסקים הנ"ל (סוף ענף ז') כבר יש בידנו קע"ד פוסקים מובהקים המאשרים את הבעל דנן כ"ציית דינא" גמור. היפך דברי הר' גרטנר שכתב שיש לו דין "סרבן"].

ענף ט

ועתה נפן לדון על ה"שלב החמישי" שבנ"ד, דלבסוף כשויתר צד הבעל לפנים משונה"ד על תנאי הנ"ל (ענף

ענף י

ועתה נבוא להוכיח, דאף לולא כל דברינו הנ"ל (ענפים ה' - ט); שהבעל בנ"ד שפיר עשה כדינא בכל צעד ושלב, ואף אם נניח כטעותם של הדיינים והר' גרסטר דנן, שהבעל נקט את צעדיו "שלא כדינא", באחד (או בכל) השלבים הנ"ל (מה שז"א וכו'). דמ"מ אכתי אין לו להבעל עבור זה דין "סרבן" כלל, שנוכל לדונו על סמך זה "בעל כרחו" או "שלא בפניו", וכש"כ שלא להתיר עליו "כפיית הגט" בשביל זה כמו שעשו הדיינים בנ"ד.

אף נתבע העושה את "בחירתו" בבית דין "שלא כדינא", אכתי אין לו דין "סרבן" בשביל זה, כל עוד שהם כשרים לדון בדבר:

דהנה, דבר זה מוסכם אצל כל הפוסקים בלי יוצא מן הכלל, ש"נתבע" המוכן להתדיין לפני שום בית דין בישראל, על אף כשהוא באופן שאין לו הזכות לזה מדינא, מ"מ כל עוד שהבי"ד שהוא מוכן להתדיין לפניו הם "כשרים" מצד עצמם לדון בדבר, אכתי יש לו הדין של "ציית דינא" וא"א לדונו כ"סרבן", עי' רא"ש (כלל ע"ג, סי' א'), תומת ישרים (סי' קל"א), מהרשד"ם (ח"מ, סי' ז'), מהרי"ק (עורר א'), וק"ד, מבי"ט (ח"א, סי' רפ"ו), כנה"ג (טוה"מ סי' כ"ז, אות כ"ז), ובן כתבו בפירוש התומים (ס"ט, אור"ט סק"ג), והנחה"מ (ס"ט, ח"י סק"ג), וז"ל, נתבע המוכן להתדיין רק לפני בית דין שבעיר אחרת, [אפי' ברחוק הרבה, שאין לו הזכות לזה לדינא], ואפי' דוטר מיניה, "ציית דינא" מקרי, ולא דיינין ליה בדין אלם, עכ"ל עי"ש. הרי דאפילו כש"בחירתו" באותו הבית דין הוא "שלא כדינא", מכל מקום אין לדונו כ"סרבן" כל עוד שהם "כשרים" להלכה לדונו. ובן פסקו להלכה ולמעשה; המהרש"ם (ח"ד, סי' כ"ד, וכו'), סי' קל"ז, אהל יהושע (ח"ג, סי' פ"ג, אות א'), בית דוד (לייטר, סי' ב'), תשו"ב (ח"ג, סי' תל"ז, ד"ס נהא), צ"א (ח"ט, סי' כ"ז), עי"ש. [י"ג פוסקים נוספים, ס"ה קפ"ח פוסקים המאשרים שהבעל דנן יש לו דין "ציית דינא" גמור, היפך דברי הר' גרסטר שקבע שיש לו דין "סרבן"].

ויש לציין, שלא נמצא שום חולק בדין זה בהנוגע כלפי נ"ד, דאפילו הרמ"ן (ח"מ, סי' ס'), שהוא החולק היחיד על הך דינא, וס"ל דכשהנתבע רוצה לילך לדון לעיר אחרת, אכן יש לו דין "מסרב", [וכתב שלא נמצא תח"י המהרשד"ם והמבי"ט שהכנה"ג כתב בשמם להיפך], מ"מ מודה הוא עכ"פ, דבהנוגע לכח ה"בחירה" שבין כמה בתי דין שבעיר אחד וכבנ"ד, אכן יד

הנתבע על העליונה "לבחור" אצל איזה מהן לדון וכמש"כ שם בפירוש, עי"ש. [ומה שתמה הד"ג (כלל כ"ג, אות י"ט), שעיין בדברי המהרשד"ם, ולא מצא שם משמעות שיוכל הנתבע לומר שילך לעיר אחרת עי"ש, זה נגרם לו מכח הטעות שבציון המראה מקום בכנה"ג (נחלק ח"מ, סי' כ"ז), שלא נמצא שם מזה, אבל אכן מפורש כתב כן המהרשד"ם (נחלק ח"מ, סי' ז'), עי"ש. עוד יש להדגיש שהמהרש"ם ואהל יהושע הנ"ל כתבו כן אף כלפי "היתר חדר"ג" להבעל, דא"א להתירה על הבסיס שיש לה דין "מסרב" מחמת שאינה רוצית להתדיין במקום שחייבת ע"פ דין, עי"ש במהרש"ם שכתב לשונות חריפים במאוד ע"ז, וכש"כ וק"ז דכלפי היתר "אשת איש" ו"ממזרות" החמורה מזה פי כמה, עאכ"כ בדודאי שאין די כוחה של "בחירת בי"ד" ע"י הבעל ד"שלא כדינא" (אף אם לו היה כן); למשווייה ל"סרבן" עד כדי שנוכל על סמך זה לדונו "בעל כרחו" ו"שלא בפניו" על "כפיית הגט", וז"פ ותל"מ].

ומעתה, ע"פ כל האימורין הניתנין לעיל (המל מן ענף ה'), שביארנו בס"ד הדק היטב; שהבעל הנתבע בנ"ד עשה כדינא בכל צעד ושלב שנקט בבחירת הבי"ד והו"ל "ציית דינא" גמור, ואצ"ל שאין לו דין "סרבן" כלל, אף אם לא היה עושה כדינא בעצם "בחירתו" וכו'. הרי הדבר פשוט וברור, דהכרות "סירוב" שאינו מוצדק לדינא יש בה משום העוונות החמורים; ד"מלבין פני חבריו ברבים" וד"הוצאת שם רע", מה שעליהם אמחו"ל; שאין להם חלק לעולם הבא ויורדים לגיהנם ואינם עולים ושארין להם כפרה עולמית, [עי' אבות (פ"ג, מ"ה), וגמרא (סוטה י', ע"ב. סנהדרין ל"ט, ע"א. ב"מ כ"ח, ע"ב. ערכין ט"ז, ע"א), ורמב"ם (דעות פ"ו, ה"ח. מוהל ומזיק פ"ג, ה"ז), ושו"ע (או"ח, סי' תר"ז, ס"א. ומו"מ סי' ת"כ, ס"ח-ט), עי"ש]. ומלבד זה, יחושו לעצמם המכריזים "סירוב" המנוגד להלכה, ממה דקיימא לן בטושו"ע (יו"ד סי' של"ד, סמ"ג), דהמנדה למי שאינו חייב גידוי הוי ליה הוא עצמו בר גידוי, עי"ש ותל"מ.

קיצור היוצא מן האמור עד כאן:

א. דהבעל בנ"ד, שפיר עשה בכל צעד ושלב ב"בחירת" הבי"ד (והשליש) כדינא, והו"ל "ציית דין" גמור אליבא דכו"ע [קפ"ח פוסקים], מבלי שום חולק כלל ואף לא יחידאה, ואצ"ל דל"ה "סרבן" ח"ו, היפך דברי הר' גרסטר שקבע עליו דין "סרבן", [ובצדק נוכל להמליץ בכאב, ש"קפח" את הבעל מזכותו - מה שיש לו על פי קפ"ח פוסקים מובהקים]. אדרבה, אותם שדנוהו כ"סרבן", מלבד מה שעשו שלא כדין אליבא דכו"ע, גם עברו בזה על "איסורים" חמורים מאד, ה"י.

פרק ג

הפרכת דברי הר' גרמנר בהעניקו כח ל"מנהיגי העיר" לכוף על הבעל (הנתבע) "שליש" או ב"ד

ועתה נפן לדון על "שלב הרביעי" שבנ"ד, אם האירועים שעד הנה יש בכדי כוחם להצדיק את צעדם הנועז של הבי"ד, לכוף עצמם על הנתבע [בכפילא]; לדונו "בעל כרחו" [ו"שלא בפניו"] או לא. [ולא נדון כאן על החלק ד"שלא בפניו", כי כל המעיין בדבריהם של בעלי ה"מכשירים" ויראה; איך שעומלים קשות להצדיקה ולהכשירה בדוחק גדול ועל סמך שיטות יחידאות ונדירות, יווכח לדעת מדברי עצמם; עד כמה ששגו ועשו בזה שלא כדינא בבחינת "עלובה עיסה שנחוממה מעיד עליה שהוא רעה"]. וכאן לא נדון רק על מה שדנו את הבעל "בעל כרחו" במה ש"כפו" את עצמם עליו כ"דיינים" נגד הסכמתו, על סמך "סרבנותו" דשלא כדינא, אם דייניהם דין בכה"ג, כלומר אף אם היו מביאים אותו לפניו בע"כ, שפסק דינם יחייב אותו או לא.

ענף יא

יבאר דכח זה אף במקום שמוצדק, לא ייתכן רק במינוי דיינים "מוצעים", ולא ה"ברורים" של צד התובע כבנ"ד:

הנה, המזמינים לדון "בעל כרחו", ניסו להצדיק את צעדם הנועז הזה בכתבם בתוך נוסח ה"הזמנה" (מה שדבקו על דלת ביתו בבוקרו של אותו היום שקבעו לדון) בזה"ל; ב"ד זה נקבע ע"י כמה מנהיגי העיר, רבנים מפורסמים וגדולי תורה שמכהנים פאר בעיר ברוקלין, קביעת ב"ד זה מיוסדת ע"פ הוראת הרמ"א (ח"מ, סי' י"ג), [ש]כשיש תנאים מיוחדים שמונעים פעולת ב"ד נורמאלי של זבל"א, יש סמכות למנהיגי העיר לקבוע ב"ד לדון בע"כ של שני הצדדים, ואף שלא בפניהם, עכ"ל הפתקא, ונראה מאי דקמן:

ז"ל הרמ"א (סי' י"ג, ס"א), אם אינם יכולים להשוות עצמם לברור להם שלישי, מנהיגי העיר יתנו להם שלישי, ואם אין מנהיגים בעיר, ילך התובע לפני ג' [הדיוטות] ויכופו הנתבע לדון לפניהם, וכן אם הנתבע מערים לברור דיין שאינו הגון.. כופין אותו לדון לפני ג'.. או שיברור דיין הגון, עכ"ל. הרי לנו שלשה דינים נפרדים: א', דכשאינ יכולים להשוות עצמם על ה"שלישי", אז מנהיגי העיר כופין עליהם שלישי. [וכמובן, שאף ה"שלישי" מה שבכח מנהיגי העיר לכופו עליהם, בודאי שה"יורש" מחייב שאותו ה"שלישי" יהיה אדם "מוצע", שאינו נוטה לשום צד מהצדדים, ועכ"פ בודאי לא אחד מן המועמדים הישנים שמצד התובע או הנתבע, וז"פ]. ב', כשאין "מנהיגים" בעיר ואין מי שיוכל לכופו "שלישי" על השני הבוררים שיוכרחו לישוב עמו, אז יש בכח לג' הדיוטות (אף כשהם בבחירת התובע בלבד); לכופו עצמם על הנתבע לדון בין הצדדים. [דבכה"ג כיון דליכא שום כח "הנהגה" בעיר, הרי אין בכוחם של אותם הג' שהלך אצלם התובע מ"בחיורו", לכופו על ג' אנשים אחרים (מוצעים) שידונו ביניהם, ע"כ רק בבחינת "בלית ברירה" כדי שלא יהיה "עולם הפקר", העניקו להם הכח לדון ביניהם על אף שכולם הם מ"בחיור" התובע בלבד, וז"פ]. ג', כשהנתבע מערים לברור לעצמו "בורר" שאינו הגון, ג"כ כופין אותו [מנהיגי העיר] לדון בפני ג'. [ופשוט, דיכולין לכופו עליו רק בורר "מוצע", שאינו מ"בחיור" התובע, וז"פ], ע"כ.

ומעתה נחזי אגן בנ"ד, שהבי"ד שכפו עצמם על בעל הנתבע, לדון "בעל כרחו" (ו"שלא בפניו"), היה מורכב "כל כולו" רק מאותם אנשים מי שצד האשה התובעת "בחרה" בהם שישמשו לצידה כ"בורר" או כ"שלישי", [ופשוט, דמה שהערימו לכתוב בנוסח "פתקת הזמנה" הנ"ל בלשון; לדון בע"כ של "שני הצדדים", וכאילו שהם כופין עצמם גם על צד האשה, הוא שקר גמור להיפך מן האמת, דהרי צד האשה "בחרו" בכולם, וממילא] בודאי של"ה להם הכח לזה אף אם נניח כדבריהם, שהמצב בנ"ד היה דורש צעד שאינו רגיל (מה שבאמת ז"א וכדלקמן). דהרי בנ"ד כל מה שלא יכלו להשוות עצמם הוא רק; על בחירת ה"שלישי", [מה] שע"ז גופא ג"כ לא היה קיים שום משא ומתן ממשי בין

הצדדים, אלא מכיון שצד האשה ל"ה שבעים רצון מן י"ז המועמדים ל"שלישי" מה שהציע צד הבעל, העלימו פשוט את עיניהם מזה, ללא שום תגובה או הודעה כלל, שאינם שבעים רצון מזה וכדומה, רק המשיכו לדון בע"כ ושלא בפניו]. ובבב"ג הרי כתב הרמ"א (נצנ"א); דמנהיגי העיר כופין עליהם רק "שלישי", אבל לא ב"ד "שלם", [וכבר מבואר לעיל (ד"ס ז"ל, דין א'). שאף אותו ה"שלישי" מה שיש בכח מנהיגי העיר לכופו עליהם, בודאי שה"יורש" מחייב שיהיה אדם "מוצע", שאינו נוטה לשום צד מהצדדים, ועכ"פ בודאי לא אחד מן המועמדים הישנים שמצד התובע או הנתבע]. וא"כ בנ"ד, שהדיינים שכפו עצמם על הנתבע, היו "כולם" מ"בחיור" צד התובע, בודאי שלא כדין עשו, ודיניהם בטלים ואין לה שום תוקף להלכה, וז"פ.

ומה שהר' גרטנר דנן מתעמל קשות בקונטרסו (ענף א', אות א') בנסותו לדחות את הטענה החזקה, דאיך כפו עליו כל ה"שלשה", בעוד שאף לפי טעותם שיש כאן איזה כח כפיה, היה די לכפות עליו רק "שלישי", מה שה"עוולה" שבזה בולט ומטפח על פני כל הולך ישר, וע"ז הוא מנמק דכיון "שמציבים [צד הבעל] תנאי [שהאשה צריכה מקודם לצאת מן הערכאות] ש"אינו כהלכה" הרי אין כאן בורר".... וממילא שוב היה להם הכח להעמיד ב"ד שלם כרצונם, ע"ש. הנה, מלבד מה דאפילו אם נניח לרגע קט כפי דעתו המוטעת, שצד הבעל עשו בזה "שלא כהלכה", מפני שהבעל אכן היה חייב לבא לד"ת אף טרם צאתה מן הערכאות, [מה שז"א וכנ"ל (ענף ב')], מ"מ אכתי לא היה יכול לשמש להם ד"ז כייפוי כת, רק על כפיית וקביעת "בורר" על הבעל הנתבע, וכהדין הג' של הרמ"א הנ"ל (ד"ס ז"ל).

אבל איך היה בכחם של "שלשה" אנשים, ש"כולם" הם מ"נבחרים" התובע דוקא, לכופו את עצמם על הנתבע בעל כרחו, מה דלא מצינו ייפוי כח כזה רק בעיר "הפקר", כלומר כשלא נמצא שם שום "מנהיגים" כלל (לא רוחניים ולא גשמיים), ובבחינת "אין ברירה" בכדי לגדור שלא ישלוט ההפקירות, וכבדין ב' של הרמ"א הנ"ל (ס"א). לא כן בנ"ד, שאף לדבריהם הרי נקבע ב"ד זה ע"י "רבני" ו"מנהיגי העיר", זאת אומרת שהם עצמם מורדים וקובעים, שאכן ישנם כאן "מנהיגים" ואינה מצב של "הפקר", א"כ מאין היה להם הכח לאותם "נבחרים" התובע דוקא, שיכופו את עצמם כ"דיינים" על בעל הנתבע "בעל כרחו" ונגד הסכמתו, וכי חסר בעיר גדולה כזאת דיינים "מוצעים" שאינם מ"נבחרים" שום צד, וזהו טענה ניצחית שאין עליה שום תשובה הגיונית.

ובש"כ וק"ו לפי המבואר לעיל (ענף ב') הדק היטב, שצד הבעל אכן עשה "כהלכה" במה שמיאנו מליירד לדין עם האשה, טרם צאתה מן הערכאות ע"ש, א"כ בודאי אצ"ל שהדבר ברור להיפך שהדיינים הללו, "הם" עשו "שלא כהלכה" בכל שלש אלה; לדון כ"סרבן" ו"בעל כרחו" ו"שלא בפניו". [ויש להראות באצבע על עדותו של הרה"ג אלי פסח ראמניק שליט"א, מש"כ במכתבו הנ"ל (ענף ג') דברים מוזעזעים, איך שאותה "בית דין" פעלו באופן ד"חד צדדית" ממש

ש"דין" זה אינו מתבצע "למעשה" בכל יום, רק ב"מצב נדיר" מאוד, והא ראייה שאינם יכולים להצביע על "מקרה" אחר כזה, שבי"ד "שלם" שנבחרו ע"י צד התובע, יכופו עצמם על הנתבע לדון בע"כ. וא"כ, הרי שאלה גדולה נשאלת מהם, האם חושבים הם באמת, שזהו הפעם הראשונה בכל תולדות ימינו, שיש לפנינו "סרבן" נורא כ"כ, עד שממש ליכא ברירה אחרת, כ"א לבצע "למעשה" הדין הנדיר כ"כ, לדון "בעל כרחו" ו"שלא בפניו", בו בזמן שידעו היטב, שהסכים תיכף ומיד לאחר הזמנה הראשונה, להתדיין אצל אחד מן בתי דין המפורסמים וכו"ל (ריש ענף ז). ולא עוד אלא שגם הסכים (לפנים משה"ד), להיענות לדרישתה של אשתו על "בוררות" וכו"ל (ריש ענף ח), והכי רק משום שהתובע אינו מסכים אף על אחד מן הי"ז מועמדים שהציע הנתבע כ"שליש"..., כבר מגיע תומר "סרבנותו" של הנתבע דן עד כדי כך, שתהא בכוחה לשמש כ"בסיס" להיתר ביצוע "גט מעושה" בליט ברירה..., אתמהא.

[שוב הגיע לידינו "טעיף" משיחה טלפונית, מה שניהל בשעתה אדם אחד עם אחד הדיינים, [מי שחתם בראשונה על ה"תעודת גירושין" הפסול], ועל השאלה אם ידוע לו; שהבעל בנ"ד הציע "בית דין" מפורסם וגם י"ז "שלישים" (לזבל"א), השיב שמעולם לא שמע זאת, ובודאי שזהו "שקר" גמור, ועל שאלת אותו השואל, אם במקרה שיתברר אמיתת הדברים, האם אז אכן יודה שאין שום תוקף לכשרות הגט, הוא משיב בחיוב. זאת אומרת, שפשוט "העלימו" הנך בריוני (המתפרנסים עצמם מתוך ה"ליין" דמכירת "גיטין מעושין") מן ה"רכ המכשיר" עצמו את "אמיתת ה"מציאות", מה שיש עליהם "מסמכים" נאמנים המאשרים בבירור גמור, שהבעל אכן הציע בי"ד ושלישים כנ"ל, כלומר "דין מרומה" בתכלית גמור. רהלא המדובר כאן הוא מן "גט" שכוה, מה שה"מכשיר" עצמו מודה בפה מלא, דלפי אמיתת המציאות הרי הגט "פסול" בתכלית]. כמדומני, שיש ככוחה של "גילוי" זה בלבד, בכדי לזעזע את נפשו של כל הולך ישר עד עומקה ודכדוכה, להכיר דעד לאן שהגענו, שאנשים המייצגים עצמם כ"דיינים", ישתמשו ב"רמאות" ממש בדברים חמורים כ"כ, כ"התרת אשת איש" ו"ממזרות", וכדי בזיון וקצף].

היוצא לנו מכל האמור בענפים י"א וי"ב:

- א. דאפילו אם הבעל הנתבע היה "סרבן" גמור ו"מהודר", ג"כ ל"ה אפשר לכוף עליו לכל היותר, רק דיינים "ממוצעים" שאינם מ"בחירת" אשתו התובעת, וכו"ל (ענף י"א).
- ב. וכש"כ וק"ו, כשבאמת הוא "ציית דין" גמור אליבא דכל הדיעות [קפ"ח פוסקים מובהקים, וכו"ל (סוף ענף י"ג)], מבלי שיימצא בזה אף חולק יחידא, ועאכ"כ דל"ה "סרבן" כ"ל.

ג. אשר ע"כ, בודאי שהדבר פשוט וברור. שלא היה להם שום כח לה"דיינים", שכולם מ"בחירת" אשתו התובעת, לכוף את עצמם עליו, לדון "בעל כרחו" ו"שלא בפניו", דבר שלא נשמע עוד מעולם, וממילא פשיטא שכל מענותיה נגדו מה שאמרה אשתו שלא בפניו, אין לה שום

לטובת האשה, עי"ש. והדבר מובן לכל הולך ישר, שהתנהגותם באופן "עקום" שכוה, אינה "מקרה" בעלמא, אלא ש"זהו" בריוק ה"תוצאה" שיש לצפות מראש, שתצא מהרכבת "דיינים" שכוה מה ש"ביררה" לעצמה צד האשה התובעת, ושאין לה שום תוקף להלכה כלל, וד"ב ותל"מ].

ענף יב

כל דברי הרמ"א בכפיית דיינים על נתבע, הוא רק כשהוא "סרבן" גמור:

וב"ן לא כתבנו רק ליתר שאת ולרווחא דמלתא, בכדי להוכיח דאפילו לשיטתם המוטעת של המדיינים אותו בעל כרחו, וכאילו שה"מצב" דן העניק להם איזה "כח שאינו רגיל", דמ"מ ל"ה להם הכח לכל היותר, רק לברירת "בורר" (או "שליש") ממוצע, שלא הוצעה אף מאחד הצדדים, אבל ודאי דלא בי"ד "שלם" שכולם מ"בחירת" צד ה"תובע". ברם לאמיתו של דבר, אין להם שום סמיכה כ"ש מדברי הרמ"א הג"ל (ענף י"ג, ד"ס ז"ל) לנ"ד כלל, דהרי הדבר ברור דין זה של הרמ"א הללו, לא מיירי רק בגונא כשהנתבע הוא "סרבן" גמור, וכגון שהוא מערים להציע "שליש" או "בורר" שהם "פסולים לדון" מדינא, באופן שנראה בעליל שכוונתו להשתמש עצמו כליל מלהתדיין עם בעל דינו כלל, [דכן מוכח מהמשך משמעות לשונו וכן יוצא ברור גם מלשונו של הערוה"ש (ס"ט, ו) וכדביארנו בארוכה בס"ד במק"א].

דאל"כ הגע עצמך, דאיך נפרנס שיטת כל הפוסקים הג"ל (ענף ז), שכתבו דכשאינם יכולים להשוות על בי"ד אחד, אז יד הנתבע גובר ב"בחירתו" מפני שיש לו הדין של "מוחזק", עי"ש. ומעתה, אטו יגרע כשאינם יכולים להשתוות על בי"ד שלם, מכשאינם יכולים להשתוות (בזבל"א) רק על ה"שליש", והכי לא ידעו כל הפוסקים הג"ל מדברי הרמ"א המפורשים הג"ל (ענף י"ג, ד"ס ז"ל), דבכה"ג "מנהיגי העיר" צריכים לברור להם בי"ד, ואם אין מנהיגים בעיר, אז יכול התובע לילך אצל כל ג' שירצה (מבחירת עצמו), שידונו ביניהם אף בע"כ של הנתבע. וא"כ לפי"ז כש"כ וק"ו, שיד התובע גובר על בחירת "בי"ד שלם" הקאי וקיים (בלא קביעותו וברירותו), ואיך כתבו כל הנך פוסקים (מ"א במספר, שרבינו הרמ"א הוא אחד מהם), שיד הנתבע גובר בכה"ג על "בחירת" הבי"ד, להיפך מדברי הרמ"א המפורשים הללו, וגם "סתירה" מפורשת בדברי הרמ"א מדידה אדידה, וע"כ שדברי הרמ"א הללו לא נאמרו רק בגונא, כשהנתבע הוא "סרבן" גמור, שבוחר בדיינים ה"פסולים לדון" בדבר, ורואין בעליל איך שהוא רוצה להשתמש עצמו כליל מן הדין, וזפו"ב לכל מעיין והולך ישר.

ופליאה עצומה על הנך "דיינים", שהרהיבו עצמם לדון את הבעל "בעל כרחו" ו"שלא בפניו", דאף אם לא עמדו על כל דברינו הנ"ל, וחשבו באמת שדין זה של הרמ"א שייך אף בכל היכא שהצדדים אינם יכולים להשתוות על "שליש", דאז יש בכחו של התובע לברור את "כל" הבי"ד (ג' דיינים) ולכופו על הנתבע. מ"מ הרי זה מיהא ודאי יודו גם הם,

שחתם ראשון על ה"תעודת גירושין". הוא עצמו הורה כן בפנה מלא וכנ"ל (ד"ס ע"ג).

נאמנות ע"ז, ופסק דינם על "כפיית הגט" המבוסס ע"ז, הוא במל ומבומל ואין בו שום תוקף כלל, ונבפרט כשה"דיין"

פרק ד

הפרכת דברי הר' גרטנר ד"סרבנות" הבעל - מתיר לערוך עליו "גט מעושה"

ועתה נפן להוכיח, דאפילו אם הוי יהיבנא להר' גרטנר ככל טעותיו, ונניח לרגע קט כדבריו, שהבעל דגן הו"ל "סרבן" גמור וחמור [מה שז"א וכנ"ל (ענפיס ז' - י"ג), דמ"מ אכתי ל"ה ד"ז יכול לשמש לו כ"בסיס" מספיק על היתר "גט מעושה", דהרי ה"מקור" היחיד מה שמביא ע"ז, כאילו שעל בעל "סרבן" מותר לערוך "כפיה בשוטים", הוא רק מספר שו"ת "ר' יהודה מילער" (ס' י"ד). ברם, לאחר הבדיקה והעיון הקל בתוך דברי הגאון הנ"ל, נדהמתי מאוד מן ה"סילוף" המשוער, מה שרוצה הר' גרטנר דגן לעשות "השוואה", בדברים הרחוקים זמ"ז יותר מרחוק מזרח ממערב, ו"שבעה" חילוקים בולטים יש ביניהם, ואלו הם:

ענף יג

הפרכת השוואת הר' גרטנר נ"ד לעובדא שבשרת ר"י מילער, מכח שבעה חילוקים בולטים שביניהם:

ראשית, דשם מיירי מבעל שהוא "סרבן" גמור אמיתי ומהודר (לכל הדיעות), שלא רצה להתדיין בדיני ישראל כלל וכלל, רק הלך תיכף ומיד לעש"ג וכמבואר שם. וא"כ מאי שייטא מזה לנ"ד, שהבעל אכן הציע "בית דין מפורסם וכנ"ל (ריס ענף ז'), וגם י"ז שלישים (לזבל"א) וכנ"ל (ריס ענף י"ב). שהיה מוכן ומזומן להתדיין אצלם, ומבעל שיש לו דין "ציית דינא" גמור אליבא דכו"ע [קפ"ח פוסקים וכנ"ל (סוף ענף י"ג). ואדרבה, הרי בנ"ד היתה האשה מי שהתחילה בהליכה לעש"ג (ביום א' סיון תשנ"א, לפי ה"מסמך") שלא כדינא וכנ"ל (ענף י"א). איך אפשר להפוך הקערה על פיה, אתמהא.

שנית והוא עיקר גדול, דשם מיירי מ"סרבן" שכזה, שסירב על עצם הגירושין, כלומר שמיאן כליל מלגרשה, מבלי להטיל אפילו איזה תנאי ע"ז, וממילא שפיר יש שייכות מ"סרבנותו" של הבעל ל"עיוגונה" הגמור של האשה, דהרי ע"י "סרבנותו" היא "מתעגנת", ושפיר שייך לדון בכה"ג אם "סרבנותו" יכול לשמש כבסיס היתר על ה"כפיית הגט", [אם בכלל שייך ע"פ הלכה "היתר כפיה" על "סרבן", מה שבאמת ז"א]. **משא"כ** בנ"ד, אף אם לו היה הבעל בנ"ד "סרבן" מלהתדיין עמה בר"ת על "ענינים הצדדיים" (כהחזקת הילדים וכדומה), [מה שבאמת גז"א וכנ"ל (ד"ס ראשית)], ג"כ לא היתה מזה שום סמיכה כ"ש על היתר "כפיית גט". ונבפרט, כשבנ"ד כבר השליש לה הבעל "גט כשר" בכי"ד, אלא שהיא אינה רוצית לקבלה, רק משום "עקשנותה" להמשיך לקפחו מזכותיו כ"אב" לילדיהם. הרי נמצינו, דה"כפייה" לא נצרכה כלל על עצם ה"גירושין", רק לצורך "נצחונה" ב"ענינים צדדיים", מה דבודאי ל"מ כפיה בכה"ג, דהרי "עיוגון" שלה אינו תוצאה מן "סרבנות" שלו, שתוכל לשמש כ"קולא" על ה"כפייה", ופז"ב. [וליתר ביאור, ראה לעיל (ענף ד'). ולקמן (ענף י"ט), בארוכה מזה, עי"ש].

שלישית, דגם התם שהמדובר מן "סרבן" גמור, ג"כ לא עלתה על דעת הגאון הנ"ל לדון על היתר "כפיית גט",

רק בשביל עבירת ה"סרבנות" בלחוד, מכיון דבאמת ליכא שום מקור ע"ז כלל, אלא שהגאון הנ"ל בנה שם את יסודו, במה שצירף לזה העובדא מה שהבעל התחייב עצמו בתוך שטר ה"תנאים" שביניהם בשעת החופה, שבכל הפרש שיהיה ביניהם יתדיינו בר"ת ולא בעש"ג, וממילא נמצינו שע"י "סירובו" של הבעל לבא לד"ת ובהליכתו לעש"ג, נעשה עי"ז כ"עובר על החרם" (מה שהתקשר עצמו בה בה"תנאים" שביניהם), וכדמציין שם הגאון הנ"ל כ"מקור" ע"ז מדברי הרמ"א (א"ע ס' קנ"ה, ס"א). שכתב וז"ל, או "שעבר על חרם ששעבד עצמו נגדה" שלא להקניטה ושלא להכותה, [דאז כופין אותו להוציאה עי"ש], עכ"ל. ונמצינו דבעלמא, כשלא היתה ביניהם שום צירוף "חרם" או "קשר" מיוחד על דבר זה, שלא "סרב" הבעל מלעמוד עמה לד"ת וכבנ"ד, אין שום בסיס להתיר "כפיית גט" רק על היותו "סרבן" בלבד (אף אם לו היה כן). וז"פ. [ובמק"א הארכתי לבאר ד"ז יותר, ואכמ"ל].

רביעית, דהרי אף דין זה של הרמ"א הנ"ל (ד"ס שלישי), שהעובר על "חרם" שבינה ולבינו, אז כופין אותו להוציא, לא נאמרה בכל אדם, רק דוקא ב"מומר" בלבד, דמיירי מיניה הרמ"א (ס"ט) לעיל מינה, דז"ל; י"א דמומר כופין אותו ע"י כותים להוציא.. [דמשום עיוגא חשו רבנן טובא, ב"י (ס' קל"ד)], ויש חולקים ואומרים, דאין כופין למומר או שאר עובר על דת, [משום דטב למיתב טן דו, הגה"מ (א"ש) ס"א, סק"ד], וב"י (א"ע ס' קל"ד) אלא אם כן פושע לה, כגון שמאכילה דבר איסור, או "שעבר על חרם ששעבד עצמו נגדה" שלא להקניטה ושלא להכותה, עכ"ל. ונמצנו, דבאדם כשר שומר תורה ומצות, אם עבר על איזה "חרם", אפילו כשהוא בדבר שבינו ולבינה, וכגון שלא יעזבנה אפילו לזמן קצר ליסע למרחקים [לצורך "ביזנעס"], בודאי שההעברה על דבר כזה, אינו יכול לשמש כלל כבסיס היתר על "כפיית גט", דדוקא כלפי אדם שהוא "מומר" רעבריין, אמרינן דהגם ש"עבריינותו" בלבד אינו מספיק על "כפיית גט" לדיעה הב' שברמ"א שם, [משום ד"טב למיתב טן דו" וכנ"ל], מכל מקום מהני לזה ה"צירוף" מה שהוא "עובר" גם על איזה "חרם" שבינו ולבינה, דכיון ש"עבריינותו" הזה שפיר "נוגע" לה כבר, שוב לא אמרינן בכה"ג "טב למיתב" וכו'. וממילא פשוט, דמה

שאינו מכבד אשתו עובר על תקנת חכמים, שראוי לכופו לגרש, עכ"ל, הרי המעיין בפנים בתשובת בנימין זאב (ס). יראה איך שכתב בפירוש, דא"א לכוף בכה"ג ב"שוטין" רק ב"דברים" בעלמא, דז"ל (נסוף התשובה ס). זר"ת הפליג לדבר בזה בענין מורדת דמאים עליה, ואמר שכל הכופה לגרש בטענה זו טועה גמור הוא, ומרבה ממזרים בישראל... ולפי"ז אין לכוף שום אדם לגרש..., נראה לע"ד משום איסורא דאשת איש אין להקל, והבי"ד שבאותו הקהל יכריזו עליו נידוי אם לא ישוב, או לומר לו שמותר לקרותו "עברייך" כיון שעובר בדברי חז"ל, עכ"ל. הרי לנו, שממקום שמביא הגאון הנ"ל ראייה על היתר ה"כפיה", שם גופא מבואר בפירוש דאסור לכוף בכה"ג ב"שוטין", רק לכל היותר ב"דברים" בעלמא, ומוזה גופא מוכח דלשון "כפיה" שכתב הגאון הנ"ל, בודאי שכוונתו רק על "כפיה בדברים", אבל לא על כפיה ב"שוטין" כמו שרוצין ה"מתירין" דנן לייצר, וז"פ.

שישית, דאחרי כל זאת, ראוי לנו לדעת מהות וצורת ה"נידון" דהתם, דשם מלבד "סרבנותו" של הבעל היה (עכ"פ לפי דברי אשתו): (א); "דועה זונות", שהכניס לתוך ביתו זונות, נשואות ופנויות ישראליות ונכריות, והתייחד עמהם בדלת סגור לשעות ארוכות, מה דבשביל זה עצמו הרי כתב הרמ"א (סי' קצ"ד, ס"א) בשם י"א: ד"רועה זונות" כופין אותו לגרש, עי"ש. (ב); "מורד" על אשתו, שמנע ממנה את עונתה ליותר משנה וחצי, מה דגם בשביל זה עצמו הרי קימ"ל בטוש"ע (א"ע, סי' ע"ז, ס"א). ד"המורד מתשמיש" כופין אותו לגרש, עי"ש. (ג); שהבעל "שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא", באומרו עליה שזנתה עליו, מה שגם בשביל זה בלבד יש מקום לכופו מדינא לגרש, דהרי אסור לדור עמה וכידוע. (ד); שהיה לו גם "חולה מתדבקת", מה שד"ו היה "מבורר" ע"י תעודת רופא, מה דגם בשביל זה בלבד כבר כופין אותו לגרשה, וכדקימ"ל בטוש"ע (א"ע, סי' קצ"ד, ס"א). ד"מוכה שחיך כופין אותו לגרשה, מפני שהיא ממיקתו, עי"ש. (ה); דמלבד כ"ז היה גם "דשע" גמור ו"מהודר" בכמה אנפי: (א), שחיבק ונשק בפני אשתו את המשרתות שהם בחזקת נדות. (ב), שרצה לאונסה בנדתה. (ג), שגנב את כל אשר לה עד שפשוט ל"ה לה מה ללבוש. (ד), שבלילות החורף כשהקור גדול בחוץ, סגר בעדה את הדלת ונשארה בחוץ כל הלילה. (ה), שלא הרשה להמילדת ליכנס אצלה בעת שהגיעה לציירי לידה, עי"ש.

והגם, שהגרי"מ מדגיש שם, שא"א לו לדונו מכח טענות הללו, מכיון שאין הבעל בפניו, ובודאי שיכחישם, [א"ה: פלא שלא עלתה על דעתו לדונו "שלא בפניו", כמו שעשו ה"דיינים" דנן וכו"ל (ענפי י"ג וי"ד). על אף שהיה "סרבן" גמור ומוחלט...], מ"מ פשוט להמעין, שטענות הללו שימשו רק כ"סניפים" להפסק שלו, [וכדביארנו באריכות במק"א; דע"כ צירף מיהא הטענה ד"עבריינות" לנימוקו ד"העברה על החרם", דאל"כ א"א לסמוך ע"ז בלבד, ואכמ"ל, ובפירוש כתב שם הגאון, שמצד עכ"פ טענת "חולי מדבקת" מה שיש לה תעודת רופא ע"ז, והכל בצירוף סניף העיקרי שהלך לעש"ג, שהוא חירוף וגידוף כלפי מעלה, עי"ש. [וידוע מש"כ

שבנה הגאון הנ"ל יסודו על דברי הרמ"א הללו, הוא רק משום שצירף בנידון ידידה, מה שהבעל היה "עברייך" גדול ו"מומר" מובהק; "רועה זונות" ו"בא על הנדה" וכדלקמן (ד"ס ע"ט). דאם לא כן אין שום סמיכה מדברי הרמ"א הנ"ל לדהתם, וז"פ.

חמישית והוא ג"כ עיקר גדול, דהרי אף בנידון דהתם לא החליט הגאון הנ"ל, שיכופו אותו "בשוטים" על נתינת הגט, ומלשונו שם משמע שלכל היותר הוא מתיר שם, רק להטיל עליו ה"לחץ" ד"כפית דברים" המבואר בפוסקים בכמה מקרים, שאומרים לו וגם מכריזין עליו ברבים ש"חייב לגרשה" ומונעים מלקרותו לתורה טרם שיעשה כן. דהנה, כל דבריו מש"כ שם בענין "אופן" הכפיה, אינם ברורים והם מעורפלים מאוד, דמקודם הוא מזכיר כ"פ בהמשך דבריו הלשון ד"כפיה", אבל לבסוף במסקנתו הוא כותב בזה"ל, יצא מכל הא דכתיבנא ובהא סלקינן ובהא נחתין, שלכל הדיעות ואליבא דכל הפוסקים; "מחויב להוציאה"... רבאופן הכפיה" גם מזה אדבר בעת הצורך, אבל מ"מ בזאת לבי בטוח דכל מורי הוראות בישראל הדנים דין אמת לאמיתה של תורה יסכימו עמדי; ש"מחויב" רמצה" עליו לגרשה... עכ"ל.

הרי לנו, ששינה את לשונו מ"כפיה" - ל"חייב" ול"מצה", ואף שכתב לשון "כפיה" לא פירש כלל; שכוונתו לכפיה ב"שוטין", אדרבה הוא כותב ש"מ"אופן הכפיה" ידבר עוד מזה "לעת הצורך". מכל זה נראה, שלא כתב כן רק בכדי "להטיל לחץ" על הבעל, שידמה בעיניו ש"אולי" יכו אותו בשוטים, כדי שימהר ליתן לה גט מרצונו [וכדלקמן (ד"ס ואחרים)] בכדי להמנע מזה, ויש הוכחות מדבריו, דלמעשה אינו מתיר לכל היותר רק "כפיה בדברים" וכו"ל. ועכ"פ זה מיהא ודאי ברור לכל מעיין ומדקדק היטב בלשונותיו הנ"ל, ד"ראיה" ברורה על "כפיה בשוטים" כמו שעשו למעשה בנ"ד, ודאי דא"א להביא מדבריו כלל.

ואדרבה, כל הפוסקים דשקלו וטרו בדברי הגה"מ הללו מה שהביא הרמ"א הנ"ל (ד"ס ע"ט). שמומר העובר על חרם שבדברים שביניהם כופין אותו לגרש, כולם כתבו בפירוש דכל היותר כופין בכה"ג רק ב"דברים" בעלמא, אבל ודאי דלא ב"שוטים". עי' מבי"ט (ח"ב, סוף מ"ז), ומהרש"ך (ח"ב, סי' ק"ל, ד"ס ואחר). דלאחר שהעתיק לשון הגה"מ שהביא הרמ"א הנ"ל, סיים עלה בזה"ל, הן אמת כי אין לסמוך על ההגה הזאת לכוף להוציא, מ"מ לפחות יספיק שראוי ל"חייב" לפחות לאיש העושה זאת להוציא, עכ"ל. ויותר מזה כתב הגודב"י (מסד"ת, א"ע, סי' ג', ד"ס אמנס כ"ז), [ובפ"ת (א"ע, סי' קצ"ד, סק"ה) מצטט הרבה מלשונותיו שם], דלא כריא הך מילתא כהגה"מ עצמו, אם כופין למומר שעבר החרם שביניהם ב"שוטים", וייתכן דכוונתו רק ב"דברים", אבל לא להחליט שכופין בשוטיך, עכ"ל. [וע"ע מהרש"ל (סי' מ"א, וס"ט), ושו"ת רמ"א (סי' ג', ד"ס אמנס), וחת"ס (א"ע, ח"ב, סי' ס', עי"ש)].

גם כדאי להדגיש, דמש"כ הגאון רי"מ בלשונו "ובבנימין זאב (סי' פ"ח) האריך, שכל מי שעובר על תקנת חכמים, וכל מי

שבאירופה היה הדבר אסור במאות שנים האחרונים "לנדות" אדם, וממילא לא יכלו לנדות את ה"מסרב לדין", ע"כ זה גופא גרמה שירהבו בנ"א לעבור על איסור זה, ביודעם שלא ייענשו ב"נידוי" וממילא שוב "הוקל" הדבר בעיניהם, ונמצינו ד"סיבת" העדר הנידוי, נעשה ל"מסובב" הקלות בעיני בנ"א לעבור ע"ז, והבן. ומעתה, הלא הדברים ק"ו, דמה אם אף רק כלפי "היתר חדר" הקל, כבר כתבו הפוסקים דא"א להשתמש כהיום בנימוק זה ד"סרבנות" להתירה, כיון שהדבר נעשה קל בעיני בנ"א, א"כ כש"כ וק"ו כלפי עריכת "גט מעושה" החמור ממנה פי כמה, ודאי דאין להשתמש עם הנימוק ד"סרבנות" הבעל ודלא כדברי הר' גרסטר דנן, וממילא פשוט, דליכא שום דררא דראיה מדברי שו"ת ר' יהודה מילער שחי בתקופה כלפני שלש מאות שנה, כשחומר הענין של "סרבנות" עדיין היה בתוקפה ומפורסם אצל בנ"א, לזמנינו שהדבר נעשה קל בעיני בנ"א וכמש"כ כל הפוסקים הנ"ל.

סיכום היוצא מכל האמור בענף זה:

א. כל עצם ה"יסוד" מה שבנה עליה הר' גרסטר דנן, ש"סרבן" מותר לכפותו בשוטים על נתינת גט, וכאילו שכן פסק הגר"מ, הוא מופרך ועומד משבעה טעמים ונימוקים נפרדים, מה שכ"א מהם היה כשלעצמה ל"דחות" "היתר" זה, וכש"כ בהצטרפות כולם ביחד, הרי הדבר ברור לכל בר בי רב דחד יומא, שאילו היה הגאון הנ"ל עומד לפנינו, היה הוא עצמו צווח בכרוכיא על הדמיון המסולף הזה, ושואין שום יסוד להתירא על סמך דבריו כלל.

ב. ובכלל נחוץ לדעת, דליכא שום בסיס כ"ש בהלכה כלל, להתיר "גט מעושה בשוטי"ן" אפילו על "סרבן" אמיתי ומובהק, באופן שכל עיקר "התירו" של הר' גרסטר הוא בטל ומופרך כלל, ופוסב ותל"מ.

הפוסקים, דבגוונא שהפוסק מביא כמה טעמים, א"א לסמוך רק על אחד מהם, ע"י מהרש"ם (ח"א, סי' ז', ד"ס והגה. וז"ל, סי' של"ט, ד"ס מכתנו. וז"ל, סי' ד', סוד"ס והגה). עי"ש.

ושביעית, דאף אם היינו מתעלמים לרגע קט, מכל החילוקים הבולטים שבין הנידונים הנ"ל, ואף אם נניח לרגע קט, כאילו שהגאון הנ"ל אכן מתיר לערוך "גט מעושה בשוטי"ן" על סמך "סרבנותו" של הבעל בלבד [מה שז"א וכו"ל], וגם ננקוט לרגע קט כדברי הר' גרסטר דנן, שהבעל בנ"ד יש לו דין "סרבן" גמור, [מה שבאמת גז"א, דהרי ע"פ כל הפוסקים כולם (קפ"ח במספר)], יש לו דין ד"ציית דינא" גמור וכו"ל (פרק ג)], מ"מ עכ"ז אכתי לא היינו יכולים להכשיר "גט מעושה בשוטי"ן" על סמך זה.

דהנה, כבר כתבו הפוסקים האחרונים, דהיות שהדבר נפרץ מאוד כהיום להיות "מסרב לדין", ובעוה"ז נעשה הדבר "קל" בעיני בנ"א, ממילא שוב א"א להשתמש כהיום בנימוק זה, כבסיס ל"היתר חדר" לבעלה של אשה "מסרב" לדין, על אף שאכן כתבו כן הפוסקים הקודמים. ע"י זכרון יוסף (הש"ע, סי' ט"ז), ופרי השדה (ח"ב, סי' פ"ה. וז"ל, סי' כ'), ומהר"ש (ח"ד, סי' כ"ג. וז"ל, סי' כ"ח), ומהרש"ג (ח"ג, סי' ט"ט), ומקדשי השם (ח"ב, סי' ס"ה) בהגהות דבר צבי (ס"ה, אות ט'), ואגר"מ (הש"ע, סי' כ"ט), עי"ש. אמנם, בכדי להשתמר מן הטעות, מן הצורך להדגיש, דמה שמחבר אחד מזמנינו נקט כן להלכה אף בגוונא ד"מורדת" שכזה, דמלבד "סרבנותה" גם הלכה לערכאות" וגם "מסרה" עליו שם, זהו נגד דעת רוב מגני ובנין של רבותינו הפוסקים אשר מפייהם אנו חיים (כחמשים במספר), שפסקו בכה"ג להלכה ולמעשה היפך דבריו, שאכן יש להתיר חדר"ג להבעל בכה"ג, וכדיבארנו ד"ז בארוכה במק"א, ואכמ"ל.

וכנראה, שהשתלשלות הדברים איך שנעשה קיל בעיני בנ"א להיות "מסרב", הוא משום שהיות שעל פי ה"חוק"

פרק ה

סקירה כללית בדיחוי המוחלט של ה"היתר" המופרך של הר' גרסטר

ענף יד

ה"מהלך" העקום להשתמש עם "חומרות" בהמטרה להגיע אל "קולות":

ולאור כל מה שהארכנו עד כאן (פרקים ז' - ד'), להפריך קביעת הר' גרסטר, כאילו שהבעל דנן יש לו דין "סרבן", והוכחנו לעיל (פרק ז') שדבריו נידחין מדברי קפ"ח פוסקים, ולא נמצא אף פוסק יחידא שישבור כוותיה. ומעתה עלינו להתבונן היטב על תופעה מוזר שלפנינו, דמה זה ועל מה זה נתהפך הר' גרסטר דנן פתאום ל"מחמיר" גדול כ"כ, להטיל דין "סרבן" על אדם שכל הפוסקים (קפ"ח במספר) "מקילים" ומתארים אותו כ"ציית דינא" גמור, הייתכן להחמיר מצד אחד כ"כ, עד כדי לחלוק על כל הפוסקים כולם המקילים, בעוד שלא נמצא אפילו שיטה יחידא שיוכל לסמוך עליו להחמיר, בו בזמן שלאידך גיסא הוא שקוע כל כולו לרדף אחר "קולות" מוגזמות ומגוחכות - בהנוגע לאיסור "אשת איש" רמזורות

החמורים. בו בזמן, שבגמרא (יעמות פ"ה, א') מצינו להיפך, ד"מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלתה, כלומר שלפעמים הנהיגו קולא, כשידעו שזה יגרום "חומרא" לבסוף, אבל להיפך, להשתמש ב"חומרא" בכדי להגיע אל ה"קולא", זהו דרך מעוקל, וואל תשיבני, ממש"א בגמרא (מגיגה כ"ג, ז'). ד"מתוך חומר שהחמרת עליו בתחלתו הקלת עליו בסופו", דשם אין הדברים אמורים במכוון ד"להגיע לקולא", רק שמתוך החומרא יהא נזהר בעצמו וממילא אין לחוש שייכשל ויכולים להקל, עי"ש.

ברם, התשובה על תמיה זו הוא פשוט מאוד, דכך היתה דרכן של כל המשכילים והפוקרים למיניהם מאז, שעל אף שהיו קלים וריקים מכל זיק יר"ש, ומקילים בכל איסורים שבתורה, מ"מ קרה לפעמים שהתהפכו פתאום ל"מחמירים", מתי, כשזה היה משמש להם כ"אמצעי" להגיע למטרתם ד"להקל", דאז הם מוכנים אף ל"החמיר". [ידועים דברי

עכביש בסברות דקות ודחוקות, מה שתמצית המסקנא היוצא מהם הוא; "שעדיין אין הוא בטוח בבירור גמור שאי אפשר להסתמך בשום אופן שבעולם על צירוף וגיוכוב סברותיו להקל ולהכשיר את הגט "בדיעבד" - כדי שתוכל לילך ולהנשא בו לכתחלה..."

ובכדי שיבין הקורא באמיתת קביעתו הנ"ל, באיזה מהלך שבעל "מכשיר" זה צועד בכל אורך קונטרסו, ובאיזה סוג סברות שהוא משתמש בהם בדרכו ל"הכשיר" את ה"גט המעושה" דנן על כל מחיר, נביא כאן רק "דוגמא" אחת מני הרבה: כדאי לעיין בסוף קונטרסו (עף ד', אות ז'), איך שהוא "מסדר" עם ה"בעייה" החמורה מה שהעמיד איזה ת"ח מול פניו, והיינו ה"כפיה" שנעשתה בנ"ד גם על "מינוי השליח להולכה", מה שהעונג יו"ט (פי' קס"ח) פסק בהחלט, שזה "פוסל" אף באותם ש"כופין" אותם לגרש מן הדין, מכיון שעל "עשיית השליח" לא חייבתו התורה כלל, עי"ש שכותב שגט כזה "אינו כלום".

ולאחר גיבוב וטשטוש סברות כריסיות, וכגון ד"אולי לא נאמרו דברי העונג יו"ט במקום ש"כופין מן הדין לגרש, על אף... שמפורש יוצא בדבריו להיפך; דאכן ס"ל כן אף בבבב"ז ובנ"ל... לבסוף הוא מסיק את ה"מכה בפטיש" של ה"הברקה" שלו; דמ"מ "אולי" לא נאמרו דברי העונג יו"ט רק כשהאשה היא במרחק רב מן מקום עריכת הגט, משא"כ בנ"ד שהיתה בקירוב מקום..., וככה תוך כדי עמידת פני תם כאילו ש"סברותיו" הם חזקים כברזל, הוא ממשיך לצעוד הלאה לבטח לקשור נימה בנימה ב"בירורו" להיתר בלי שום היסוס... למותר להבליט את ה"ילדותיות" מה שמונח ב"סברא" מופרך ומגוחך שכזו, דהרי פשוט; דאם "שליח בעל כרחו" לא מהני משום שעל מינוי השליח לא חייבתו התורה, מה יועיל ומה יציל מה שהיתה שם בקירוב מקום, ומאי נפק"מ בשיעור ה"מרחק" שהשליח צריך לילך, וזהו כמי שיאמר דהא ד"אין שליחות לעכו"ם" - הוא רק בנוגע ל"מרחק גדול"..., וככה מתירים "אשת איש" ו"ממזרות", ה"י.

ונפלא הדבר איך שהוא מסוגל להראות "נפלאות", לדלוג ולקפוץ מן "השערה" אחת אל חברתה, תוך כדי להשאיר את הקורא במבוכה של טשטוש ובלבול הדעת. ונצטט כאן רק מן קטע זה בלבד, וז"ל הפכפכני: "ואפשר... בזה שפיר יש לומר, 'זהבם...', אך עדיין יש לצצד ולומר...", "ושוב יש לומר...", "ואף אם נאמר שחילוק זה איננו...", "עדיין יש לומר...", "עכ"ל...", והרואה יראה שתוך כדי שהוא מודה בע"כ ובפה מלא, שאין לו שום ממשות על מה לתלות את "הכשירו" על מינוי השליח בע"כ מ"מ הלא... "אולי" ו"אפשר" י"ל "סברא" המגוחכת הנ"ל, שלשטח קטן אכן מהני... ונראה בעליל, שכל מטרתו בגיבוב דברים מטושטשים הללו, בדילוג המתמדת חזור ושוב מן ה"ספק" אל ה"סברא" וחזור חלילה, הוא רק בכדי שהעובר בין בתרי דבריו הללו, אם יצליח להגיע עד סופן, כבר יהיה מוחו מטושטש ומבולבל כ"כ, עד שלא ידע עוד בין ימינו לשמאלו מהו "מסקנת" הדברים, אם אכן יש כאן "ראיה" לבסוף או לא, וידמה לו

החזו"א מש"א על הפוקרים, כשרצו לעקור דיני "שמיטה" בא"י ע"י "היתר מכירה" המגוחך, שלצורך זה, בכדי להגיע אל ה"קולא" הזה, השתמשו ב"חומרות" מוגזמות בכל דיני שמיטה..., בכדי להראות, שכאילו א"א לקיים מצות שמיטה כלתי היתר המכירה...]. ובככה ממש, הוא גם ב"מכשיר" דנן, שבכדי להגיע אל מטרתו דל"היתר איסור אשת איש" וממזרות" החמורים ע"י הכשרת "גט מעושה" הבטל ופסול מה"ת, הוא מוכן להשתמש אף עם "חומרות" מופרזות, להעניק על הבעל דנן דין "סרבן" להיפך מדעת כל הפוסקים, וכדי בזיון וקצף.

וראוי לנו להתבונן היטב, עד היכן שעיקם עלינו הר' גרטר דנן את הדרך, ברצונו לגלול עלינו דברים מופרכים על כל מחיר. מקודם מייצג הוא את עצמו לפנינו כה"מחמיר" היותר גדול ממש עד קצה האחרון, שהרי הוא דן את הבעל כ"סרבן", למרות שיש לו דין "צית דינא" גמור ע"פ כל הפוסקים כולם (קפ"ח במספר), ומבלי שיימצא עליהם שום חולק כלל וכו"ל (פרק ז'). ואח"כ, על סמך "חומרא" מופרך זה, הוא מוסיף להניח עוד נדבך של "חומרא" מופרז, דהיינו שגם בזמנ"ז "חומרא" מאוד דיני ה"סרבן", היפך דברי הפוסקים הקובעים שבימינו א"א לבנות שום "קולא" על יסוד "חומרא" ה"סרבנות" וכו"ל (עף י"ג, ד"ה וצ"ע). ובככה הוא ממשיך לצעוד להלאה, עד שסו"ס הוא מגיע ומתגלה לפנינו במטרתו האמיתית, ד"להקל" ולהתיר "ולחכשיר" גט מעושה בשוטיך, על סמך דברי הרי"מ כאילו שפוסק דעל "סרבן" מותר לערוך "גט מעושה".

בקיצור, הוא מציג לפנינו "קולא" גדולה ומופרז, הטמונה וכרוכה "בתוך" נייר של שני "חומרות" מופרזות..., והיש לך "הפכפכן" גרוע מזה, להשתמש בשני הקצוות הקיצוניות ד"להחמיר" ו"להקל" בב"א, ולקפוץ מזה לזה לפי הנוחיות... וב"ז, תוך כדי להתעלם מכל החילוקים הבולטים שישנם בין הנידונים, בהעמדת פני תם כאילו שמדברי הגאון הנ"ל יש איזה דררא דבסיס כ"ש להתיר "כפית גט" בנ"ד, בו בזמן כשאפילו בנידון ידידה, הגרוע מנ"ד עשרת מונים, ג"כ לא התיר רק לכל היותר "כפיה בדברים" בלבד. וזהו לימוד גדול, איזה "פנים" שיש ל"בירור היתר", אם כל האיסורים דומים כמישור, דאז אין לו שום בעיא לעשות "השוואה" בין דברים שאין להם שום שייכות ונגיעה כ"ש זל"ז, או מלקפוץ מן ה"חומרא" אל ה"קולא", כל עוד שזה משמש לו להגיע אל המטרה העיקרית ד"להקל" ו"להתיר" בענינים חמורים כ"כ.

ענף טו

ה"פירכא" הגדול על "התיר", שלא השיב מאומה על ה"פסול" דה"כפיה" שעל "מינוי השליח":

והנה, כל מי שיש בו ריח תורה העובר על דברי קונטרס זה, ירגיש מיד ב"מהלך" שלו, שהוא גיבוב המון שיטות שונות שכמעט שאין להם שייכות ונגיעה כלל להנידון, כנראה רק בכדי לטשטש את לב הקורא בבחינת "עורבא פרח", תוך כדי סחיטת קולות הבניות על משענת קנה רצוץ של קורי

ולאחר זמן, כששמענו שהר' גרטנר דנן עצמו הר"ל "מחברה" של ספר הנ"ל... בזה רק נתאשר השערתינו הנ"ל, דהרי בנוהג שבעולם התורה, שכל מחבר שהתמחה באיזה מקצוע בתורה"ק, ונעשה ל"מומחה" בהיקפה הגדול שבאותה ענין ששקוע בה, אם יש בו רק קוטב של יר"ש, הרי "טבעו" מחייב שישתדל להבליט "חומר" הענין, כדוגמת ספר ח"ח על הלכות לה"ר שכמעט שלא נמצא בו "קולא", וכן הוא גם עד היום בספרים היוצאים ממחברי זמנינו על איזה מקצוע מיוחד דוק ותשכח, וכש"כ וק"ו בענין חמור כ"כ של "כפיה בגט", מה שכל הפוסקים הזהירו בלשונות חריפים למאוד, שכל דיין המקיל בזה הוא מרבה ממזרים בישראל וכנ"ל, איך נהייתה הדבר להיפך, שדוקא הוא יהיה "מיי" שעורך "בירור הלכה" בזה לפי ה"מוזמן" מראש. ולא תימצא חזון "קלות" שכזה, זולת במחברים שמחוג החילוניים למחצה ולשליש ולרביע, שעיקר מטרתם היתה תמיד להמציא "התירים" ו"קולות", דוגמת ה"עורכי דין" הלומדים את "חוקי" המדינה, לא בכדי לידע האיד לקיימה, רק בכדי לדעת איך שיכולים "להתחכם" עליהם, אבל בלימוד תורה"ק - הרי עיקר מטרת הלימוד הוא; בכדי לדעת האיד "לחזקה" ו"לקיימה".

והרבר מוזר מאוד, שדוקא בעל מחבר ספר על מקצוע חמור שכזה, שהוא יהיה ה"מקיל" וה"מכשיר" את סוג ה"כפיה" היותר חמור ששייך בזה, דהיינו כפיה ב"שוטים" ובמהלומות זרם אלקטרוניות ה"משכרים" ממש את הנפגע מזה, דכידוע שישנם כמה מיני "כפיה" הקלים מזה, וכגון כפיה ש"מן הצד" כלומר שמטילין על הבעל "לחץ צדדי", וכגון שמחייבין אותו לשלם סכום גדול למזונות בניו וכדו' בכדי שיוכרח להסכים לגרש [במקום שמותר לעשות כן], וכן יש "כפיה בדברים" שמביישים אותו בחיוב, או בשלילי במניעת "עליה" לתורה וכדומה, אבל להכשיר סוג "כפיה" היותר חמור ששייך, דהיינו ב"שוטים" ועוד באופן הנ"ל, וכ"ז בעוד שמונה גט כשר בבי"ד, המצפה עליה שתבא לקחתה, אלא שהיא מתעקשת שלא לקבלה, רק בכדי שתוכל להמשיך בקיפוח בעלה בערכאות. א"כ, הרי שאלה גדולה הנוקב ויורד עד לתהום נשאלת מ"מומחה" הגדול דנן ב"דיני כפיה בגט", ה"ה הר' גרטנר דידן, דאם "כפיה" של "סוג" זה וב"מצב" זה אכתי "כשירה" היא, ועד כדי כך שכדאי להטריח ולערוך "בירור" שלם רק בכדי לעודד את האשה שתלך להנשא דוקא על סמך זה, [ושלא תבקש להנשא ע"י הגט הכשר המונח בבי"ד], א"כ יאמר נא לנו בטובו, אם נשאר עדיין איזה סוג "כפיה", באיזה "מצב" שתהיה, מה שאכן תהא "פסולה" לפי דעתו הרחבה, והאם אין זה "כפירה" בגט, אתמהה.

ולסיומא, יש לציין, שבסוף הקונטרס מסיים הר' גרטנר בזה"ל, ברם, גם אחרי כל אריכות הדברים, הנה כלל גדול הוא בדרכי הוראה, ש"זכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה", ובפרט בשאלת אשת איש החמורה, אשר על כן כשר הדבר לעשות כל טעדי דאפשר כדי להשיג גט חדש... אך אם לא יצליחו בזה, ויסכימו גדולי תורה והוראה לדברינו, אזי יקוב הדין את החר, ואשה זו מותרת, עכ"ל. כנראה שהרגיש היטב

כאילו שיש שם איזה דררא ד"ראיה" על היתר "כפייתו" לעשות "שליח", מה שבאמת לא אמר בזה כלום, רק מטשטש את דעת הקורא ב"פן" וב"אולי", וכדי בזיון וקצף.

ומלבד ה"עיקום" מה שיש ב"סברות" שכאילו לכל הולך ישר שיש לו רק מושג כ"ש ב"בירור הלכה", כדאי להעיר גם על שני נקודות חשובות: ראשית דנראה מלשונו בעליל; דלולא ערעורו של אותו ת"ח, ל"ה מרגיש ה"מכשיר" דנן [וכן גם המכשיר השני דלקמן (פק ו)], בשום "צורך" או "הכרח" כלל "להתטפל" עם שאלה חמורה כ"כ, ומעתה מי יודע כמה דמדומי "פסלנות" נוספות יש, שבעל "מכשיר" זה מעלים את עיניו מהם מכיון שלא נתפס בהם עדיין... ושנית והוא העיקר, דבאיזה "הפקירות" שניגשו הנך בריוני "מסדרי הגט" לכל הענין, עד שפשוט לא חשו לסדר את גט ה"פסול" באופן היותר "כשר" עכ"פ, אפילו בדבר שהיה נקל להם לעשותה, דכי מה הי' מונע מהם לסדר, שהאשה שעמדה שם בקירוב מקום תקבל בעצמה את הגט מידו מבלי למנות "שליח" כלל, מה שבקל היה חוסכים עצמם בזה משאלת "פסול" רציני כ"כ.

ומה שה"בעל מכשיר" דנן מנסה להתנצל ע"ז; שהיו חוששים פן יחזור הבעל מהסכמתו "כשיראנה", בזה הוא רק מעיד על עצמו, שפשוט אינו בקי עם ה"מציאות" מה שהוא דן עליה, דהרי הבעל היה "קשור עינים" בשעת מעשה, וכמו שמעיד ע"ז (בשיחה טלפונית) ה"סופר" [מי שהיה גם ה"שליח"] שהיה שם, וממילא ל"ה שייך חשש זה "שיראנה" כלל, וכי על אנשים קלים ורקים שכאלה נוכל לסמוך בהנוגע להתרת "אשת איש" ו"ממזרות", וכמה גדולים דברי חז"ל הק' שהזהירו אותנו (קידושין ו, א; ו"ג, א; ב; כל שאינו יודע בטיב גיטין לא יהא לו עסק עמהן וקשין לעולם יותר מדור המבול, עי"ש. כאמור שזהו רק אחת ה"דוגמאות" מן "מחרוזת המרגליות" הנמצאות בדברי הר' גרטנר, איך שהוא משחק "משחק כדור" עם ענינים חמורים שכאלה, ודי ב"דוגמא" זו שתעיד לנו על טיבה ו"מהותה" של "אופן מהלך" כל ה"בירור" שבקונטרסו של "בעל מכשיר" הזה. ובספרינו יבואר אי"ה המון "טעותים" נוספים בדף אחר דף שבכל אורך קונטרסו, שאכמ"ל. וראה לקמן (ענף י"ט, וד"ב).

ואגב, הר' גרטנר דנן מרבה לצטט בקונטרסו מן איזה ספר המכונה "כפיה בגט", שלא ראיתיה מעולם וגם לא ידעתי שם מחברו, ולפי ה"מהלך" הנראה מן המצוטט משם איך שמחברו מזדרק בענינים חמורים, כגבר אשר עברו יין, וכמי שכל האיסורים החמורים דומין לפניו כמישור, בסברות דקות שדופות קדים, המביאין כ"פ את הקורא לידי גיחוך וצחוק מכאיב, הרי הרבה יותר היה מתאים עליה השם "כפירה בגט". כי כל מי שיש בו רק קצת יד ושם בבירור הלכה, ומרגיש באיזה "קלות" שהוא ניגש לכל הענין, ובעיקר באיזה סוג "סברות" שהוא מנסה לבלבל בהם את דעת הקורא, קשה לו לצייר לעצמו, שמחברה אכן "מאמין" בתוקפה של הלכות "גיטין", ובחומר ההסתבכות באיסור "אשת איש", או בכשלון הנורא ד"ממזרות" רח"ל, מה שכל הפוסקים רעדה אחזתם כשעסקן בזה.

(פ"ט). כי ה"מקור" שהביא על זה מדברי שו"ת רי"מ, הוא פשוט מזויף מתוכו ומברו, וליכא שום סמיכה כ"ש מדבריו ע"ז כלל, וכנ"ל (פרק ד').

ג. גם מה שהדיינים ש"כפו" עצמם על הבעל בע"כ, היו כולם מ"בחירת" צד האשה, הוא דבר ה"פוסל" אותם מדין "דיינים" או "בית דין", ופשוט שכל הפס"ד ד"היתר כפיה" הוא בטל ומבוטל, וכנ"ל (פרק ג').

ד. לא השיב מאומה על שני "פסולים" גדולים: א), ה"פסול" הגדול מה ש"הלם אלקטריני" ("סמאן-גאן") עושה, ש"משכר" ממש את דעת הנפגע, וממילא אין כאן "גט" כלל ואפילו לא בגדר "גט מעושה" אף במקום שכופין מן הדין, וכש"כ בג"ד בדליכא "היתר כפיה" כלל, וכנ"ל (ענף ז'). וב), ה"פסול" במה שעשו ה"כפיה" גם על "מינוי השליח", דקימ"ל דגט כזה "אינו כלום", וכנ"ל (ענף ט"ו).

ה. כל דבריו הוא שרשרת ארוכה של גיבוב דברים, ע"י קשירת נימא בנימא על קורי עכביש כ"פך" ו"אול"י, ודילוג מ"ברירות" ל"ספיקות" חוזר ושוב, כמובן שעל אופן זה א"א להתיר "אשת איש" ו"ממזרות", וממילא פשוט שכל "היתירו" הוא בטל ומבוטל, והגט הוא פסול מה"ת כדעת כל גדולי דורנו הנ"ל (ענף ג'), ודלקמן (ענפים כ"ט, כ"ו), ותל"מ.

בהפרכת כל דבריו, וה"נקבים" הרבים שנמצא בהם, בבחינת "ויך לבו" ו"לב יודע מרת נפשו", והיה ירא מן הרעש שיתחולל ע"י דבריו, ע"כ בכדי להגין ולנקות עצמו, התחכם לסיים את דבריו בהעמדת פני תם, כאילו שמצידו השאיר את הדבר עדיין תלוי ועומד ב"הסכמת" גדולי הדור. ברם, הכי לא ידע, שהיא עומדת כבר הכן להנשא, והכל נקבע ונסדר כבר, ואטו חשב שהיא או הזר שעמד לישאנה, ירצו עם קונטריסו מגדול אחד להשני, להבטיח שכולם אכן "מסכימים"... וכי את מי רוצה הוא לרמות בזה, ועל כגון דא נאמר "ויראת מאלוקיך".

סיכום היוצא מכל דבריו (פרקים ז' - ט') בהפרכת "היתירו" של הר' גרשנר:

א. מה שהעניק להבעל דין "סרבן", [כדי שיוכל להצדיק (לפי טעותו) ה"היתר כפיה" עליו], הוא מופרך ומנוגד מכל הפוסקים כולם המדברים מדין זה ד"סרבנות" [קפ"ח, במספר]. שלדעת כולם יש להבעל דין "ציית דינא" גמור, וכנ"ל (פרק ז').

ב. אמנם, גם כל עצם "יסודו", שעל "סרבן" מותר לערוך "גט מעושה בשומיין", אין לו שום סמיכה כלל, נודהו אף לפי טעותו שאכן יש להבעל דין "סרבן", מה שז"א וכנ"ל.

פרק ו

ריחוי ה"היתר" המופרך של הר' שפרן - ששימשה כהכנה ועידוד להאשה; שתרהיב להנשא

בזמן קצר לאחר שהופיע ה"הכשר" של הר' גרשנר הנ"ל (רס פרק ז'), שוב נחתם ה"היתר" ע"י הר' שפרן, באור ליום י"ד חשירי (ערב סוכות) תשס"ה, ובין השאר כתב בזה"ל, הנני מצטרף להתיר במקום עיגון... וזאת מהטעמים שאכתוב א"ה אחרי החג... בתנאי... שלא יהיה התנגדות מגדולי הפוסקים שליט"א, עכ"ל. ואח"כ נכתב ה"בירור", ביום ז' מרחשון תשס"ה (בת י"ד עמודים). כמובן שגם הוא מתחיל את דבריו עם אמתלא הכוזבת, ש"מדובר מעגונה היושבת בעיגונה כבר ארבע עשרה שנה, והוא שעת הדחק גדול", [מה שכבר הופרך לעיל (ענף ד')], ואח"כ הוא קובע לא פחות ולא יותר, רק שהוא צועד ב"דרכי ההוראה" של הגאונים רעק"א גודב"י הצ"צ עין יצחק והמהרש"ם... וגם הוא ג"כ מעמיד חלק חשוב מן יסודו להכשיר את הגט על סמך "סרבנותו" של הבעל מלהתדיין בד"ת, [מה שכבר הפרכנו "היתר" זה בארוכה לעיל (פרקים ז' - ט') עד בלתי נשאר בו מתוס, ע"ש]. אבל את עיקר "התירו" הוא בונה על היות שיש לפנינו "אמתלא מבוררת" שבעלה הוא "מאוס עליה" באמת, וממילא לאור מצב ה"עיגון" הגדול שיש בני"ד, אין לנו עצה אחרת כ"א לסמוך על שיטות יחידאות - על אף שנידחו מהלכה בכל הפוסקים. ונראה מאי דקמן.

או אלמוני שכנע אותה לעזובו או לשונאו, אין נפק"מ בזה, כיון שכבר היא מואסת בו, [וממשיך]:

ואין צריך להאריך בעובדא שאין עליה עוררין שהוא מאוס עליה ושהיא שונאתו בתכלית, וה"מאוס עלי" הוא ב"אמתלא", וגם האמתלא הוא "ברורה", כלומר אף "שלא נתברר" אם "כל" האמתלא הוא נכונה, אבל ראשית "ברור", ש"אם" האמת כן הרי-זה "גורם" למאוסות, ושנית יש "דגלים לדבר" שאמתלאות הם "נכונות" עכ"פ "בחלקם" מ"מכתב הפיוס" שבו "מאשר" שלא התנהג כמו שצריך... עכ"ל. [א"ה: ראה מש"כ לקמן (ענף י"ז, סוד"ס וכן), ע"ש].

העתקתי את לשונו הנ"ל המהווה "עיקר יסודו" להיתר, מכיון שבו מתבלט בעליל - איך שמתעמל קשות

ענף טו

ה"הירוס" הגדול היוצא לפי "חידושו", שיהא מותר לערוך "גט מעושה" על כל בעל שאשתו הלכה ל"ערכאות":

הנה, לאחר שהר' שפרן מפרך ומבטל את ד' ה"היתירים" מש"כ כנופיית מוציאי הפס"ד על ה"כפיה", הוא מסיק בזה"ל, "הנימוק היחיד הנשאר הוא טענת "מאוס עלי", שזה ברור לנו שכן הוא, ובפרט אחרי כמה שנים ש"שונאת אותו בתכלית", וכידוע שהשנאה גוברת עם הזמן במקרים כאלו, וכש"כ במקרה דנן ש"המאוס עצמו עליה" יותר ויותר ע"י "תעלוליו ומעשיו בבתי הדין ובבתי המשפט", וזהו טענה שאינה תלויה בהודאתו או בהכחשתו, דאפילו יטען שאינו מאוס עליה, מ"מ "אנן חזינן דהכי הוא", וכן אם יטעון שפלוגי גרם

וכנופיית כת דיליה, שיבצעו "גט מעושה" להתיר "אשת איש" ו"ממזרים" דאורייתא... וכ"ז למה, פשוט, משום שהבעל היה צריך להתגונן בערכאות נגד תביעותיה והאשמותיה של אשתו, ול"ה לו ברירה אחרת כ"א לריב עמה שם, מה שלדברי הר' שפרן "הוא ממאס את עצמו עליה" ע"ד, ושוב הרי יש לפנינו "אמתלא מבוררת" שאכן כן הוא שהוא "מאס עליה"... האם שייך לצייר עומק ה"חורבא" מה שהוא ממיט על כלל ישראל ב"חידוש" שכזה.

ענף יז

"חידוש סברתו" הוא "מופרך" מדברי מאות תשובות של רבותינו גדולי הפוסקים:

הנה, עם סוג "מכשיר" הבונה את "התירו" על סמך "חידוש" מופרך שכזה, אין שום צורך ליכנס עמו בפלפולים בכדי להראותו הפרכת דבריו, די להצביע על מאות תשובות שבספרי שו"ת של גדולי הפוסקים אשר מפיחם אנו חיים, שדנו בספריהם על עובדות ה"גרועים" הרבה יותר מג"ד. ורק דוגמאות אחדות מני אלפים נקוט, הרשב"א (מ"א, סי' תקע"א, תקע"ג), הריטב"א (סי' קצ"ב), תשב"ץ (מ"ב, סי' ס"ט), יבין ובונו (מ"ב, סי' מ"ז), מהרשד"ם (יו"ד, סי' ק"מ, וא"ע, סי' י"ז, וק"ל), [שהלכה האשה בערכאות, וגם נתנה את בעלה בבית הסוהר, והיה שם קטטה גדולה מאוד עי"ש], מהר"ם אלשיך (סי' מ'), מהרש"ל (סי' מ"א, וס"ט), רמ"א (סי' ל"ז, ו"ז), [אגב, שם (סי' ל"ז) ס"ל להרמ"א, דאף הרמב"ם לא ס"ל דכופין בטענס "מאס עלי", רק דוקא כשאינה תובעת להתגרש, אלא שמורדת מתשמיש בלבד, משא"כ כשתובעת גם להתגרש (וכב"ד), אז גם הרמב"ם מודה דלא מהני לה האמתלא ד"מאס עלי" שנוכל לכוף אותו לגרשה, עי"ש. והובאו דבריו אלה להלכה במהרש"ם (מ"א, סי' רכ"ט, ד"ס וא"ס מ"ח), עי"ש], ראנ"ח (סי' מ"א), תורת אמת (סי' קפ"ז), מהריט"ץ (מ"א, סי' רכ"ט), שהיה "נואף" ו"שיכור" ו"מצורע" "גנב" ו"רשע גמור", עי"ש באריכות גדול מן ה"קטטות" ו"מריבות" גדולות שהיה שם]. ושם (מ"ז, סי' ל"ז, וק"ל), אמונת שמואל (סי' מ'), דרכי נועם (א"ע, סי' נ"ח), נודב"י (מ"א, סי' ל"ז, ו"ז), חת"ס (א"ע מ"ב, סי' ס"א), שו"ת ר' מילער (סי' י"ד), הנ"ל (ענף י"ג), שהיה להבעל "חולי מדבקת" וגם היה "רועה זונות" ו"רשע גמור", עי"ש], שו"מ (קמ"א מ"א, סי' קע"ח, ו"ז, סי' קכ"ד), עין יצחק (מ"ב, סי' א"ע, סי' ל"ה), חתן סופר (סי' נ"ט, אות א'), מהרש"ם (מ"ג, סי' ל"ג), [באיש שרימוהו לינשא לחרשת, שמונה שם שמצא כמה ראשונים דס"ל כהרמב"ם דכופין לגרש בטענת מאס עלי, ועכ"ז כתב דאפילו ב"אמתלא מבוררת" אין לסמוך על שיטת הרמב"ם, זולת בהנוגע להתיר להבעל חדר"ג כשטוען שהיא "מאסה עליו", אבל לא כש"היא" טוענת כן שנכוף אותו, כיון שזה נוגע כבר לאיסור "אשת איש" וד"ממזרות", עי"ש]. וכבה ישנם עוד תשובות למאות, ואטו כי רוכלא נילז ונחשוב, שכולם מדברים מ"בעל בזוי ונמאס מבורר" ו"בולט" שהתקוטטו עשרת מונים יותר מבג"ד.

ובן יוצא להיפך הגמור מדברי הר' שפרן הנ"ל, גם מכל המון הפוסקים שהתירו חדר"ג לבעלה של מורדת, כשאינה

להסביר את ה"ברירות" הגדול על ה"מאסות", וכדאי שיתבונן הקורא - איך שקופץ חזור ושוב מלשון "ברור" ראנ"ח חזינך ו"אין על זה עוררין", ללשון ד"הגם שלא נתברר", ושוב שעכ"פ "זה מיהא ברור" ש"אם האמת כן" - "אז" יש לנו "אמתלא מבוררת" לפנינו - דהרי כתב לה "מכתב פיוס"... [ותמיהני אם יכול להראות לנו משפט הפכפני שכזה, מה שלא יימצא רק בדברי "עורכי דין", בתוך דברי רבותינו הגרע"א הצ"צ וכו', שמייצג עצמו כהולך בדרכם...]. בקיצור, הוא בונה את יסוד ה"היתר" על "חידושו", שהיות שקיים לפנינו "אמתלא מבוררת" שהבעל הוא באמת "מאס עליה", והא ראייה, דהרי קיימים "מסמכים" שהלכו ל"בית דין" וכן ל"ערכאות", ושם הרי המנהג ש"מתקוטטים", וא"כ הלא ידוע "שהשנאה גוברת עם הזמן במקרים כאלו"... ועוד, דהרי בעלה כתב לה "מכתב פיוס", והרי זה משמש לנו כ"מסמך" נוסף איך שהוא "מודה" שהתקוטטו, דהרי אין מפיסים את מי שלא התקוטט עמו מעולם... וממילא לאור ה"עיגון" ו"שעת הדחק" הגדול, יש לנו לסמוך על דברי התשב"ץ, שכתב דכבה"ג אכן יש לסמוך "בדיעבד" על שיטת הרמב"ם [דלא קימ"ל כוותיה]; דבטענת "מאס עלי" מותר ל"כופו" על הגירושין, וממילא תוכל האשה לילך ולהנשא בו "לכתחלה"... עכ"ד.

והנה, אם נתבונן בפירושן של הדברים מה שטמון ב"חידושו" של הר' שפרן, הרי הדברים צועקים עד לב השמים, ושונה מריעו הר' גרסנר, שבא עלינו רק בעיקופן ומן הצד, הוא נגע כאן בשרשי השרשים של קדושת ישראל, להעמיס פירוש חדש ב"מאס עלי", המנוגד מדברי כל רבותינו הפוסקים וכדלקמן (ענף י"ז). וצריכין אנחנו לחשוב חשבוננו של עולם, דאם נעבור על דבריו הללו בשתיקה, הלא הכלל כולו ישתמשו בו, דהרי ידוע דמ"קלקלתא" ילפי בג"א מהרה, ומעתה שוב לית צורך לשום אשה ב"דין" וגם לא ב"דיין" כדי להשיג גט, ואפילו אם באמת תהיה האשה בגדר "עיניה נתנה באחר", כי כבר אין צורך לשמוע כלל טענת הבעל מקודם בבי"ד כשר בישראל, וגם שוב אין מקום לשמוע צעקת האב על ילדיו שנגזלו ממנו.

דהרי מהיום ולהלאה יש עצה פשוטה לכל אשה הרוצית להפקיע עצמה מתחת יד בעלה, שתלך ישר ל"ערכאות" של עכו"ם דוקא, וכל שתרכה שם ה"מלשינות" וה"מסירות" על בעלה עדיף טפי, דהרי זה יסייע לה להוכיח שאכן כן הוא ה"אמת" שהבעלה "מאס עליה", והא ראייה, דהרי הם מתקוטטים במריבות גדולות שם בערכאות, ובפרט כשגם "הלשינה" עליו אז יהיה ה"כפיה" יותר "מהודר", שהרי אז יהיה ה"אמתלא" ד"מאס עלי" יותר "מבוררת" לפנינו, שאכן באמת כן הוא ש"מאסת בו", לפי "חידושו" המוברקת ולשונו הזהב של הר' שפרן דהרי "אנן חזינן דהכי הוא" ראנ"ח סהדי דהכי הוא... וממילא יכולים כבר לחרוץ את משפט הבעל שלא בפניו, דהלא "ידוע שהשנאה גוברת עם הזמן במקרים כאלו". וכל מה שנצרך לה מהיום ולהלאה, הוא רק "מסמכים" המראים ש"באמת" היתה ב"ערכאות", ושאינה משקרת בזה... ושוב יכולה לילך ישר מן ה"ערכאות" ל"שר הכפיה" בעלסקי

ענף יח

ה"בירור" על המאסות" מה דבעינן, אינו על "אמיתת" הדבר, רק על "הצדקת" והגיון הדבר:

ובאמת, דלפי "מהלכו" הזה של הר' שפרן, דכל מה שנצרך לנו "לברר", הוא רק להוכיח ש"באמת היא מואסת בו", א"כ למה לו להטריח על הנשים שיעבור עליהם כל הגל הזה של ה"הוצאות" והקטטות שב"ערכאות", דלמה לא יהיה די לזה, שתעזוב אותו על זמן ארוך, ותשב כמה שנים גלמודה, האם אין זאת די "הוכחה" על "אמיתת" ה"מאסות" שתהא נחשבת כ"מבוררת לפנינו", דהלא אם לא היתה מואסת בו באמת, א"כ למה בחרה לסכול ולישב עגונה כל כך שנים. וכנראה שהר' שפרן רצה רק "למהר" את ה"בירות" של טענת "מאס עלי" ע"י הקטטות ומריבות שבערכאות, כדי שלא תצרך להמתין כמה שנים להוכיח זאת, אבל איה"ג שגם עצם היפרדה מבעלה לזמן ארוך, כ"ג דיה להוכיח זאת.

אמנם, מלבד מה שעצם "חידושו" שיש לסמוך על "אמתלא מבוררת" אף בנוגע ל"כפיה", מופרך ועומד מכל הפוסקים וכו"ל, שהם לא השתמשו בזה רק בנוגע ל"ממונא" לענין "דינא דמתיבתא", [עי' טושו"ע (סי' ע"ו)]. מלבד זה, טעה הר' שפרן טעות גדולה, בעצם יסוד הבנת ה"בירור" מה שהצריכו הפוסקים כשדיברו מן "אמתלא מבוררת", דאין כוונתם להצריך "בירור" על "אמיתת המיאוס", וכמו שהבין הר' שפרן [או כמו שרוצה להעמיס] בכוונתם, דהרי זה מופרך ועומד מדבריהם המפורשים של כל הפוסקים, החל מן הראשונים הנ"ל (ענף 6) שכתב "לא תבעל לו ותצורו אלמנות חיות כל ימיה" עכ"ל, [וכ"פ להלכה בשו"ת הרא"ם (סי' כ"ח), עיי"ש], הרי לנו דאפילו אם תתענן על כל משך ימי חייה, מה שאין לך "הוכחה" יותר גדולה מזה; שטענתה ד"מאס עלי" היא "אמיתית" בתכלית, ועכ"ז אין זה די בסיס להתיר כפיה.

ברם, האמת יורה דרכו, דה"בירות" על ה"אמתלא דמאס עלי" מה דבעינן, אינו על "אמיתת" הדבר, שאכן היא "מואסת" בו, דא"כ היה מועיל ע"ז ש"תשבע" שבועה חמורה על אמיתת הדבר וחסל, ולא אשתמט שום פוסק [אף קודם מלחמת העולם כשעדיין היו "משביעין" בעלי דין] שיאמר כן. אמנם, ה"בירור" מה דבעינן, הוא על "הסבר" ו"הצדקת" הדבר "למה" שהיא "מואסת" בו, שאם אין לה טענות המתקבלות על הלב מה ש"יצדיק" את ה"מאסות", שוב לא יועיל ולא יציל אותה מה שתוכיח שה"אמת" כן הוא, דהרי אפילו אם "נאמין" לה שהאמת הוא ש"מואסת" בו, אם אינה נותנת "הסבר" המתקבל על הלב מה ש"יצדיק" את המאסות, שוב יש לנו החשש שכל מי שתתן את עיניה באחר תטעון כן, ופז"ב. וכן יוצא ברור, גם בסא"ר דלקמן (ענף כ', ד"ס ע"א). דאפילו כשישבה גלמודה למשך עשרים שנים שלמות החל תיכף מיום חופתה, ולא דרו ביחד מעולם, והבעל כבר נשא אחרת, עכ"ז אינו מתיר בשו"א "כפיה" ממש, רק לכל היותר "הרחקה דר"ת" ש"בדברים" בלבד, וג"ז רק בקישוי גדול, עיי"ש.

ומעתה, האם נצרך לנו "ראיה" יותר גדולה על "אמיתת המאסות", ממה דחזינן שמאסה בו מיד, החל מיום הראשון לנישואיהן, ולמשך עשרים שנה ישבה גלמודה, ולא עוד אלא שבעלה נשא אחרת עליה, האם אינו ידוע גודל ה"שנאה כבושה" מה שזה מעורר בלב אשתו הגלמודה, כשיודעת שבעלה חי עם "צרתה". א"ו ברור, ד"אמיתת המאסות" אינה די, דאנן "הצדקת המאסות" בעינן, וליכא [וחבל לה לאשה עניה זו, שלא היה הר' שפרן דנן חי בתקופתה, שאז בודאי שהיה נותן לה "עצה" פשוטה איך "להתיר" על בעלה "כפיה בשוטים", שתלך ישר ל"ערכאות" ושם תתקוטט עם בעלה, וככה תהיה לנו "אמתלא מבוררת" שאכן שונאתו - וחסל, ולא היתה צריכה להתייגר עשרים שנה בעיגונה]. ולענ"ד, לא עת לחשות הוא, דאם ישתקו הרבנים על דבריו הללו - יצא מזה הירוס וחורבא לדורות עולם, עד שנגיע ח"ו למצב שלא יהיה לנו עצה אחרת רק לייסד "ספר יוחסין" בכדי למנוע החדרת "פסולי חיתון" לתוך מחנינו, רח"ל.

אגב, כדאי להדגיש, שהר' שפרן דנן "מערב" ומטשטש את הגבולים שבין "מיאוס" ו"שנאה" לעשותן חטיבה אחת, בעוד שבאמת הם שני ענינים נפרדים וכידוע. עי' עזר מקודש (סי' ע"ו, ק"א), שכתב לחלק כן בשם ח"א אף לגבי "דינא דמתיבתא", אלא שבזה הוא חולק עליו, וס"ל שדי לזה גם ב"שנאה כבושה" בלבד, אבל לענין "לכופ" לגרש לא עלתה על דעתו, [על אף שכודאי ידע מלשון הרמב"ם שכתב ש"שנאי לה", שהרי הביאה, ועל אף גודל "כוחא דהיתירא" שלו כידוע], עיי"ש. וכן יוצא מפורש חילוק זה שבין "מיאוס" ל"שנאה", גם מהדגשת לשונו של מהרש"ם (א"ע סי' קל"ב), שכתב בזה"ל "שרגלים לדבר ש"מיאוס" זה - אינו אלא מחמת הקטטה והמריבה... ואילו לפי הר' שפרן מאי בכך שהוא מחמת ה"קטטה", סו"ס עכשיו היא "מאסה" עליו, דהרי "ידוע שהשנאה גוברת עם הזמן", א"ו מוכח בבירור דלא כדבריו. ומעתה, אפילו אי הוי יהיבנא ליה להר' שפרן כדבריו, דעצם ה"קטטה" וה"מריבה" שבבי"ד ובערכאות, דים להוכיח על אמיתת גודל ה"שנאה" שממנה לבעלה, מ"מ אכתי אין זה ראיה על ה"מיאוס" שממנה לבעלה, והרי אנן "מיאוס" בעינן ולא "שנאה", ועוד דהרי הרשד"ם מדגיש דאף "מיאוס" כשהוא פועל יוצא רק מ"שנאה", אין די בכוחה להתיר כפיה, וממילא פשוט דנפלה בבירא כל ה"היתר" שלו אפילו לפי טעותו, שדי לנו הוכחה על "אמיתת" הענין, וכש"כ לפי מה שביארנו לעיל (ענף י"ז), שדבריו הללו מופרכין ועומדין מדברי המון גדולי הפוסקים, משום דאנן "הצדקה" בעינן, וד"ב.

ענף יט

אף מי שדינו "לכופר להוציא, מ"מ אם הוא מסכים להוציא מרצונו ע"פ איזה תנאי, וכפאוהו להוציא בל"ז הגט פסול:

ובאמת, דאפילו אם נניח להר' שפרן ככל טעותו, שהבעל דנן מותר לכופר בשוטים אף לכתחילה, מ"מ אכתי פירכא גדולה וחזקה מאוד אכתי נשארת על דברי שני ה"מתירים"

נפתל ועקש... עכ"ל. [ואין מזה שום ענין למש"כ בתשב"ץ (חוט המשולש, טור א', סי' ו', אות ג'), דהמחויב לגרש אינו יכול להתנות שום תנאי, דהתם מיירי מן הכופין אותו לגרש מחמת "איסור" ולא מחמת "מוס", עי"ש ותבין. וע"ע רשב"א (ח"ד, סי' רנ"ו), ורשב"ש (סי' שפ"ב, וספ"ג)].

ומעתה, הלא הדברים ק"ו לנ"ד, דמה התם שהאשה רצתה להנשא לדודה, ונמצינו שהיבם רצה "להוציא" ממנה ע"י הטלת התנאי בהחליצה איזה "זכות" המגיע לה, ועכ"ז פסק המהרשד"ם, דאסור לכופו לחלוץ בלא קיום התנאי. א"כ כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו בנ"ד, שהבעל אינו מבקש ממנה ש"תוותר" לו על שום דבר או "זכות" משלה, רק להיפך ש"היא" לא תקפחנו ממה שהוא "שלו", לגנוב ממנו את בתו. ולא עוד, אלא שגם הוכיח אמיתת דברו, כמה שהשליש "למעשה" גט בבי"ד. היעלה על הדעת, שיש מקום כ"ש בהלכה להתיר ה"כפיה" בכה"ג, כשאינה כלל על עצם ה"גירושין", רק על השגת "נצחונה" בהמשכת קיפוחו מזכויותיו... ועל איזה "בסיס", דהלא יש לנו "רגלים לדבר" שהבעל באמת "מאיס עליה", דהרי כתב לה "מכתב פיוס", שמוזה "ראיה" שהתוקטט עמה אי פעם... הדבר ברור שלא יאמר כן מי שיש לו מח בקדקדו.

במדומני, שלא ימצא דבר כזה בשום פוסק, להתיר או להכשיר "כפיה" באיזה צורה שהוא, בגוונא כשהבעל כבר השליש לה גט בבי"ד, ורק משום תאוות ה"נצחון" שלה, וזהו טענה שאין עליה תשובה.

ענף ב

שלשה דוגמאות מ"זיופים" הרבים הנמצאים בדברי הר' שפרן:

והגם, שכאמור לעיל (רי"ט אות י"א), שעם "מתיר" כזה אין שום צורך לירד לפלפולים, כי דבריו נפרכים ועומדים מדברי כל הפוסקים כולם, שלא עלתה על דעתם לסמוך על "חידושו" המוברק הזה, אמנם עכ"ז כדי שלא להפטר בלא כלום, נצביע על שנים ושלשה "זיופים" מה שהחמיק בתוך "בירורו", [ועוד חזון למועד לבוא על יתר דבריו]. ואקדים, דהדבר ידוע, שאחת מן דרכי התרמית של נוכלים ומזייפים הוא, ששולפים משפט קצר מתוך בירור ארוך של איזה פוסק - שבו מזכיר דרך אגב דברי פוסק אחר - שיש בו איזה "משמעות" כ"ש כאילו שהוא פוסק כרצונם, וזה די להם לנצל זאת לבנות עליה מגדלים הפורחים באויר, ולהקל על סמך זה באיסורים חמורים, בו בזמן שמעלימים מן הקורא על איזה "עובדא" שדברי אותם פוסקים מוסבים מה שדנים עליה, הרחוקה מן הדמיון שהם רוצים לדמותה יותר מרחוק מזרח ממערב.

ובו בזמן שאותו פוסק עצמו, אינו מסתמך כלל על אותה "סברא" מה שרק כתבה רק ב"דרך אגב" ובהעברה בעלמא כאחת הסניפים לסיוע, הרי הנוכל הזה מתעלם מכ"ז, וכבר יש לו "ראיה ברורה" לדבריו. וגם זה ידוע לכל מי שרק טעם טעמה של בירור הלכה, ויש לו יד ושם קצת בלשונות הפוסקים בתשובותיהם, דלפעמים נמצא אף בדברי

דנן - מבלי תשובה מספקת בשו"א. דהנה כבר הצבעתי לעיל (ענף ד'), דבנ"ד (וכן ברוב פעמים), אין הנידון כלל על עצם הגירושין אם "להתגרש" או לא, דהרי הבעל היה מסכים לגרשה, ולא רק שהיה "מסכים בדיבור", אלא שאף הוכיח אמיתת דיבורו גם "למעשה", במה שהשליש עברה גט כשר בבי"ד, וכל מה שרצה לפעול אצלה הוא רק, שתפסיק מלקפחו (בכח הערכאות) מזכויותיו כאב לילדיו, וכתבנו דבכה"ג ודאי דלא יעלה על דעת שום אדם הולך ישר, לתאר מצב כזאת כ"עניגון" כלל - דהרי הוא מעגנת את עצמה רק מחמת "עקשנותה" ותאוות "נצחון" שלה, להמשיך לקפחו מזכות קשר עם ילדיו, עי"ש. וזהו רק ממבט זוית ה"מציאות", מה שגם בעה"ב מכין, שבאמת אין המדובר מ"עניגון" כלל.

ברם, הרבה יותר מזה יש דברים בגו - גם ממבט זוית ה"הלכה", דהרי גם בהנוגע כלפי "היתר כפיה" - ג"כ נוגע טענה זו מאוד, דהלא אף אם נניח לה "מכשירים" הללו את "היתר הכפיה" [מה שבאמת ז"א], מ"מ בודאי יודו שלא עדיף נ"ד מ"מנוול" ו"מוכה שחין" דקימ"ל שמותר "לכופו בשוטים" אם הוא ממאן מלגרש, ועכ"ז ודאי מסתברא, דכל היתר הכפיה אינו רק כשממאן על עצם ה"גירושין" כלומר שממאן כליל מלגרשה, דאז שפיר הו"ל ה"כפיה" על עצם הגירושין, שמחוייב בה ואינו רוצה לעשותה. משא"כ אם הוא "מסכים" לגרשה מרצונו, אלא שמטיל איזה "תנאי" מה שיכולה להתקיים במציאות, אלא שהיא ממאנת מלהשלים את תנאו, ודאי מסתברא שאם כפאוהו שיגרש בלי קיום תנאו, שהגט בטל ובניה ממזרים, דהרי נמצינו שהכפיה ל"ה על עצם ה"גירושין", דהלא ע"ז ל"ה שום נחיצות ל"כופו", דהרי "מסכים" עליה בחפץ לב, ונמצא דה"כפיה" ל"ה אלא על "ענינים צדדיים", ואיך נוכל לנצל את חיובו "לגרש", לכופו עי"ז על ענינים צדדיים.

ושו"ר, שכן פסק להלכה ולמעשה במהרשד"ם (א"ע, סי' מ"א), בעובדא של יבמה צעירה שנפלה לפני יבם זקן בעל מום עורר בעין אחד וגם "בקוע", והוא טענה "מאיס עלי", והוא הסכים לחלוץ לה רק בתנאי, שלא תשא את דודה הנשואה לדורתו של היבם, מפני שחשש שדודה יגרש מפני זה את דודתו, והשאלה אם יכולים לכופו לחלוץ בלא קיום התנאי, דהרי היבם "מאיס עליה" באמת, והשיב דכיון שאפשר לקיים את תנאו שלא תנשא לדודה, בודאי שאין לכופו על החליצה בל"ז. ומסיים עלה בזה"ל, שאין ספק שאפילו שאותם שאמרו חכמים במשנה (כ"פ המדיר) ואלו שכופין [להוציא], מוכה שחין וכו', שלא אמרו שכופין אותו לגרש, אלא אם אינו רוצה לגרש כלל, אבל אם ירצה לגרש אלא שרוצה להטיל איזה תנאי בגט, כזה ודאי לא אמרו שכופין לגרש אף בלא תנאי, ומי שיכוף בדרך זה, כמעט הייתי אומר שחזר ונפל במכשול הכפיה... דדוקא תנאי שכמעט [מן ה]נמנע להתקיים [כגון שלא תלך לעולם לבית אביה] - הוא דקאמר שכופין לגרש [מנוול ומוכה שחין] בלא זה, הא תנאי אחר שנקל לקיים, אין ספק שהכופה לגרש בלא תנאי מרבה ממזרים... דע כי דברים אלו אצלי כנתינתן מסיני - אין בהם

וגלמודה" עכ"ל, ועי"ש דמיירי שהבעל כבר נשא אשה אחרת, ועכ"ז אינו רוצה לגרשה בשרא, והשאלה שם הוא רק, אם מותר לכופו ב"הרחקה" בלבד, אבל לא עלתה על דעתו להתיר כפיה ב"שוטים", ולאחר דיון ארוך בת י' דפים, הוא מקיל בדוחק גדול רק על כפיה ד"הרחקה" בלבד, עי"ש.

ומעתה, מאי שייטא מזה לנ"ד, שחיו ביחד כמה שנים, שנוכל להרחיק ללכת להתיר אף "כפיה בשוטים", בו בזמן דכל בר בי רב דחד יומא מבין, דאין שום דמיון מאשה הצועקת תיכף ומיד מרגע ראשונה "מאס עלי" - ולא דרו יחד מעולם, דבכה"ג ליכא למיחש שנתנה עיניה באחר, ועכ"ז לא התיר הסא"ר כפיה בשוטים, משום דחסר שם התנאי השני ד"רמאות", מה שיש בגוונא דהרא"ש וכו"ל, עי"ש. וא"כ בנ"ד, באיש ואשה שנישאו זל"ז ודרו ביחד לכמה שנים, ואח"כ כשנולד מריבה ביניהם, היא מתחלת לצעוק "מאס עלי", הרי בכה"ג חסירים שני תנאים העקריים הנ"ל, והאם יש מזה איזה נגיעה כ"ש לנידונים הנ"ל, ועד כדי להרחיק ללכת להתיר כפיה "בשוטים", בו בזמן שגם הסא"ר לא עלתה על דעתו להתיר זאת אף בנידון ידידה שאכן היו שם שני תנאים הנ"ל, היש לך שקר וזיוף גדול מזה.

והנני שואל בכאב, שאם אכן נדמה לו להר' שפרן שיש מזה נגיעה כ"ש לדבריהם, א"כ איך יפרנס דברי הרא"ש עצמו (כלל מ"ג, סי' ו'). שהכופה בטענת "מאס עלי" - מרבה ממזרים בישראל, הלא מכיון שברוך כלל "מתקוטטים" במקרים כזאת הרי היא שונאתו, שוב יש לה "טענת מבוררת" שבאמת "מאס הוא" עליה וכמו שהמציא בפלפולו. אמנם לדידי, הרי התשובה ע"ז הוא פשוט ובוטל, דהרי הרא"ש מדגיש להקדים שם בלשונו "אשה שיש לה בעל שנים הרבה - ויש לה בנים ממנה", ור"ל דבכה"ג פשוט דאפילו אם תצעוק "מאס עלי" מאה פעמים, אכתי לא תוכל להחשב כ"אמתלא מבוררת" שתהא בכוחה להצדיק "כפיה בשוטים", אף לאחר כל ה"סברות" שחידש, וז"פ.

והשלשית, הוא מצטט (סס גאווה קטע) בשם התשב"ץ (פ"ג, סי' ק"ט), שכתב בשם הרא"ש (כלל מ"ג, סי' ו') הנ"ל, דמה שחולק על הרמב"ם - הוא רק "לכתחילה", אבל ב"דיעבד" אם כבר עשה מעשה הויא מגורשת, וכאילו שכבר יש לו ראייה מזה, דס"ל להרא"ש דב"דיעבד" מהני הכפיה בטענת מאס עלי. הנה, מלבד הטענה הגדולה הזועקת עד לב השמים, דהאם בנ"ד אנו דנים על "דיעבד", אטו אין ידוע לו להר' שפרן שהמדובר כאן מכנופיא של "בעלי אגרופין" ששמו להם "מטרה" לערוך גיטין מעושין, והם עומדים הכן לזה, ומצפים בכל עת ובכל שעה מתי שתבא לידם, והכי להם רוצה הוא לפסוק ש"בדיעבד" מהני הכפיה, כדי שידעו מה שעליהם לעשות "לכתחילה" ... [עי' בשו"ת המיוחסות לריב"ש (סי' כ"ט), שכתב על כה"ג בשם מהר"ם מר"ב (פליג' סי' י"ז) בזה"ל, דטועין כל האומר כן [דנפל במים שאין להם סוף, אם נשאת לא תצא], דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתם... אנו סהדי שכל אחת שתדע זאת ההלכה... תעבור ותנשא... ועוד דא"כ משווין לגזרה דרבנן כי חזקא ואטלולא, שנגיח לכל אחת... עכ"ל עי"ש]. וכש"כ

גדולי הפוסקים, כשמצטטים איזה ביטוי בהלכה בשם פוסק אחר, שהציטוט אינה בדקדוק גמור, דמלבד מה שהיו מחוסרי ספרים, הרי בלא"ה אינו מסתמך ע"ז למעשה בנידון. ברם, נוכלים הללו על אף שיודעים היטב שהדברים נאמרו שלא בדקדוק, מ"מ כיון שאין ה"אמת" מטרתם, הם באים ומנצלים זאת כאילו שכבר יש להם "ראיה ברורה" לדבריהם. ועכ"שיו לה"זיופים" (רק בקטע אחד מדבריו) - ובקיצור נמרץ:

הראשון, הוא מציין בדבריו (אות ד) לדברי החזו"א (א"ע, סי' ס"ט, אות כ"ג, ד"ה וכו"ס), כאילו שהוא "חולק" שם על החת"ס (א"ע ח"א, סי' קט"ז) [המובא להלכה בפ"ת (סי' ע"ז, סק"ת), עי"ש], בענין אם כופין בטענת "מאס עלי" כשנותנת "אמתלא מבוררת", דהח"ס ס"ל דאין כופין, ואילו החזו"א חולק עליו וס"ל שאכן כופין, וברושם זה הוא מניח את הקורא, בהסתמכו שבדאי לא יטריח הקורא לבדוק אחר דבריו הכנים הם אם לא. אולם, המעקב אחר הדברים בפנים יראה, שכל מה שמסתיר הר' שפרן מעין הקורא הוא רק, שהמדובר שם הוא ממי שיש לו חולי "נכפה", שנשא אשה ולא גילה לה ד"ז, דמלבד דבכה"ג יש שני דיעות ברמ"א (סי' קי"ד, ס"ה) אם כופין לגרש, דלדיעה א' - שהוא דעת המרדכי בשם ראבי"ה ס"ל דאין כופין, ולדיעה ב' שהוא דעת הרא"ש (כלל מ"ג, סי' א') ס"ל דכופין, אלא שאנן מחמת חומר הענין דכפיה, חיישינן לדיעה הא' [וכמש"כ בערוה"ש (סס, סי' ג)].

ומעתה הרי ברור, דרק כשיש גם צירוף הנימוק ד"רמאות", שלא גילה לה מום זה כשנשאה, דוקא בכה"ג באנו למחלוקת החת"ס והחזו"א, דהחת"ס חושש עכ"ז שלא לגרשה בכפיה ממש רק בכפיה מן הצד, והחזו"א ס"ל דבכה"ג כשיש שני צירופים, דיעה ב' של הרמ"א שכופין בכל נכפה, וגם נימוק ד"רמאות", אז שפיר יכולין לכופ, משא"כ בדליכא הנך שני נימוקים, אין כאן שום "מחלוקת" בדבר, ולכו"ע אין כופין, עי"ש. וא"כ מאי דמות יערוך הר' שפרן מהתם, דמיירי ממי שיש לו חולי נכפה, מה דהו"ל באמת "אמתלא מבוררת" למה שהוא "מאס" עליה, וגם בצירוף הנימוק ד"רמאות", לנ"ד דליכא רק "קטטות ומריבות" בעלמא כמו שיש בכל גט רגיל, דבכה"ג ודאי דגם החזו"א מודה שאין שום מבוא דהיתירא על כפיית הגט, וז"פ.

השני, הוא מצטט (סס גאווה קטע) לדברי הסדר אליה רבא (א"פאמזרי, סי' י"ג), שהביא בשם הרא"ש (כלל ל"ה, סי' א' [נ]), שסומך לכופ במי שקידש ברמאות, דהטעם ע"ז הוא משום דאז ידעינן בודאי, שלא נתנה עיניה באחר, וכאילו שיש מזה איזה דררא דראיה כ"ש, על היתר כפיה בשוטים גם בנ"ד, שג"כ יש לנו "אמתלא מבוררת" לפי "חידושו" הנ"ל. ברם, המעיין בדברי הרא"ש שם יראה דמיירי, שמיד לאחר שקידשה ברמאות, תיכף צעקה שאינה רוצה בו ושמאסת בו, ולא דרו ביחד כלל, וא"כ הרי חזינן שהאמת כדבריה, עי"ש. ובן בנידון של הסא"ר ג"כ מיירי "בנערה שתיכף ומיד בכניסתה לחופה, צעקה בקול מר ואמרה מאס הוא בעיני, אין לי חפץ בו משום דדמי עלי כאריה... וכשאני רואה אותו נכנס בי רוח עזים, וזה לה עשרים שנה שהיא יושבת בבית אביה סורה

ז"ל אמר לי, כי יותר מעשרים שנה היה באותו פרק שהוא שאל בזה לרבו הרב ר' נסים ז"ל, והשיב לו כדברי ושמחתי. מ"מ זה הוא לכתחלה, אבל אם נעשה מעשה "במקומות שנוהגין ע"פ ספריו ז"ל", כתב הרא"ש ז"ל שאין מחזירין הדבר. ואני אומר דהיינו, אם נשאת שלא תצא, אבל להתירה להנשא לכתחלה הדבר קשה. ונראה לי לדון להלכה, שהדין שוה בכל המקומות, שלא תנשא, ואם נשאת שלא תצא, עכ"ל.

והיוצא לנו מדברי התשב"ץ הנ"ל: א), דאף לפי הבנתו בדעת הרא"ש, שאכן מחלק הוא בין לכתחלה ולדיעבד, ונדלא כדברינו הנ"ל (ד"ס מלנד), מ"מ הרי הוא מדגיש, שהרא"ש לא כתב חילוק זה, רק לאותן מקומות שנוהגים לפסוק כהרמב"ם בלבד, משא"כ הרא"ש גופיה לשיטתיה שחולק עליו וקימ"ל כוותיה, ס"ל דהוי ממזרים אף "בדיעבד". ב), דאף התשב"ץ שחולק בזה על הרא"ש, וס"ל שיש להשוות כל המקומות, ולדון ע"פ החילוק שבין לכתחלה ולדיעבד אף במקומות שלא קיבלו על עצמם לדון כהרמב"ם וכנ"ל, מ"מ הרי הוא מדגיש בפירוש, ד"בדיעבד" היינו רק דוקא ב"שנשאת" כבר, וכנ"ל. ומעתה, הרי דברי הר' שפרן במה שגלגל עלינו את שיטת התשב"ץ, אינם מחזיקין מעמד כלל, דממג"פ לשיטת התשב"ץ בדעת הרא"ש, הרי ס"ל ד"לדידן" דלא קימ"ל כהרמב"ם, אין לחלק כלל בין לכתחלה ולדיעבד. ואילו לשיטת התשב"ץ גופא, הרי שפתיו ברור מללו, ד"בדיעבד" היינו רק כשנשאת כבר, ואיך מתעלם הר' שפרן מכ"ז, ומנצל את שיטת התשב"ץ לנ"ד, וכאילו דס"ל ד"בדיעבד" היינו, שאם כבר עשו ה"כפיה" אז תוכל כבר לילך ולהנשא "לכתחילה".. כנ"ד, היש לך "זיוף" גדול מזה.

[ובבדי להשתמר מן הבלבול והטעות, שלא יבא מישהו לטשטש ולומר, דעכ"פ "עכשיו" כ"שכבר נשאת", שפיר יש לנצל את שיטת התשב"ץ הנ"ל. ע"כ יש להדגיש, דמלבד הנימוק הנ"ל (ד"ס ופסליס), דכשקיים "כנופיית" "יועצים" ו"מבצעים", בודאי שלא יאמר אדם אף להתשב"ץ דבכה"ג נחשב כ"דיעבד". וגם מלבד מה דאף לפי הבנת התשב"ץ גופיה - בדעת הרא"ש דקימ"ל כוותיה, אין לחלק כלל בין לכתחלה ולדיעבד "לדידן", וכנ"ל (ד"ס ופסליס). וכש"כ כשבאמת לא מחלק הרא"ש רק בין "לשעבר" ו"להבא", וכנ"ל (ד"ס מלנד). בר מן כל דין פשוט, דאף לדעת התשב"ץ גופא דאם נשאת לא תצא, זהו דוקא כשנשאת לפי תומה ב"שוגג", מבלי שתדע כלל שיש כאן איזה "בעיני", לא כן בנ"ד שהיה "ערעור" גדול על הגט, ושמנה שנים שלימות ייגעה להנשא ולא יכלה, וגם לאחר "היתירם" של הר' גרטנר ושפרן "הוזהרו" במפורש שאסורים הם להנשא וכדלקמן (ענף כ"ט).

ובש"כ ובפרט, שבנ"ד יש כאן "דין מרומה" מובהק, שאשה זו נשאה בעצה וב"תרמית" זה במחשבה תחילה, בכדי שיתהפך המצב ל"דיעבד", וכפי שנתוודע בכירור לבי"ד אחר עשיית "חקירה ודרישה" יסודי, וגם ע"פ הודאתם של ת"ח ממשפחתה לפני רבנים חשובים כמסיחים לפי תומם, וכדלקמן (פרק י"ג). בכה"ג, ודאי דלא יעלה על דעת שום אדם הולך ישר לומר, דלשיטת התשב"ץ אם נשאת לא תצא, דאל"כ הרי זהו

בנ"ד, שקיים "כנופיא" של "יועצים" ושל "מבצעים" העומדין הכן לזה וכנ"ל, ולאחרונה ממש ממש ביצעו כנופיא זו "גט מעושה" חדשה בלעיקוואד, והקולר תלוי על צווארו של הר' שפרן ודעימיה].

מלבד זה והוא העיקר, דהלא המעיין בפנים בדברי התשב"ץ יראה, דשם מיירי מיבם שיש לו "מום" גדול, והוא "חדל אשים", וגם יש הפרש גדול בין גילו ולבין גיל היבמה, ומצד שם ג' נימוקים להתיר הכפיה, והוא מדגיש שם בפירוש, שבהנוגע ל"אשת איש" ל"ה מקיל בכה"ג, רק דוקא ב"זקוקה ליבום" בלבד דקיל ממנה, ע"ש. הרי לנו, שאינו מסתמך שם כלל על הנימוק ד"דיעבד", דהרי למעשה הוא מתיר שם את הכפיה אף "לכתחילה", אלא ש"בדרך אגב" וכביסוס לדבריו הוא מזכיר שהרא"ש מתיר עכ"פ "בדיעבד" אף בהנוגע לא"א, ע"ש. אמנם, הרי המעיין בפנים בלשון הרא"ש [המעותקים בב"י (ס' ע"ז)] יראה, שבאמת אינו מחלק כלל בין "לכתחילה" ול"דיעבד", רק בין "לשעבר" ו"להבא", דז"ל ועל "להבא" אני כותב, אבל "לשעבר" אם סמכו על רבינו משה, מה שעשו עשוי, עכ"ל. ובזונו פשוט מאוד, ד"לשעבר" ר"ל דמי שסמך על שיטת הרמב"ם עד ימיו, וכמו שמפורש בלשונו הנ"ל, אז לא יפסוק עליהם על "לשעבר" שהבנים ממזרים, אבל מכאן ו"להבא", ר"ל מימיו ואילך, מי שיסמוך על שיטת הרמב"ם ויכוף מכח טענת מאיס עלי, אז שפיר ידונו הבנים כממזרים אף "בדיעבד", וז"פ. ובאמת, דבלא"ה א"א להעמיס בכוונת הרא"ש, שכוונתו לחלק בין "לכתחלה" ול"דיעבד", דאיך אפשר לומר ד"בדיעבד" אין בניה "ממזרים" אלא "לכתחלה" בלבד, הלא בכ"פ כשדנים על הבנים אם הם "ממזרים" או לא, הוא כבר לאחר מעשה ר"בדיעבד", וא"כ מתי קאמר הרא"ש דהוי ממזרים. וכן יוצא ברור בכוונת דברי הרא"ש הללו במהרשד"ם (א"ש, ס' י"ז, ד"ס עוד א"ש). ע"ש.

ברם, אף יותר מזה יש דברים בגו, דהר' שפרן מתעלם מדברי התשב"ץ גופא, מש"כ במק"א, והוא (ה"ס, ס' י"ז). דשם הוא מפרש הדק היטב את דעתו בשיטת הרא"ש, ונעתיק את דבריו שם, דז"ל השואל, אנא אדוני תודיעני, כמקום שקיבלו עליהם לדון ע"פ פסקי הרב ז"ל [הרמב"ם], אם ייעשו אותו לגרש בטענת "מאיס עלי". תשובה, ששאלת אם יש לכוף לגרש ע"פ ספרי הרמב"ם ז"ל במקומות שנהגו לדון ע"פ ספריו, כבר ידעת איך החמירו האחרונים ז"ל בזה, וקראו על הכופה שהוא "מרבח ממזרים" בעולם, וא"כ מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות מעשה בדבר, ובמקומינו זה מיום שנתישבנו בו, הסכמנו לדון ע"פ ספרי הרמב"ם ז"ל מלבד קצת דברים, אחד מהם דין מורדת [שלא לכוף בטענת מאיס עלי], ודע כי זה לי קרוב לשלשים שנה, בא דין מורדת לידי מורי הקדוש ר' אפרים וידאל ז"ל, ואמרו לו קצת ממנהיגי הקהל שיכוף ע"פ ספרי הרמב"ם ז"ל, כי כן היתה הסכמת הקהל ההוא, והוא ז"ל חקר הדבר, ואמרו לו כי מעולם לא נעשה מעשה בכפיה שם, והוא נמלך עמי אם יש כח ביד הציבור להסכים על כירב, ואני אמרתי (לא) [לן] כי אין הציבור רשאים להסכים בעניני אישות מפני חומר הערוה, ושראו לו לדון ע"פ הסכמת האחרונים ז"ל [שארין לכוף], והוא

ב"טצדקי" חדש איך להתיר ולהכשיר "גט מעושה" באופן פשוט וקל מאוד, שהנך בריוני (שבתוך כנופיית המוכרים "גיטין מעושין") ייעצו להאשה שתלך ישר לעש"ג, ושם תתקוטט עם בעלה להאשימו בדברים המכלימים ומבזים אותו באופן גם כ"כ, עד שלא יכול להעמיד עצמו מלהשיב לה מנה אחת אפיים בהאשמות וגידופים נגדיים, וכל מה שתוסיף להקניטו ולהכלימו ולצער עדיף יותר להועיל שה"גט מעושה" יהיה "מהודר" יותר "להלכה" ע"ז, דהלא ככה הוא ה"אופן" היותר בטוח שתצליח "לבנות" ו"לבסס" בתוכה ההרגש ד"מאיס-עלי" באופן חזק מאוד כ"כ, עד כדי שתהיה טענה זו "מבוררת אצל הבי"ד בבירור גמור"..., ושוב יהיה מותר "בדיעבד" [ע"פ מה שרוצה להעמיס בשיטת התשב"ץ בזיוף, וכנ"ל (ע"פ כ' ד"ס והיו"ט)], לכופו "לכתחילה" על נתינת הגט "בשמים", [בו בזמן שהוא גופא מדגיש שאינו מתיר רק בחליצת יבמה ולא בגט לא"א, וכנ"ל (ס"ס ד"ס מנצח) ע"ש].

ברם, "חסרון" אחד בולט מאוד ב"דרך" זה, והוא העובדה שעד שלא בא הוא לא עלתה זאת על דעת רבותינו הראשונים והאחרונים..., וטעם זה בלבד כבר היה די שחריצת משפטם של גדולי ישראל מעולם היתה פה אחד שמופרך ועומד מאליו.

ענף כב

ציטוטים מספרי רבותינו הפוסקים, באיזה חריפות שהגיבו על "היתרים" שכונות:

הנה, לעיל (ע"פ כ"א) העתקנו לשונו של רבינו החת"ס, איך שהגיב על "קולות" או "היתרים" חדשים, כשהם בניגוד להבנת דברי הפוסקים, ע"ש. ויש להוסיף, דאחת ה"מכות" שדורנו זה לקוי בו, הוא העשר קבין של "עדינות" מה שירדה לעולם בדורנו, דכמעט שלא נשמע היום "קול מחאה" על שום "פירצה", ודין גרמא על מה שה"מתירים" למיניהם מרהיבים לפרוץ פירצות בחומת הדת בגלוי, בידועם היטב שזה יעבור עליהם בשתיקה. **אולם** למותר לומר, ש"עדינות" זה מה שירדה בשפע לעולם בשנים האחרונות, הוא רק בהנוגע כלפי מילי דשמיא, אבל בהנוגע בענינים שבין אדם לחבירו, סרה מהר ה"עדינות" ונשכח פתאום כל השבעה מזה, ואיש את רעהו חיים בלעו אם רק ידמה בעיניו שהלה רצה ליטול ממנו שוה פרוטה או כבוד, וזהו היפך הנהגת גדולי ישראל מאז ומקדם, שבמה שנגע להם היו רך כקנה שוויתרו ומחלו ושתקו על הכל, ולעומת זה במה שנגע לכבוד שמים ותוה"ק, אז נתהפכו לאריות ונמרים ול"לוחמים" גדולים בחירוף נפשם, והפקירו את עצמם ממש, וכידוע. **אשר** על כן, בכדי להוכיח פסלנותה של ה"עדינות" הזה של דורנו, נצטט איזה קטעים מן הפוסקים, באיזה "חריפות" שהגיבו על "מתירים" כאלה:

בתב התשב"ץ (חוט משולש, טור ז', ס' י'), **החכם הד"ר משה שוראקי יצ"ו**, שהוא **חכם העיר**, מצא כשיטה י"א [של גט].. ז' תיבות..., ו**החכם הנזכר רצה להראות תפארת יקר חכמתו וכקיאותו בטיב גיטין**, מחק הנר..., וכל זה עשה מדעתו בלי ציווי הבעל, שלא היה עומד שם במקומו..., וע"ז האריך פיו ולשונו... ושלח לי משתבח ומתפאר במה שעשה, ולכבוד הכורא

להחמיר הוא ממשיך בזה"ל; ובוזה נחא, דלא קשיא מאי רב גובריה (של התשב"ץ) לחלוק על הרמב"ם מסברת הכרס בלי ראייה מש"ס כלל, ואין זה מדרכו ולא דרך הפוסקים וטובים ממנו..., ולו יהיבנא; [ש]אלו ראו הראשונים הללו דברי התשב"ץ חוי הדרא כהו..., אבל השתא שהנהיגא גבן כמש"כ רמ"א וכל ישראל יוצאים ביד רמ"א, אפילו יהיה התשב"ץ לפנינו יחוש שאם תבא הכתובה לפני השלישי שהוא ידין... [כדידן לפי פסק הרמ"א], ע"כ לא יפה נעשה בנידון שלפניו והחדש אסור מן התורה בכל מקום, ור"א שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם אמר אף החדש אסור בכל מקום..., רק חדשות לא נעשה כי עושה חדשות בעל מלחמות..., עכלה"ק. ולמותר לומר, איך שדבריו הק' מתאימים בדיוק (ועוד יותר) על דברי הר' שפרן דנן, שג"כ רוצה להסתמך על שיטת תשב"ץ יחידאה המנוגד לדעת כל הפוסקים דגריינן אבתרייהו, ובענין החמור פי כמה מנידון דידיה.

ולימוד גדול יוצא לנו מדברי הח"ס הללו, איך לעמוד על אופיים של "מכשירים" שמסוג זה, והיינו ד"חידושים" בתורה הנוגע לפסקים ד"למעשה" מוגבלים אך ורק כשמתאימים ע"פ דעתם והבנתם של גדולי הפוסקים, וכל "סברא" שהם לא גרסו פשיטא דזאת אומרת; דלא רק "שלא עלתה על דעתם" חידוש דין זה, אלא יותר מזה; שעצם שתיקתם מחידוש זה כבר משמש לנו כהראיה היותר ברורה לשלילת ולדחיית הדבר, וממילא פשוט שהיא נפרך מהלכה וא"א לנו לבנות ע"ז שום קולא ד"למעשה". ועל כגון דא אמרינן בגמרא (גיטין י"ט, ב'), "וכי מפני שאנו מדמיק (פירש"י, שאנו אומדין וסגרינן מאומד לבינו להחמיר), נעשה מעשה" (להלן, ע"כ), וביטוי זה מפורסם בכל הפוסקים, וכידוע. **ובנראה** שהר' שפרן מפרש את הכלל ד"כוחא דהיתירא עדיף" כפשוטה, היפך דברי רש"י (צ"ע דף ז' ע"ב), ש"להתיר" צריכין "ראיות חזקות יותר" מ"לאסור". **ובדאי** לעי' היטב בפתיחת להורות נתן (שו"ת מ"ב), איך שהכה על קרקעם של הנך גסי ההוראה הלהוטים להראות את "כחא דהיתירא" שלהם שלא על דרך הסלולה לנו מרבותינו ז"ל תחת המסוה המסולף; של "רחמנות" על "עייגונא דאיתתא", ע"ש. **ובל** בר בי רב מבין, לאן שהיינו מגיעים לולא ה"הגדרה" הזאת, ושזהו כל החילוק המפסיק בסכינא חריפא בין הפוסקים הנמצאים בספרי שו"ת של רבותינו מאורי הדורות עד לפוסקי דורנו כהיום שליט"א, ולבין ה"פסקים" שמכל המהרסים והמחריבים למיניהם (ואף רק למחצה ולשליש ולרביע), שצצו כקוצים בכרם בית ישראל מאז שהתחילה ההשכלה הארורה לעשות שמות בקרב ישראל, דאטו "הם" לא חידשו ואמרו סברות נאות וגם העמיסיהו בכוונת הגמרא או הרמב"ם, ע"י שהתאחזו על איזה "שיטה יחידאה" דלא קימ"ל כוותיה, או על איזה "סברא בדויה" שלא עלתה על דעת רבותינו הפוסקים, בכדי שישמש להם כ"בסיס" לדבריהם "להקל" וכאילו ש"מוכרחים" לומר כסברתם.

ובכח ממש הוא גם בנ"ד, דכאמור לעיל (ע"פ ט"ז), הרי אתיא לפי "חידושו" של הר' שפרן, שמהיום ולהלאה יש לנו "פתרון חדש" על ה"בעיא" של ה"עגונות" (המדומות),

כך חוזר כך, ותעכב האשה הזאת לקבל קידושין מאיש אחר, עד שיפטרנה הבעל בנט אחר, ובוה תהיה נקי מה' ומישראל... עכ"ל. וז"ל מהריט"ץ (ח"ב, סי' מ). [בענין גט מעושה שלא כדין], חייבים לפרסם הדבר ולהרים מכשול בישראל. והחושב לקיים גט הבטל, מפני כבודו או מפני האיבה, הלא רעתו רבה, לפניו תאכל אש, ואחריו תלהט להבה, עכ"ל.

וז"ל הריב"ש (סי' טז). ראיתיו איל מנגח וקרנים... תתמרמר אל אבירי בשן לשלח אותם לעזאזל... על הרועים חרה אפך ותעלם על שפת לשון היו בעיניך כחגבים... מפיחם אנו חיים וממיהם אנו שותין לא זכו בעיניך, הם כולם כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו, תחשוב צפרנך עבה מכריסם, וברוח שפתיך תמטיר על חלקתם... באמרך כל היום גם לך לבב כמוהם... לא תחוש אם "יטמא" המה ואתה "תטהר"... לא תקפיד אם "יאסור" המה אתה "תתיר"... תחשוב "כחא דהיתרא עדיף לך", ואף אם נהגו איסור הנה הוא מנהג בטעות, תוציא מזרות זרות וסברות נכריות לא שערום אבותינו ועלימו יתד תתקע, ואשר פשט איסורו תדרש בפירקא להתיר, לא תחרד אם בעיר שופר יתקע ואם לעזה עליך מדינה... מי כמוני מורה יודע אני לטהר את השרץ... לא אשוב מפני כל... ואם נראה לו איזה היתר להלכה, מפני שהוא מדמה לא יעשה מעשה, ומן ההמון ההיתר ההוא יעלים ויסתיר... ואם הראשונים כמלאכים... ועתה אבקשך לבל תשים אשם נפשך, להתיר הדברים המפורסמים באיסור... להלכה אל תורה לעשות מעשה, יהי לך אשר לך... ולא להכשיל העברים... הני רבנן כ"א בונה במה לעצמו ומתיר מה שלבו חפץ, יהא רעווא דלישרי לן תרבא... סוף דבר איני יודע בשום צד על מה נסמך המתיר... אלא אולי שראה אותה חשוכה וטובה, ואמר כמה יפה גבינה זו, מה ראו חכמים לאסרה, והתירה להמשכו אחר תאותו, עכ"ל.

וז"ל שו"ת מהריט"ץ (יו"ד ח"ב, סי' ג). ומה ימצינו כי יענה ויזלזל את האיסור באזני השומעים שיקילו ראשם... דאפילו דברים המותרים ואחרים נוהגים בהן איסור א"א רשאי להתיר בפניהם... ומכאן דקדק הר"ן דל, דאין לומר טעמא דמפרסמא מלתא להיתירא... וכש"כ כשיש איסור בדבר, ואע"ג דהאי איסורא דרבנן הוא, מ"מ חיישינן בה טפי... דמשמתינן עלויה שלא יזלזלו בו... עכ"ל. ולמדנו מדבריו, כי בדברים שפשט איסורן... ראוי להלקות ולשמת את העובר ואת המפקפק ומזלזל את האיסור בפני העם, וטבא ליה עבדא ליה, שגורנו שלא יאמרו שמועה מפיו, שאם אינו דומה למלאך ה"צ אל יבקשו תורה מפיה, עכ"ל.

וז"ל דרשת מהר"ל (זרע על המוות), ואלו האנשים איך יקראו בשם "רבנן", והם הפך להם במה שהם עוברים דברי חכמים ופורצים גדרן של חכמים, והשם אשר ראוי להם אשר מצוה לקרות להם, הוא שם "רשע", וטבא עליו ברכה הקורא אותו בשם "רשע", וכדאיתא במס' יבמות (כ' ב). אמר אביו כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש, א"ל ומי שאינו מקיים דברי רבנן, קדוש הוא דלא מקרי, רשע נמי איקרי, ע"כ. הרי כי העובר על דברי רבנן מקרי "רשע", ואשר קורא אותם בשם "רב" פוגם בכבוד התורה ובכבוד חכמים, לקרוא לרשע בשם רב וחכר,

ברוך הוא... השיבותיו דבר... להודיעו חסרונו, כי במקום שחשב לעמוד לא יוכל לעמוד, ועדיין הוא מבחין הרחק כמטחוי קשת, ולא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש, וזהו מה שכתבתי לו... ידוע ליהוי לך שכתבך בא אלי, ועמדתי מרעיד ומשתומם על המראה בראותי וחזותי חזות קשה... ואם כ"ת גבר עליו "כח המדמה", אשר על הרוב הוא כוזב בדמיונותיו... כבודך במקומו מונח בזה אתה טועה מדרך השכל, ומה גם להראות עצמך שאתה יודע בטיב גיטין יותר ממנו... ואתה בכח דמיונך רוצה לתקן אותו, והחוש הכוזב אותך, ועווית עיוות גדול, אשר אין מי שיעוותנו רק מי שלא למד הלכות גיטין... איני יודע מה אתה סת, לא חילק ידענא ולא בילק ידענא... והנני מודיע לכת, שלולא יראת העונש כי אחריש אתאפק יקריני עון, לא הייתי משיב לכת ע"ז... לזה גליתי את אונך להקיצך משנתך להודיעך... ומכאן ולהבא אתה תחוש לעצמך. [וממשיך]:

ועתה נבוא לענין הדין, מה יהיה משפט הגט, ולענ"ד שהגט הזה בתיקון הזה אשר שחשבת לתקנו, אדרבה נפסל ואין בו שום צד להתגרש בו האשה הזאת, וצריכה גט אחר כדי שתהא מותרת להנשא, לפי שכל הפוסקים ראשונים ואחרונים פסקו, כל שנכתב הגט בלי ציווי הבעל מפיו אל הסופר, שהוא בטל והרי הוא כחרס הנשבר שאין בו ממש... ואיך ע"ז לא פקחת עיניך... גם בזה לא צדקת, אענך שלא כיוונת יפה להלכה... מי הוא זה בדור הזה אשר ימלאנו לבו לזוז מדבריו [של הלכוש], אין זה כי אם כל קביל די רוח יתירא המשתכחת ביה... "ואין שום שעת הדחק ולא עיגון... ויצאת המכשלה הזאת מתחת ידך... הרבה הסכלת עשה... וטעית טעות גדול כזה, שבו נפסל הגט וקרוב להיות בטל... לא חשת לקימחך. [וממשיך]:

סוף דבר, פקח עיניך וראה ודע והבן, שנכשלת במעשה הזה שעשית כשלון גדול, ומאחר שהאשה הזאת עדיין לא קבלה קידושין מאחר, אין לנו לדקדק בביטול הגט, אך בפיסולו דבר פשוט אפילו לדרדקי דבי רב שהוא פסול, ולא תנשא בו האשה הזאת, וצריכה למנות שליח שיעמוד עם הבעל עד שיכתוב לו גט אחר כדי שתהיה יכולה להנשא, "ועליך לבדך תלונת האשה הזאת... ואתה למיעוט השקפתך והבנתך ככל מעשיך, כמו שאתה גדול בעיניך נכשלת בנושא חמור כזה, והיית קרוב להרבות ממזרים בישראל, ולכן הזהר והשמר ושמור נפשך מאוד, ושלוח תשלח בעד האשה, ותעכב על ידה לבלתי תקבל קידושין מאחר עד שיכתוב לה הבעל גט אחר, ואם תפקח עיני שכלך ותדחה כח המדמה הגובר עליך, תוסיף בי אהבה על הדברים האלה אשר כתבתי לך, אע"פ שאין דעתך נוחה בהם וכקוצים כסוחים עוקצים אותך... ואני לצאת יד"ש בחוב המוטל על כל מי אשר נגע יראת ה' בלבו, להרים מכשול מדרך עמו, כתבתי והוריתי לך את הדרך אשר תעשה, ולא יהיה לך לפוקה ולמכשול לשמים ולבריות, להיות נושא חמור אשר אין ארוכה למכתו, ומוטב שתיבוש בעוה"ז ולא תבוש בעוה"ב, וגם לבריות אם ישמעו הדברים לפני כל יודעי דת ודין, מה תעשה ליום פקודתם כי יכלוך בהבל פיהם, ואוי לאותה בושה, וזה שמע בקולי איעצך, וזאת עצתי עליך, חזור

ו"ל שו"ת חת"ס (א"ח, סי' ק"ד, נקטו), אבל יחיד בדורו, אפילו הוא חסון כאלונים וכגובה ארזים גבהו ודבריו כראוי מוצקים, לא כיוון להתיר אפילו מנהג קטן ממנהגי ישראל, היום יאמר כך הוא, וידפיסנו ויפרסמנו, ומחר יאמר אחר כך, בסברות חלשות צנומות דקות, עד שיתירו איסור דאורייתא... והקולר תלוי אח"כ בהגורמים... ע"כ שומר נפשו יזהר וישמור, עכ"ל.

ו"ל שו"ת מהרי"א (א"ח, סי' ו'), יאמר נא הטפש הסכל ההוא, הכי אחריות כל האומה ישראלית עליו, ומי שמוהו ליועץ או לאפטרופוס לדאוג על אחרים, יקיים הוא מה שביטלו לקיים, וכן אחרים כמותו, ומה שא"ל לקיים יתבטל מאליה, ולא יהיה הוא המבטל ומחטיא את הרבים, מי בקש זאת מידו... ועוד זאת, הכי אם הוא ואלף שוטים כמוהו, יתירו איזה דבר האסור לנו ע"פ הגמרא והפוסקים, בזה יתקיים הדת אתמהא, הנה שכחו בוגדים, כי אפי' מנהג קל, וכש"כ מצוה קלה שדשים אותה בעקב, אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבריו... ואפי' כנופיה של גדולי ת"ח וצדיקים - אין יכולין לבטל דברי ב"ד... ואסור לקבל מהם שום הוראה ודין שבעולם... עכ"ל.

ו"ל שו"ת שאילת דוד (א"ח, ספ"ט, כ"ט), דמנהג שנוהגין לפסוק כפוסק אחד, אין שום היתר לסתור מנהג זה, כיון שכבר קיבלו עליהם אבותם לנהוג כהפוסק הזה... ידע כבודו אשר כמעט אחשבה למותר להשיבו בזה, כי ממנ"פ, אם המורה רב גדול ות"ח, הלא אם עבר עבירה ביום אסור להרהר אחריו, ואם הוא "משוגע" - אשר בזה נדון אותו לזכות, א"כ אין חפצו בתבונה רק בהתגלות לבבו, אשר ההמון יאמרו ראו כמה גדלה חכמתו כהימן ודרדע, להתיר העורבין ושרצים בק"ן טעמים, וזה כל ישעו וחפצו... ובתחלה לא רציתי להאמין לזה אשר יגיס דעתו ויחפזן בשטותו זה... כי להפריד בכפיה על הגט בלתי אפשר, שיהיה בזה חשש "גט מעושה"... ויתגדר המתגדר החפץ רק בהתגלות לבו, ואמרתי בזה או לי אם אדרוש או לי אם לא אדרוש... ולמען ח"ה אשר יחולל עי"ז בעיני ההמון באמרם יודעים הם המורים בכה"ת שאין בה ממש". ומוסיף (ס, מנחת לק) בזה"ל והיה מהראוי לנדות ולשמת האיש המורה הזה, כי החציף פניו נגד הר"ת וסייעתו, ומאחר שכבר נתפשטה שיטתו בכל הגולה, לא גרע ממנהג שנהגו באיזה מקום ע"פ רבים, שמחוייבים כל אנשי המקום והבאים אחריהם לנהוג בתקנתם, ויש בזה משום אל תטוש תורת אמך, ועדיף מזה, שכיון שנשמך לדבר מצוה להחזיק בשיטה אחת, הוי כנדר שנדר לדבר מצוה, ואף שבא מכח קבלת אבותינו, א"א בשרא להתיר אף לנשיא שבישראל... אך מה נעשה אם בעוה"ד חכמי דורנו כל אחד סותר דברי חבריו, ואשפוט אשר לא נפעל דבר ורק חה"ש, ע"כ העלמתי עיני מזה, עכלה"ק.

במודומני, שדי לנו ציטוטים הנ"ל, לראות עד היכן שרבותינו הפוסקים, הרחיקו וגינו בכל לשון של גנאי [מה שכהיום מתואר זאת אצל ה"עדינים" כ"קיצוניות"], כשראו איך ש"מתחכם" רוצה לחדש "חידוש", כשהוא שונה מהבנת כל הפוסקים שמלפניו, וד"ב.

ומלביש בטלית של חכמים את אשר הוא רשע למות, כמו שאמרנו שהוא רשע למות, ואיך יהיה נקרא בשם רב וחבר, דבר זה הוא בזיון לתורה, ועליו נאמר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות... לכך המבזה את האנשים האילו והמקיל בכבודם, יראה זרע חכמים וצאצאיו בתורה יהיו שלמים וביראת ה' יהיו תמימים, שכמעט עקרו זאת המצוה... ולכך הם מעדת ירבעם שהחטיאו את הרבים... אלו האנשים נכתרו בכתרה של תורה, ושדמת גפנם סדום ועמורה, רוצים להשתמש בכתרה ולחלל על הארץ נזרה, טוב להם שלא נבראו משנבראו לזאת הצרה... איך יהיה מתכבד להיות נקרא בשם "רב", והוא פורץ דברי חכמים, הכתוב אומר כי מכבדי אכבד ובזוי יקל, לכך אין ראוי שיתכבד בשם הזה... לכך האיש העובר לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים, גבר לא יצלח ולא יראה בטוב, אך לשערוריה ושמה יהיה... והוא ית' ברחמיו השאור שבעיסה יסור מקרבינו, ויראתו ואהבתו יתן בלבינו, כמו שהבטיח ע"י משה עבדו, ומל"ה את לבבך ואת לבב זרעך, בב"א, עכ"ל.

ו"ל שו"ת משיב דבר (להג"צ, ח"ד, סי' ח' וט'), הן בא... מאמר מצעיר אחד... ובא האיש וחקר ומצא "היתר" פשוט ע"פ הגהת רמ"א... ובזה יצא דבר הלכה מלפני אותו הצעיר... ומצא לב רחב... להתיר... ולא די לו לעשות גאוני ישראל לטועים... ובאשר שהצעיר הזה לא חפץ לבו בתבונה, רק בהתגלות לבו במקום רואים, שגאוני ישראל טעו, ומשעשע את נפשו ומתחזק להתיר מה שאסרו גאוני הדור, והרואה מבלי עיון בעומק הדברים, יכול לחשוב שאותו הצעיר מחזיק מעמד במלחמתה של תורה... ע"כ חובה עלינו להראות כמה גס לבו של זה הצעיר בהוראה, עד שאינו משים לב לחוש... והלואי שלא יחטיא את הרבים... והכותב הזה טעה במה שראה בלח"מ... וטעות גדול הוא... הרי תראה כמה עיקם אותו הצעיר כונת הא"ז בשאט נפש ובזדון לפרש... שחוק עשה לנו הצעיר הזה ודבריו בדו"ת הם... ומגיס לבו בהוראה וחפץ בתגלות לבו, ויחיש לדבר שהוציא לעז ודברי בוז על רבותינו אשר קטנם עבה ממתניו... [וממשיך]:

ולא נעלם ממנו מה שראוי היה לגזור עליו לולא דינא דמלכותא... אבל אם בעל נפש הוא, עליו לבקש תחלה מחילה ברבים באותו מקום, ולומר נעניתי לכם עצמות רבותינו ז"ל, וחטאתי לאלוקי ישראל ולכל רבתי גאוני הדור, ולא עייגתי... הן אמת שלא דבר נקל הוא להודות על הטעות... אשר בין הוא מורה ובין שאינו מורה, זה ברור שלא הגיע להוראה, וע"כ לא מצא לב לומר טעיתי ולבקש סליחה וכפרה על עונו שהתרים נגד רבותינו ז"ל... אין זה אלא שנתקיים באותו הצעיר מאמרם ז"ל ביומא (דפ"ז), כל המחטיא את הרבים כמעט שאין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלא יהא הוא בג"ע ותלמידיו בגיהנם... ורק ההכרח הביאני לבא בזה, להוציא מן הלב לסמוך על דברי אותו הצעיר, שבא לעקור גבול שגבלו ראשונים... וה' ברחמיו יסייענו לגדור פרצת ישראל, ולא יבואו שועלים בפרצות להרחיבם, עכ"ל.

ענף בנ

ה"תרמית הממוחשב" איך שכל ה"היתר" נכתב ב"תנאי" שלא יהיה "מערערים", וחוסר הרצון מלברר אמיתות המציאות:

ולסיום, נחוץ מאוד להראות באצבע על "תרמית" נוסף על הג"ל (ענף כ'). דהנה כבר הזכרנו לעיל (ר"ס פרק ז'), דמקודם חתם הר' שפרן על "היתר" בערב חג הסוכות תשס"ה, וכתב בצד חתימתו, הנני מצטרף להיתר במקום עיגון, וזאת מהטעמים שאכתוב א"ה אחר החג... ובתנאי... שלא יהיה התנגדות מגדולי הפוסקים שליט"א, עכ"ל. וזאת אומרת - מחד גיסא, שלאור "התנגדות" שאכן יצא מגדולי הפוסקים על ה"נישואין", א"כ הרי נמצינו שהוא עצמו כבר ביטל את דבריו... ובפרט לפי מה שמדגיש, שהוא מצטרף להיתר "במקום עיגון", הרי לפי מה שהוכחנו לעיל (ענפי ד' ו"ט), שאין המדובר כאן מ"עיגון" כלל עי"ש, א"כ הרי בעצמו מודה גם לפי"ז, שדבריו בטלים...

אבל מאידך גיסא, עלינו להתבונן בעומק ה"תרמית" הטמון בזה, דהלא התאריך שעל ה"בירור" הוא ז' מרחשון תשס"ה, זאת אומרת ד' ימים טרם ה"נישואין האסור", וא"כ כשנחשוב חשבון הגיוני נראה, שהוא חתם על "היתר נישואין" בערב סוכות עם ה"אמתלא המבוררת", שלאור "סירדת החג" אין לו פנאי עכשיו לגלות הנימוקים של ה"בירור" שלו... וכמובן ש"חתונה" שנקבע על י"א חשון תשס"ה, כלומר שני שבועות לאחר ז' (לאחר ניכוי ט' ימי החג), הרי בודאי שכבר הם שקועים ועומדים באמצע ה"הכנות", ומתי אכן נגמר כתיבת ה"בירור", ד' ימים לפני ה"חתונה", וג"ז לא ב"פירסום" רק "בהתבא", ולא רק שלא הראו אותה ליד ה"מתנגדים" כלל, אלא שאף בעיקופין לא באת לידם רק לאחר גמר ה"שבע ברכות", ובקישוי גדול השגנו אותה זמן רב אח"כ.

ומעתה, הרי שאלה גדולה נשאלת כאן, דהכי חשב הר' שפרן באמת, שבעוד שהכל כבר מוכן ומזומן לה"חתונה", ובעוד שידע היטב, שכל מה שרצה האשה, ובפרט אותו "קרוב" [ש"הזמין" אצלו את ה"היתר"], וגם אותו הזר שרצה לישאנה, הרי הוא רק, שיהיה להם "אמתלא מבוררת"... כלומר שיוכלו "להצטדק" ולומר "לאחר מעשה" - כשזאת יהיה נחוץ להם - "שהיה" להם "בירור היתר"... האם "חשד" אותם ש"הם" ימהרו לרוץ תיכף ומיד מ"פוסק" אחד לחבירו, בכדי "להבטיח" שלא נמצא שום "מתנגד" כלל על בירורו... בכדי שיוכלו לבטל את ה"חתונה"... בקיצור, מתגלה לפנינו שרשרת ארוכה של "משחק פוליטי" בענין חמור כ"כ במלוא הקיפה. ומה שמכאיב ביותר הוא, דלא רק שהאשה והזר והקרוב "הכינו" להם מראש "אמתלא", מה שעל ידה יוכלו "להצטדק" בעיני הבריות "לאחר מעשה", אלא שאף ה"מתיר" דנן ג"כ פעל לדאבוניו בכיוון הפסול הזה, שאם יתקומם עליו רעש ועוררין, שיוכל להצטדק ולומר "לאחר מעשה" כבר, מה אתם רוצים ממני, הלא בפירוש הטלתי "תנאי" בה"היתר" שלי, שאינה רק כשלא יתנגדו עליה מגדולי הפוסקים..., ועם "מה" מזדקרים ב"קלות" שכזאת, עם האיסור החמור ד"אשת

איש", ועם הכשלון הנורא ד"טמיעת ממזרים" בישראל, והדברים מאלפים ומזעזעים, וכדי בזיון וקצף.

עוד יש דברים בגו, כי הר' שפרן מדגיש בתחילת דבריו בזה"ל; אינני מכיר לא את הצדדים..., ולא דיברתי אתם, רק מעתיק מ"מסמכים" שנשלחו אלי עי"י... מירושלים... עכ"ל. ומאוד יפלא, דאיך לא הבין; שעל "מסמכים" שקיבל מ"קרוב משפחה" של האשה בלבד, מי ש"הזמין" אצלו ה"הכשר" על הכפיה, א"א לסמוך, דבודאי שיעלים ממנו אותם ה"מסמכים" המפריך את צידם. ונביא כאן רק שני דוגמאות: (א), הוא אינו מזכיר כלל ה"מסמך" ד"מכתב" של ה"זכור" מצד הבעל (ט"ז ל"ח י"ז), שבו הוא מציע להבורר שמצד האשה "יו" שלישים" שיכירו להם אחד מהם. (ב), הוא מזכיר ה"מסמך" שביום י"ב אלול נ"ו "הסכים" הרב הירשפרונג להפסיד על "כפיית הגט", אבל אינו מזכיר כלל את ה"מסמך" ד"מכתב" של הרב הנ"ל (מ"י ל"ח י"ז), שבו הוא "מכחיש" כליל שמעולם לא הסכים לזה. ובכלל יפלא, דאם כדבריו שלא דיבר עם שום צד, רק שמעתיק מ"מסמכים", א"כ מאיפה ידע לקבוע (נאות 8) בזה"ל, "וגם ודאי עיניה לא נתנה באחר, דרואים שהיא צנועה", ואם אינו מכירה, וגם לא דיבר עם שום צד, האם יש לו "מסמך" עי"י שהיא צנועה..., ולמה לא התענין מה שיש בפי צד הבעל, שאף אם אינם "כשרים להעיד", הרי תוכל לשמש לו עכ"פ כ"דגלים לדבר", בדיוק כמש"כ (אות 5) כלפי טענותיה של האשה נגד הבעל, והאם משא פנים יש בדבר... והאם חיים אנו בימי הביניים, מבלי אפשרות "תקשורת" לצד הבעל, לשמוע מה שיש בפיהם, מה שבקל הי' יכול לברר עי"י הגבחה הטלפון שבתוך ד' אמותיו פ"א.

והעולה על כולנה, הוא מה שהר' שפרן קובע בקונטרסו (אות 6, 2) כ"הקדמה" בזה"ל, המדובר מ"עגונה" היושבת בעיגונה כבר יד שנה..., הבעל עד היום אינו מוכן לגרשה מרצון..., והוא "שעת הדחק גדול", ובודאי אם ניוחש לכל השיטות... נמצא מקום להתמיר, אבל דרך הפוסקים שלאורן אנו הולכים, שבגון דא מעמידים על עיקר הדין, ואפילו במה שמותר רק בדיעבד..., ומי שמחפש שיהיה לפי הכללים... שמחמתם מחליפים לאתרוג אחר, מעולם לא עסק בענינים אלו בתש"ו רע"א נודב"י והצ"צ עין יצחק והמהרש"ם... עכ"ל. והשאלה הנשאלת, דאם כדבריו שלא דיבר עם שום צד, א"כ מאיפה יודע הוא לקבוע, שהבעל אינו מוכן לגרשה מרצון. ועוד, דהלא ידע היטב שיש גט מושלש מונח בב"ד, וכמו שבעצמו מזכיר ד"ז בין שאר ה"מסמכים" ובהעברה בעלמא; שבג' סיון תשנ"ה הודיע הבי"ד שיש גט מושלש אצלם. ומעתה, הרי התימה גדולה מאוד, איך אפשר לעבור ב"שתיקה" על ענין שיש בה משום כובד משקל גדול כל כך, כאילו שזהו רק "אחד" מן שאר ה"מסמכים", ובעוד שהוא מצויר לנו איך שהוא שקוע כל כולו "להציל אשה מעיגון גדול", האם לא היה כדאי לו להטריח עצמו ב"שעת הדחק גדול" שכזה, להגביה טלפון ולברר אם באתה האשה אף פעם לבקש את הגט, ואם לא למה..., [רק בשביל "עקשנותה" ו"נצחנותה" להמשיך לקפח את בעלה מזכויותיו כאב לבתו...].

ותאות נצחונותה מיאנה בזה, וכי בכה"ג "מצב עיגון" ו"שעת הדחק" ייחשב, ולא נשמע כזאת בשום פוסק וכנ"ל (ענף י"ט).

ב. גם כל עצם יסודו, שכשיש ביניהם קטמות ומריבות ב"ערכאות", שזהו די מספיק להחשב כ"אמתלא המבוררת לפנינו" שהבעל "מאיים עליה". [ושנוכל לדנו על יסוד זה, אף שלא בפניו מבלי לשמוע מה שבפיו]. נדחה ונפרך ממאות תשובות של כל גדולי הפוסקים, דג"כ מיירי בכה"ג, ואף במקרים הגרועים פי כמה מנ"ד, ועכ"ז לא עלתה על דעתם שיש להתיר "כפיית גט" בשביל זה, וכנ"ל (ענפים י"ז וי"ח).

ג. ה"מראה מקומות" מה שמציין כאילו שמשם יש "ראיה" לדבריו, הרי המעקב אחריהם יראה שהם בבחינת "ראיה לסתור" על כל דבריו, וכנ"ל (ענף כ').

ד. אף אם לו היה צודק בכל דבריו [מה שז"א], אכתי לא השיב מאומה על עוד שני "פסולים" גדולים: הא', ה"פסול" הגדול מה ש"הלם אלקטריני" ("סטאן-גאן") עושה, ש"משכר" ממש את דעת הנפגע, וממילא אין כאן "גט" כלל ואפילו לא בגדר "גט מעושה" אף במקום שכופין מן הדין, וכשי"ב בג"ד בדליכא "היתר כפיה" כלל, וכנ"ל (ענף ג'). והב', ה"פסול" במה שעשו ה"כפיה" גם על "מינוי השליח", דקימ"ל דגט כזה "אינו כלום", וכנ"ל (ענף ט"ו).

ה. מלבד הנ"ל, הרי עצם "היתר" זה, מהווה "הירוס" משווע בחומת קדושת ישראל, שכל אשה שתמצה להפקיע עצמה מבעלה, תלך ע"פ עצתם של הנך "יועצים-רבניים" ישר ל"ערכאות", וכך מה שתרכבה להתקוטט שם עם בעלה, יהיה ה"גט-מעושה" יותר "מהודר", וכנ"ל (ענף ט"ו).

ו. אשר ע"כ פשוט, שכל "היתירו" אין בו שום ממש כלל, וה"גט מעושה" דגן הוא פסול ובטל מה"ת כדעת כל גדולי דורנו הנ"ל (ענף ג'), ודלקמן (ענפים כ"ב, כ"ו), ותל"מ.

והבי ב"קלות" שכזה כותבים "בירורים" ו"היתירים" בענין חמור כ"כ; לעודד אשה שתלך להנשא ב"גט מעושה", שגם לפי דבריו הוא מורה עכ"פ, ש"להכשיר" גט כזה "מוכרחין" לסמוך על "קולות" ו"שיטות יחידאות", [מה שכבר הוכחנו לעיל (ענפים ט"ז - כ"א)], דעל "כפיה" שכזה ב"מצב" שכזה, לא נמצא שום פוסק כלל, ואף לא "שיטה יחידאה" שיוכל לסמוך עליה להכשירה, וא"כ הייתכן לכתוב לשונות כזאת, תוך כדי עצימת העינים והתעלמות מן "מציאותים" אמיתיים מה שיש בהם כובד משקל כל כך להלכה, [ראה לעיל (ענף ד')]. אמו חושב הוא באמת, דבעוד שמונח גט כשר בבי"ד המצפה עליה שתבא לקחתה, אלא שהיא "ממאנת" בה רק מחמת "עקשנות" ו"נצחנות", שמצב שכזה כ"עיוגון" ו"שעת הדחק גדול" ייחשב. האם אין זה מוכיח בעליל שפשוט "לא רצה לדעת" שום דבר מה שיוכל להטיל ספיקות בגדול ה"נחיצות" להכשיר את ה"גט הפסול", למה, לא בשביל "להצילה מעיוגון", רק בשביל שתנצח בעקשנותה לקפח את בעלה מזכויותיו... אדרבה, הלואי שיצביע לנו היכן שראה "מהלך" כזה בתשו"רע"א נודב"י וכו', ש"להחליף בעל לאשת איש" ע"י "גט פסול", נוגשים ב"קלות" יותר, מ"להחליף אתרוג לאחרת...", כמדומני שזהו "תביעה" חזקה הנוקבת ויורדת עד לתהום, ואם יש לו העוז להורות על האמת, בודאי שיכריז ויאמר בפה מלא "ברם דברים שאמרתי טעות הם בידי", ויהיה לו לזכות גדול כשיציל עצמו עי"ז מהכשלת דורות באיסורים חמורים, ותל"מ.

קיצור היוצא לנו מכל האמור בפרק זה - כהנוגע לחידוש היתיר"ר של הר' שפרן:

א. כל עצם ההנחה מה שמניח כ"יסוד" לדבריו, שהמדובר הוא מ"מצב עיוגון גדול" ו"שעת הדחק גדול", שישמש כהצדקה לסמוך על "קולות", בשקר יסודה, כי הבעל כבר השליש לה גט בבי"ד כשנה וחצי לפני ה"גט מעושה" (לפני תשע וחצי שנה), וכך מה שרצו היא שתפסוק מלקפחו מזכות ילדיו בכך הערכאות נגד תוה"ק, והיא בעקשנותה

פרק ז

ה"נישואין האסור" על חשבון של ה"מתירים", למרות "התראות" בתי דין ורבנים לפניו ולאח"כ:

ביום י"א מרחשון תשס"ה, ד' ימים אחר גמר "בירורו" של הר' שפרן, נכנסה האשה לחופה בפומבי עם איש זר, למרות "התראות" חמורות נגד זה מ"בתי דין" ומ"גדולי הפוסקים", שהזהירו אותם בין לפני ה"חתונה" וגם לאחריה, ולא הועיל מאומה, לא על שיחזרו מן ה"נישואין" טרם שתקבל גט כשר, ולא על שיפרשו זמ"ז אח"כ.

ענף כד

חזרת האשה מהסכמתה לוותר על עקשנותה בכדי לקבל הגט הכשר, לאור ה"היתירים" של הר' גרשנר ושפרן:

נחויץ להבהיר, שלאחר שעברו בערך שמנה שנים מאז שנערכה ה"גט מעושה", ובראות האשה שכל נסיון במשך כל השנים הללו להנשא על סמך זה הסתיימה באכזבה, כי כל מי ששמע רק שמץ מן ה"ערעור" הגדול על "פסלנות" הגט, נסוג לאחר ולא רצה ליפול בפח איסור "אשת איש", [ידועים עובדות איך שגדולי ישראל ומנהיגי קהלות קדושות בישראל

(ובניהם כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א), הזהירו את מי שרצה לישא אותה, שיעמוד רחוק מזה כמטחוי קשת, כי עדיין הוא אשתו גמורה של הר'...]. דין גמרא, שלאט לאט התחילה להכיר במצבה האמיתי, ועד כדי שלאחרונה אף הגיע המצב, שהתחילה לוותר על עקשנותה לגזול את הבת מאביה, וכבר שלחה אותה אצלו לביקור, וכמעט ששלחה אותה לאביה גם על סעודת ש"ק, והיו קרובים ממש לבא לעמק השוה בסידור ענין זה לשביעת רצון הבעל ולקבלת גט כשר. אולם, באופן "פתאומי" הפסיקה מלהמשיך את הדיונים בענין זה, וחזרה

[אזהרה ג]: כאותו יום, הודיע הרב ראמינק שליט"א [הנ"ל] (אזכרה ז'), לרב אחד שנתכבד להיות "מסדר קידושין אצל ה'חתונה' האסורה, ואמר לו ש"אשה זו הוא אשת איש גמורה", וחזר אותו רב מקבלתו להיות "מסדר קידושין", וכן גם לרב שני שנתכבד בזה אח"כ, וגם הוא חזר מקבלתו להיות "מסדר קידושין" אצלם, [עד שבליט ברירה הוכרח אבי ה'חתן' עצמו לשמש כה'מסדר קידושין'].

[אזהרה ד]: ביום י' מרחשון תשס"ה (יום ה'חתונה'), צלצל הרה"ג ר' יצחק שיינר שליט"א (ראש ישיבת קמניץ ירושלים) את אבי ה'חתן', והזהירו למנוע את בנו מלעשות צעד חמור כזה, שהרי האשה היא "אשת איש" גמורה.

[אזהרה ה]: כאותו יום, צלצל הבעל את מי שאירח אצלו את ה'חתן' [ששמו שמור אצל ביד'צ' קדושת לוי'], ואמר לו שימסור לה'חתן', שאשתו לא נתגרשה ממנו מעולם בגט כשר, ועדיין אשתו היא, והודיע לו אח"כ שאכן מסר את דבריו לה'חתן'.

[אזהרה ו]: כאותו יום צלצל עוד אדם בתור "שליח מרכנים" [ששמו שמור אצל ביד' קדושת לוי'] לה'חתן', ואמר לו בזה"ל: "ידוע תדע שהאשה שאתה רוצה לישא היום, היא "אשת איש" גמורה, כי לא קיבלה גט כשר מבעלה מעולם", והוסיף "תוכל להתודע זאת, אצל הגה"צ הרב משה שט"ב שליט"א מהבד"ץ, וגם אצל הרב ראמינק" [הנ"ל], וחשב לו רשימה ארוכה של שאר רבנים מובהקים שפסקו כן, אמנם ה'חתן' השיב לו בניגון "כבר מאוחר מדי" "כבר מאוחר מדי" ("איט'ס טא לעיט", "איט'ס טא לעיט").

[אזהרה ז]: כאותו יום צלצל "שליח רבנים" הנ"ל לאבי ה'חתן', והזהיר אותו "שלא יהיו בנו לישא "אשת איש", והלה התחנן אליו, שיואיל להשפיע על הבעל שיתן גט כשר לאשתו, והלה השיב, שלזה נצרך "זמן" של כמה ימים, ע"ז השיב לו האב, זה מן הנמנע, הלא כבר באו האורחים מלאס אנדזעלעס"...

[אזהרה ח]: כאותו יום צלצל הבעל עצמו את אבי ה'חתן', ומחה בתוקף על ה'חתונה' האמורה להיערך בין בנו ולאשתו, והוא התחנן אליו שיואיל נא בטובו ליתן גט כשר לאשתו...

[אזהרה ט]: (מכתב), י' מרחשון תשס"ה, נדהמתי לשמוע על פירצה חמורה ר"ל להתיר אשת איש ע"י נתינת גט בכפיה ממש, עד שהבעל הוכה בהלם אלקטרי, וכלי קבלת עדות על טענת האשה ושלא בפניו, היה מרת... אשת מו"ה... ואשר על כן הנני לגלות דעתי דעת תורה, כי גט פסול הוא, ודינה עדיין כאשת איש לכל דבריה עד שתקבל ממנו גט אחר כהלכה, וכאם תנשא לאחר בגט זה, הרי בניה ממנו ממזרים רחל, ולא תהא כזאת בישראל, ולהשומעים ינעם... משה שטרנבוך, ראב"ד. [יש לציין שכמה מן שיחות הללו שמורים נקלטים על "טעיפ"].

לעקשנותה שלא להרשותה לבא אל אביה, והיה הדבר לפלא גדול בעיני המתווכים, עד שנתברר "פתרון" הדבר, שבאותה זמן ממש התודעה שיצאו ה"הכשרים" הנ"ל של הר' גרטנר ושפרן על ה"גט מעושה", והיינו טעמא שחזרה לעקשנותה, והפסיקה מלהשתדל לקבל את הגט הכשר (המושלש בבי"ד), כיון ששוב לא מצאה בה שום "צורך", דהרי כבר "הכשירו" לה את ה"גט מעושה"...

אנו מדגישים זאת, משום שכדאי להם לדעת להנך ה"מתירים" דנן, שהעון החמור ד"אשת איש", וגם הכשלון הנורא של טמיעת "ממזרים" בישראל, הכל תלוי על קולר צוארם ומצפונם של ה"מכשירים" הנ"ל, כי ראו בחוש ובעליל, שרק משום שהגיע לידה ה"היתירים" שלהם, משו"ה פסקה מלהשתדל לקבל את גט הכשר, "הישג" גדול מה שיועמד ל"זכותם" של ה"גבורים" דנן בעלי ה"מתירים"... [וב"מתן שכרה בצדה", יועמד על "חשבונם" גם ה"כפיה" החדשה מה שנעשתה לאחרונה ממש בעיר לעיקוואד (דויטש-זייאנץ)], כי אין שום ספק, שעצם הדבר מה שאשה זו "יכלה להנשא" על סמך "גט מעושה פסול", זהו מה ששימשה כ"עידוד" גדול ל"כנופיית המעשים" להמשיך ולהרבות במעשיהם, יודעני שייתכן שדברינו אלה עוד ישמשו כ"קורת רוח" לה"מתירים" דנן, בראותם איך ש"נתקבלו" דבריהם... אבל אוי לה ל"הנאה" ול"גדלות" עלובה שכזו, להראות "גבורה" שכזו להתיר "אשת איש" ולהרבות "ממזרים" בישראל, רח"ל ה"י. ומה גם, שבטח מבינים, דלאו "גדלותם" שימשה כאן כה"מכריע", רק "קלות" דורנו ש"מקלם יגיד להם", שמוכנים לקבל "קולות" מכל מאן דהו, כל עוד שיוכלה לשמש להם כ"הצדקה" ו"אמתלא" על מעשיהם, אדרבה ינסו נא את "גבורתם" להטיל עליהם שום "חומרא", ונראה מה יהיה חלומותם, וד"ב].

ענף כה

"התראת" רבנים וגדולי דורנו "טרם" ה'נישואין האסורה', [בנוסף מכתבים הנ"ל (ענף ג'), שמיד לאחר ביצוע ה"כפיה"]:

[אזהרה א]: ביום ו' תשרי תשס"ה, צלצל שליח [ששמו שמור אצל ביד' קדושת לוי'] מביד' חשוב להאשה, ואמר לה בזה"ל, "דיברתי עם כמה רבנים, ולהוי ידוע לך שכולם פסקו שהנך "אשת איש" גמורה.

[אזהרה ב]: ביום ט' מרחשון תשס"ה, צלצל ה'טוען ארי' ראבינאוויטש, [מי שהוא ה"בא כח" של ה'חתן', ומי שרץ כהיום להרעיש אצל הרבנים שצריכים למסור לה את ה"גט הכשר" כדי למנוע טמיעת "ממזרים" ממחנינו... וכדלקמן (ענף כ"ו, מכתב ט)], להרב ראמינק שליט"א, [מי שהיה אחד מחברי הבי"ד שדנו על הכפיה, ואח"כ מיאן מלחתום על פס"ד של ההיתר, וסילק עצמו מן הבי"ד, וכתב דברים מזעזעים נגדם, כנ"ל (ענף ג'), עי"ש], ובאיומים וצערות רצה לשכנעו שיפסוק מלערער על כשרות הגט, אולם הלה השיב לו "מה אעשה, אי אפשר לי לעזור לך, המציאות הוא שהאשה... היא "אשת איש" גמורה.

ענף כו

"התראת" גדולי דורנו שליט"א "לאחר" הנישואין האסורה,
[בנוסף מכתבים הנ"ל (ענף ג), שלאחר ביצוע ה"כפיה"]:

[מכתב א]: יא מרחשון תשס"ה, יצאה פס"ד בלשון הנ"ל (ענף
כ"ט, אזכרה ט') [מה שנמסרה להמחותנים באמצע
ה"חתונה"], ונחתם: נאם משה שטרנבוך, ראב"ד. נאם מאיר
בראנדסארפער. נאם אברהם יצחק אולמאן.

[מכתב ב]: הגנו הבידע' החז' פונים בזה.. על דבר מקרה
בלתי טהור המזדמן כעת במקומכם, והוא בנוגע
לאשת... מרת... שהלכה והיתה לאיש אחר על סמך ג"פ
שהוציא מבעלה בכפיה, וכבר גלינו דעתינו דעת תורה, שגט
פסול הוא, ודינה עדיין כאשת איש גמורה, ואם יהיו לה בנים
ממנו, ח"ו הם ממזרים... וע"ז באע"ה הבידע' פעה"ק ירושלם,
ג' כסלו תשס"ה לפ"ק, נאם משה שטרנבוך ראב"ד, נאם מאיר
בראנדסארפער, נאם אברהם יצחק אולמאן.

[מכתב ג]: כנידון מוהר"ר.. ואשתו מרת... הנידון כאוב מאוד,
אבל התורה איננה הפקר, והדבר ברור שמרת... היא
אשת איש בלי ספק עד שיגרשנה הבעל... ב' לסדר וישלח,
ה'תשס"ה, מנשה הקטן, אבדק"ק אונגוואר.

[מכתב ד]: הגה בענין שבין הר' ר'.. שיחיה, ובין אשתו...
שהיא עכשיו עדיין אשתו הגמורה של בעלה
הרב... הנ"ל, כרצוני לקבוע בזה, שכל מה שעשו ר' מרדכי
גימפל וולמרק ואגודת הרבנים בענין זה ובענין ששלחו הזמנות
אח"כ, כולם מעשים של הבל, ומעשים של קנוניא ושל שקר
ושל אי אמת, הנני החותם ביום ט' כסלו, ה'תשס"ה. שלמה
בלומנקרנץ.

[מכתב ה]: ביום י"ג שבט תשס"ה, שלחו ביד צדק "קדושת
לוי" מכתב "אזהרה חמורה" להאשה ולהבעל
בזה"ל, באנו להודיעכם בזה... שמעשה "גט המעושה" שנערך
ע"י וולמארק ובעלסקי וחביריהם היא פסול בתכלית מן התורה,
[עברנו בעיון על כל דברי ה"מתירים" ועמדנו על גילוי
טעותים ו"סילופים" גסים בין ב"הלכה" ובין ב"מציאות" העובדה,
הנמצאים בכל אורך דבריהם ה"ל, והאשה... היא עדיין "אשת

איש" גמורה, אשר על כן, אנו מזהירים אתכם בכל התוקף,
שעליכם לפרוש זמ"ז "לגמרי" טרם שתקבל גט כשר ע"פ תוה"ק,
ולא להמשיך לחיות ח"ו באופן של "הפקירות" באיסור חמור
ונורא כ"כ רח"ל, באופן שלא נשמע עוד כמוה אצל אנשים
המוחזקים כחרידים לדבר ה', ואצ"ל שהולדות שילדו לכם
טרם שתקבל האשה גט כשר יהיו "ממזרים" גמורים, שכל
יהודי שומר תר"מ ימאן וגם יהא אסור מלהשתדך עמהם, אנה
חוסו על נפש בניכם ובנותיכם, שלא תגרמו להם ה'דעה' היותר
גדולה מה שהורים יכולים לגרום לבניהם, מה שלא ימחלו לכם
לעולם, רמז"ש שחוא מעוות שלא יכול לתקון לעולם, עכ"ל.

[התגובה על "התראת ביד" הנ"ל, בא בצורת "מכתב
מאיים" מן ה"טוען" "ראבינאוויטש", מש"כ כ"בא
כח" ו"מורשה" מן האיש והאשה... (כמובן שרק אנשים
שבדרגא כמוהו מסוגלים לבא ב"הפכפכות" וב"צביעות"
שכזה, שבעוד שמצד אחד היה הוא המסייע ו"מעודד"ם
להנשא, ואף ניסה להשתיק באלומות "קול מחאה" של הרב
ראמינק שליט"א נגד ה"חתונה האסורה" וכנ"ל (ענף כ"ט, אזכרה
ג'), ובעוד שהם דרים עדיין "יחד" באיסור, אין לו שום
"בעיני" מצד השני, לרוץ עכשיו אל הרבנים ולצדק שצריכים
למסור לה ה"גט הכשר", למה... כדי שלא ירבו "ממזרים"
בישראל... והאם נצרך "ראיה" גדולה מזה, שהכל נעשה
ב"תרמית" ממוחשב, שמקודם ינשאו "לכתחלה" באיסור, ואח"כ
כשכבר יהיה "בדיעבד" יצקו "הב הב" את ה"גט הכשר" כדי
שלא יהיו ממזרים... וכנ"ל (ענף כ', ד"ס ו"כ"ט), ולקמן (פרק י"ג),
ע"ש), הוא כותב דברי הבל וכמובן ריקן מבלי שום תוכן
תורני, זולת "מראה מקום" אחד מה שמציין לדברי הריב"ש
(ס' ל"ט) כאילו שפוסק שם, ש"נכתב" במידה ד"איסורא" יכול
להעמיד "טוען" ו"מורשה", מה שאף טרם שבדקנו לראות
מש"כ שם, היה מובן לפי אופיים של הנך "טוענים-משקרים",
שבדאי כתוב שם להיפך, מה שאכן התברר כן לאחר העיון
הקל...]

[מכתב ו]: ביום י"ג אדר א' תשס"ה, שלחו ביד צדק "קדושת לוי"
עוה"פ "אזהרה" כנ"ל (מכתב ה').

פרק ח

ביאור הדין ד"תצא מזה ומזה" - והמסתעף

ומעתה, לאחר שנתבאר לעיל (פרקים א' - ז) הדק היטב, שה"גט מעושה" בני"ד הוא פסול ובטל מה"ת, ושואין שום ממש
כלל בדברי ה"מתירין". הבא נבא לבאר, דין אשה זו בכל המסתעף.

ענף כז

כל היכא שנשאת ע"י גט הפסול מה"ת, תצא מזה ומזה,
והולד ממזר:

אבל לאלו השנים אסורה לעולם, [אע"פ שנשאת בשוגג כגון
שלא ידעה שהגט בטל, מ"מ כדי שלא יאמרו שזה החזיר
גרושתו אחר שנשאת לאחר, ולהשני אסורה דקנסום רבנן מפני
שעשו איסור גדול, ואם אחד משניהם עבר והכניסה מוציאין
אותה ממנו וכופין אותו שיגרשנה, ערוה"ש, (ס"ט ס"ט)... כמו
שנתבאר בס' י"ז, עכ"ל. ושם (ס' י"ז, ס"ז) כתבו הטושו"ע
בזה"ל, האשה שהלך בעלה למדינה אחרת, ובאו ואמרו לה מת

כתב בטושו"ע [ולבוש] (א"ע ס' ק"ט, ס"ט) בזה"ל; כל גט שהוא
בטל מה"ת, אם נתגרשה בו עדיין הוא אשת איש גמורה,
ואם נשאת בו תצא והולד ממזר, וצריכה גט משני מדבריהם,
ומהראשון צריכה גט שני כשר מן התורה להתירה לעלמא,

מה'ת, מכח ה"אסור עשה" שמן הילפותא ביבמות (כ"ז, ז'), ד"ונטמאה" (נמדנר ה', י"ד), אחד... ואחד "לבעל" וכו', [ע"י בתשו' הרשב"א המובא בב"י (סו"י י"ז), וז"פ.

ענף כמ

דין כשרות הולדות בגונא ש"תצא מזה ומזה:

ולענין כשרות הולדות בכ"ה, קימ"ל בטושוע (שס, ס"ו) וז"ל, ואם בא עליה הראשון קודם שגירש השני, הולד שיוליד ממנה "ממזר מדבריהם", והולד מהשני הוא "ממזר מן התורה" אם [נתעברה, ת"מ (שס, ס"ק ק"מ), או] הולדה עד שלא גרשה הראשון, אבל אם לא [נתעברה] הולדה אלא לאחר שמת ראשון או גירשה, אין הולד משני אלא "ממזר דרבנן", [כלומר שאסור להנשא לכשר גמור, וגם לממזר גמור, ואינו מותר רק לממזר מדרבנן כיוצא בו, וכדקימ"ל בטושוע (ס"ו, ד, סט"ז), (לבוש) ע"י"ש]. והנה, בח"מ (שס, ס"ק ק"ט, וק"ח), נתקשה דמ"ש ממש"כ בשו"ע (שס, ס"ו), דכשנתעברה מן השני לאחר "שמת" הראשון, יש מחלוקת בדבר, ולחד דיעה ל"ה אף ממזר מדרבנן ע"י"ש, ובב"ש (שס, ס"ק קס"ח) מתרץ, דדוקא היכא דקנסו הראשון כשבא ממדה"י שהולד (שלאח"כ) ממנו ממזר מדרבנן, אז קנסו גם את השני שהולד ממנו, אף לאחר שגירשה הראשון ג"כ יהיה ממזר מדרבנן, משא"כ היכא דמת הראשון בהיותו עוד במדה"י, ול"ש לקנסו, אז לא קנסו גם את השני, ובהגהות מוה"ר א'זולאי (שס, ס"ק ע"ד) כתב, שהעיקר כהדיעה; דגם בזה הו"ל ממזר מדרבנן, ע"י"ש].

ובבדי להשתמר מן הטעות נדגיש, דאפילו בגונא כשיש איזה "ספק" בפסלות הגט, מ"מ אין זה מקיל עליהם במאומה כלפי דין הולדות, כשהספק הוא עכ"פ על דבר הפוסל "מן התורה", וכדקימ"ל בטושוע (ס"ו, ס"ז), דכל שהיא "ספק מגורשת" לא תנשא, ואם נשאת תצא והולד ספק ממזר, עכ"ל. [וכן פסק הרדב"ז (ח"ד, ס' אלף ק"ג, ל"ט), ע"י"ש]. וע"י בערוה"ש (שס, ס"ח) שכתב וז"ל, וכל החומרות שיש בודאי פסול תורה, יש גם בספק, [כלומר, דגם בזה יש הדין ד"תצא מזה ומזה"], ועוד יש שספיקו חמור מוודאו, כשנתקדשה לאחר, דבספק צריכה גט מהשני ואסורה להראשון דשמא תפסו בה קידושי שני, עכ"ל. ופשוט, דולד "ספק ממזר" אסור בין בישראל כשר, ובין בממזר ודאי, ואסור אפילו ב"ממזר ספק", כדקימ"ל בטושוע (ס"ו, ד, סכ"ד), מה דב"מציאות" זה רק "מחמיר" את המצב מאוד, מלמצוא זיווג, [ע"י"ש בפ"ת (פס"ד)], והבן.

ענף ל

נתגרשה מן הראשון, מה דין הולדות מן השני:

והנה, הבאה"ט (שס, ס"ק קס"ו) כתב, דמדשתק הרמב"ם (גירושין פ"י, ו"א פט"ו) מדין זה ולא הזכירה כלל, מוכח דס"ל דכל שגירשה הבעל הראשון, ל"ה מן השני ממזר כלל ואף לא מדרבנן, ותמה ג"כ על סתירת המחבר הנ"ל, והביא דברי הב"ש הנ"ל, ותמה גם עליו, ע"י"ש. ולחלבה למעשה, יש מבוכה גדולה בין הפוסקים, בין כלפי הולדות של הראשון, ובין כלפי הולדות של השני, ובקיצור נסכם השיטות כלפי הולדות של

בעלך, ונשאת ואח"כ בא בעלה, לא שנא נשאת ע"פ [עצמה או ע"פ] עד אחד או ע"פ שני עדים, תצא מזה ומזה וצריכה גט משניהם, עכ"ל. וכתב הרמב"ם (גירושין פ"י, ס"ד) וז"ל; ואם עבר אחד משניהם והחזירה יוציא, עכ"ל. וכ"פ להלכה, מהריט"ץ (ס"ו קמ"ג, ד"ה וסמ"ח), ע"י"ש. וכנסת יחזקאל (ס"ו, ס"ז) מסביר, דאם היה מותר כשהחזירה אח"כ, א"כ מה הועילו חכמים בתקנתן ובקנסתם, היום יגרש ומחר יקחנה, ע"י"ש. וכע"ז כתב גם בחבצה"ש (א"ח, ס"ו, מ"ג, סוד"ה יקרות), ע"י"ש.

ענף כח

הטעמים שכתבו הפוסקים, למה ש"תצא מזה ומזה:

והנה, כמה שאמרו; שתצא מזה ומזה - יש ע"ז טעמים נפרדים - על הבעל ועל השני. ובקיצור, על איסורה שעל הבעל נאמרו שלשה טעמים: א), דהוי כא"א שזינתה, דאסורה "לבעל" ולבעל, [כ"כ רש"י (יבמות פ"ז ע"ב, ד"ה תל"א), ע"י"ש]. ב), משום "קנס" על שלא דקדקה שפיר טרם שנישאת, אם בעלה אכן מת (על אף שהתירוה כ"ד ע"פ עדות, וכן אם הגט שנתגרשה בו הוא כשר), [כ"כ רש"י, (יבמות י"א, א', ד"ה ח"ט), וריטב"א ונמק"י (שס, ע"י"ש)]. ג), דכיון דצריכה גט מהשני, מן החשש שיאמרו אשה יוצאת בלא גט, א"כ יאמרו על הראשון שהחזיר גרושתו אחר שנישאת לאחר, [כ"כ הב"י בב"ה (ס"ו קס"ט) ע"פ רש"י (יבמות ל"ה ז', ד"ה ואמר ר"ה), מל"מ (גירושין פ"י, ד' וס'), מהרש"ץ (ח"א, ס"ו ל') בדעת הרמב"ם (שס), וכ"כ בחוט המשולש (בג"מ, ס"ו י"ג) ע"פ רש"י (גיטין פ"ב ז', ד"ה דמיתלפף), וכנס"י (ס"ו ק"ז) ע"פ הספרי (תל"א, פכ"ד), ע"י"ש]. אמנם, כ"ז כשנישאו בשוגג או באונס מחמת "טעות", אבל כשנישאו ב"מזיד" או כשנבעלה לאחר שכבר ידעו מן הטעות, אז נאסרה על הראשון מה"ת, מכח ה"אסור עשה" שמן הילפותא ביבמות (כ"ז, ז'); ד"ונטמאה" (נמדנר ה', י"ד), אחד "לבעל" וכו', [ע"י בתשו' הרשב"א המובא בב"י (סו"י י"ז), וז"פ.

ועל איסורה שעל השני, נאמרו ארבעה טעמים: א), דהוי כא"א שזינתה דאסורה לבעל ו"לבעל", [וכנ"ל בטעם א' על שאסורה לבעל], ושלא יאמרו דא"א שזינתה מותרת להבעל, [כ"כ בער"ל (יבמות פ"ט, ד"ה וס"ה), ע"י"ש]. ב), מכח "קנסא", מפני שלא דקדקו שפיר טרם שנישאו, [וכנ"ל בטעם ב' על שאסורה לבעל, כ"כ הרי"ף (יבמות י"א, א'), ובכדי לעגנה שלא תנשא בלא גט, כ"כ בהרי בשמים (תניינא, ס"ו קס"ח), ע"י"ש], וזהו אפילו כשנישאו ע"פ שני עדים, דקנסו שוגג אטו מזיד מחמת לא פלוג, [כ"כ בחוט המשולש (בג"מ, ס"ו י"ג), ע"י"ש]. ג), שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט, [יבמות (פ"ח ז'), ורש"י ומאירי (שס), ומל"מ (גירושין פ"י, ס"ד) בדעת הרמב"ם (שס), ושאלית משה (ס"ו ג'), ע"י"ש]. ד), כדי לברר איסורו של הראשון, כלומר דמשו"ה הצרכה גט מהשני, על אף שלא תפסו בה הקידושין כלל, בכדי שלא יכול הראשון להחזירה אח"כ, מכח האיסור ד"מחזיר גרושתו אחר שנישאת לאחר", [כ"כ הרי"ף (יבמות י"א), וירושלמי (שס), וע"י ריטב"א (שס), ע"י"ש]. אמנם, כ"ז כשנישאו בשוגג או באונס מחמת "טעות", אבל כשנישאו ב"מזיד", או כשנבעלה לאחר שכבר ידעו מן הטעות, אז נאסרה על השני

החולקים על דין זה: תוס' חד מקמאי (יבמות, רפ"י), מאירי (סע). הרמב"ן (סוף דף ז"א), שמביא כן מתוספתא (פ"א, ה"ז), מהר"ם גלנטי (ס' ק"ט), [אולם יש הסוברים, שדבריו לא נאמרו רק בנתקדשה ולא נישאת], עיי"ש.

ובן ס"ל בדעת הרמב"ם - שהשמיט דין זה: הרמב"ן, ומהרלב"ח (ס' מ"ב ה"א) [כ"כ גם בדעת הסמ"ג], ומהריט"ץ (ה"ל), ומהר"א ששון (ס' ק"ז), וטו"ז (ס' ד', סק"ט), [מדהוי ביאתו בטעות מהני הגט להכשיר הולדות], הבאה"ט (ס' י"ז, ס"ק קס"ז), בית מאיר (ס' ד', סק"ט), ואבן שמואל (ס"ק תר"ל) [גם בדעת הרשב"א ורי"ן], עיי"ש.

פרק ט

בשרק "נתקדשה" לשני, ולא נתייחדו ולא נבעלה

הנה, בגוונא שרק "נתקדשה" להשני, ולא נתייחדו זע"ז לעולם בלי שומר, (וכפי שרוצים "באי כוחם" לצייר), אז פשוט דאין שום מקום ללחוץ על הבעל [או הבי"ד שהגט מושלש אצלם], למסור לה גט כשר רק בשביל שנתקדשה לאחר, דהרי לא נאסרה עי"ז לבעלה.

יש כאן על כל פנים "ספק קידושין", מכל מקום לא היה זה מועיל מאומה כלפי חלות קידושי השני, שתוסיף תת כוחה לחול בשביל כך. דאדרבה, בכי האי גוונא כשהקידושי השני חלין מ"ספק", החמירו עוד יותר על השני, מבגוונא שקידושי אינם חלין כלל, דהרי בהמקדש אשת איש גמורה, קיימא לן בטושו"ע (ס' י"ז, ס"ח) דמותרת להשני לאחר שגירשה הראשון על כל פנים, וכנ"ל (ענף ז"א). משא"כ בהמקדש "זקוקה ליבום", כיון שיש "ספק" אם חלו הקידושין, וצריכה ממנו גט מספק, משום הכי קיימא לן בטושו"ע (ס' ק"ט, ס"א). שתצא ממנו אפילו כשהיבם הוא כהן ולא יוכל ליבמה אחר כך, כדי שלא יהא "חוטא נשכר", שלא יועיל לו מעשיו שנאסרה על ידי זה על היבם, ואפילו אם חזר וקידשה השני לאחר שנחלצה מן היבם, גם כן פסק הרמ"א (סע). שתצא ממנו, זולת ב"אונס" גמור, שלא ידעו שיש כאן יבם כלל, משא"כ כשידעו, אלא שסמכו על הקול שמת, עיי"ש.

הרי לנו, דכל היכא שיש לומר שהקידושין של השני חלו עכ"פ מ"ספק", אז אנו מחמירים עוד יותר על המקדש שתצא ממנו, אף אם קידשה עוד הפעם לאחר שהוציאה הראשון, מבמקום שאינם חלין כלל, דכיון שאהני מעשיו של השני לאוסרה על הראשון, משום הכי קנסוה יותר שלא יהא חוטא נשכר, ואם כן אם היה איזה מקום לומר בנידון דידן, שקידושיו של השני תפסו עכ"פ מ"ספק" [מה שז"א], הרי היה זה מחמיר עליו עוד יותר; שתהא אסורה לו, אפילו אם קידשה עוד הפעם לאחר שגירשה הראשון. [ומה שכתבו הפוסקים מהרשד"ם ומהר"א ששון, דכשיש על האשה רק "ספק" דין "אשת איש", אז אינה נאסרת על שניהם רק כשכינסה בחופה הראוי לביאה ולא בנדות, וכדלקמן (ענף ז"א). אין מזה סתירה לדין הנ"ל, דשאני התם שכל "קידושיו" של הראשון היתה ב"ספק", וממילא לא נחשב כאהני מעשיו בבירור, מה שאין כן באשת איש גמורה או בזקוקה, שנאסרה עליו על ידי השני

השני לאחר שגירשה הראשון, אם יש עליהם דין ד"ממזרות מדרבנן" [וכפי פסק השו"ע]:

הסוברין דיש להם דין "ממזרות דרבנן": הרא"ש (יבמות פ"י, ס' ג'), יש"ש (סס, דין ו'), אע"ג דמה"ת הוי רק באיסור עשה ד"ונטמאה", המחבר בטו"ע (ס' י"ז, סק"ז), לבוש (סע), פרישה (ס' ד', אות י"ט), טו"ז (סס, סק"ט), הבית מאיר (לסס, סק"ז), ערוה"ש (סעי' רנ"ט), מהריט"ץ (ס' קמ"ג) שכתב, "מי יקל ראשו באיסור ממזרות", עיי"ש. ובן ס"ל אף בדעת הרמב"ם: החבצה"ש (אה"ע, ס' מ"ג, סוד"ס יקרת), הב"ש (ס' ד', סק"ז), ועצי ארזים (ס' י"ז, ס"ק ר"ח), ובני יעקב (ס' י'), עיי"ש.

ענף לא

נתגרשה בגט פסול, ונתקדשה בלבד לשני (ולא נתחיידו וגם לא נכנסו לחופה), מותרת להראשון:

דהבי קימ"ל בטושו"ע (ס' י"ז, ס"ח), דאם לא נשאת לשני, אלא נתקדשה לבד, [דלא עברה איסור (נ"ש, ס"ק ק"ע)], אינה צריכה גט מהשני, [חוץ מנתגרשה ב"גט מעושה" שלא כדין, אז צריכה גט מן השני, וכדלקמן (ענף ז"א, ד"ה וכן) בשם הריב"ש והב"ש, עיי"ש], ומותרת לחזור לראשון, [אף לאחר שנתגרשה בגט מן השני, ולא חיישינן שיאמרו על הראשון; שמחזיק גרושתו לאחר שנשאת לשני, ואפילו לכהן היא מותרת לאחר שמת בעלה, דאפילו ריח הגט אין בזה, מהרשד"ם (אה"ע, ס' ס"ז), והסכים עמו התורת חסד (פרח"א, ס' ס"ז), וכ"כ בערך לחם (לס' י"ז), דגם מתשובת הרשב"א (שנ"ג, ס' י"ג) משמע הכי, עיי"ש. אולם המהרש"ך (ח"א, ס' ק"ה) מסתפק בזה, וע"ע בבית מאיר (כ"א), עיי"ש], וכן מותרת לשני, אם מת הראשון או גירשה לאחר שגירשה השני, [דלא גזרו כלום אקידושי שני, בלא נישואין או בלא ייחוד אחר שנתקדשה לו, לבוש, (סע), עכ"ל].

ענף לב

ב"ספק פסול דאורייתא" על הגט מן הראשון ונתקדשה לשני, אם נאסרת על הב' אף לאחר שתתגרש מן הראשון:

וב"ל זה הוא לפי המבואר לעיל (פרקים ז' וז'), ד"גט מעושה" שלא כדין, פסול מה"ת בודאי, וממילא לא תפסו בה הקידושין שמן השני בנידון דידן כלל, וכנ"ל (ענף ז"א). אמנם, ליתר שאת ולרווחא דמילתא, בכדי להשתמר מן הטעות נאמר, דאם היה מקום ליכנס באיזה פירצה דחוקה לומר, דבנידון דידן הוי ליה על כל פנים "ספק מגורשת" מן התורה [מה שזה אינו], וממילא

פרק י

ביאור דין נתקדשה לשני ו"נתייחדה" עמו בלא "חופה"

ענף לג

נתקדשה לשני ולא נכנסו לחופה, אלא שנתייחדו, דינם כנישוא; שתצא מזה ומזה, ואסורה על שניהם לעולם:

הנה, על הא דכתב בטושו"ע (סי' י"ז, סי' י"ז), גבי אשה שהלך בעלה למדה"י, ובאו ואמרו שמת, דאם נשאת לשני (אפילו ע"פ שני עדים), אז אפילו אם לא נבעלה עדיין, ואח"כ בא בעלה, תצא מזה ומזה, וצריכה גט משניהם, כתבו עלה הב"ש (ס"ק קס"ב). והח"מ (ס"ק ק"י), דה"ה אם "נתייחדה" אחר הקידושין, ג"כ יש להם דין "נשאת" שתצא מזה ומזה, אע"פ שלא נבעלה, עי"ש. ובין כתב הח"מ (ס"ק קס"ג), וז"ל, הא נתייחדה אחר הקידושין, הן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה, והוי כנשאת, [שהדין שצריכה גט משני מדבריהם, ומהראשון מן התורה להתירה לעלמא, ואסורה לשניהם לעולם וכנ"ל (ענף כ"ז)], וכש"כ אם נתקדשה לשם פילגש, דלא מיחסרא מסירה לחופה, עכ"ל. וב"כ גם הלבוש (ס"ק קס"ח), וז"ל; דלא גזרו כלום אקידושי שני, בלא נישואין או "בלא ייחוד" אחר שנתקדשה לו, עכ"ל. וכתב עלה בהגהות מהר"א אזולאי (ס"ק ע"ז), וז"ל; אבל אם נתייחדו, חזקה שבא עליה, עכ"ל. וכ"פ גם בערוה"ש (סי' י"ז), וז"ל; כיון שנכנסה עמו לחופה קנסוה, וה"ה אם נתייחדה עמו אחר הקידושין, עכ"ל.

ומקור דין זה, ד"בנתייחדו" הו"ל כ"נשאו", הוא מן תשובת הרשב"א, שהובא בב"י (פוס"י י"ז). [והגם שבנתייבית לשבת (ס"ק קס"ד), נתקשה על דברי הרשב"א, אבל להלכה ולמעשה, לא עלתה על דעתו לחלוק עליו, אלא שהקשה קושייתו והניחה בצ"ע, וממילא בודאי דא"א לעשות סימוכין על דברי הגאון הנ"ל, להלכה ולמעשה נגד כל הפוסקים הנ"ל (ד"ה גסה), וז"פ]. ובין יוצא גם מדברי מהרשד"ם ומהר"א ששון שיובאו לקמן (ענף ל"ט), שכתבו בנידון דידהו, [באשה שהיתה ספק מקודשת לאחר, ונכנסה לחופה עם שני ולא נתייחדו], דכיון דלא נתייחדו, אינה נאסרת ע"י חופה גרידא, [בגוגא דידהו דהו"ל רק "ספק דרבנן" וכדיבואר לקמן (ענף ל"ט) עי"ש]. חזו"נ עכ"פ מדבריהם, דאילו אכן היו מתייחדים בייחוד הראוי לביאה, היו מודים דנאסרה על שניהם אף כשלא נבעלה, והגם דהתם מיירי כשנכנסה לחופה עם השני, מ"מ יש במשמעות דבריהם דעיקר האוסר הוא ה"ייחוד הראוי לביאה", ו"ייחוד" שכזה אף בלא

חופה, גרוע מחופה בלא ייחוד, והבן. [גם במשברי ים (סי' כ"ג), כתב, דאם נתייחדו אחר החופה אסורה על שניהם בודאי, וכ"כ גם בצור יעקב (ח"ט, סי' קנ"ח), עי"ש].

וביותר יוצא כן, מדברי מהרש"ך (ח"ט, סי' נ"ג), [השאלה אשה שנתקדשה לראשון, ונשאת לשני], שכתב וז"ל, היא אסורה לשניהם כדין האשה ששמעה שמת בעלה ונשאת לאחר, דקימ"ל תצא מזה ומזה, ואע"פ שלא נבעלה מהב' אפ"ה קנסינן לה... באופן שאם נתייחדה עמו יש לספק בבעילה, ואין להקל... גם אין להקל ולומר דכיון שהיא בספק אשת איש, וקימ"ל מלקין על הייחוד ואין אוסרין על הייחוד, והא דאמרין מלקין על הייחוד היינו בפנויה, אבל בייחוד אשת איש לא שא"כ אתה אסורה על בעלה ומוציא לעז על בניה, יראה מכאן דיש להקל בייחוד אשת איש ולא נישואי שנבעלה, ליכא למימר הכי בנ"ד מכמה אנפי, חדא דכיון דכבר נאסרה על בעלה, מחמת הקידושין שקידשה זה השני, [א"ה: ר"ל מחמת ה"נישואין"], שנכנסה עמו ל"חופה", דאילו "קידושין" גרידא אינה אוסרתה על בעלה, וכנ"ל (ענף ל"ט), אי"כ יש מקום כאן לחוש לייחוד, [הגם דבעלמא דין הוא שאפילו נתייחדה לא נחוש לבעילה, דאחזוקי אינשי ברשע בעילת אשת איש לא מחזקינן, אמנם בנ"ד כיון שזה האחרון כנסה, כמדומה לו שהיא אשתו ולא יחדל לעשות בה מאשר ירצה, באופן שהגלענ"ד בענין אשה הנ"ל, שאם נתייחדה עם האיש הזה, אסורה לו דיש לחוש שבעל... עכ"ל. והגם דגם הוא מיירי, בכשנכנסה עם השני לחופה, מ"מ מבואר עכ"פ מדבריו, דאם "נתייחדו" בייחוד הראוי לביאה, אז נאסרת על שניהם אפילו בלא חופה, והבן.

קיצור היוצא מכל האמור בפרק זה:

א. נתקדשה לשני, וגם "נתייחדו", על אף שלא נכנסו לחופה. אסורה על שניהם עולמית. ואצ"ל אם גם נכנסו לחופה.

ב. וכ"כ כשיש עדים שנתייחדו, או שהם מודים שנתייחדו, אבל אינם חשודים על הייחוד בנתקדשה בלבד ולא נכנסו לחופה, זולת כשנתקדשה לפילגש. [נכנסו לחופה, ויש "חשד" שנתייחדו, ראה לקמן (פרק י"ג), עי"ש].

פרק יא

ביאור דין נכנסה ל"חופה" עם השני, ולא נתייחדו (ולא נבעלה)

ענף לד

נכנסה עם השני לחופה, ולא נתייחדו ובודאי שלא נבעלה, דינם כנישוא שתצא מזה ומזה, ואסורה על שניהם לעולם:

הנה, הב"י (סי' י"ז, סי' י"ז), גבי הדין שאם נשאת לאחר ואח"כ בא בעלה, ד"תצא מזה ומזה", הביא בשם הנמק"י (ר"פ האשכ

ר"ט), שכתב בשם הריטב"א (ס"ט), ד"נשאת", משמע; אפילו נכנסה לחופה, ולא נבעלה, עכ"ל. רציין עלה בד"מ (ס"ט, סקמ"ז), בזה"ל; וכ"כ ריב"ש בתשובה (סי' תקנ"ח), וכ"כ הרא"ש ז"ל, [עי' כנה"ג (פגז"י, אות תקנ"ח) שהעיר דליתא ברא"ש כאן], עכ"ל. [והריטב"א והנמק"י כתבו כן עוה"פ (מדף פ"ט), גבי הטעם דצריכה גט מהשני, וז"ל [התוס' מהריטב"א בסוגריים מרובעים]; משום

להשמיענו ד"חופה" אוסרתה, תיפק ליה דאף משום ה"יחוד" בלבד כבר נאסרה. ובפרט להח"מ והב"ש תקשה כן, דהרי אינהו גופייהו כתבו; ד"יחוד" בלבד כבר אוסרתה וכו"ל (פק י). אלא ודאי דעל כרחך מוכח מזה דמה שכתבו כל הפוסקים הנ"ל ד"חופה" אוסר, היינו חופה בלבד אף מבלי שום "יחוד" כלל, וז"פ. ובן יוצא ברור, מדברי האבנ"ז החבצה"ש והאהל יהושע דלקמן (ענף לז), דכולם מיידי מחופה בלי "יחוד", שהרי היתה נדה ואסור להתייחד עמה טרם שבא עליה פעם ראשון, עיי"ש.

[ומה שמסתפק המהרשד"ם (אש"כ סי' כז), אם בעינן בצירוף לה"חופה" גם "יחוד" הראוי לביאה, הרי כתב שם בסוף לתי' הב', דזהו רק ב"ספק" אשת איש דוקא וכבנידון ידידה, משא"כ בודאי אשת איש מודה לדברי הריב"ש, דגם ה"חופה" בלבד אף בלי יחוד הראוי לביאה, כבר אוסרתה על שניהם, עיי"ש. וכע"ז ממש כותב גם במהר"א ששון (סי' קע"ג). שג"כ דן על אותה העובדא של המהרשד"ם, עיי"ש. ועי' שעה"מ (אש"כ סי') בקונ' חופת חתנים (פ"ב, ד"ס ומ"ט), שתמה על דבריו, וז"ל; משא"כ ביצא עליה קול שנתקדשה, ונישאת לאחר ונכנסה לחופה ולא נבעלה, דבהא ודאי פשיטא דמגרש ראשון ונושא שני, דממנ"פ אם לא נתקדשה לראשון כלל הרי זו מותרת, ואם נתקדשה לראשון, חופה דשני ודאי לא חשיבא חופה כלל, דאטו נישואין תופסין בעריות, והר"ל כמי שלא נשאת כלל, וזה דבר פשוט עד שאני תמיה עלי, איך רצה להשוות הנישואין, גם מש"כ... אתד, ושותא דמר לא ידענא, סוף דבר שדבריו ז"ל מראשם ועד סופם הם תמוהים, ומ"מ לענין דינא, הדין דין אמת דכוותיה, ולא מטעמיה, אלא מהטעם שכתבנו... עכ"ל. הנה, תמיהת השעה"מ הנ"ל שעל דברי המהר"א ששון, דאטו נישואין תופסין בעריות, אינו מוכן, דהרי הלכה ברורה פסק הרמ"א, כדעת הנמק"י והריב"ש, דאם נשאת לשני אף ב"חופה" גרידא ולא נבעלה, כבר נאסרה על שניהם, ושו"ר באחיעזר (ח"א, סי' ט, ד"ס ותמיה) שנתקשה בזה, עיי"ש ותל"מ].

וב"פ גם המהרש"ך (ח"א, סי' כז), [השאלה אשה שהיתה "ספק מקודשת" (ע"פ "קלא") לראשון, ונשאת לשני ב"חופה נדה"], וז"ל, שאם קידושין הראשונים הם וודאין, היא אסורה לשניהם כדין האשה ששמעה שמת בעלה ונשאת לאחר, דקימ"ל תצא מזה ומזה, ואע"פ שלא נבעלה מהב' אפ"ה קנסינן לה, עכ"ל. [ומש"כ שם (נמוך פתגמה), דאם לא נתייחדו אז מותרת להשני לאחר שתתגרש מן הראשון, על אף שנכנסו לחופה, זהו רק לפי הצד שקידושי הראשון לא יתבררו וישארו רק מ"ספק", וכמש"כ שם בפירושו, עיי"ש וז"פ]. וב"פ גם ביש"ש (יבמות פ"א, סי' א), וז"ל, אבל נכנסה לחופה שהוא נישואין, אפילו יש עדים שלא נבעלה, לא חלקו חכמים בנישואין, מאחר שקרובה לביאה חשבינן לה כעבדה איסורא, וכן הפסק, עכ"ל. [והנה, ממש"כ ד"אפילו יש עדים שלא נבעלה" ג"כ נאסרה על שניהם, משמע בבירור דס"ל ד"חופה" שאוסר, הוא אפילו בלא "יחוד", דאם היתה "יחוד גמור", ל"ש שיעידו שלא נבעלה, וז"פ].

קנסא דעבדא איסורא, ולא [ולא סוף דבר ד]עבדא [איסורא] ממש שנבעלה, אלא כיון שנכנסה לחופה [נישואין הוי] אע"פ שלא נבעלה, "עבדא איסורא" קרינן לה, דהא לא שרינן בסיפא אלא בשנתקדשה בלבד, [דכל היכא דביאה פסלה חופה פסלה, וכדאמרינן (דף נ"ז, ב) גבי יש חופה לפסולות], עכ"ל. וב"כ גם בק"ג (יבמות פ"א, סי' א, אות ג), וז"ל; אנן קימ"ל דלאו דוקא נשאה ובעלה, [אלא] כיון שנכנסה לחופה, כל הדרכים אלו בה, כן כתבו כל הפוסקים, עכ"ל.

ובן כתב ברמ"א (סא), וז"ל, אפילו לא נבעלה, רציין עלה כמקורות, הרא"ש, ראה מה שכתבתי לעיל (ד"ס סא) בשם הכנסת הגדולה, והריב"ש (סי' תק"מ), והריטב"א, ונמק"י. ובביאור הגר"א (פ"ק קט"ד), ציין לדברי התוס' (פ"ט, א, ד"ס אמרי), עיי"ש. וכתב עלה החלקת מחוקק (סא, סקק"י), והבית שמואל (סא, פ"ק קט"ב), וז"ל; כלומר שנכנסה לחופה, ועדיין לא נבעלה, עכ"ל. וזה לשון הריב"ש (סי' תק"מ), [השאלה אשת איש שהלך בעלה למדינת הים, ונשאת על פי עד אחד שהעיד שאדם אחד ששמו כשם בעלה מת, אבל לא ידע אם זהו שהיה בעלה וגם מאיזה עיר שבא, ולאחר שמבאר דכיון שלא ידע כל הפרטים, וגם הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר, עדותו פסולה ואם נשאת תצא], כיון שנשאת ועבדא איסורא, ואף אם לא נבעלה לא פלוג רבנן, וכן כתב הרי"ט [בא] ז"ל בביאור, אף על פי שאינו צריך לפנים, עכ"ל.

[ובספר עצי ארזים (סי' י"ז, סק"ר), כתב וז"ל; עי' מש"כ (נסי' ט"ו, סוס"ק מ'), דדבר זה [אם אף כשנכנסה לחופה ולא נבעלה, אסורה על שניהם], תלוי במחלוקת הרי"ף והרמב"ם, שהרמב"ם כתב הטעם דנתקדשה מותרת, שיאמרו קידושי תנאי [היתה ביניהם], ולא כתב הטעם דלא עבדה איסורא, א"כ נכנסה לחופה הויא כנבעלה, דאין תנאי בחופה כמו בנישואין, אבל להרי"ף שהביא הטעם משום דעבדה איסורא, י"ל דנכנסה לחופה ולא נבעלה הוי כנתקדשה, ומותרת לחזור, עכ"ל. אולם הפני משה (פ"ק קט"ח), וכן במלבושי יו"ט (ח"ב, אש"כ סי' מ'), הקשו עליו ודחו דבריו, עיי"ש. ובאהל יהושע (ח"ב, סי' ז, אות ט"ז) כתב, דאף לדעת התוס' אתיא בג"ד, דחופה בלבד אף בלי ביאה אוסרתה על שניהם, וכ"פ בצור יעקב (ח"א, סי' ק"מ), וע"ע בשעה"מ (אש"כ סי') בקונטרס חופת חתנים (פ"ב) בהערות כבוד חופה (סא), עיי"ש].

ענף לה

כל הפוסקים האוסרים עי' "חופה" בלבד, הוא אף כשלא נתייחד:

והנה, מדברי כל הפוסקים הנ"ל (ענף לז) האוסרים אותה על ידי "חופה", אף כשלא נבעלה בבירור, משמע דהוא הדין כשאף לא "נתייחדו" זה עם זה לאחר החופה כלל, דגם כן כבר נאסרה על שניהם על ידי ה"חופה" גרידא. תדע, דהרי כבר מבואר לעיל (פק י) הרק היטב, דעל ידי ה"יחוד" בלבד (שלאחר הקידושין) אף בלי "חופה" כלל, כבר נאסרה על שניהם, עיי"ש. ומעתה, אי סליק אדעתך ד"חופה" בלא "יחוד" אינו אוסרתה, אם כן למה הוצרכו כל הפוסקים הנ"ל

ענף לו

אוסף דברי הפוסקים ד"חופה בלבד אוסרתה אף בלי ביאה:

ובן פסקו כה"פ להלכה ולמעשה, דבאשה שהיא בחזקת אשת איש, נאסרת ב"חופה" גרידא עם אחר אף בלי "ייחוד" כלל, ע"י חיים של שלום (ח"צ, סי' ו'). באשתו של מי שאין לו גבו"א, שנכנסה לחופה עם שני ע"פ יעוצם של חכמים להרע, שאמרו לה שהיא מותרת לאחר בלי גט מן הראשון, ופסק דתצא מזה ומזה אפילו אם לא נתייחדה עם השני כלל, (וכש"כ שלא נבעלה), ע"י"ש. וב"פ גם בתשובה שלמה (ח"צ, אה"ע סי' י"ט, ד"ס וטעמא), [באחר שנשא אשת איש ודרו יחד למשך חודש, ואח"כ קיבלה גט מבעלה, והם טוענים שלא נבעלה טרם הגט, והשאלה אם מותרת לו], וז"ל; אפסקא הלכתא דאפילו לא נבעלה תצא מזה ומזה, איכא אפילו אי נימא דהיכא דידע שהיא אשת איש לא יבא עליה, הא נישואין בלבד אוסרין אף אם בודאי לא בא עליה, ופשוט הוא דהכל יודעין כלה למה נכנסת לחופה, וכיון שנשאה בחופה וקידושין זו בלבד אוסרה אף אי לא בא עליה..., [ושם (פוד"ס 66)], והכא נמי, אם נכנסה לחופה אף שלא נבעלה, מעשה החופה אוסרה אף שאין תופסין בה נישואין, מ"מ נאסרה במעשה ההוא, מה שנכנסה לחופה, עכ"ל. וכן הובא גם בשם ספר חן טוב (פ"ק קע"ז), ע"י"ש. וע"י במלבושי יו"ט (ח"צ, אה"ע סי' ח', ד"ס אלמס לפי) שכתב וז"ל, באשה שהלך בעלה וכו', קנסוה חכמים לאוסרה על הראשון, אף כשניסת לשני ולא נבעלה, וכן קנסוה להצריכה גט מן השני, כדי לעגנה..., דמיד כשניסת תצא מזומ"ז, משום דזה נמי מקרי עבדה איסורא קצת, כיון שניסת ולא דייקא..., עכ"ל ע"י"ש.

וב"פ גם באבנ"ז (אה"ע, סי' ל"ז), [באשה שהיתה י' שנים בחזקת גרושה, ונשאת לאיש בחופת נדה, כלומר שלא נתייחדו, ואח"כ כשנודע שיש ערעור על הגט משום שהיתה בעל כרחא של האשה, הפרישום זמ"ז למחרתו, והשאלה אם מותרת להשני לאחר שגירשה הראשון בגט כשר], וכתב שם (אומיות 6), דהגם שיש מחלוקת מהו חופה, "כלונסות" או "ייחוד", מ"מ לענין זה שתאסר ע"י חופה לשניהם, הר"ל עיקר הטעם מד"קרובה לביאה", דהרי בלא"ה אין מועיל קנין לאשת איש, וממילא גם חופה בכלונסות סגי לאוסרה. אח"כ כתב (אומיות 7), ח. דלולא דברי הפוסקים בזה, היה נראה לו מדינא דגמרא דחופה בלבד אינה אוסרתה, דאין חופה לפסולות. ושם (אות י') כתב, דשאני נידון דהריב"ש הנ"ל (ענף ל"ד, ד"ס וכן), משום דשם התרו בה הכירורים שלא תנשא בעדות זו ומזידה היא..., בזה ודאי נאסרת בחופה לבד..., ויפה תורה הריב"ש, עכ"ל. ובסוף דבריו (ס, אות י"ג), הוא מסיק בזה"ל, וכל זה [ד"חופה" בלבד אינה אוסרתה] לפלפולא, אבל לדינא לא נסמוך אפילו כבעין נידון דידן, נגד סתימת השרע... [ד"חופה" בלבד כבר אוסרתה], שלא נוכל להקל נגד השרע..., עכ"ל. ובפרט בני"ד, שהותרו אותם שלא לסמוך על ה"מתירין" וכנ"ל (ענפים ג' כ"ה וכו'), ושפיר ידעו עכ"פ שיש "ערעור" גדול על כשרות הגט, בכה"ג הרי גם האבנ"ז (ס, אות י') מודה לדברי הריב"ש ד"חופה" בלבד אוסרתה אף לדינא דגמרא, ואפילו כשבודאי לא נבעלה וכנ"ל.

[ולקמן (ענף ל"ז) נביא את דבריו מש"כ בענין "חופת נדה", ע"י"ש].

ובן פסק גם החבצה"ש (אה"ע, סי' ע'), [בעובדא של עגונה שטעתה וסברה, שמה שבעלה ציוה לסופר ולעדים טרם שהלך למלחמה, לכתוב לה גט, שבזה לבד כבר נתגרשה מבעלה, ולאחר כמה שנים שלא חזר, נשאת לשני בחופת נדה, ולא נתייחדו כלל שהיו ישנים באותו חדר כמה אנשים, ותיכף למחרתו כשנודע להמורה שלא נתגרשה עדיין מבעלה הפרישם, וגירשה השני ואח"כ סידרו לה גט מן הראשון, ועתה רוצה השני להחזירה, והשואל כותב שיש מצוה בדבר, כי האשה היא אחות אשתו של השני, ונשואו ילדים ממנה ויהיה טובה בזה להילדים, וגם הדבר נעשה בשוגג גמור, כי היא ובעלה השני הם אנשים כשרים, ולא עשו במרד כלל]. והשיב, דלכאורה אסורה על השני לפי"מ דקימ"ל ברמ"א, דהכניסה לחופה בלבד כבר אוסרתה על שניהם אף כשלא נבעלה, וכ"פ הריטב"א נמק"י ריב"ש יש"ש והק"נ [וכנ"ל (ענף ל"ד)]. אלא דלכאורה קשה ע"ז, דהלא בדרכבן קימ"ל דאין קונסין שוגג אטו מזיד, ומה גם דמה חטא הבעל הראשון שיקנסו אותו, ומיישב ע"פ כמה מקורות, דמה דאסורה על הבעל הוא רק משום שגרם לאוסרה על בעלה, וא"כ ה"נ כיון דאסורה על הבעל משום קנס חכמים שתידוק שפיר, א"כ ממילא אסורה גם על הבעל מכח "ריח ערוה", דהרי הוא גרם לאוסרה על בעלה, וא"כ מיושב הקושיא דלמה קנסו שוגג אטו מזיד, וגם למה קנסו את הבעל, דלשון "קנס" בכאן הוא רק לשון מושאל ואינו דומה לקנס דעלמא, דאדרבה טובת הבעל והאשה הוא דמשום חומר שהחמרת בסופה תהיה דייקת בתחלתה, ואף דאצל הבעל השני אינו טובה כלל, מ"מ כיון דגרם לאוסרה על בעלה, ממילא אסורה גם על הבעל מדינא.

וע"פ כל הג"ל מסיק שם בזה"ל, וא"כ כ"ז כשבא הבעל לביתו ואסרין לה על הבעל, משרה אסורה גם על השני אף בנכנסה לחופה לחוד כיון דאסרה על הראשון, אבל בני"ד שהבעל לא בא עדיין, ואיכא כמה ספיקות דלמא כבר מת, ואף אם הוא חי דלמא לא יבא עוד לביתו, כמו דחזינן דכבר עברו כמה שנים ולא בא, ואף אם יבא עתה כבר נתגרשה ממנו "כרצונא", שציוה ליתן לה ג"פ. וא"כ כיון דהשני לא גרם לאוסרה על הראשון, שפיר הדרינן לכללא, דבדרכבן לא קנסינן שוגג אטו מזיד, כגון הא דנכנסה לחופה [ולא נבעלה], דליה רק דרכבן..., וגם שיש מצוה להתירה לבעל אחותה לטובת הילדים, גם אנכי דרינא כהדיה, באופן שיצטרף עמנו עוד רב אחד מפורסם, עכ"ל. [ולקמן (ענף ל"ז) יובא מש"כ בענין "חופת נדה", ע"י"ש]. בקיצור, אי לאו הטעם; שהשני לא אסרה על בעלה, משום דיש אומדנא דמוכח טובא שכבר מת, ועכ"פ אינו לפנינו, ובצירוף שהוא במקום מצוה לטובת הילדים, לא היה מתיר אף בנכנסה לחופה בלבד ולא נבעלה, וז"פ.

ובן פסק הצור יעקב (ח"א, סי' קי"ח), [באשה שנתגרשה בגט, ולאחר כמה ימים משנשאת נתוודעו שנכתב בטעות בתוך הגט שאביה היה "לוי" ובאמת היה ישראל, והיה "חופת נדה", ואף שנתייחדו (משום שלא ידעו הדין) לא נבעלה,

והיתה שוגגת מחמת שדרה בכפר ולא ידעה שחייבת בחליצה, על אף שפ"א עוד בחיי בעלה שמעה מזה, אבל אח"כ שכחה מכל הענין, והשאלה הוא, אם צריכה להתגרש מן השני טרם שתחלוץ מן היבם, ואם אח"כ מותרת עכ"פ להשני. ולאחר דיון ארוך, הוא כותב שם (אות ט"ז), וז"ל: **מבואר ברמ"א (סי' י"ז, ס"ח), בשם הרא"ש והריטב"א והריב"ש דאף בלא נבעלה כן הוא [שאסורה על שניהם], וזה נראה ברור שאין הטעם משום דחיישינן שנבעלה, רק אף ביש עדים שלא נבעלה בבירור, מ"מ כל שנכנסה לחופה אסורה...** דכל שנכנסה לחופה וקרובה לביאה קנסוה טפי... דבכניסה לבד אף אם בבירור לא נבעלה קנסוה שתצא מזה ומוזה... וא"כ מבואר דאף כשיש עדים בבירור שלא בעל קנסוה חכמים אחר שניסת... דודאי בנתקדשה לחוד דאין כאן רק איסור דרבנן בשוגג ולא קנסוה, [א"ה: דומיא דקושית החבצה"ש הנ"ל], משא"כ בניסת הרי עשתה שני איסורים, איסור אחד בקידושין ואיסור שני בנישואין, דיש עוד איסור מחמת שעשתה עצמה קרובה לביאה, וחשוב כדאורייתא וקנסוה טפי והבן. [וממשיך]:

עב"פ הדין דין אמת דכל שניסת אע"פ שיש עדים שלא נבעלה אסורה ותצא מזה ומוזה... אך אכתי יש לחקור, דלפי שיטת הירושלמי דאלמנה אין לה חופה, איכ שם דמירי בבעולה ואין לה חופה אמאי תיאסר טפי, וצ"ל דאף דאין לה חופה מ"מ היתה קרובה לביאה טפי וקנסוה... ועכצ"ל דאף דלא קנה אותה בחופה, מ"מ מועיל לפוסלה מדרבנן, מחמת שהיתה קרובה לביאה... [א"ה: זהו כדברי האבני"ז הנ"ל (ד"ה ו"ס)], ויותר נראה לומר... דאף דאלמנה אין לה חופה, מ"מ זה רק שאינו קונה אותה בחופה לבד דלא סמכא דעתו עד שיבעול אותה, אבל כי בא עליה קנה אותה למפרע מזמן החופה... וא"כ כיון דעיקר הקנין תחת החופה, ובשעת מעשה היה דעתו על הבעילה, אף דאח"כ לא בעל מ"מ קנסוה בזה, כיון דבאותה שעה היה נישואין, וא"כ ה"ה באשת איש כה"ג, אף דעתה אי"א לבעול ואסור בה, מ"מ חשובה כניסה וקנסוה. [ולקמן (ענף ל"ז) יובא מה שמסיק בענין "חופת נדה", עי"ש].

וב"פ גם בחזו"א (א"ה, סי' ס"ג, אות י"ג, ד"ה ונאסר), וז"ל, קימ"ל בשרע (סי' י"ז, ס"ז נכנס); דבחופה לחוד תצא מזה ומוזה, [וזה] אינו ענין לפלוגתא רב ושמואל [אם יש חופה לפסולות, או לא]... וא"כ באשת איש שאין לה קידושין ואין לה חופה ל"ש שם חופה למפסל, אבל אפשר דהכא מודה שמואל דקנסו אף בחופה, כיון דרוב כנוסות (בעולות) [נבעלות], אף כשנתברר בעדים שלא נבעלה, [א"ה: וכן כתב היש"ש בפירוש וכו"ל (ענף ל"ב, ד"ה ו"ס)], לא חילקו בנשואות, ועוד כיון דשניהם שוגגין, והיא נשאת בחזקת היתר, חופה ידידה גריעא טפי למיסר, עכ"ל עי"ש. [ולקמן (ענף ל"ז) יובא מש"כ בענין "חופת נדה", עי"ש].

קיצור היוצא מכל האמור בפרק זה, לענין אם "חופה" בלבד אוסר בלי "יחוד":

א. אשה שהוא בחזקת אשת איש כבנדר, כו"ע מורי להלכה ולמעשה [ולא המהרש"ד"ם לתי' הא'], דבכניסה ל"חופה" בלבד, אף שלא "נתייחדו" כלל ולא נבעלה בבירור, דמ"מ היא נאסרת על שניהם, וא"ל הם: הריטב"א, הנמק"י.

ואח"כ קיבלה גט אחר כשר, והשאלה אם היא מותרת להשני. והשיב בזה"ל, וצידד [השואל], דכיון דלא נבעלה הוי רק בנתקדשה לשני דמותר לשני... משום דלא עבדה איסורא, והאריך שם אם ע"י הייחוד הוי כנבעלה, כיון שלא שהה ל' יום והיתה נדה, אתפלא, איך נעלם מעיני המפורש ברמ"א (סי' י"ז, ס"ז), דאפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה אסורה לשני, ואף שבספר עצי ארזים (ס"ט), תלה לה בפלוגתא... אבל כבר חלקו עליו האחרונים בספר מה"פ על אה"ע, דאיה"נ בחופה דאיסורא הוי כעבדא איסורא למאן דסבר דחופה היינו ייחוד (סי' י"ב), דהרי נתייחד באיסור עם אשת איש והאריך שם, אך כאמת בשורת הריב"ש שבב"י (פוס"י י"ז), כתב כיון דנשאת ועבדה איסורא תצא מזה ומוזה, ואפילו לא נבעלה, הרי מפורש דאפילו לטעמא דעבדא איסורא מ"מ אסורה בלא נבעלה, וע"כ כמש"כ בספר ק"נ על הרא"ש (פרק האשה רבה, אות ד'), דחופה הוי איסורא כיון דקרובה לביאה, אך בלא"ה הרי מפורש בש"ס (יצמות י"ז) דלרב דס"ל יש חופה לפסולות נתחללה בחופה גרידא בלי ביאה, עי' בב"ש (סי' ז', סק"ז), וכבר האריך בזה בשעה"מ (קו"ו חופת חתנים, ס"ט), ובטעמ"מ (ס"ט), והביא הרבה קדמונים דבחופה לבד הוי איסורא, אך יש לפקפק קצת ע"פ מש"כ בס' בית מאיר (סי' י"ז, ס"ז), דכא"א דלימ' קידושין, חופה נמי לאו כלום..

אך מה שיש לצדד בזה, כיון דכבר הכריעו הרבה אחרונים להקל בכתב "לוי" כמקום שאינו לוי, בפרט באבי המתגרשת... לא הוי רק חשש דרבנן, שמא יאמרו אין זה המגרש... שפיר י"ל בכה"ג... כו"ע מודי... להקל בשעת הדחק... ולפי"ז בנדר, שבאמת נתגרשה ג"כ כדת, אך שהחשש מפני שנשאת באיסור מחמת "קנס", הרי ל"ה רק קנס דרבנן, ואף אי נבעלה הוי חשש דאורייתא, משום דאסורה לבעול כשנבעלה כשהיא אשת איש, אבל בכאן היתה נדה ולא נבעלה, ליכא רק חשש דרבנן אפילו אי לא היתה מגורשת כלל, וכיון דעל גט הראשון ליכא רק חשש דרבנן, שפיר יש לנו לסמוך עכ"פ לענין ד"קנס", שלא תצא מבעלה השני בכה"ג, על כל הפוסקים המתירין בשינה שם אביה בשינוי כזה שכתב "הלוי", שלא תצא... עכ"ל, [וראה לקמן מש"כ בענין "חופת נדה", עי"ש]. תמצית דבריו, דאי לא דהמדובר מ"פסול" (שעל הגט) שאינה אלא מ"דרבנן", ל"ה מסתמך להקל מכח שהיה רק "חופה" או "חופת נדה", ולא נבעלה, מכיון דאנן קימ"ל ד"חופה" גרידא אוסרתה אף כשלא נבעלה. [ברם, לא זכיתי להבין, דאם המדובר היה שם רק מן "פסול דרבנן" שעל הגט וכמש"כ, א"כ מהו השאלה כל עיקר, הרי מפורש קימ"ל בטושו"ע (סי' ק"ז, פ"א), דאם נשאת בגט הפסול רק מדרבנן, או אפילו אם לא נבעלה לא תצא, וכותבין לה גט אחר והיא יושבת תחתיו, עי"ש וצ"ע ג].

ובן פסק גם האהל יהושע (מ"ג, סי' ז'), [באשה זקינה שמת בעלה, והיתה זקוקה לייבום, ועברו כמה שנים, ומפאת שלא ידעו שהוא זקוקה, נשאה לזקן אחד מבלי שתטבול (מכח דין תבעוה להנשא), והיתה כעין חופת נדה שלא נתייחדו, ולמחרתו כשנודע לבני העיר שלא נחלצה הפרישו אותו הבי"ד, והאשה רוצית בקיום הנישואין כי אין לה מי שיפרנסנה, וטוענת

הריב"ש, הרמ"א, הח"מ, הב"ש, הק"נ, היש"ש, [המהרש"ך, הפני משה, המלבושי יו"ט, התשובה שלמה, האבנ"ז, המהרש"ם (לתי הב), המהר"א ששון], החיים של שלום, החבצה"ש, הצור יעקב, האהל יהושע, החזו"א.

פרק יב

ברין נכנסה עם השני ל"חופת נדה", אם נאסרת עליהם עי"ז

עד כאן נתבאר, דלאחר שנתקדשה אשת איש מן השני, או בין "ייחוד" בלבד בלי חופה, ובין "חופה" בלבד בלי ייחוד, תרומיהו אוסרים את האשה על שניהם, וכנ"ל (פרק י' ו"ב). ועתה נפן לבאר, דאיך הדין כשכנסה עם השני ב"חופת נדה", [מה שכה"ד לפי דברי "באי כוחם"], אם גם "חופה" דכה"ג אוסרתה עליו, אף על לאחר שיגרשנה הראשון, או נימא לאידך גיסא; דעל אף ד"חופה" בלבד בלי "ייחוד" ובלא "ביאה", כבר סגי לאוסרה על שניהם, מ"מ שאני "חופת נדה" שאינה "ראויה" כלל, לא ל"ייחוד" [דהרי טרם שבא עליה פעם ראשון אסורין להתייחד בנדותה], וכש"כ דלא לביאה, אולי אינה אוסרתה בכה"ג. ברם, לאחר העיון בדברי הפוסקים יתבאר, דעכ"פ בגוונא שיש על האשה דין "אשת איש", בודאי הלכה כצד הראשון הנ"ל; דגם "חופת נדה" בלבד, כבר די כוחה לאוסרה על שניהם, וגייתי ספרים וגיחזי מאי דקמן:

ענף לו

נכנסה עם השני לחופה כשהיתה "בנדתה", ולא נתייחד ואצ"ל שלא נבעלה, אוסף דברי הפוסקים בזה:

בש"ת אבנ"ז הנ"ל (ענף לו), [באשה שהיתה י' שנים בחזקת גרושה, ונשאת לאיש בחופת נדה, ולמחרתו כשנודע שיש ערעור על הגט, משום שנעשית בעל כרחיה של האשה, פירשו זמ"ז, והשאלה אם מותרת להשני לאחר שגירשה הראשון בגט כשר], וכתב שם (אומית ג' ו') דבחופת נדה הרי ל"ה קרובה לביאה, דחלילה לחשוב שבאה עליה בנדתה, אלא דמפלפל הרבה די"ל בג"ד דגם חופת נדה אוסרתה, מכיון שאח"כ תהא ראויה לביאה. ולבסוף (אומ"י) הוא מסיק בזה"ל, דהגם דלדינא לא נסמוך אפילו ככעין נידון דידן נגד סתימת השרע [דחופה בלבד אוסרתה], מ"מ מאחר דמדינא דגמרא נראה שמותרת [בחופה בלבד], אלא שלא נוכל להקל נגד השרע [דגם בחופה בלבד נאסרת], מ"מ הו"ל דלא להוסיף עלה אף בחופת נדה [שאינו מפורש בשרע דגם בכה"ג נאסרת], וממילא מותרת להשני [עכ"פ כשהיה רק "חופת נדה"], לאחר שנתן לה הראשון גט, וכש"כ בג"ד שיש ספק אם כבר גירשה הראשון, [כלומר דייתכן שהגט כשר], דהא קמן שנשא בעלה הראשון על סמך גט זה, ומותרת לישראל תחתיו בלי פקפוק, עכ"ל. [וראה לעיל (ס), מש"כ להעיר מדבריו, (בענין אם הותרו כב"ד), עי"ש].

תמצית דבריו, דהגם לפי מה דקימ"ל בשו"ע דחופה בלבד אוסרתה על שניהם, בודאי דלזה מהני גם "כלונסות" ולא בעינן "ייחוד" דוקא, דהרי בלא"ה אינו תופס קנין "חופה" באשת איש, וממילא ייתכן דגם חופת נדה אוסרתה, הגם דאינה קרובה לביאה מדלא"כ תהא ראויה לביאה עכ"פ. **אמנם** היות שעצם הלכה זו דגם חופה בלבד אוסרתה, קשיא ליה מן הדין דאין חופה לפסולות, ואין להביא ראייה מן נידון דהריב"ש, דהתם עברה על ההתראה שלא תסמוך על אותו עד. וממילא הגם דבגוונא שהיא טהורה בודאי שא"א להקל נגד דברי השרע המפורשים, דאף "חופה" בלבד אוסרתה, אבל

בנידון ידידה שהיתה "חופת נדה", על אף דיש מקום לומר דגם בכה"ג נאסרת, מכיון שתהא ראויה לביאה אח"כ, מ"מ כיון דעכ"פ ד"ז דאף חופת נדה אוסרתה, כבר אינו מבואר בפירוש בשו"ע, שוב נוכל להקל עכ"פ בכה"ג, דהרי כל עצם הלכה זו בלא"ה קשה, עכ"ד.

ונמצינו לפי"ז, דבג"ד, שאכן "התרו" בהן שלא ינשאו וכנ"ל (ענין ג', ו"ב), דבכה"ג מודה האבנ"ז להריב"ש, דשפיר נאסרת אף רק ע"י עצם החופה בלבד, שוב ל"מ לפי"ז מה שהיתה נדה אף לדידה, מדהוי עכ"פ קרובה לביאה, וכל מה שסמך בנידון ידידה על היותה "חופת נדה", הוא רק משום דהתם "לא התרו" בהם, וממילא גם האבנ"ז יודה, משא"כ בג"ד, ודוק היטב בזה. [ובענין מש"כ האבנ"ז, שלא נחשד לבא על הנדה, ראה מזה לקמן (ענף ל"ח, ד"ס ואלו), עי"ש]. [ברם, לענ"ד לא זכיתי בעניי להבין כל עצם דברי האבנ"ז הללו, דהרי התם היתה כל החשש שעל הגט, מה שנעשית "בעל כרחיה" של האשה, וכיון שאין זה רק "פסול" מכח "חור"ג" שלא לגרש אשה בעל כרחיה, מה דלרוב פוסקים לא אלימא מפסול "דרבנן", דבכה"ג קימ"ל בטושו"ע (פי"ק ק"ג, ס"א), דאם נשאת אפילו לא נבעלה לא תצא, וכותבין לה גט אחר והיא יושבת תחתיו, עי"ש. וא"כ מהו כל השאלה התם, ולא ראיתי מי שהעיר בזה, וצע"ג. **ועכ"פ** לפי"ז ודאי פשוט, שאין מדבריו ראייה כלל לנ"ד, שהנידון; על "גט מעושה" שלא כדין, שאכן יש בזה משום פסול גמור מדאורייתא, וכנ"ל (ענף ב'), וז"פ].

ובש"ת חבצה"ש הנ"ל (ענף לו), [עי"ש תיאור העובדא], וז"ל [לאחר שדן להתיר מחמת מיתת הבעל], ולפי"ז בג"ד אף דנכנסה לחופה ג"כ, מ"מ לפמ"ש דלי"ש לקנוס רק היכא דעבדא איסורא בחופה, ואיסור ליכא רק היכא דהחופה היתה קונה אי לאו דאין קידושין תופסין בח"כ ומכ"ד, איכא הכא דהיתה חופת נדה דאינה קונה לדעת הרבה פוסקים, לא עבדא איסורא כלל ול"ש לקנוסה, עכ"ל. [אמנם כאמור, דגם הוא אינו מתיר על סמך זה בלבד מה שהיתה נדה, רק שסומך בעיקר, על מה

מכח ה"חופה" בלבד. וממילא ה"ה והוא הטעם, גם בכשהיתה "חופת נדה" דג"כ נאסרת עי"ז על שניהם. וז"ל, וא"כ לפי"ז נראה דכשי"כ ביכמה שניסת, אף שפירסה נדה ג"כ, וליה חופה הראויה לביאה, מ"מ הרי (כ) [ב]זה בודאי אם נתיר אותה ותשאר תחתיו, אי"כ כי יבעול אשתבך דקנה אותה למפרע ונשואה ממש היא, וא"כ פשיטא שאסור.. דאם נתיר לו יקיים התנאי [דבעילת] ממש, והוי נשואה למפרע דאסור. ושם (ל"א י"ז), הוא כותב בזה"ל, וכתב הר"א ששון [הנ"ל] (ענף ל"א) דכשהיתה נדה בשעת כניסה לחופה, יש לסמוך אהרמב"ם דחופת נדה ל"מ וא"כ ליה נשואה כלל, והוי ספק דרבנן ולהקל, יעו"ש. ולפי מש"כ נדחה זה, דאכתי אם נתיר לו לדור עמה, הרי הוי נשואה למפרע משעה ראשונה גם להרמב"ם.. אמנם כאמת גם בא"א, אסורה אף כשהיתה אלמנה, וגם נדה, וכן מבואר מדברי הח"מ (א"ש ס' ז' [ס"ק כ"ג]), בשיטת הרמב"ם, דאף כשידעינן בודאי שלא בא עליה ופירסה נדה קודם, חשובה כבעולה כשניסת.. וע"כ כמש"כ בדכ"הג אסור.

ושם (ל"א י"ט), הוא מסכם בזה הלשון, ובשגם דיש ספק ספיקא לאיסורא וטובא ספיקי איכא, חדא שמא כהפוסקים דסברי דחופת נדה מהני, ושמא כהחלקת מחוקק הבית מאיר ושאר אחרונים, דכשהביאה לביתו הוי חופה אף כשהיא נדה.. והרי כתבו הפוסקים, דאם הודיעו לחתן; שהיא נדה, קונה גם בחופת נדה.. ואם כן יש טובא ספיקות לאיסור, ולא שייך כאן לומר ספיקא דרבנן לקולא, כמבואר בפוסקים דאף בספק ספיקא לחוד דרבנן אסור, כל שכן דטובא ספיקות איכא.. ושם (ל"א כ'), מסק נ"ס הל"ה, וזה בהיתה שוגגת גמורה, אמנם בנידון דידן שלא היתה שוגגת גמורה רק טעתה בדין, הנה אף אם נתיר בנתקדשה לחוד, אבל בנישואין פשיטא דיש להחמיר.. ואם כן היכא שהיה נישואין אף ב"חופת נדה" על כל פנים עשתה איסור בנישואין, ובכי האי גוונא קרי ליה איסור תורה משום שיש שני איסורין דרבנן, ושוב חמיר כדאורייתא.. ואסורה לו לעולם. ולא עוד, דהרי לדעת הרמב"ם אף בנתקדשה [לחוד], אסורה בשוגג.. ואם כן בזה שתבוא לסמוך אדעת הרמב"ם דחופת נדה אינו קונה, אם כן אני אומר לך הרי להרמב"ם בלא זה אסורה עד שתתגרש תחלה, ואי אפשר לתפוס שני הקולות והוי כסיל בחשך הולך.. ואם כן נראה דבכי האי גוונא אסורה לכולי עלמא בפשיטות, ואין שום צד היתר בדבר, עד כאן לשונו.

ושם (ל"א כ"ב), מסיים בזה"ל, סיומא דפסקא.. לענין נשאת באיסור בשוגג, אף שלא נבעלה בבירור רק שנכנסה לחופה, ואף אלמנה ופירסה נדה, אין להתיר בשוגג גמור מחמת סדר, דיש הרבה ספיקות לאיסור.. והיה ג"כ הבאה לביתו. וזה בשוגג גמור, אבל בשוגג בדין פשיטא דאין להתיר בכה"ג.. וא"כ פשיטא דצריך לגרש אותה, ואסורה לו אח"כ, עכ"ל. [וכבר הבאנו לעיל (ד"ה ונא"מ חנ"ס) מן האחיזה, שדן גם כן על שאלה כע"ז ממש, והוא סבירא ליה דעל כל פנים ב"שומרת יבם" יש מקום להקל כנשאת לאחר ב"חופת נדה", מה שאין כן ב"אשת איש", עי"ש].

שיש רגלים לדבר; שבעלה כבר מת, ולא נאסרה עליו מעולם וכנ"ל (ס"ט). ועי"ז פסק באחיזה (מ"א, ס' ט'), שג"כ מרגיש שאינו מקיל מחמת "חופת נדה", רק ב"שומרת יבם" בלבד ולא ב"אשת איש", וגם זה רק בקישוי וברוחק גדול, וכמבואר להמעיין שם דמיירי באנשים פוקרים, עי"ש. ועי' בחזו"א הנ"ל (ענף ל"ז), שכתב וז"ל; ואם היתה נדה בשעת חופה, נראה לדעת הרמב"ם; דלא חשיבא חופה למיסר, כיון דלא הוחזקה כלל לנשואה.. עכ"ל. פשוט דלא כתב כן רק אליבא דשיטת הרמב"ם, דס"ל דעיקר החופה הוא ה"ייחוד", אבל לא ביאר דעתו להלכה ולמעשה אם קימ"ל כן, ובפרט כשגם הכניסה לביתו ודרים ביחד ליותר ממשיך ארבעה חדשים וכבנ"ד, וכדיבואר לקמן בדברי האהל יהושע, עי"ש והבין.

ובשו"ת צור יעקב הנ"ל (ענף ל"ז) [עי"ש העובדא], ולאחר שכתב שיש להקל מפני שהשאלה הוא רק על "פסול דרבנן" שעל הגט, הוא מסיק בזה"ל, אך עכ"פ צריך לידע אם נתפרסם קודם היחוד שהיא נדה, דאז י"ל דודאי לא בעיל באיסור אף דנתייחד עמה שלא בהיתר, כ"ז שלא בעיל י"ל דלא ידע הדין דאסור להתייחד, אבל אי ליה מפורסם שהיא נדה, רק כעת אומרת שהיתה נדה, קשה להאמינה אולי במתכוין אומרת כן עכשיו שנאמין לה שלא נבעלה. ומ"ש כ"ת לצדד, משום דלא שהה ל' יום, וכמ"ש בש"ס יבמות (ק"י) דעד ל' יום מוקי אנפשיה.. במחזיק נעלם ממנו מש"כ תוס' (כתובות ט' ב', ד"ה מ"א י"א). דרוב פעמים לא מוקי אנפשיה אפילו שעה אחת.. אבל לא לצרף ד"ז להקל שתהא נאמנת לומר שלא בעל. כו"פ דבר, דבנ"ד נלענ"ד לצדד להקל שתשאר תחת בעלה [לאחר שנתגרשה מן הראשון], אם ידוע שהיתה נדה קודם שנתייחדו, אך לחומר הדבר רצוני שיצטרף גדול אחד "רא שמים" ג"כ להתירה, ואז גם אני נמטי שיבא מכשורי, והשית יצילנו ממכשול ח"ו, עכ"ל.

תמצית דבריו, דאי לאו דהמדובר מ"פסול" (שעל הגט) שאינה אלא מ"דרבנן", ל"ה מסתמך כלל להקל מכח שהיה "חופת נדה", מכיון דאנן קימ"ל ד"חופה" גרידא אוסרתה אף כשלא נבעלה, וג"ז רק ב"שידוע" שהיתה נדה, דאל"כ יש חשש שמשקרת. [ויש לצרף עוד, מה שנשאת התם ע"פ "הוראה ב"ד מוטעת", דהרי סתם "גט" נעשית ונתאשרת בב"ד, ושם לא נשמע שום "ערעור" על כשרותה כלל, עד לאחר כמה ימים מנישואיהן, (שונה מג"ד וכדלקמן (ענף מ"ז). ודו"ק]. וא"כ בנידון דידן, דהמדובר אכן הוא מ"פסול דאורייתא" וכנ"ל (ענף כ'), ודאי דאף לדבריו אין להתיר אפילו בגוונא שהיתה "חופת נדה" בודאי, [וראה לקמן (ענף ל"ח). מש"כ בענין זה].

ובשו"ת אהל יהושע הנ"ל (ענף ל"ז), [עי"ש תיאור העובדא], ס"ל (ס"ק ל"א י"ז), דגם "חופת נדה" אוסרתה בבירור, דכתב דכמו ד"חופה" באלמנה אינו קונה עכשיו, ומ"מ שפיר מהני עכשיו על הזמן כשיבא עליה אח"כ, שיקנה אותה "למפרע" משעת החופה, והיי"ט שיכולים לברך ז' ברכות, וממילא אפילו כשנמנע אח"כ מלבא עליה, משום שנתוודע שהוא אשת איש או זקוקה ליכוס, מ"מ קנסוהו שתאסר עליו,

ענף לח

"ספק מקודשת" לראשון (מ"דרבנן"), שנכנסה עם השני
ל"חופת נדה", אם אוסרתה:

הנה, לפי המבואר לעיל (ענף לז), ד"חופת נדה" עם "אשת איש" אוסרתה בבירור. יש לציין בכדי להשתמר מן הטעות, דמצינו בהפוסקים דכשהגידון אינו באשה שיש עליה חזקת "אשת איש" גמור, רק ב"ספק מקודשת" לאיש, [דקיל הרבה מספק "מגורשת" דהוא עכ"פ ב"חזקת אשת איש", וכדלקמן (ענף מ"ב, סו"ס מש"כ), מן מהרי"ק, עיי"ש], או בספק מקודשת "מדרבנן", וכגון שנתקדשה לראשון ע"י "קלא" בעלמא ובלי עדים גמורים, או יש דיעות דאינה נאסרת רק ב"חופה הראויה לייחוד ולביאה", ולאפוקי "חופת נדה" שאינה ראויה לייחוד ולביאה, ונביא הדיעות בקיצור נמרץ, [מאחר שאינו נוגע לנ"ד, שהאשה אכן בחזקת "אשת איש" וכאמור].

ואלו הן: א), ב"ספק מקודשת" לראשון (מ"דרבנן"), אינה נאסרת כשנכנסה עם השני ל"חופה" גרידא, רק בצירוף "ייחוד" הראוי לביאה, ולא ב"חופת נדה" שאינה ראויה לביאה. וכן ס"ל למהרשד"ם (ס"ה, ס' כ"ג), מהר"א ששון (ס' קע"ג), מהרש"ך (מ"ה, ס' כ"ג), אבנ"ז (ס"ה, ס' ל"ז), משב"ר ים (ס' כ"ג), וכ"ה גם בשומרת יבם לדעת האחיעזר (מ"ה, ס' ט"ו). ב), בגוונא הנ"ל (חלק א'), כשנכנסה עם השני ל"חופת נדה", איך הדין לענין נאמנותם ע"ז גופא שאכן היתה "חופת נדה", וכן לענין נאמנותם אם נתייחדו ע"ז, או לא, וכן אם אכן נתייחדו, אם נבעלה או לא, יש בזה ב' שיטות: א), לדעת המהרשד"ם והמהר"א ששון (ה"ל), הם נאמנים לומר שלא נתייחדו וממילא גם לא נבעלה, וכ"כ דעת האבנ"ז [והאחיעזר, והצור יעקב (מ"ה, ס' קי"ח)], עכ"פ בגוונא שלא ידע הבעל שיש עליה החשש ד"ספק אשת איש", [או ד"שומרת יבם", או כשנתגרשה ע"פ "הוראת בי"ד מוטעת" ב"גט" הכשר להרבה דיעות]. ב), ולדעת מהר"ם (פ' סו"ט, ס' י"ט), ומהרי"ק (שו"ס ק"ה), ומהרש"ך (ה"ל), אינם נאמנים לומר שלא נתייחדו וממילא גם לא נבעלה. והמהרש"ך מוסיף להדגיש, דעליהם מוטל הדבר להביא עדים ע"ז "שלא נתייחדו", ובל"ז א"א להתירה לו, [וייתכן שגם האבנ"ז מודה להם עכ"פ בגוונא כשידע הבעל שיש עליה דין "ספק אשת איש"].

ובכדי להשתמר מן הטעות, יש להדגיש שני נקודות פשוטות: ראשית, דאין מדברי הפוסקים הללו שום סתירה למש"כ לעיל (ענף לז), דהיכא דחלו קידושי השני מספק, וכגון בקידוש "זקוקה לייבום", אז זה מחמיר שתיאסר עליו מכיון שאסרה על הראשון, וא"כ ה"נ נימא בנידון דידהו דכיון דחלו קידושי השני מספק, לפי הצד שלא חלו קידושי הראשון, א"כ הדין נותן שתיאסר על השני לעולם, להיפך דברי המהרשד"ם ומהר"א ששון הנ"ל. אמנם באמת לק"מ, דהרי כל הטעם שנאסר על השני בכה"ג, הוא רק משום שאסרה ע"ז על הראשון שלא יוכל ליקחנה, ב"זקוקה" מן הדין ד"כיון שלא בנה", או ב"אשת איש" מן הדין ד"מחזיר גרושתו". משא"כ בנידון דידהו, הרי לפי צד זה שלא חלו קידושי הראשון, אינה דלא נאסרה עליו ע"י קידושי השני,

שאם יגרשנה תהא מותרת לו, והבן. ושנית, דדבריהם לא נאמרו, רק בספק "מקודשת" לראשון וכבנידון דידהו, משא"כ בספק "מגורשת" מן הראשון, ל"ש הך קולא, דהרי בכל ספק מגורשת, יש לה "חזקת איסור" דאשת איש וכדלקמן (ענף מ"ב, מן ד"ס ולענ"ד), עיי"ש והבן וז"פ.

סיכום היוצא מכל האמור בפרק זה:

א. נכנסה עם השני ב"חופת נדה" ולא נתייחדו כלל, והופרשו זמ"ז תיכף ומיד, אם המדובר מנישואין שכזה, שאין עליה רק חשש ד"ספק נתקדשה" לאחר שיש לה "חזקת פנויה", [או איסור "קידושי קלא" שאינו אלא מ"דרבנן"], אז ס"ל למהרשד"ם ומהר"א ששון ומשב"ר ים, שלא נאסרה ע"ז. וכן למהרש"ך, כשמביאים עכ"פ "עדים כשרים" שלא נתייחדו כלל, וכן פסקו גם האבנ"ז והצור יעקב, כשיש על הגירושין רק חשש איסור "דרבנן" או "חדר"ג, ולא "התרו" בהם שלא ינשאו, וכן פסק גם האחיעזר, במדובר רק מ"שומרת יבם" ולא מ"אשת איש"].

ב. אף כשהמדובר מנישואין עם אשה שהיתה בחזקת "אשת איש" ודאי, אלא שיש אומדנא גדולה שאין כאן שום איסור כלל, וכגון שבעלה הלך למלחמה ולא חזר זה כמה שנים, דמסתמא כבר מת, אז פסק החב"צ"ש, דיש להקל כשהיתה "חופת נדה" ולא נתייחדו כלל ופרשו זמ"ז תיכף, ונתגרשה אח"כ ע"י מינוי של הבעל מרם שהלך למלחמה. [וכן כשנתגרשה בגט שיש בה רק "פסול" מה שהרבה פוסקים מכשירים, אז ס"ל להצור יעקב, דיש להקל כשידוע בודאי שהיתה "חופת נדה", אף כשנתייחדו אם לדבריהם לא נבעלה, כיון דלהרבה פוסקים מותרת בכה"ג אף בנבעלה, [ופלא שלא הזכיר מאומה ממחלוקת הנ"ל (ד"ס וטו) אם נאמנים ע"ז אפילו בספק "מקודשת", וכש"כ בספק "מגורשת" שהיא ב"חזקת איסור", וצ"ע].

ג. אבל בדליכא אחד מצירופים הנ"ל (ס"ה וז') לקולא וכבנ"ד, לא נמצא שום פוסק המקיל באשה שהיא בחזקת "אשת איש" מכה "חופת נדה", אדרבה בכה"ג כתב הצור יעקב בפירוש וכן פסק האהל יהושע למעשה, שאכן נאסרה על שניהם, ובפרט כשגם הביאה לתוך ביתו, וגם ידע קודם החופה שהיא נדה, דלכמה דיעות כו"ע מודים בכה"ג דאף ב"חופת נדה" נאסרה עליו, [וכ"כ מדברי האחיעזר, דמדגיש דרק ב"שומרת יבם" מקיל בשעת הדחק, משא"כ ב"אשת איש", עיי"ש].

ד. וכש"כ בנ"ד, דמלבד כל הצירופים לאיסור הנ"ל (ס"ה), לא רק שהביאה לתוך ביתו פ"א, וכבנידון דהאהל יהושע, אלא שכבר דרים ביחד למשך כמה חדשים, ודאי דבכה"ג כו"ע מודים דנאסרה עליו אף כשהיתה "חופת נדה", וכש"כ כשד"ז גופא אם אכן היתה "חופת נדה", אינו ברור בנ"ד כלל וכדלקמן (פק י"ג), בכה"ג כו"ע מודים עכ"פ לדעת המהרש"ך; דעד שלא יביאו "עדים כשרים" דוקא, המעידים בבירור שלא נתייחדו כלל, נאסרה עליהם עולמית, וז"פ.

פרק יג

כשהאמתלא ד"חופת נדה" הוא "דין מרומה"

והנה, כל הטורח שטרחנו להאריך עד כאן, היה רק בכדי להוכיח, דאפילו אם נלך ב"תמימות", ונאמין לה"עובדא" היפה מה ש"באי כח" ("טוענים-רבניים") של האיש והאשה מציירים לפנינו, שהיתה "חופת נדה", ושלא טבלה וגם לא נתייחדו מאז ועד עתה, כי יש להם "שומרים" מתמידים למשך כ"ד שעות ביממה... דעכ"ז ג"כ היה הדין ברור בנ"ד ש"תצא מזה ומזה" וכמבואר הדק היטב לעיל (פרקס ט' - י"ג). אמנם, כ"ז לא כתבנו רק ליתר שאת ולרווחא דמלתא, בכדי לסתום בזה את פי המתעקשים שלא יהיה להם פתחון פה לחלוק, דהרי אף אם לו יהיבנא להו ככל דבריהם, ג"כ הדין ברור בנ"ד ש"תצא מזה ומזה" וכנ"ל. ברם, לאמיתו של דבר, לא צרכינן לכל האריכות הזה כלל, כי בנ"ד הרי בלא"ה יבין כל מי שיש לו מח בקדקדו, שכל ה"ציור" הנאה מה שהם מייצרים לפנינו, כאילו שלא טבלה ושלא נתייחדו מעולם, זה משך ארבעה חרשים רצופות, הוא "דין מרומה" מובהק מכח כמה טעמים.

ענף למ

כשהדין הוא "מרומה", ובודאי שנתייחדו וגם נבעלה והם מכחישים זאת:

ומרם שנבוא להוכיח שיש לפנינו "דין מרומה" מובהק, כדאי להעתיק כ"הקדמה", לשונו הזהב של הגה"ק בעל חבצלת השרון (פ"ט, ס' כ"ח). מש"כ דברים ברורים ומאלפים על כל כה"ג, וז"ל. הנה היתר העגונה הזאת רופף מאוד מכמה צדדים, אבל מריש כל אמינא להו, מה ששמעתי מפי הרב הגאון מרה דובעריש ראפפורט ז"ל אבד"ק לובלין, שהיה מקובל מפי רבו הגאון בעהמ"ס נודע בשערים אבד"ק לובלין ז"ל, שבבוא לפניו איזה שאלה, מקודם הוא שוקל בשכלו על אמיתת הענין לפי שכל האנושי האיך הוא, ואם נראה לו לפי שכל האנושי ש"הדבר אמת", אז הוא מעיין ע"פ חוקי תורה מה משפטו. [וממשיך]:

ובן הוא אצלי בבוא לפני שאלת עגונה וכדומה, אם ברור הדבר בעיני לפי השכל ודעת בנ"א שהדבר "אמת", אז אנכי מייגע עצמי למצוא צד היתר ע"פ חוקי ומשפטי תורה, לא כן אם אמיתת הדבר "מסופק" אצלי... ולכן ירא אנכי אולי רצה להחניף אותה ולהקל ראשו אתה, ולכן בדה מלבו הדברים האלה [שמת בעלה]. ולכן יען שאנכי מבחין ואולי אני חושד בכשרים, לכן הנני סומך על דעתכם שאם כפי חרד הדבר אמת, כי ניכרים דברי אמת ואין כאן מקום לחשוד, אז תוכלו לצרף את דברי שאציע לפניכם פה, ואם לאו דברי בטלים וכאין נחשבו... והעיקר הוא אצלי מש"כ בתחילה, האיך נראה הדבר בעיניכם, אם אין לחוש לשקר ולרמאות בזה... עכלה"ק הקילורין לעינים. ועתה נציע ה"רגלים לדבר", שכל הצעת ה"עובדא" שלפנינו הוא "דין מרומה" מובהק מתחילתה ועד סופה, ואלו הן:

ראשית והוא העיקר, דכל השאלות המובאות בספרי שו"ת מענין זה, שהיה "חופת נדה" ו"שלא נתייחדו", [ראה לעיל (פרק י"א), המהר"א ששון, מהרש"ם, מהרש"ך, אבני"ז, משברי ים, חבצה"ש, צור יעקב, אחיעזר, ואהל יהושע], כולם מיירי שתיכף כשנתוודע להם, או לרב העיר, שיש כאן "שאלה" חמורה ד"אשת איש" שנשאת בטעות, מיד הופרשו זה מזה, אם עוד באותו יום, וכבנידון דהמהר"א ששון, מהרש"ם,

ומהרש"ך, שהופרשו זמ"ז עוד ביום החופה טרם הלילה. וכן בעובדות דהאבני"ז אהל יהושע, חבצה"ש, צור יעקב, והמשברי ים, שהופרשו למחרתו או לאחר כמה ימים כשנתוודעו מן ה"שאלה", כולם מיירי באופן שאף באותה ימים ספורים שהיו ביחד, טרם שנתוודע להם שיש כאן שאלה, זה מיהא פשיטא שנעשתה כ"דין וכהלכה" כפי המפורש בטוש"ע (יו"ד, ס' ק"ג, פ"ד) ב"חופת נדה"; שהוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים, [חוץ מבעובדא של הצור יעקב, שלא ידעו הדין], ובפירושו מדגיש החבצה"ש [לא בהתחלתו בתיאור העובדא, רק באמצע התשובה וב"דרך אגב" כדבר הפשוט המובן מאיליו] בזה"ל; "ולנו אנשים באותו חדר", וכמו"כ מדגיש גם המשברי ים, "שהיו ישנים בחדר אחד כל בני הבית, והאשה ישנה במטה אחת עם אחותה הקטנה", ע"ש. [ועי' בטוש"ע (תלתי"ח מ"א, ס' פ"ד, ד"ה וסגה כעת) דייחור זה של חתן עם כלתו שפירסה נדה אסור מה"ת, וע"ע בתורת חסד (פ"ט, ס' י"ג) מש"כ בזה, ע"ש].

אבל "הפקירות" שכזה כמו בעובדא דנ"ד, שידורו ביחד למשך חדשים שלמים, תוך כדי ה"אמתלא" העלובה, "שאינם מתייחדים" היות ש"ילדיו" משמשים להם כ"שומרים", דבר כזה עוד לא נשמע מעולם, ופשוט דכל הולך ישר ירגיש מיד שיש כאן "דין מרומה" מובהק, ולא יאמין לדברי הבל שכזה.

שנית, דהרי יש מבוכה בין הפוסקים בהך דינא דכלה שפירסה נדה, אם צריכין שמירה גם ביום או רק בלילה, ואם בעינן שני שומרים לכ"א מהם בפע"צ או לא, ואם סגי אף ב"קטנים" או דבעינן גדולים דוקא, [עי' טוש"ע (יו"ד, ס' ק"ג, פ"ד) בטו"ז (ס"ט, פק"ז), וש"ך (ס"ט, פק"ז), ופ"ת (ס"ט, פק"ז), תוה"ש (ס"ט, פק"ז) ועצי לבונה (ס"ט), וכנה"ג (ס"ט), ע"ש]. והדבר פשוט, דכולם מיירי רק באופן רגיל, כשתהיה מותרת לו לאחר ימים ספורים. אבל היעלה על דעת מי שיש לו מח בקדקדו, שנוכל לסמוך ולצרף כל ה"קולות" הנמצאים בדין זה, דסגי בשמירת "לילה" וכו', אף על זמן ארוך כל כך כארבעה חדשים ויותר, בו בזמן שהפוסקים המדברים מזה כולם מיירי רק מימים ספורים, [וראה לעיל (ע"פ י"ג) מש"כ הצור יעקב בשם התוס', דאף על זמן קצר אמרינן דלא מוקים אינש אנפשיה שלא לבעול, ע"ש].

מכל הלין טעמי הדבר ברור, דבודאי דנ"ד לא תהא עדיפא מדין ייחוד עם אחותו דמבואר בח"מ (סי' כ"ג, סק"א). דמותרים רק ב"ייחוד" שבאופן "ארעי" בלבד, וכע"ז כתב גם בב"ש (ס"א, סק"א) דמותרים בייחוד רק "לפי שעה" ע"ש, וע"י בצוף דבר (ל"ע, סי' כ'). שכתב דרך עד "שלושה ימים" מותר ולא יותר, ובאמרי יושר (ח"ג, סי' מ"ג, שאלה א') כתב, דיותר מ"שלושה יום" לא מקרי "ארעי", ע"ש. ותמה על דבריו בשבט הלוי (ח"ה, סי' ר"א, אות ב'), דהגם דבגמרא (יבמות ק"א, ב') משמע, דעד ל' יום אוקים אינש אנפשיה ולא בעל, מ"מ צ"ע אם יכולים לסמוך ע"ז לדינא, [וראה לעיל (ענף ל') מש"כ בזה הצור יעקב], אלא דכל שהוא "דרך דירת קבע" אסור אפילו בפחות מזה, ע"ש. [ואף לדברי האגר"מ (ל"ע ח"ד, סי' ס"ד, אות ג', ד"ס וע"י) שכתב, דהעיקר בזה תלוי לפי דעת הבריות עד איזה זמן שנחשב בעיניהם רק כ"ביקור" או כ"דירה בקביעות" ע"ש, ג"כ אתיא עכ"פ דב"אופן קבוע" אסור עכ"פ].

ומעתה, אם הגאון בעל חצצה"ש כתב בכללות "הוראה"; שבכל שאלה צריכין לראות הדבר אם הוא מתאים גם ע"פ "שכל האנושי" ג"כ וכנ"ל (ד"ס וע"ס), א"כ כש"כ וק"ו שכן הוא בהנוגע לדיני "ייחוד", שהרי בענין זה פסק כן הרמ"א (ל"ע סי' כ"ג, ס"ב). ד"במקום שנראה לבי"ד דאיכא למיחש לאיסורא צריך להפרישן" עכ"ל ע"ש, והוא מן הריב"ש (סי' רס"א) ע"ש, כלומר דבדיני "ייחוד" צריכין להחמיר כ"פ אף במקום שע"פ "הלכה" ליכא מקור מפורש לאיסור, אם לפי "שכל האנושי" קרוב הדבר למכשול, ע"ש. וא"כ בנ"ד בודאי שהשכל מחייב; דחתן עם כלה (שהיא בנדחה) עם "שמירה" פחותה שכזה, אינה עדיף כלל מאח ואחות בלי שומר, דתקיף יצירה הרבה יותר, וז"פ.

וממילא פשוט, דאף במקום שהיה מועיל האמתלא ד"חופת נדה" שלא תיאסר על שניהם, וכגון כשיש על האשה רק "ספק" קידושין ד"קלא" בעלמא וכנ"ל (ענף ל"ח), דמ"מ ל"ה זה מועיל רק בגונא, דמיד כשנתודע להם שעומד לפניהם "שאלה" חמורה ד"אשת איש", וצריכין לברר אם הם רשאים להמשיך לישאר בנישואיהם ביחד, שהדבר הראשון שהיו עושים הוא, שפורשים זמ"ז תיכף ומיד. לא כן, כשממשיכים לחיות ביחד למשך חדשים שלמים עם אמתלא עלובה כזו, ש"ילדיו" משמשים להם כ"שומרים", בודאי דאפילו אם היינו אומרים דמהני "שומרים" ככה"ג, דזה מיהא ברור עכ"פ דבכה"ג בעינן דוקא "שני עדים כשרים", ובל"ז אינם נאמנים לומר שלא נתייחדו, וחיישנין שנבעלה אף בנדחה, וכדעת מהר"ם, מהרי"ק, מהרש"ך הנ"ל (סוף ענף ל"ח), וז"פ.

ענף מ

(מ). כל עצם הקביעות שהיתה "חופת נדה" ושמאז ועד עתה עדיין לא טבלה, הוא "מרומה":

ושישית, דעד כאן דיברנו (ענף ל"ט) אפילו אם נניח, שבאמת היתה "חופת נדה", דעכ"ז לא היה זה מועיל "שמירה" פחותה כזה כלל, על שנאמין להם שלא נתייחדו, וכנ"ל. ברם, הרבה יותר מזה יש דברים בגו בנ"ד, ואקדים,

שלישית, דהרי כל הקולות באופן ה"שמירה", שנמצאו בפוסקים בכה"ג כשהיתה "חופת נדה", הוא רק מן הטעם, דהחתן יודע שבקרוב לאחר שתטהר מנדחתה תהא מותרת לו, ולא שביק התיירא ואכיל איסורא. משא"כ בנ"ד, אדרבה הרי יודעים היטב שיש רעש ו"ערעור" גדול על ה"נישואין" שלהם, וייתכן מאוד שייאסר עליהם להמשיך ביחד, וא"כ הרי היא הנותנת, שבכה"ג יהא חמור דינא הרבה יותר משאר חתן שפירסה כלתו נדה, דשם הוא יודע שלזמן קצר תהיה מותרת לו וכנ"ל, משא"כ בנ"ד הרי ייתכן שתהיה אסורה לו לעולם, ואין לו פת בסלו, והבן. רביעית, דהלא פשוט ד"שומר" אינו מועיל, רק כשמחבישים להתייחד בפניהם, ואטו למוזר יהיה בעיני "ילדיו", שהם ה"שומרים" לפי אמירת באי כוחם, כשהוריהם יתייחדו בחדר, מה שרגילים בזה גם מלפנ"ז. ומי פתי יסור הנא להאמין להם, ש"הסבירו" לילדיהם שעליהם "לשמור" על הוריהם שלא יתייחדו משום ה"איסור" שיש בדבר, אתמהה. [וע"י בפ"ת (ל"ע סי' כ"ג, סק"ב), שהביא בשם הזכור לאברהם (אות י'), ייחוד] דייתכן דבת לא מהני כשומר על אשה אחרת שעם "אביה", עיי"ש דמסיים עלה בזה"ל, וע"ש בשם חכם אחד, דאף אי נמא דהבן מהני לשמור "אמר, משום דהבן מקפיד שלא תזנה "אמר, משא"כ "אב" עם בתו, דהבת אינה מקפדת כל כך אם יזנה "אביה", עכ"ל. וכ"כ בעזר מקודש (ס"א, ס"א), ע"ש. ובשו"ת יוסף אומץ להחיד"א, סי' כ"ו) פוסק לאיסור, וכן משמע בנתיבות לשבת (ס"א, סק"ד). ע"ש].

וחמישית, דהבי"ד "קדושת לוי" עשו "גביית עדות" ביום א' לחודש אדר א' תשס"ה, [שלא בפניהם, כי סירבו מלבא לבי"ד], מג' אנשים שלאחר האיום והגיוזם העידו בתורת אליו"ע, איך שתוך כדי איזה "אמתלא" באו לפני ביתם כליל א' שבט בשעה 9:00, [השקיעה אז היה בערך בשעה 5:00], וראו שנסע משם מכוננית עם בחור ונערה (כנראה בנו ובתו), ואח"כ כשנכנסו לתוך הבית עם איזה אמתלא, לא ראו שם כ"א האיש והאשה בלבד, הוא היה מלוכב בכנתו מבלי מעיל עליון, וגם היא היתה מלוכשת ב"בגדי ביתי", והיו שוהין שם בערך לחמש דקות או יותר, ואח"כ עזבו הבית ונשארו מבחוץ ליותר משיעור טומאה, [ואפילו אם יאמרו ש"ילדיו" היו ישנים בקומה העליונה, [היה חושך בחלונות שם], האם יאמר אדם שזהו "שמירה", ראה לעיל (מן ד"ס וע"י)].

ומלבד זה, גם דיברו עם הרבה שכנים הדורים מסביבותיהם, וכולם כאחד אישרו לפי תומם, שהשכן שלהם "נשא" אשה חדשה זה לאחרונה, וגם נסעו על נסיעת "האני-מאן", והוחזקו כאיש ואשתו לכל דבר, (השיחות מוקלטות ב"טעיף"). [לאור כ"ז, הרי הדבר ברור, דמה שכמה רבנים ובתי דין חשובים גילוי דעתם, שהיות שעדיין "לא נתייחדו" ממילא ראוי להשפיע על הבעל או השליח למסור לה הגט הכשר, כ"ז לא אמרו רק לפי ה"שקר" מה שהשיאו אותם "באי כוחם" של האיש והאשה במשאות שוא ומדיחים, כאילו שבאמת לא היה ייחוד (כפי ה"תרמית" הממוחשב מראש), לא כן לפי אמיתת המציאות, וז"פ וד"ב].

ובזה מתבלט התהום הפוער שבין ימי קדם לימינו אלה, שלדאבונינו נשתנו העתים כהיום ב"תרתני לגרענותא":
 חדא, משום דכהיום קל מאוד "לשקר" בענין זה כי אין ביכולת שום אדם לעמוד על אמתת הדבר; אם אכן לא טבלה לנדתה באחד המקוואות הקרובות או הרחוקות. ועוד והוא העיקר, שכהיום שנמצאים לדאבונינו הני אינשי דלא מעלי המתפרנסים מהיותם משמשים כ"טוענים-יועצים-מקצועיים" כלומר כ"שקרנים-מומחים", מה שלחופתינו הגדול יש להם החוצפה לכנות את עצמם כ"רבניים"... ולדאבונינו הגדול הם הם ה"מייעצים" לבע"ד טענות של "שקרים" בעניני "ממונות", ע"י שמסתכלים בספרי הליקוטים המראים מקום לשו"ת המדברים מן "שאלה" הדומה להגידון, ושם רואים איך שאם היה ה"מעשה" כך וכך אז זוכה הבע"ד, ותיכף הם "מייעצים" להבע"ד שיטעון שאכן כך וכך היה המעשה וכידוע, ועל קולר צוארם תלוי המון "גזילות" ו"גניבות" ו"צרות ישראל שבדור" ה"י, והארכנו בזה במק"א ואכמ"ל.
 ופשוט, דמאן דעביד הא, דמי שכבר פעל אצל עצמו שיכול להתדרדר ולהגיע לשפלות שכזה, לייעץ לבנ"א איך "להתחכם" על תוה"ק ו"לגזול", עביד גם הא, שהוא חשוד שלא ימנע עצמו מלעשות גם זאת, לייעץ לבנ"א איך להתחכם ולעבור גם על "איסורים חמורים" תוך כדי העמדת פני תם וצדיק.

ובל מבין רואה בעליל, איך שזהו בדיוק מה שהתרחש בנ"ד, שה"יועצים-הרבניים" הללו שהסתכלו בספרי שו"ת המדברים משאלה זו ד"תצא מזה ומה", ומיד ראו איך שבכולם היתה העובדה ב"חופת נדה" וכנ"ל, ונפלו על "מציאה" זו כמוצא שלל רב, והם הם שייעצו להם "לייצר עובדה" ולטעון שהיתה "חופת נדה" ושיש להם "שומר", דכי מי יוכל להכחישם, הלא הדבר ה"יחיד" מה שעליהם לוותר ב"פומבי", הוא רק שלא ליכנס אחר ה"חופה" שלהם לתוך "חדר הייחוד" לבדם, וזולת זאת יוכלו לעשות מה שלבם חפץ, דמי יאמר להם מה שיעשו... רח"ל. [ראה לעיל (ענף כו), מכתב ס]. איך שאותו "טוען" שאיים על רבנים "טרם" החתונה שלא ירעשו נגדה, הוא גופא מרעיש "עכשיו" שצריכין למסור לה הגט הכשר, דהלא כבר הוא מצב של "דיעבד" וצריכים להציל את הדור מ"ממזרים"... גם ידוע לנו איך שוולמרק [מי שסידר הכל, החל מן ה"כפייה" ועד להכניסה לחופה], התפאר למחרת החתונה בדברים שאין להעלותם על הכתב... ורק לאחר כמה ימים שינה את טעמו והתחיל לומר שהיה "חופת נדה"... וגם מלבד כל זה, נודע לבי"ד בבירור ע"י חקו"ד יסודי שעשו, שהכל נעשה בנ"ד ע"י "תכנית ממוחשב" מראש...].

ענף מא

האסון הגדול מה ש"הטוענים" המיטו על כלל ישראל:
 ובתוך עניינא ד"טוענים" דעסיקנא בה, היה מן הראוי להאריך מענין הכאוב הזה, דהיינו ה"אסון" הגדול מה שפגע בכלל ישראל ע"י הנך רשיעי דמתקרי "טוענים" ו"בוררים", שבשביל "פרנסתם" וטובת עצמם, כבר הרסו מאות בתי

הנה המעיין בעין חודרת בכל הנך עובדות ד"חופת נדה" המתוארות בספרי שו"ת הנ"ל (פרק יג) ירגיש מיד על תמיהה גדולה; דאיך נהייתה הדבר דבכ"פ כשעלתה על הפרק שאלה בדין ד"תצא מזה ומה", כולם אירעו ב"מקרה" ב"חופת נדה", והלא ידוע מאמר החכם; ש"המקרה לא יתמיד". ובפרט לפי הידוע, שבימי קדם היתה זאת מקרה נדיר מאוד שיערכו "חופת נדה", ורק כשברגע אחרונה ממש ראתה כתם וכיו"ב, דלא היה שייך בימי קדם אותה הבעיא שעומדת לפנינו כהיום, שמוכרחין לקבוע זמן החתונה כמה חדשים מלפניה, מחוסר מקום באולמות ולהרפס הזמנות וכו', שכתוצאה מזה מתרחש כהיום הרבה פעמים שיהיה "חופת נדה", לא כן בימי קדם שקביעת זמן החתונה המדוייק, היתה רק כחודש או חדשיים מלפניה וכידוע.

וא"כ הרי התימה גדולה מאוד, דאיך ייתכן ש"כל" השאלות שבדיני "תצא מזה ומה" התרחשו כולם ב"מקרה" באופן ד"חופת נדה" הלא דבר הוא. [ובפרט, המעיין בתיאור השאלה שבאהל יהושע הנ"ל (ענף לו) שהמדובר היה מן אלמנה זקינה שכבר חדל להיות לה אורח כנשים, ולא היתה חייבת בספירת ז"נ ובטבילה, רק מכח חששא דדם חימוד שמדינא דתבעוה להנשא, האם יש איזה נימוק הגיוני מה שיצדיק לערוך בכה"ג "חופת נדה", והבן]. [ובמובן, שתמיה זו לא היה צריך לעלות על דעת הגאונים הנשאלים, כ"א במקרה שלו, מאחר שלהם היתה זאת בכ"פ רק כ"מקרה בודד", אבל אנחנו כהיום כשאנו מביטים לאחור באופן ד"למפרע", תוך "ליקוט" כל העובדות שבספרי השו"ת שדנו על כגון דא, שפיר מזדקר לנגד עינינו ה"פלא" הגדול הזה]. והחסבר שעל תמיהה זו המתיישב על לב כל מבין הוא, שאיה"נ ייתכן שכל עובדות הללו לא התרחשו ב"מקרה" בעלמא, אלא שהיו ממוחשבים מראש ע"י ייעוצו של איזה "יועץ" שעמד מתחת הפרגוד שייעץ לעשות כן [אולי משום החשש ד"שמא יקדמנו אחר" וכדומה], לערוך נישואין של "חופת נדה", כדי שאח"כ כשיעמדו על ה"שאלה" יהיה מקום להקל מחמת "חופת נדה".

אמנם, אף אם נקבל "השערה" זו, [דהרי ייתכן שכולם אכן התרחשו ב"מקרה", ומה שלא נמצאו "שאלות" בל"ז, י"ל בפשטות, דעל "חופה" רגילה אין כל כך "על מה" לדון, והבן], מ"מ דבר אחד מיהא ברור הוא, דעכ"פ תיאור ה"מעשה" שהוצגה לפני המורה שהיתה "חופת נדה" בודאי שהיתה ה"אמת לאמיתה", לא רק משום שלא עלתה על דעת בנ"א שומרי תו"מ, לסלף תיאור המעשה מכמות שהיתה באמת, ולערוך "חתונה" רגיל תוך כדי האמתלא המזוייף ד"חופת נדה", דהרי אם היו רוצים ח"ו לעבור על דיני תוה"ק, א"כ למה להם לשאול שאלות כלל. אלא גם משום דאף ב"מציאות" היה כמעט מן הנמנע להכחיש את האמת, כי בימי קדם היתה רק "מקוה טהרה" אחת בכל עיר ועיר, והיתה מתנהלת ע"י פיקוחו המלא של רב העיר, והאשה העומדת ע"ג הטבילה ניהלה "חשבון" מדויק על הטובלות, וכידוע לכל מי שיש לו יד בספרי השו"ת, וממילא כמעט של"ה שייך ב"מציאות" "לשקר" בענין זה.

להפכו ולעשותו ל"גברא קטילא", כאב שאי אפשר לתאר בחרט עלי גלין. והאם עוד "חידוש" הוא, על מה שמתעקש אח"כ מליטן לה "גט", מה שזהו ה"נקמה" היחידה שיוכל להתנקם בה, (מבלי להתחשב אם זה צודק או לא), ואז עוד באים הנך "טוענים" וצועקים בלי שום בושה "עגונה" "עגונה". [ובג"ד עוד עשו עם האשה גם "טובה" נוסף, שערכו על בעלה "גט מעושה", ואח"כ השיאוה באיסור בעוד שגט כשר היה מונח בבי"ד, רק בכדי "לסייע" לה בעקשנותה לכבוש את הבת תח"י, ועכשיו באים הנוכלים הללו וצועקים אהא "ממזרים"...].

ובי מי אשם בכל זה, וכי מי הכניס את האשה (הטיפשית ששמע לעצתם) למצב העגום הזה, אם לא ה"נוכלים" הללו שגרמו לכל זה ע"י "עצתם" ו"סיועם" לרעה, מה שכ"ז עשו רק בשביל "טובת עצמם ופרנסתם", ומה שבלא "טובתם" הזה בטח שהיו ממשיכים לחיות ביחד, (אף אם ייתכן עם כמה מקרים של "מריבות" באמצע, עכ"ז ברור שהיתה "מאושרת" הרבה יותר מעכשיו, צא ובדוק ותשכח כאמיתת דברינו ברובא דרובא מן המקרים), והיו שמחים ורוקדים בחתונת בניהם מתוך סיפוק הנפש. מי יתן לנו ה"מקונן" שיוכל לבכות ולתנות ה"אסון" הגדולה מה שה"טוענים" ו"בוררים" הללו המיטו על כלל ישראל, כמה אנשים ונשים נחלאו מזה, כמה בחורים ובתולות יצאו לתרבות רעה בשביל זה, כמה פרנסות נתקלקלו בשביל זה, והכל רק בשביל "פרנסת עצמם" של הנך רשיעי דמתקרי "טוענים" ו"בוררים", שניסו "למכור" לה "דמיון" של "חיים מאושרים", וכ"ז תלוי על צווארם, מה יענו ליום הדין וליום התוכחה, כשיראו להם ששמנים אחוז מן הגירושין והתוצאות האיומים שמזה, לא היו מתרחשים כלל, לולא "הצורך" של "טוענים-בוררים" הללו ל"פרנסה", וד"ז ידוע ומפורסם אצל ה"מומחים" בשדה זו, ודבר ברור הוא שיש להם דין "רודפים" על כלל ישראל, ופשיטא דהאומנות של "גורף ביבין" הוא פרנסה "מכובד" הרבה יותר מזה.

ו"בורר" אחד ענה על האשמה הנוקבת הזו, שאם הוא לא יסייע לה על הפירוד, אז בלא"ה הרי תילך ל"בורר" אחר, וא"כ למה יפסיד הוא את המקח... עניתי לו, אם יבא אדם אצלך לישאל ממך "סכין" שיוכל להרוג עצמו ואת אחרים, ג"כ היית נותן לו על סמך "אמתלא" זו, שאם לא תתן אתה, אז הרי בלא"ה היה הולך לישאל אצל אחר... בודאי לא, ומעתה אם אותו אדם היה משלם לך הון רב עבור הסכין, התבונן לרגע קט אם אז אכן היית נותן לו, וא"כ הרי מזה ראייה ברורה שאתה מרמה עצמך, ואכן הנך עושה זאת רק בשביל הממון, הרי זאת אומרת שעד כדי כך נתדרדרת, עד שהנך מוכן להרוס בית ישראל בשביל ממון... ולא עוד, שכל עצם האמתלא שלך, שתלך אצל אחר וכו' הוא מופרך, דהרי מוטל עליך חוב קדוש מ"לא תעמוד על דם רעך", להסביר לה אמיתת הדברים, וממילא תנחם על מחשבתה הרעה, ולא תלך לחפש סיוע "כזה" מאחר. השטן הזה מרקד בינינו ועושה שמות בקרב ישראל ה". הצרה עמוקה ורחבה כ"כ, עד שנצרך לזה ספר שלם לתאר המצב, ואכמ"ל וד"ב.

ישראל בלי חמלה ה"י, ודנים "דיני נפשות" הנוגע לדורות בהפקירות שאין דוגמתה, [הנני כותב זאת באחריות גמור, שכן הוא האמת הגמור, מה שראיתי אצל "עשרות" מקרים "אחרים" שעקבתי אחריהם], שבכוא אשה לבקש "סיועם" לפירוד, מה שהיא עושה (ברוב פעמים) מחמת "דמיונות ילדותיים" מה שנדמה לה שאצל חברתה המצב יותר טוב וכדומה, או ע"י השפעת ה"רחוב הגויי" (ששבעים אחוז אצלם נפרדו או נגרשו). הרי במקום להסביר לה האמת, [ולגלות לה ש"מצב עצמו" אינו טוב מזה...], שאינו כדאי לה לעבור כל הצרות והטורח הגדול הזה, מה שאם לא יזיק לבריאותה, בודאי שיזיק עכ"פ לחינוך הילדים שישארו "יתומים חיים", וגם אינה מובטחת כלל אם לאחר כל הגלים כשכבר תנשא לאחר, אם יהיה המצב יותר טוב. [והדבר ברור, שאילו היה להם העוז להודות על האמת, בודאי שהיו אומרים שגם עכשיו לאחר ה"נצחון" שלהם, אינם יותר שבעים רצון מאז... ועכ"פ שלולי ידעו מראש, כמה צער ויסורים וגלגלים שיעבור עליהם, בודאי שלא היו מתחילים כלל].

ובמקום לייעץ לה, בדיוק כמו שהם מייצעים "לבנותיהם" במקרים כאלה, וכדוגמת מה שאמר המלאך להגר: "שובי לבעליך והתעני תחת ידו", מה ש"זהו" באמת העצה היותר טובה "לכולם" (פרט לה"טוענים" עצמם...), וכמו שייצעו כל גדולי ישראל האמיתיים במקרים כאלה, וזכו להציל בתים בישראל מטמיון גשמי ורוחני, [נמובן, שבודאי צריכין להשפיע על הבעל מה שיכולים]. מה עושים "הם", הם מגרין אותה להגדיל שלהבת מדורת ה"שנאה" וה"מריבות", ומלמדים אותה בדיוק "מה" שתטען ("מאיס עלי" וכו'), ושתלך ב"ערכאות" לקפח את בעלה מן הילדים, ושתאמר שם שהוא "מקלקל" עמהם בדברים מכוערים וכו', כדי שישליכוהו מן ביתו לרחוב כמצורע מוחלט, וגם ש"תמסור" עליו שם. [ולדאבוננו הגדול, הרי ה"דיינים" וה"בוררים" מוצאים עצמם כ"מוכרחים" לשתף פעולה עם הנך רשיעי דמתקרי "טוענים", נותני לחמם מימם צמרם ופשתם, שהרי בידם מונח קביעת ה"החלטה" ד"אצל מי לדון", ויראים מהם שלא ימאנו בהם וילכו אצל אחרים]. ידוע לי מקרה, איך שבי"ד היו מוכנים "למכור" לאשה "היתר" כזה תמורת המחיר של \$300.00...

ואח"כ, כשהבעל הזה כבר מוצא עצמו כ"גברא קטילא" המעורטל מכל, מאשתו, ביתו, ילדיו, [ולפעמים גם מ"פרנסתו" שמחמת ה"מחלוקת" לא היה ביכלתו לצמצם דעתו על ה"ביוזעס", או שפשוט שאינו "כדאי" לו להמשיך לעבוד, כי פסקו עליו ב"ערכאות" סכום גדול למזונות ה"ילדים" מה שקיפחו ממנו], והוא כבר מוכאב כל כולו מכל הגלים הקשים שעברו עליו. ובנוסף לזה, גם הכאב הגדול מה שמכיר ומרגיש בה רק בסוף, והוא שה"טוען" וה"בורר" שלו שתפו ביחד פעולה "נגדו", ומרגע הראשונה כבר עשו נגדו "קשר בוגדים", ועבדו ביחד עם הצד האשה לפי ה"תכנית" הממוחשב מראש, בקיצור הוא שילם ממיטב כספו להנך "נוכלים", בעד מה, בשביל שייסיעו לאשתו (הטיפשית)

תמצית היוצא מן האמור בפרק זה:

א. דבר פשוט הוא וכן מבואר בפוסקים, דכשיש אף רק "חשש" להמורה שיש לפניו "דין מרומה", צריך לזוהר מאוד שלא יצא "מכשול" מתחת ידו ב"הוראה מוטעת" שעל פי "ציור" מיוצר, וכל שכן בנידון דידן דיש כמה "אומדנות דמוכחי טובא" שאכן יש כאן "דין מרומה" מובהק, דלא רק שאכן הם "מתייחדים", אלא שכל ההנחה שהיתה "חופת נדה" בשקר יסודה, ובפירושו כתב הצור יעקב שצריכין להבטיח שאכן האמת כן.

פרק יד

כשנשאת לשני ע"פ "טעות" או ע"פ "הוראה מוטעת"

ומעתה, לאחר שנתבאר הדק היטב, שה"אמתלא" ד"חופת נדה" לא מהני אף כשהיא "אמת", וכשי"ב בג"ד שהוא "שקר" ו"תרמית ממוחשב מראש", נפן לדון אם מ"מ יש מקום להקל בג"ד, מכח האמתלא דהסמיכה על ה"הוראה מוטעת" של הנך שני "מתירין", אם זה נחשב כ"אונס" או לא.

ענף מב

נשאת לשני בעידי מיתת הבעל שהעידו שקר ובהיתר" או ברשות" של ב"ד שעי' עדותם:

הנה, כבר העתקנו לעיל (ענף כ"ז) מלשון השו"ע, דהדין של "תצא מזה ומזה" הוא אפילו; כשנשאת לשני ע"פ שני עדים כשרים שהעידו על מיתת הבעל, (ולא רק כשנשאת ע"פ עצמה שחז"ל האמינוה ע"ז), ולא אמרינן דמאי הוי לה למיעבד הרי סמכה על שני עדים כשרים, שיש להם נאמנות בכה"ת כולה, דמשום חומר ערוה קנסוה חז"ל ואמרו; "דהוי לה למידק" דהרי חזינן שנתגלה שהיו עידי שקר. ולא עוד, אלא אפילו אם מה שנישאת ע"פ שני עדים, היתה ע"פ "היתר" של "הוראת חכם" או של "בית דין", ג"כ הדין ש"תצא מזה ומזה", דכ"כ בפירוש היש"ש (יבמות פ"י, ס' ג'), וטו"ז (ס' י"ז, סק"ט), וכ"כ גם בחבצה"ש (א"ע, רס" מ"ג) לאפוקי מדעת השואל, שרצה לחלק בין "רשות ב"ד" ול"היתר ב"ד", ע"ש. וכ"פ בגבול בנימין (לר"י, ס' ס"ד); דאפילו אם עלתה לירושלים ל"ב"ד הגדול", והתירוה ע"פ שני עדים כשרים ואח"כ בא בעלה, תצא מזה ומזה, ודלא כמש"כ הברכ"י (ס' י"ז, סק"ט), ע"ש. וכן פסק גם האלף לך שלמה (א"ע, ס' י"ג) להלכה ולמעשה, דאפילו אם נשאת ע"פ היתר גמור שבהוראת ב"ד, שעשו זאת ע"פ שני עדים כשרים, ג"כ תצא עכ"פ מן השני בודאי, [משא"כ להראשון אולי יש להתיר כשנשאת לשני בהיתר ב"ד גמור וע"פ שני עדים כשרים דוקא], ע"ש.

קיצור היוצא:

א. הדין ד"תצא מזה ומזה" נאמרה אפילו כשנשאת ע"פ שני עדים כשרים, ובהוראת היתר גמור מב"ד שקיבלו את דבריהם והתירוה, דכן פסקו היש"ש, הטו"ז, הגבול בנימין, החבצלת השרון, האלף לך שלמה.

ב. ולא נמצא מחלוקת בזה, רק בנוגע כשנשאת ע"פ

ב. ועכ"פ מעולם לא קרה עוד דבר מוזר כזה, שאף לאחרי שיצא ה"ערעור" על כשרות הנישואין, ימשיכו להלאה לדור ביהר ליותר מד' חדשים, והם עצמם לא באו מעולם לבקש "הוראה" ע"ז, כי הם מסתמכים בזדון על ה"מתירים" למרות ש"הותרו" שאי אפשר לסמוך עליהם, ורק "באי כוחם" רצים אל הרבנים עם "תיאור המעשה" שלא נתייחדו. ג. וכשי"ב כשידוע להב"ד ע"י דרישה וחקירה, שכל ה"משחק" שלפנינו נעשה הכל ב"תרמית ממוחשב" מראש, בודאי שאין ליתן בהם שום "אימון" כלל, וז"פ.

ה"ב"ד הגדול"; דלדעת הברכ"י הו"ל אנוסה בכה"ג, משא"כ לדעת הגבול בנימין וכנ"ל.

ענף מג

נשאת לשני ע"פ "הוראה מוטעת" שקידושי בעלה הראשון הם פסולים, אם הר"ל כ"אנוסה":

והנה, מש"כ לעיל (אות מ"א) בשם הפוסקים, דאפילו כשנשאת לשני ע"פ היתר ב"ד ואח"כ בא בעלה, תצא מזה ומזה, זה מיירי כשנשאת ע"פ היתר ד"מיתת הבעל", אבל כשנשאת בהיתר "פסלות הקידושין" של בעל הראשון, בזה כתב הב"י בשם שו"ת הרשב"א (מ"א, ס' אלף קפ"ט) וז"ל; על אשה שנתן לו המשוך טבעת, וחשבה שלא היה קידושין, והלכה ונשאת, [א"ה: התשובה כפי שנדפס בשו"ת הרשב"א שלפנינו הוא באריכות, וכאן רק נוסף בסוגריים מרובעים את המלים שבאותו קטע שהביא הב"י כפי הנדפס לפנינו]. תשובה, אשה זו מקודשת גמורה היא לראשון ונאם נשאת לאחר] תצא מזה ומזה וכל הדרכים (האלו) [הללו] בה, וא"ת אנוסה היא זו שלא ידעה שתהא אסורה להנשא, הא ליתא דהוי לה למידק, וכל דלא דייקא תצא מזה ומזה כדאיתא פרק האשה רבה (ג' ג'), ומשום דלא דייקא ואנסיבא לא אמרינן אנוסה היא זו], וא"ת א"כ מיכל [בת שאול] איך הותרה לדוד, [זו אינה דומה לזו, ד]התם אנוסה גמורה היתה, (או) שאנסה שאול והשיאה לפלטי והיא על כרחא נבעלה [כענין אסתר אצל אחשורוש], אי נמי התם טעות גמור של הוראה היא שהורו לה (ב"ד) [בבית דינו] של שאול דמלוה ופרוטה דעתה אמלוה [אמרינן י"ט, ז'] ועל הוראה זו נסמכה, וטעות כזה כאונס הוא, [אבל זה איזה אונס היה שתסמוך עליו לינשא, אם כן כל הנשים שזינו נתיר ונאמר סבורה היתה שאינה אסורה בכך, וזה דבר ברור], עכ"ל.

וע"פ דברי הרשב"א הנ"ל פסק הרמ"א (ס' י"ז, ס' י"ח) וז"ל, אשה שנתקדשה, וטעתה וסברה שלא נתקדשה ונשאת לאחר, תצא מזה ומזה וכל הדרכים הנ"ל בה, אבל אנוסה להנשא, או

תורה, פעם אמר.. שאין בנות ישראל מתקדשות בגרונות...
אומר אני שאותו הממרא עתיד ליתן את הדין, ואוי לו ולמי
שסומכו, כי רואים אנו שאינו יודע בין ימינו לשמאלו, רק הוא
כעור הממשש באפילה וגם הוא מרבה ממזרים בישראל... דיש
לחוש לקידושין ולהצריכה גט מהמקדש ראשון, שהרי רבו
האוסרים.. [ד]חיישין שמא שוה פרוטה במדי... ואוי לו לזה
המורה לצעקה שהתיר איסור א"א נגד כל הפוסקים... ואם
נבעלה לשני פשיטא שתצא מזה ומזה... [ד]כשם שאסורה לבעל
כך אסורה לבעול.. כש"כ שהיא אסורה על השני עולמית...

ואע"ג דהרי היא נבעלה באונס, וביאת אונס אינה אוסרת
באשת ישראל, שהרי המורה הטועה הטעה אותה,
ואמר לה שאין חשש בקידושין. הראשונים ומאי הוי לה
למיעבד, הא מסקינן ביבמות פרק האשה רבה (ז"ל, ז') דאפילו
אשה שהלך בעלה למדהי' ובאו שני עדים ואמרו לה מת בעלך
ונשאת על פיהם ואח"כ בא הבעל, דתצא מזה ומזה וכו' ולא
אמרינן מאי הוי לה למיעבד כדגרסינן... הרי לך בהדיא דלא
אמרין [נ]ן בכה"ג; מאי הוה לה למיעבד אפילו באונס גמור...
כש"כ הכא דאיכא למימר דהוי לה לאמתני עד אשר ישאו
ויתנו בדבר כל החכמים הבקיאים בהוראה, ולא להשען על
משענת הקנה הרצון הגס לבו בהוראה שוטה רשע וגם רוח,
עכ"ל. [ועי' בית הלל (א"ט ס' ז"ל, ס') שתמה על הב"י (ס)
שהביא דברי המהרי"ק, דהרי זה סותר לדברי הרשב"א מה
שהביאו הב"י והרמ"א (ס' י"ז) הנ"ל, ואיך מוכה שטרי לבי
תרי, וכתב דאיה"נ היי"ט שהרמ"א (ס) לא הביא הדין
דמהרי"ק, עי"ש].

גם הרדב"ז (ח"ד, ס' [אלף קי"ג] ל"ט), [בגט על תנאי, שהמורשה של
האשה ביטל התנאי, והאשה טענה שלא הרשתה רק על
עסקי ממון, ולא לחדש ולשנות בענין תנאי הגט, והחזיקה
עצמה כמגורשת ונשאה לאחר ע"פ הוראת מורה אחד], והשיב;
שהמורה שהתירה טעה כי הגט בטל, ודין האשה שתצא מזה
ומזה, עי"ש. ואח"כ (ס' [אלף קי"ד] מ') נשאל הרדב"ז, אם היא
מותרת לבעלה הראשון, משום שהיא אנוסה מפי החכם שהורה
להתירה להנשא, ואונס בישראל מישרא שרי. והשיב בזה"ל;
תשובה, דבר זה ברור הוא, שאסורה לבעלה הראשון, שהרי אין
זה אונס, שלא היה לה לסמוך על זה החכם, כיון שיש גדול
ממנו, ואפילו הב"ד שיש במדינה שאין גדול ממנו, לא נקרא
אונס, שכבר אפשר שיש גדול ממנו במקום אחר, עכ"ל.

ובע"ז כתב גם בשמש צדקה (ח"ב, ס' י' ז' ט), דלפי תירוצים
האחרים מש"כ הרשב"א אין דינו מוכרח כלל, ומאן
לימא לן דאילו היה בא מעשה לפניו, שאכן היה מתירה רק
מכח טענת "אונס" בלבד, עי"ש. וכ"כ גם בושב הכהן (ס' ל').
עי"ש. וכן הוא פשוט משמעות שיטת הדברי ריבות (ס'
כ"ט), [בעוברא שמי שהיה לו שטר (ראיה) קידושין עם נערה,
נכנס עמה לחופה אחר שקיבלה קידושין משני בעדים, שחשש
שקידושי עדים אלימי מקידושי שטר (ראיה)], וכתב בפשיטות
שאף שמורה הורה לו שמותר לכונסה, אין זה אונס, כי ל"ה
רשאי למחר ולכונסה טרם שיתברר הדבר, [ראה קטעים
מלשונותיו לקמן (ענף כ"ט)], ומשמע דחולק על דין זה, עי"ש.

שהורו לה ב"ד בטעות ונשאת על פיהם, הוי כאנוסה ומותרת
לבעלה הראשון... עכ"ל. הרי לנו, שהרמ"א הדגיש
ש"טעות" בהלכה שלא ע"פ "הוראת חכם", רק מחמת "חסרון
ידיעה" בעלמא, אינו נחשב כ"אונס", וכ"פ להלכה ולמעשה
בחיים של שלום (ח"ב, ס' ו'), ותשובה שלמה (ח"ב, ס' ח' וט').
ובאמירה נעימה (תניינא ח"ב, מאמר ל"ו, פ"ח א'), ובקול מבשר (ס' כ"ט).
ואהלי אהרן (ח"ב, ס' ו'), עי"ש], דרך טעות שע"פ "הוראת בית
דין" נחשב כ"אונס" וכנ"ל (ענף מ"ב), וז"פ.

ענף מר

דברי הפוסקים החולקים ומקשים על דין זה, וס"ל דל"ה
כ"אנוסה" ע"פ "הוראה מוטעת":

אמנם, הטו"ז (ס, סק"ח) תמה מאוד על דברי הרשב"א הנ"ל
וז"ל, ודברים אלו תמיהים מאוד בעיני, דמש"כ שמיכל
נבעלה בעל כרחא, תימה רבה, הא סוגיא מליאה (נפ' כ"ג) דלא
נבעלה כלל לפלטי, ועל כן נקרא פלטי שפלטו א' מן העבירה,
ודרשינן שם עד בחורים שהיו כבחורים שלא טעמו טעם
ביאה. ומש"כ דהוראת ב"ד אונס הוא ולא שוגג, איך קשה
למה הצריכה תורה קרבן להציבור שחטאו ע"פ הוראת ב"ד, הא
אונס אין צריך קרבן כדדרשינן האדם בשבועה פרט לאונס.
ותו, מאי שנא משמעה מפי ב' עדים שמת בעלה וניסת לאחר
או שניסת ע"פ ב"ד, דאם בא בעלה תצא מזה ומזה כדאיתא
בסמוך לפנ"ז, ולא אמרינן דאנוסה היתה, נמצא דגם כזה
אמרינן "הוי לה למידק", ולמה לא אמרינן (כאן הכי) [כן הכא],
דמאי שנא הוראת ב"ד בטעות של מיתת הבעל, מהוראת ב"ד
בטעות של קידושי הראשון, וכמדומה דהך תשובה אין להקל
למעשה בשבילה, וצ"ע, עכ"ל.

גם הב"ש (ס, ס"ק קע"ג) תמה על דין זה שהביא הרמ"א הנ"ל
מן הרשב"א, וז"ל, בתשובת הרשב"א למד דין זה ממיכל
אשת דוד שהיתה מותרת לדוד אחר הנישואים של פלטי, משום
דטעו ב"ד של שאלו והורו [ד]מלוה ופרוטה דעתו אמלוה, ואין
להקשות מסוגיא (פ' פ"א ר"ג) דאיתא שם סבר ר"ג ניסת ע"פ עד
אחד הוי הוראה בטעות ומ"מ תצא מזה ומזה, דיל' שם הוא
הגרם שלא דייקא שפיר. מיהו קשה למה דקימ"ל [אפילו]
נשאת ע"פ שני עדים אסורה לבעלה, ואין לך אונס גדול מזה
ומ"מ אסורה לבעלה, ובטו"ז מאריך בזה ועי' (ס' ל"ה) מ"ש בשם
מהרי"ק. [ושם (ס"ד) בנתקדשה לראשון ב"קידושי ספק שוה
פרוטה], ואח"כ נשאת לשני בקידושי ודאי ובא עליה, דתצא
מזה ומזה, כתב הב"ש (סק"י) וז"ל, שם במהרי"ק [שורש פ"ד] כתב,
אפילו נשאת [לשני] ע"פ הוראת חכם אסורה לזה ולזה...
ולכאורה משמע דפליג על הרשב"א דכתב כל שנשאת ע"פ
הוראת טעות ב"ד מותרת לבעלה כמש"כ [הרמ"א] (סו"י י"ז).
מיהו דין של הרשב"א בל"ז אין מוכרח כמ"ש שם, גם הרשב"א
תירץ שם שאר תירוצים, עכ"ל.

וז"ל מהרי"ק (שורש פ"ד), על אודות רבקה בת חנוך שנתקדשה
לר' שמואל בר' שבתי בפני עדים... שנתן [לה] תאינה
בתורת קידושין והיא קיבלתה בשתיקה ואכלתה, ובאה לפני
המורה צעקה, והתיר את האשה בלא גט מתוך דברים של

מחנ"ל, אישות פ"ג, ה"ד, ד"ס עוד ראיתי לעמוד) שמפלפל בדברי מהרי"ק הנ"ל, והברכ"י (א"ש"ס ס' ל"א, אות ז') שקיל וטרי בדבריהם עי"ש, וע"ע גליא מסכת (ק"א, ס' ה', סוד"ס ואוד"ע), מש"כ בזה, ואכמ"ל.

ואם כנים אנחנו בזה, הכל על מקומו יבא בשלום, דהרי הרשב"א מיירי בהנוגע לשאלה על כשרות "קידושין", ומשו"ה שפיר פסק דכשסמכה על הוראה בטעות הו"ל "אנוסה" ומותרת לבעלה, דומיא דמיכל שסמכה על הוראת טעות של בית דינו של שאול, שג"כ פסקו בהנוגע ל"קידושין" של דוד שהם "פסולים", כלומר שמעולם לא "נאסרה" מיכל לעלמא, ומשו"ה שפיר חזרה והותרה לדוד, אף לאחר שנישאת לפלטי ע"פ "הוראה מוטעת". משא"כ גבי אשה שבא בעלה ממדה"י, שם שפיר קימ"ל שתצא מזה ומזה אף כשסמכה על "הוראה מוטעת", דהרי בכה"ג כשהיתה ב"חזקת אשת איש ודאי", אלא שאנו באים ל"הוציאה" מ"חזקת איסור" שלה, להתירה לעלמא מכח ההיתר ד"מיתת הבעל", בזה שפיר אמרין דהוי לה למידק ולא לסמוך על הוראה המוטעת, ומיושב קושיית הטו"ז והב"ש.

ובמו"כ גבי העובדא דהרב"ז הנ"ל, ג"כ מיירי מן "הוראה מוטעת" בענין "הכשרת גט פסול" להתירה לעלמא, שנוגע כלפי "להוציאה מחזקת אשת איש", ומשו"ה שפיר פסק דל"ה אנוסה מדהו"ל למידק. [אלא שהמהרי"ק חולק בכלל על סברא זו, דסמיכתה על "הוראה מוטעת" משווייה כ"אנוסה", משום דס"ל דאינה רשאים לסמוך על שום "הוראה" בסתמא מבלי לדקדק אחריה, ומשו"ה ס"ל דאף בשאלה שעל "כשרות קידושין", ג"כ לא היתה רשאית לסמוך על הוראתם המוטעת ד"לפסול", ול"ה כאנוסה], ופז"ב לענ"ד בהסבר שיטת הרשב"א ולהצילו מתמיהת הטו"ז והב"ש. אמנם יש לציין, שלפי מה שפירש הרד"ק (שמואל ח' כ"ה, מ"ג), ששאול כפה את דוד לגרש את מיכל ב"גט מעושה" שלא כדין, וה"טעות" ב"הוראה" של בית דינו של שאול, היתה במה ש"הכשירו" את ה"גט מעושה" כאילו שהיתה כדין, והיי"ט שהיה דוד רשאי ליקחנה בחזרה, עי"ש. לפי"ז לא ייתכנו דברינו, אולם דברינו נאמרו לפי דברי חז"ל (פסחים י"ט, ז'). שהטעות בענין הוראת בית דינו של שאול היתה בענין "קידושין", עי"ש וז"פ.

ענף ב

בנ"ד ל"ה "אונס" שע"פ "הוראה מוטעת", דהיו "עצורים" גדולים על גט זה, וגם "הזהרה" במפורש שלא להנשא:

ועבשיו ע"פ כל הנ"ל נפן לדון בנ"ד, אם יש מקום לומר דמה שנישאת אשה זו להשני, על סמך "גט הפסול ובטל מה"ת", היתה ע"פ "הוראה מוטעת בהלכה" של הנך שני "מתירים" הר" גרסנר ושפרן הנ"ל (ריס פקיס ז', ו'). שחתמו על "היתר" מסולף מטעה, א"כ אולי ייתכן, שהיא מצידה נחשבת בזה כ"אנוסה" במה שסמכה עליהם. והן אמת, שלפי שיטת הברכ"י הנ"ל (ענף מ"ג), דדוקא כשסמכה על הוראת ב"ד הגדול, רק אז הו"ל כאנוסה ולא זולת, ל"ש לדון בזה בנ"ד, שכל היתירה היתה רק מ"דיינים" פשוטים, ולא מבי"ד הכי גדול שבעולם או אפילו במקומה. ובן לפי מש"כ לעיל (ענף מ"ה, ד"ס

ועי' בפחד יצחק (ערך ספק). דלאחר שהקשו כקושיית הטו"ז והב"ש כתב, דנראה דאיזה "תלמיד טועה" הוסיף ברשב"א הטעם ד"טעות בהוראה", ותמה על הרמ"א שפסק כהרשב"א, ולא הרגיש שזהו נגד דברי הש"ס, דאף כשהתירו לה להנשא בב"ד תצא מזה ומזה, ובפרט כשהמהרי"ק פסק להיפך ו"וכנ"ל (ד"ס ח"ל), עי"ש.

ענף ג

התירוצים שנאמרו על קושיא הנ"ל:

ובמה תירוצים נאמרו על קושיות הנ"ל (ענף מ"ד): השבו"י (ח"א, ס' ס"ב) תירץ על קושיית הטו"ז והב"ש הנ"ל (ס"ס, ד"ס אמנס, וגם) בזה"ל; אי משום הא לא תברא, דשאני נשאת ע"פ שגגת "הוראה", מנשאת ע"פ "עדים שקרים" דהוי טעות, וכמבואר חילוק זה בש"ס יבמות (פ' האשה רבה, דף ל"ג ע"א), וכ"כ הרמב"ם (שנוט פ"ד, ס"ג); הורו ב"ד שיצא שבת וכו', וכן אם התירו ב"ד אשת איש להנשא, לפי שהעידו בפניהם שמת בעלה, ואח"כ בא בעלה, אין זו הוראה אלא טעות, והאשה ובעלה האחרון חייבין חטאת על שגגתן וכי"ד פטורין, ע"כ. משא"כ בשגגת הוראת ב"ד, העושה על פיהן פטורין והן חייבין, כמבואר שם ובש"ס דהוריות... עכ"ל. וכן כתבו לתרץ הקושיא מבא בעלה, ע"פ חילוק זה, הדבר משה (ח"א, א"ש"ס ס' ד'), וגבול בנימין (ס' ס"ד, ד"ס אל"ל), והאלף לך שלמה (א"ש"ס ס' ז"ב), עי"ש. אבל הברכ"י (ס' י"ז, סק"י) [הובא בפ"ת (ס"ס, ס"ק קע"ד)], ס"ל דדינו של הרשב"א לא נאמרה רק כש"בית דין הגדול" הורו לה בטעות שמותרת להנשא, משא"כ בסתם ב"ד, עי"ש. ולענ"ד היה נראה ליישב תירוצ פשוט על קושיית הטו"ז והב"ש הנ"ל (ענף מ"ג, ד"ס אמנס, וגם), מה שהקשו על דברי הרשב"א, שכתב דאם נשאת ע"פ "הוראה מוטעת" שהקידושין הראשונים בטלים, אז יש לה דין "אנוסה" ומותרת לבעלה, מהך דינא דבא בעלה ממדה"י, דאף אם נשאת ע"פ עדים וטעות ב"ד, ג"כ תצא מזה ומזה. ואמינא באופן שיחדיו יהיה תמים שיטתו עם שיטת המהרי"ק והרב"ז הנ"ל (ס"ס, ד"ס ח"ל, גס), ולא תקשי כלל קושיית הטו"ז והב"ש הנ"ל. והיינו בכשנימא, דחילוק גדול יש בין אם ההוראה המוטעת היא על כשרות "גט" [או על "מיתת הבעל"], דכיון שזה נוגע לענין "להוציא את האשה מחזקת איסור", דהרי קודם שנולד הספק היתה קיימת ב"חזקת איסור לעלמא", בכה"ג הוא שהחמירו חז"ל, דאם סמכה עצמה על "הוראה מוטעת" להתירא, לקונסה שתצא מזה ומזה, מן הטעם דהוי לה למידק, ול"ה כ"אנוסה".

משא"כ כשה"הוראה המוטעת" היתה בהנוגע ל"קידושין" של הראשון, שפסולה בטעות ופסקו "שלא נאסרה לעלמא מעולם", בכה"ג כיון דאף קודם שנולד הספק היתה קיימת ב"חזקת היתר לעלמא", שפיר מיחשבה הסמיכה על "הוראה" שכזו כ"אונס" ומותרת לבעלה. [ויסוד חילוק זה, כתבה הכ"מ (פ"י גירושין) בשם מהרי"ק (שורש קע"א) לחלק מטעם זה בהנוגע כלפי כשרות הולדות, דיש נפק"מ בין "ספק קידושין" ולבין "ספק גירושין" עי"ש, וע"ע בקרית מלך רב (על הרמב"ם לעל

"מחלוקת" בין המורים אם צריכין לחוש לקידושי הראשון, והיא סמכה על ה"מתירין" להנשא להשני, וז"ל, ומינה חישב מעכ"ת להוכיח דהמקדש הזה מצי טעין "אנוס הייתי בנישואין" מחמת הוראת הבי"ד, ותו לא ענשינן ליה לכפותו לגרש, ואחרי שהתבוננתי... בנידון שלנו, לאחר שקידשה זה [השני], המורה שבעירו הגביה טורא בינייהו להרחיקם מן הכיעור, וכשפשט לו את הרגל לעיר הקרובה אל החילול, כסבור ללכת למקום שאין מכירים ויודעים את המעשה הרע שעשה, לקדש מקודשת חבירו, כדי לעשות שם מה שלבו חפץ, להשתרש בחטא ולהשכיבה בחיקו, גם שם חכמי המקום גזרו עליו ההפרשה, אם כן בודאי הגמור, הגם שהתירוה לו אח"כ בטעות הוראתם, פושע מקרי, עכ"ל.

ושוב הוסיף (ס"ט, ס"ז) עוה"פ בלשונות חריפים, שאין לסמוך על טענת "אנוס" דמכח "הוראה מוטעת", בדבר שיש בה "מחלוקת", וז"ל, להוציא מדעת הסוברים שהמקודשת... לשנים... ונשאת למקדש השני ע"פ הוראת חכמי... שהתירוה כאומרם שהיא "אנוסה" אנוס גמור מ"טעות הוראת הבי"ד"... והביא ראיה מהגהת השו"ע (א"ח סי' י"ז, סי"ח)... ותו דהרשב"א עשה מזה סניף להחמיר בנדון שלו, שלא היה בו אחד מכל אלו [הטעמים שכתב], ומאן לימא לן דאם היה לפני הרשב"א דל מעשה הנעשה שלא כדין בטעות הוראת בי"ד, שהיה עושה מעשה להקל ולהתיר... אמנם בנידון שלנו שמורי... בתחלה גזרו עליה ההפרשה, וחשו לקידושי ראשון, ומורה צדק שבעירה עיכב על ידה שלא תתקדש לשני ולא תנשא לו, ואח"כ נשאת ע"פ אותם עצמם שעייכו על ידה, נראים הדברים דגם הרשב"א יודה, דהיא היא שקלקלה את עצמה, משום דהר"ל לאמתוני ולאמלוכי בבי"ד חשוב, דמאי חזיא דסמכה דעתה אהיתרא דחכמי... ולא איסורא דמריה דאתרה... דהוי לה לאמתוני עד אשר ישאו ויתנו בדברים החכמים הבקאים בהוראה, וכש"כ בהוראה שנפלה בו המחלוקת, ושהמקילים עצמם נסתפקו בו כשגזרו ההפרשה, וכש"כ דלאו בי"ד של עירה הם חכמי [המתירים]... ולא כל כמינה לקרוא לעצמה עמו בעצו ישאל ומקלו יגיד לו, כדי להפקיר את עצמה להפקיע קידושין הראשונים, עכ"ל ע"ש.

ומעתה, אם כך כתב אף כלפי "הוראה מוטעת" שבהנוגע ל"קידושין", שלא היתה מעולם "בחזקת אשת איש ודאי" קודם שנולד הספק (קידושין), וגם ה"אוסרים" וה"מתירין" היו שקולים. א"כ כש"כ וק"ו בני"ד, שאכן היתה "בחזקת אשת איש ודאי" קודם שנולד הספק, [ראה לעיל (ענף מ"ה, מד"ה ולענ"ד)], וגם רבו האוסרים על המתירים [המטעין], ושנים רבות ראתה בעליל חזור ושוב, שכל נסיון שלה לינשא על סמך-גט זה נסתיים בכשלון, שלא יכלה להנשא על סמך זה בשו"א, ולא עוד אלא שגם "הותרו" מפורשות שלא ירהיבו לינשא על סמך גט זה, בודאי שלא היתה רשאית למהר ולינשא על סמך ה"אמתלא" העלוב, שאיזה רבנים מתחכמים המציאו לה פתאום איזה "היתר" חדש, אלא היה לה להיות מתון בדבר, ולהתייעץ עם ה"אוסרים" אם הם מסכימים על ה"היתר", ובפרט שר' שפראן עצמו כתב בפירושו, שכל

(ולענ"ד) לתרץ, דבגוונא דכשההוראה היתה בהנוגע "להפקיעה מאיסור אשת איש", אז לא מהני טענת אנוס ע"ש, לפי"ז הרי בני"ד שההוראה היתה בנוגע "כשרות" גט, הר"ז בענין להפקיעה מחזקת איסור אשת איש, דל"מ בזה טענת "אנוס". מ"מ אחתי יש לדון ולומר, דעכ"פ לפי שיטת השב"י הנ"ל (ענף מ"ה, ד"ה וכמס) ודעימיה; דרך על "טעות מציאותית" שבהוראה, אמרינן דהוי לה למידק, משא"כ "טעות הלכתית" שבהוראה אכן משויייה כ"אנוסה" ע"ש, א"כ יל"ע אם תהא מותרת לאחר מהם לאחר שתתגרש מן השני [וכנ"ל (ענף מ"ה)].

ברם, הדבר פשוט כביעותא בכותחא, דדין זה דכשעשתה ע"פ "הוראה מוטעת" אז נחשבת כ"אנוסה" ל"ש, רק דוקא כשסמכה לתומה על ה"הוראה המוטעת", מבלי שתדע כלל שיש איזה "מפקקים" או "מערערים" בדבר, ואצ"ל שלא "הוזהרה" במפורש משום מורה או בי"ד אחר, שה"הוראה" שסומכת עליו הוא "מוטעת", ובגוונא שעכ"פ מיד לאחר שמתוודעים שיש כאן "שאלה", הם פורשין זמ"ז תיכף ומיד, וכמו בכל העובדות המתוארות בספרי השו"ת הנ"ל (פ"ק סי' י"א וי"ג), בכה"ג שפיר יש מקום לומר דנחשב כ"אנוסה". משא"כ בני"ד, הרי היתה "ערעור" ו"רעש" גדול על פסלנותה של ה"גט מעושה" הזה, לא מיבעיא בשעתה מיד לאחר ביצועה וכנ"ל (ענף ד'), שנימנו שם חמשה "ערעורים" חריפים נגד גט זה, [וזהו מלבד, מה שהתקיימה אז "אסיפת רבנים" בענין זה, ופירסמו אח"כ בעיתונים "מחאה" גלויה ונמרצה נגד זה].

אמנם יותר מזה יש דברים בגו בני"ד, דלא רק שידעו שיש "מערערים" על גט זה ב"אופן כללי", אלא דגם הבעל והאשה בעצמם "הותרו" ו"הוזהרו" בפירוש מרבנים ומשליחי בתי דין חשובים, שלא ירהיבו להנשא על סמך גט זה, וכמו שנמנו לעיל (ענף כ"ה) חשע "אזהרות" שהוזהרו "טרם" הנישואין, ע"ש. הרי הדבר פשוט וברור, דלאור כל הנך "אזהרות" מפורשות שכאלו, בודאי שה"אמתלא" העלובה שסמכו עצמם על "היתירם" של איזה רבנים, א"א לשמש להם כ"הצטדקות" על מה שהתעלמו מדברי התראה של כל הנך רבנים ובתי דין, ובודאי דל"ש לדונם בכה"ג כ"אנוסים", רק כ"מזידים" גמורים, וז"פ. ובן כתב האבנ"ז (א"ח סי' ל"ז, אות י') בפירושו, דהיכא שהתרו בה שלא תנשא, ועברה ונשאה, היא כ"מזידה", [וכבר ביארנו לעיל (ענף ל"ז) בשיטתו, שאם הותרו בהם שלא להנשא, ודאי דגם "חופת נדה" בלבד כבר אוסרתה על שניהם, ע"ש].

ענף מו

בדבר שיש בה "מחלוקת" בין המורים, אם ממחרין להסתמך על המקילין טרם שישאו הצדדים זע"ז, הר"ל כ"מזיד:

וגדולה מזו שמענו, דאף בלא "התראה" מפורשת, רק כשידעו שיש "מחלוקת" בדבר, שוב לא מיחשבו כ"אנוסים" ע"י הסמיכה על דעת ה"מתירים", משום דמאחר שידעו שיש "מחלוקת בדבר", שוב לא היו רשאים לסמוך עליהם בכה"ג. רבן פסק השמש צדקה (מ"ב סי' ז', ד"ה ומד), [הנידון, אשה נתקדשה לאחר, ואח"כ קיבלה קידושין משני, ונעשה רעש, והיה

מזה תיכף ומיד, וכנ"ל (ענף כ"ז) חמשה "מכתבי אזהרה", [ס"ה י"ט "הודעות ו"התראות"], ועכ"ז הם פשוט מעלימים את עיניהם ושוחקים מכל זה, וממשיכים לחיות יחד באיסור זה יותר מד' חדשים וכנ"ל (פרק י"ג). מה שלא נשמע עוד כמוהו בכל ספרי שו"ת.

ולא עוד, אלא שיש כאן "תרמית ממוחשב" מראש, שמקודם יגשאו ואח"כ יבאו "באי כוחם" לתבוע "גט כשר" בצעקת "ממזרים" וכנ"ל (ענף ל"ט, ד"ה ראשית). היעלה על הדעת שבו בזמן שהם עצמם שוחקים מכל ה"אזהרות" שיפרשו זמ"ז, וממשיכים לחיות ביחד ב"הפקירות" נורא שלא נשמע כמוהו וכנ"ל (ס"ה). שנזדקק אנחנו ל"באי כוחם" [דמתקרי "טוענים-רבניים"] הרצים אצל רבנים תמימים לבקש "גט כשר", ואוחזים את החבל בשני ראשים. דמצד אחד שוחקין מכל האזהרות שיפרשו זמ"ז, ומצד השני באים הנך "צבועים" לתבוע "גט כשר" כדי שלא יטמעו בינינו "ממזרים", הרי ה"תרמית הליצני" שבוה מוחש וניכר לכל, דכל השומע תמוה יתמה דאיך יתקיימו שני מקראות הללו, ופשוט דבכה"ג לית דין ולית דיין שיאמר דשייך לדון כלל שיהיו נחשבים כ"אנוסים", רק דהו"ל "מזידים" ממש.

ומה מאוד מתאים כל כגון דא, מש"כ הכנה"ג (ח"מ ס' ל"ד, נהגה"ט אות י"א) בזה"ל: היודע דהוראת החכם אינו כדון ומ"מ הוא סומך עליו, מקרי מזיד ומיפסל, ומסיים עליה בזה"ל, והוצרכתי לכתוב זה, מפני שראיתי הרבה בנ"א יודעים את קונם ומתכוונים למרוד בו, וסומכים על הוראת החכם שהורה שלא כדון, אע"פ שיודעים בבירור שהחכם הורה שלא כדון, עכ"ל. וד"ז פשוט וברור ואינו סובל שום אריכות כלל. [ובענין דין "מזידין" יש לנו בזה אריכות גדול ע"פ דברי הפוסקים בזה, אמנם היות שעיקר הנפק"מ בזה נוגע רק לענין "כשרות הולדות" מן השני לאחר שנתגרשה מן הבעל, לא ראינו נחיצות להאריך בזה כאן, ועוד חזון למועד בספרינו א"י"ה].

קיצור היוצא מכל האמור בפרק זה, בהנוגע אם הסמיכה על "הוראת היתר" נחשב כ"אונס" בנ"ד:

א. אף בגוונא כשלא ידעו משום "ערעור" כלל, וסמכו על "הוראת היתר" מוטעת, ג"כ יש דיעות הרבה דס"ל דלא נחשב כ"אונס". ה"ה המהרי"ק, רדב"ז, טו"ז, ב"ש, שמש צדקה, ושב הכהן, פחד יצחק, דברי ריבות, משום "דהוי ל"ה למידק", וכנ"ל (ענף מ"ד).

ב. אמנם אפילו לדעת השבו"י, דבר משה, גבול בנימין, האלף לך שלמה, דדוקא בטעות ש"במציאות" אמרינן כן, משא"כ בטעות שב"הלכה" שפיר נחשב הסמיכה על "הוראה מוטעת" כ"אונס", מ"מ גם בכה"ג ס"ל להברכ"י דוהו רק, כשקיבלו ה"הוראה המוטעת" מן ה"בית דין הגדול" וכנ"ל (ענף מ"ג). וייתכן דג"ז הוא רק דוקא בהנוגע להוראה מוטעת על "פסול קידושין" של הראשון, משא"כ על "כשרות גט" שנוגע להיתר מ"חזקת איסור" שלה וכנ"ל (ענף מ"ה).

"היתירו" אין לה תוקף במקרה שיהיו "מתנגדים" עליה, [וכנ"ל (רי"ס פרק ו', ורי"ס ענף כ"ג)], א"כ בודאי היה לה למהר ולסמוך ע"ז, וז"פ.

[עוד יש דברים בגו בנ"ד, דהרי במה שצד האשה באו להבד"צ, לישאל מהם חוות דעתם על משפט ה"גט מעושה" אם הוא כשר או לא, שוב הוי כקיבלה עלה את דעתם, וכיון שהם פסקו בבירור שהגט פסול, ושהיא אשת איש גמורה, ושבניה שיוולדו לה מבוטל השני טרם שתקבל גט כשר מבעלה יהיו "ממזרים" גמורים לכל דבריהם, הרי בכה"ג כששואלים מאיזה ב"ד מסוים, שייך בזה הדין ד"שוויא אנפשה חתיכה דאיסורא", וכמש"כ השו"מ (קמ"א ח"א, ס' ה'), שביאר כן ביד שאול (יו"ד, ס' רמ"ג), ע"ש. ממילא פשוט, שד"ז גופא כבר מוסיף עליה תוספת חומרא על שלא היתה רשאית לילך אח"כ ולינשא על סמך דברי "מתירים" אחרים, וז"פ].

ענף מח

כל הנידון אם הסמיכה על "הוראה מוטעת" מיחשב כ"אונס", והו"ל רק בהנוגע להיתר לבעלה ולא להשני:

ויש להדגיש, דכל מש"כ עד כאן (פרק ז') בענין אם הסמיכה על "הוראה מוטעת" נחשבת כ"אונסה", לא נצרכה אלא בהנוגע להיתר "לבעלה". ברם, בהנוגע להיתר להשני לאחר שתקבל גט כשר מבעלה, בלא"ה ל"ש "אמתלא" זו ד"אונס" להיתר לו, דכן פסק הגרע"א (קמ"א, ס' ר"ו, ד"ה אונס), [הובא בפ"ת (ס' י"ז, ס"ק קע"ט)] וז"ל, אמנם מלשון השרע (פוס"י י"ז) דדייק [כשסמכה על הוראה מוטעת ד]מותרת לבעלה הראשון, משמע דוקא להראשון, ודוחק לומר דנקט כן משום רישא דמלתא דאנסו אותה, והיינו דהיא היתה אנוסה להנשא לו, אבל השני לא היה אונס, דבכה"ג אסורה להשני, ואפשר דהטעם דראה הרמ"א דדברי הרשב"א אינם מוסכמים, כדנראה דמהרי"ק חולק בזה וכנ"ל, [ראה לעיל (ענף מ"ד)], וגם ראיות הרשב"א אינם חזקים, ולזה לגבי הראשון, מספיקא דדינא אין מוציאין מחזקתה, אבל לגבי השני דהנישואין היו כ"זנות" בעלמא, הוי כלבתחילה בעלמא להנשא לו ע"י גט מהראשון, משרה מחמירנן מספק, עכ"ל ע"ש.

ענף מנ

כשממשיכים לחיות ביחד למרות כל ה"התראות" בודאי דנחשבים כ"מזידין" ול"ש האמתלא דסמיכה על "היתר":

ברם, כ"ז לא נצרכה אלא ליתר שאת ולרווחא דמלתא, בכדי להתלמד במק"א, בגוונא כשהיו פורשים זמ"ז עכ"פ "לאחר" שכבר נישאו באיסור, והיו באים לכי"ד לבקש "גט כשר", אז היינו צריכין לנחות ולדון בזה ע"פ הנ"ל (ענפי מ"ה, מ"ז) דל"ש כאן האמתלא ד"אונס". אבל ב"מצב" כבנ"ד, דמלבד כל ה"ערעורים" וה"הזרות" שהזכירו "טרם" הנישואין האסורה וכנ"ל (ענף מ"ז, ד"ה גרס), הרי "הזוהרו" האיש והאשה גם "לאחרי" הנישואין האסורה חזרו ושוב, מבתי דין ורבנים חשובים ב"התראות חריפים", שהגט פסול, ושיפרשו זה

השני לא סמכין כלל על האמתלא ד"אונס", ולא נמצא שום חולק כלל על דבריו.

ה. וכל הנ"ל (ס"א - ד), ל"ש רק בנונא דעכ"פ לבסוף פרשו זמ"ז ובאין לבקש "גט כשר", משא"כ בנונא דנ"ד, דאף לאחר כל ה"התראות" החמורים שהתרו בהם בין קודם הנישואין האסורה ובין לאחריה, שיפרשו זמ"ז, והם שוחקים ואומרים אזניהם וממשיכים לחיות ביחד זה יותר מד' חדשים, [אלא ש"באי כוחם" רצים אצל הרבנים שחייבים למסור לה "גט כשר" כדי להציל את הדור מטמיעת "ממזרים", וה"תרמית" הממוחשב מראש ניכר לעין כל, בודאי שהאבירו בזה כמו ידיהם כל מבוא להיתר, ואף לאחר שתקבל גט כשר מן הראשון, היא אסורה על השני עולמית], וזו"ב.

ג. וכל הנ"ל (ס"א ו'), הוא רק כשלא נודע להם שיש איזה "ערעור" ב"ש בדבר כלל, משא"כ כשידעו שיש עכ"פ "ערעור" על התירם לנישואין, או שיש עכ"פ "מחלוקת" בדבר, ובפרט כשגם "הזהירו" במפורש שלא ינשאו, וכש"כ כשהזהירו מן אותה ב"ד "ששאלו" מהם, בכי האי גוונא לא מועיל בשום אופן הסמיכה על דברי ה"מתירין" להחשיבם כ"אונס", מדהוי להו להמתין עד שישאו ויתנו הצדדים זה עם זה ויתברר הדבר היטב, וכן כתבו בפירוש השמש צדקה, שו"מ, והאבני, ובנ"ל (ענף מ"י), וליכא שום חולק בד"ז כלל.

ד. וכל הנ"ל (ס"א - ג), הוא רק בהנוגע כלפי להתירה להראשון, משא"כ בהנוגע להתירה להשני לאחר שתתגרש מן הראשון, כבר חרץ הגרע"א משפטו, דכלפי

פרק טו

בש"תצא מזה ומזה" אם צריכין "גט" דוקא, ומי מגרש בראשונה, ואם כופין ע"ז

ומעתה, לאחר שנתבאר הדק היטב, שבנ"ד הדין פשוט וברור ש"תצא מזה ומזה", נפן לדון אם חייבין לגרשה ב"גט" דוקא, או דסגי ב"הפרשה" לחוד, ואם אכן צריכין "גט" דוקא, מי מהם צריך לגרשה בראשונה, ואם כופין ע"ז או לא.

ישען על כיתו ולא יעמוד, וכיון דהוי פלוגתא דרבוותא לא כיפינן בשוטים, כדי שלא יהא הגט מעושה, עכ"ל.

אמנם, בער"ש (סי' י"ז, ס"ז) חולק על הרדב"ז בזה, וז"ל וברדב"ז... כתב דכל היכי דתני תצא היינו בגט, ומביא ראיה מדאמר בפרק החולץ (דף ל"ז, ע"ב) דיוציא בגט משמע ולא סגי בהפרשה, ולע"ד לא דמי "יוציא" ל"תצא", דגט בבעל תליא ולא באשה, ועוד מדתנן תצא מזה ומזה, וצריכה גט מזה ומזה, עכ"ל דתצא רק דאסורה, דאם בגט משמע, אין צ"ל עוד וצריכה גט מזה ומזה, גם מדפירש"י דצריכה גט אם תרצה להנשא לאחר, משמע דאם אינה רוצה להנשא לאחר די בהפרשה, וכמש"כ רדב"ז שם [בשם רש"י], ותירוצו של רדב"ז דחוק מאוד, ואין ראיה ממינקת דיוציא בגט דוקא, דאין מדמין גזירות חז"ל זו לזו, עכ"ל. ושו"ר בשם אבן שמואל (פ"ק מ"ט), דאין ראיה מלשון הטור [ושו"ע], דס"ל כהרדב"ז וכמש"כ הער"ש, ע"ש. וכן הביאו, מדברי הגרע"א בתשובותיו, דהדין ד"תצא" אינו מחייב כ"גט". וכן משמע בארי דבי עלאי (סי' ל"ז) שג"כ דן בזה, ולא הסיק דבר ברור, אך כתב דמיהא יש לדייק מדברי רש"י, דעכ"פ כ"שוטים" ודאי דאין כופין ליתן גט. אבל בספר אלה דברי שמואל (א"ש, סי' א') מוכיח כהרדב"ז ודוחה דברי הער"ש הנ"ל, עיי"ש.

ענף נא

בנ"ד כרע יודו - וגם הרדב"ז; דאת הבעל עכ"פ - ודאי דאין כופין לגרשה בגט דוקא:

ברם לענ"ד פשוט, בנ"ד גם הרדב"ז יורה דעכ"פ ה"בעל" אינו חייב לגרשה בג"פ דוקא, אלא דסגי בהפרשה, דהרי איהו גופיה מביא שם מדברי התוס' דבסוטה שזינתה תחתיו סגי בהפרשה ול"ב גט, אלא שכתב לחלק דשא"ה [וז"ל],

ענף נ

שיטת הרדב"ז דכופין את שניהם לגרש בגט דוקא מחשש עצת זימה, ומחלוקת הפוסקים עליו:

הנה, הבאה"ט (סי' י"ז, ס"ק קס"ב) כתב וז"ל, יש מי שהורה, בזמן שהם רוצים להיות מופרשים, מניחים אותם ואין כופין להוציא בגט, ולא עוד אלא אם (יכירו) [יזכירו] שהוא חייב לגרש הוי גט (מעושה) [מוטעה], והרדב"ז (ח"א [ח"ד], סי' פ"ט [אלף קס"א]) חולק עליו, וכתב דלעולם יוצא בגט, וכן נראה מדברי הטור, שכתב תצא מזה ומזה וצריכה גט משניהם, כונתו כמה שאמר וצריכה גט משניהם אע"פ שאמר תצא מזה ומזה, שלא די (לו) [להם] בהפרשה בעלמא אלא צריכה גט משניהם. ויש לחקור, לדעת הרדב"ז שצריך להוציא בגט, אם כופין אותו בשוטים או בדברים, ואם צריך לכופו בשוטים יש לראות אמאי לא מנה הטור (נסי' קי"ד) בהדי הנך שכופין אותם להוציא, ע"י כנה"ג (דף ל"ב ע"ב), ובהרדב"ז (ח"א [ח"ד], סי' כ"ט) [ל"ט, אלף קי"ג], וסי' רע"א, עכ"ל הבאה"ט.

הנה, לענין אם כופין אותו לזה ב"שוטים", לשיטת הרדב"ז שחייב להוציאה ב"גט" דוקא, או לא, ציין בבאה"ט הנ"ל לדברי הרדב"ז (סי' ל"ט), וזה נמצא שם בהמשך שאלה ההוא (נסי' מ"א, אלף קט"ז) שלאח"ז, וז"ל שם, עוד שאלו על הענין אם כופין בעלה הראשון לתת לה גט, [דבעלה השני כבר מת בעובדא ההוא]. תשובה, הרשב"א ז"ל כתב בתשובה, שכל מקום שאמרו חכמים תצא מזה ומזה, כופין להוציא, והאי כפיה אי הויא בשוטים או בדברים, תליא בפלוגתא דרבוותא דל, והנכון שלא לכופ בשוטים, כדי שלא יהא הגט מעושה, והרשב"א ז"ל כתב דלא כפינן בשוטים אלא השניים במשנה, כגון בעל פוליוס וחביריו, וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובה גבי

והרי גדולה מזו שמענו, דהנה בדו"ח רע"א (ח"א, דף ז"ל) יש תשובה ארוכה באשת איש שזנתה תחת בעלה ברצון, ותובעת לבעלה שיפטרנה בגט, והוא אינו רוצה, אם כופין אותו ליתן לה גט, או דלמא כיון דהיא גרמה במעשיה להאסור עליו, יכול הוא לומר שיפרד ממנה וישאר בלא אשה, וגם היא תשב כן עד שתלכין ראשה. ולאחר אריכות גדול הוא מסיק בזה"ל, ולדינא בתובעתו לפטרה בגט, אין הדבר מוכרע לקטן שכמוני... אבל לאידך תירוצא דמדאורייתא חמירא ליה וסגי בהפרשה, י"ל דמשום עיגון דידה לא חיישינן וסגי בהפרשה, ואין כופין אותו לגרשה בגט, עכ"ל. ועי' כתב סופר (א"ע, סי' ז"ט) דג"כ מסיק, דבזינתה אשתו די להפרישם וא"צ גט, זולת כשיש חשש שיבא עליה ע"ש. [ומש"כ הח"ס (א"ע ח"א, סי' כ"ח). דבאשתו זינתה כופין אותו להוציא אף בגט מעושה, לכאורה זהו כשלא נפרשו זמ"ז, והם ממשיכים לחיות ביחד].

ומעתה, אם כ"ז הוא אף בגוונא כשאינו רוצה לגרשה בג"פ לעולם, ורק מכח הטענה הריקנית, שרוצה שתשב עד שתלכין ראשה רק משום שמעשיה גרמו לה, דמ"מ א"א לכופו על נתינת ג"פ. א"כ כש"כ וק"ו, בגוונא שמיאנו של הבעל מלגרשה בג"פ אינה "עולמית", ומכח מילתא בטעמא כדי להכריחה על ידי זה שתפסיק מלקפחו מזכיותיו כאב לבתו בערכאות, וכשתעשה כן הוא מוכן לגרשה תיכף ומיד בג"פ, ודאי מסתברא דבכה"ג כו"ע מודי דהדבר פשוט, שאין לכופו על נתינת ג"פ טרם שתפסיק מלקפחו מזכיותיו כאב לבתו בערכאות, אדרבה אם יכופו אותו בכה"ג ליתן לה ג"פ יש חשש גדול ד"גט מעושה שלא כרין" הפוסל מן התורה וכו"ל (ענף ז'). והבן. [ולקמן (ענף י"ז) יבואר מן השו"מ, דאדרבה ראוי להבעל שלא יגרשנה בג"פ כל זמן שהיא יושבת תחת השני, ע"ש].

ענף נב

כשרק נתקדשה לשני, ודאי דאינה יכולה לשמש כבסיס לכופ את הבעל לגרשה בגט:

ובל מש"כ לעיל (ענפים י' וי"א) לענין שאין לכופ את הבעל לגרשה בג"פ דוקא, אלא דסגי אף בהפרשתן זמ"ז בלחוד, לא נצרכה רק לפי מה שביארנו לעיל (פקיס ח' - י"ז) דבנ"ד הדין ברור ד"תצא מזה ומזה". אמנם, ליתר שאת ולרווחא דמלתא נדגיש, דכש"כ לפי טענתם של "באי כח" צד האשה, כאילו דאם היה (באמת) "חופת נדה" אז אין לה דין "נשאת", רק דין "נתקדשה" בלבד (ולא נתייחדו), וממילא מותרת להשני לאחר שתתגרש מן הראשון, וכאילו שלדבריהם אכן יש לבנות איזה בסיס כ"ש על כפיית הבעל לגרשה בג"פ. ברם הדבר פשוט, דאין שחר לדבריהם כלל, דהרי בכה"ג כשרק נתקדשה להשני, ולא נתייחדו; דבדאי שאסור לכופ את בעלה לגרשה, אפילו לאחר שתתגרש מן השני, וכש"כ קודם לכן, דהרי לא נאסרה עליו כלל ע"י קבלת קידושין מן השני, שאינם תופסים בה כלל. [וגם אינה נאסרת על בעלה ע"י קבלת הגט מן השני אפילו כשהוא כהן, דמה דצריכה הימנו גט הוא רק מכח "גזירה" דרבנן וכו"ל (ענף כ"ח). וכן כתב בהגהות מוהר"א אזולאי (סי' י"ז, ס"ק ע"ט) בשם הרשב"א,

דאיכא תרתין, חדא דסניא ליה ומאיסא ליה כיון שקינא לה ונסתתרה, ועוד דאיכא איסורא דאורייתא [ד'ונטמאה' אחד לבעל ואחד לבועל], ומשרה לא חיישינן שמא יבא עליה, אבל בעלמא חיישינן שמא עצת זימה יש ביניהם ולא סגי בהפרשה אלא בגט, עכ"ל. ומשמע מדבריו, דעיקר החילוק בין סוטה ולבין בא בעלה ממדה"י הוא, דבסוטה איכא "תרתין" לטיבותא, ד"סניא" ליה ו"אסורה" עליו, משא"כ בבא בעלה ממדה"י ליכא רק "חד" לטיבותא ש"אסורה" עליו, אבל מה דבסוטה אסורה עליו "מדאורייתא", ובבא בעלה אינה אסורה עליו רק "מדרבנן", אינו מעלה או מוריד, [ובפרט דיש כמה שיטות, דאף בבא בעלה, אם כבר נבעלה מן השני אז אסורה עליהם מה"ת, ע"י לשונו של הצור יעקב לעיל (ענף ל"ו). ודו"ק]. וא"כ בנ"ד, דמה שנשאת לשני בעודה אשת איש, הוא ע"י מה ששלוחיה הוציאו ממנו "גט מעושה" [לדבריהם] ע"י שכפאווה בשוטים במכות רצח, ודאי דסניא ומאיסא ליה, ול"ש לחוש שמא עצת זימה יש ביניהם, בכה"ג מסתברא דסגי בהפרשתן זמ"ז, וא"א לכופו לגרשה בג"פ.

ובר מן דין, הרי המעיין היטב בפנים בלשון הרדב"ז (סי' פ"ט). יראה דכל מחלוקתו עם המורה ההוא, אם כופין להוציא בגט או דסגי בהפרשתם, דזהו דוקא בגוונא כשהאשה אינו תובעת "כנוס או פטור", דרק אז שייך החשש מש"כ שם דשמא יש ביניהם עצת זימה, דאל"כ למה אינה תובעת ממנו "גט" ע"ש. משא"כ בנ"ד, שהבעל והאשה כבר חיים נפרדים זמ"ז זה י"ד שנים, ומאז ועד עתה היא רוצית בפירוד, וע"י שהיא מתקוטטת עמו בערכאות בקיפוח ילדיו ממנו, גרמה ששנאה כבושה שורה ביניהם, וכל מה שהוא מעכב מלגרשה בגט, הוא רק בשביל שתפסוק מלקפחו מזכיותיו כאב לבתו, בכה"ג שפיר ייתכן דגם הרדב"ז יודה, דא"א לכופו להוציאה בג"פ טרם שתפסיק מלקפחו מזכיותיו, משני טעמים, חדא דהרי בכה"ג ליכא החשש דעצת זימה וכו"ל, ועוד בכדי שלא יהא חוטא נשכר, דאטו ע"י שנשאת באיסור לשני, תרוויח שאכן תעלה בידה שתוכל להמשיך לקפחו מזכיותיו.

ובר מן דין ודין, יש עוד מילתא בטעמא בנ"ד שלא יגרשנה בגט, דכבר ביארנו לעיל (ענף ל"ט, ד"ה ראשית), דכל דברי הפוסקים המדברים מדין זה, כולם מיירי מאופן "רגיל", דהיינו בגוונא דכשמיד כשהן מתוודעין שיש (חשש) "איסור" בנישואיהן, תיכף ומיד הם פורשין זמ"ז ודרים בנפרד, בכה"ג שפיר שייך מחלוקת הפוסקים הנ"ל (ענף י') אם בעינן "גט" דוקא או לא, דיש סברא לכאן ולכאן, דשם שפיר שייך החשש של הרדב"ז, דאולי יש עצת זימה ביניהם וכו"ל. לא כן בנ"ד, שהיא דרה עדיין עם הבעל השני, וממאנים לשמוע להתראת הבי"ד שיפרשו זמ"ז וכו"ל (ענף מ"ט). בכה"ג ודאי דיש מילתא בטעמא לא רק "שלא לחייב" את הבעל לגרשה בגט דוקא, אלא דראוי להורות לו דייקא "שלא יגרשנה בגט" כל עוד שהוא יושבת עדיין תחת השני, כדי שלא לתת יד לפושעים שידמה בעיניהם כאילו שהותרה להם ע"י הרצועה לישראל ביחד, וכמו שפסק השו"מ וכדלקמן (ענף י"ז). ע"ש.

שנתן בנו הבעל, וגם אין לך "זילותא דבי דינא" גדולה מזה, ופשוט שאין אנו אחראין לכרוע בך לאימם של פרוצים ובעלי עבירה, אדרבה לקמן (ענפים י"ז - י"ט) נבאר ע"פ יסודות איתנים, שאין למסור לה הגט במצב זה בשו"א, ע"ש. וכל זה, הוא אפילו אם מסירת הגט באופן זה, ל"ה מטיל שום דמדומי "פסול" כלל בכשרותה, וכש"כ שאכן כן הוא, ע"י מגנ"י (ח"ט, סי' קל"ז), ע"ש. וממילא פשוט, דאין שום בסיס כלל מכח ה"קידושין" [אף לולי שהיה רק "קידושין", מה שז"א], שהבי"ד ישנו את דעתם ע"ז, ויבגדו בהבטחתם להבעל, וגם ימסרו להאשה גט שיש בה חשש "פסול", רק משום שפרוצים הללו מאיימים עלינו, שיעשו איסור חמור, וז"פ ותל"מ.

[ומה שכתב הרב נ"מ באב"ד במכתבו הנ"ל (ענף ח', ד"ס ולאו), דהיות שהבעל אסר על עצמו בחומר שבועה, שלא לבטל את הגט מה שהשליש בבי"ד, א"כ הרי נאסר לשמש עמה, וממילא יהא מותר לכופו לגרש מטעם זה גופא, דהרי שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא. אולם, כל בר בי רב דחד יומא מבין שדבריו הללו הם נפרכים ועומדים מאליהם, דהרי ודאי דזה ל"ש רק כשאסור עכ"פ לשמש עמה עתה. משא"כ בני"ד הרי לא אסר על עצמו רק, שהוא מצידו לא יבטל את הגט, כלומר שאם היא תרצה לקבל את הגט, לפי האופנים שהבי"ד רוצים ליתנה לה, אז לא יהא בכוחו לטעון ולומר אח"כ שכבר ביטל את הגט טרם כן, ונמצינו דכל עוד שלא נמסר עדיין הגט לידה, הרי אכתי היא אשתו גמורה לכל דבר, ולא נאסר מלשמש עמה כלל, (וכל מי שמשליש גט ביד שליח שימסרנה לאשתו כנהוג בחרם ובשובעה כנ"ל, אטו אינו יכול לעשות שלום עמה טרם שהגיע הגט לידה, וז"פ).

ובל זה, לא כתבנו רק ליתר שאת ולרווחא דמילתא, אבל לאמיתו של דבר, אף אם לו היה כדבריו, שהיה נאסר ע"ז לשמש עמה תיכף ומיד, ג"כ ל"ה בכוחנו לכופו בשביל זה לגרשנה מיד, דכיון דמעשיה מה שהלכה בערכאות, הוא מה שגרמו לו לעשות כן, להשליש הגט ולהתחייב כנ"ל, בודאי שאין לכופו על סמך זה לגרשה מיד, וכדיוצא מדברי תשו' רעק"א הנ"ל (ענף כ"ה) ע"ש, וכזכור"ב ואינו סובל שום אריכות מחמת פשטותה, וד"ב].

ובבב"ד להשתמר מן הטעות יש להדגיש, דמש"כ לעיל (ענף י"ז) דאם קידושי השני חלו מספק, דזה מחמיר עוד עליו שלא יוכל לישאנה אף לאחר שגירשה הראשון, ע"ש. דאין לומר לפי"ז, דכיון דבכה"ג כשקידושי השני חלו מ"ספק", א"כ הרי נאסרה עכ"פ על הראשון, וא"כ יהיה זה בסיס לכופו לגרש. אמנם גז"א, דהרי גדולה מזו שמענו מתשו' רעק"א הנ"ל (ענף כ"ה), דאפילו כשנאסרה על הראשון בודאי ומה"ת, דג"כ א"א לכופו לגרש משום זה, כל עוד שהוא מוכן לחיות בנפרד ממנה, (ואינו רוצה לישא אחרת), ע"ש. וא"כ כש"כ וק"ו בני"ד, אף אם נאמר שלא נאסרה עליו רק מ"ספק". וכש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, כשאנו רוצה לעגנה לעולם, רק עד שתפסיק מלקפחו מזכותיו וכבנ"ד, ודאי דאין לכופו לגרש טרם זאת, וז"פ.

הגם שהרש"ך (סי' קל"ז) מסתפק בזה, ע"ש]. וא"כ איך יעלה על הדעת, דבו בזמן שהיא מותרת לבעלה במוחלט, ולא נגרע כחו במאומה ע"י קידושי השני, שניזול אנן בחר איפכא עד כדי לחשוב, שהיא מותר לכופו לגרשה בשביל זה, יותר משאר כל אדם דעלמא, מה שגט כזה פסול מה"ת וכנ"ל (ענף ז'). אתמהא. אדרבה, אם נימא כן הרי יצא מזה "חורבא", דכל אשה שתרצה להפקיע עצמה מתחת בעלה, תלך ותקבל "קידושין" מאיש זר, ואח"כ נכוף את בעלה לגרשה, ונמצינו ש"חוטא" זה שקידש אשת איש "נשכר", וז"פ.

ובן יוצא בפירוש מדברי הריב"ש (סי' תפ"ז), הובא בב"ש (סי' קי"ט, סק"ה), שכתב לגבי חליצה, שאם לאחר שנחלצה היבמה מן היבם ונתקדשה לשני, הוציא היבם "מסירת מודעא" לפסול החליצה, דכיון שעכ"פ נאסרה על היבם מכח החליצה הפסולה, מכח הדין המיוחד מה שיש בייבום דוקא, ד"כיון שלא בנה שוב לא יבנה", משו"ה כופין אותו לחלוץ, כדי שתהא מותרת להשני (בקידושין שניים), ע"ש. חזו"נ דבלא"ה, כשלא נאסרה על הראשון ע"י מעשיו של השני וכבנ"ד, אין שום מקום כלל לכופו על הבעל שיגרשנה, כדי שתהא מותרת להשני.

[ואף יותר מזה, כתב בערוה"ש (ס"ט, סי' י"ז) ע"פ דברי הריב"ש הנ"ל, דדבריו לא נאמרו רק דוקא בגוונא כשנאסרה על היבם ע"י מעשיו שלו, וכדהתם ע"י החליצה הפסולה, משא"כ כשנתקדשה היבמה לאחד בשוגג ובאונס, וכגון שלא ידעו כלל שיש יבם בעולם, ואח"כ נודע שיש יבם והוא כהן, שאם יגרשנה המקדש בלא"ה תהא אסורה עליו, מ"מ אין לכופו על החליצה בשו"א, דיכול לומר שתשב עד שתלבין ראשה, או עד שתתן לו תרקי דדינרי, ע"ש שכתב כן בשם הב"ש הנ"ל, ע"ש. וא"כ כש"כ וק"ו כשהוא מותרת להראשון כבנ"ד וכנ"ל (ד"ס גרס), בודאי דאין שום מקום כלל, שנוכל לכופו לגרשה, וכזכור"ב].

ומעתה פשוט, דהוא הדין, והוא הטעם גם בגוונא דנ"ד; שכבר השליש הבעל גט בבי"ד, אדעתא שיתנוה לה כשתפסיק מלקפחו בערכאות מזכותיו כאב לילדיו, דג"כ אין שום מקום לומר, דכיון שקיבלה קידושין מאיש זר, שזה יטיל איזה "חיוב" כ"ש על הבי"ד, שימסרו לה את הגט, יותר מאילו לא היה עדיין גט מושלש אצלם, והיינו באים על הבעל לחייבו לגרשה, דכי היכי דאי אפשר לכופו בכי האי גוונא לגרשה בשום אופן וכנ"ל, ודאי דהוא הדין גם כשכבר השליש לה גט, דלא נגרע ע"ז כוחו במאומה, שיצטרכו הבי"ד ליתנה לה רק משום שהלכה וקיבלה "קידושין" מאיש זר. ובפרט בני"ד, שהיא ממשכת עדיין לקפח את הבעל מזכותיו כאב לבתו בערכאות, מהיכ"ת שנזדקק לה למסור לה הגט, בניגוד הגמור להדין הפשוט ברמ"א (יו"מ סי' כ"ז, ס"ה), ד"אין גזקין" וכנ"ל (ענף ח'). וגם בניגוד להבטחתה, מה שנתנו הבי"ד להבעל שנתן בהם את אימונו המלא.

דאי משום שמאיימים עלינו, שיתייחדו זע"ז, הלא הבי"ד טוענים בצדק, דהכי משו"ה ניקום ונבגוד בה"אימון"

וכותב, דעכ"פ בשוטים ודאי שלא יכופו אותו לגרש, רק בדברים ובנידוי, עי"ש.

ולבסוף הוא מסיק בזה"ל, אבל לפי הנלענ"ד דבנ"ד, אשה זו שהתרו בה פעם ופעמים שלא תנשא ושלל תתקדש, וגם למקדש עצמו התרו בו, שלא יקדשה, ושניהם עכרו במזיד כשאת נפש, נראה מן הדין לכוף אותו לגרשה אפילו בשוטים... א"כ נראה, כיון דנתקדשה במזיד, לכ"ע אסורה למקדש לעולם וכפינן ליה בשוטים לגרש, ואע"ג דאפשר חלו הקידושין [דאולי מת בעלה], אפ"ה כיון שקדשה במזיד כנגד הדין כיפינן ליה לגרש בשוטים, והר"ל כשניות דרבנן שכופין אותו בשוטים, כן נראה בעיני להלכה, דכמו דהתם אסורה ליה מדרכנן לעולם, ומשרה כופין אותו אפילו בשוטים, ומ"מ למעשה עדיין לבי מגמגם... עכ"ל. [ועי' לקמן (ענף נ"ה) שהובא שם תש"ו הרדב"ז בכעין עובדא שכזה, עי"ש]. חזינן דאפילו ברק נתקדשה, אם "התרו" בהם מקודם, דעתו נוטה לכופו בשוטים לגרש, א"כ כש"כ כ"שנשא"ה וכבנ"ד, ודאי דס"ל דכופין אותו אפילו בשוטים לגרשה בגט, וז"פ ותל"מ.

ענף נד

כשהראשון מסכים לגרשה, מי מהם צריך לגרש בראשונה:

הנה, בשערי דיעה (ח"ג, סי' קע"ז) כתב בפשיטות, שהגט מן הראשון צריך להיות קודם הגט שמן השני, דאל"כ הרי אין הגט מהשני מועיל כלום, עי"ש. וב"ב במערכי לב (פ"לסא, סי' פ"ח), עי"ש. [ולא הבנתי דבריהם, דמאי בכך דה"גט" לא מהני כלום, הלא גם ה"קידושין" של השני לא אהני כלום, דאין קידושין תופסים בא"א, וכל מה דצריכה גט מן השני הוא רק מ"קנסא" וכנ"ל (ענף כ"ח, ד"ס ועל), וא"כ מאי איכפת לן במה שאין גט זה "מתיר" כלום, וצ"ע]. אבל המהרש"ם (ח"א, סי' ט', סוד"ה פולס, וד"ס מצדד, דעכ"פ לפי הטעם ג' הנ"ל (ס) על מה שצריכה גט מן השני, שלא יאמרו א"א יוצאה בלא גט, שפיר מועיל הגט אף קודם שגירשה הראשון, עי"ש. [ולכאורה ה"ה גם לפי טעם ד' הנ"ל (ס) בכדי לברר איסורו של הראשון, ג"כ מוטב שיגרש השני מקודם, כיון ש"זהו" מה שמברר איסורה על הראשון, שגם הוא יגרשנה, והבין].

ברם, בספר אלה דברי שמואל (א"ה, סי' ג') מוכיח מלשון הרמב"ם (גיטין פ"י, ה"ד-ה) שכתב, צריכה גט מבעל שני מדבריהם וכו', וצריכה גט מן הראשון להתירה לשאר העם עכ"ל, הרי מוכח שהשני צריך ליתן הגט מקודם, ואח"כ הראשון. וכתב שם, שהרמב"ם למד זאת מלשון המשנה ד"תצא מזה ומזה", דודאי כוונת הלשון דתצא "מזה", היינו שמקודם תצא מבית השני היכן שנמצאת כעת, אלא בכדי שלא נטעה, שמה שתצא מן השני, הוא בכדי שתחזור להראשון, משו"ה קאמר ר"מזה", שגם מן הראשון תצא, וא"כ מש"כ אח"כ וצריכה גט "מזה ומזה", ג"כ הכוונה על סדר הנ"ל, קודם מן השני ואח"כ מן הראשון, עי"ש. [ויצויין, שבתיאור העובדא בשו"ת חבצה"ש (א"ה, סי' ע') המובא לעיל (ענף ל"ז) כתב בפשטות; שהשני גירשה קודם הראשון, עי"ש].

ענף נג

מהו הדין כלפי ה"שני" בדין "תצא מזה ומזה", אם "כופין" אותו לגרשה ב"גט" דוקא, ואיך הדין בנ"ד:

הנה, כבר הבאנו לעיל (ענף י') שיטת הרדב"ז, דשניהם חייבין לגרשה בגט דוקא, מן החשש שלא תהא עצת זימה ביניהם, [אלא שביארנו לעיל (ענף נ"ה) דבנ"ד יודה שהבעל א"צ לגרשה בגט דוקא עי"ש, וטעם זה ל"ש על השני], וממילא פשוט לפי"ז, דהשני חייב לגרשה בגט דוקא. ובן פסק גם המהרש"ם (א"ה, סי' ס"ז), דכופין את השני לגרשה בגט, ול"ה "גט מעושה" כיון דבדין כופין אותו, עי"ש. וכע"ז כתב גם הער"ש (סי' ד', סט"ז, ד"ה מתוך, וסי' י"ז ס"ז, ד"ה ועוד), דלפי הטעם שכתב בירושלמי [הנ"ל (ענף כ"ח, ד"ס ועל)] על מה שצריכה מן השני גט, בכדי לברר איסורו של הראשון, שפיר יש לכופו על מתן גט, ול"ש בזה החשש ד"גט מעושה", דהרי מדינא א"צ ממנו גט כלל, דהא לא תפסו בה קידושין, אלא בכדי שתהא נראית כמ"גורשת" ותתברר איסורה על הראשון, ולכן יש לכופו ממש, עי"ש.

ובן כתב גם בתשובה שלמה (ח"ג, א"ה, פוס' י"ט), לחלוק על הרב השואל שרצה לומר שאין כופין את השני לגרשה, וכתב דבודאי כופין אותו, עי"ש. ובן כתב גם בשמש צדקה (ח"ג, סי' ז', סוד"ה וכו'), שכופין ומעשין אותו להוציא, וכפרט כשרוצית לינשא לאחר ודורשת ממנו גט, דכופין אותו על מדת סדום. אלא שאח"כ כתב דלפי הטעם דצריכה הימנו גט, משום "קנסא" בכדי לעגנה [כנ"ל (ענף כ"ח, ד"ס ועל)], לפי טעם זה אין לחוש אם לא יתן לה גט, ואדרבה מהי"ט אין לכופו, עי"ש. [ובן יוצא גם מתש"ו רעק"א (נדפס תרל"ח, סי' פ"ז), שאין כופין להשני ליתן גט, כדי שלא יאסר בקרובותיה, עי"ש. וב"ב גם בחכמת שלמה (סי' י"ז, ס"ח) עכ"פ בגוונא שנתקדשה לראשון, וסברה בטעות שלא נתקדשה, דא"א לכוף את השני ליתן לה גט כדי שלא יאסר בקרובותיה, משא"כ כשניסת ע"פ ב"ד ואח"כ בא בעלה, עי"ש.

ברם הדבר פשוט, דכל מחלוקת הנ"ל הוא דוקא בגוונא, כשמיד שנתוודעו שנישאו ב"איסור", הם פורשין זמ"ז, וכמו בכל עובדות המתוארות בספרי שו"ת. משא"כ בגוונא דנ"ד, דעל אף שהוזהרו בב"ד לפרוש זמ"ז, הם אוטמים אזנם וממשיכים לחיות ביחד, ככה"ג כו"ע מודי להדיעה שאכן כופין אותו לגרש בגט דוקא, בכדי להחזיק האיסור על הדבר, דומיא מש"כ לעיל (ענף נ"ה) (להיפך) כלפי הבעל, עי"ש. [ואדרבה, זה נלמד מק"ו מדינו של הרדב"ז הנ"ל (ענף י'), דמה אם אף רק על "חשש" עצת זימה, ס"ל דחייב לגרשה ב"גט" דוקא, כש"כ כשאנו רואין בעליל שהם ממשיכים לחיות ביחד, ככה"ג כו"ע מודים לדבירו, וזפו"ב]. דהרי אף יותר מזה שמעינן מדברי הרשד"ם (א"ה, סי' ס"ז), באשה עגונה שקיבלה קידושין מאחר, על אף שהתרו בה שאינה רשאית, כתב שלא לכופו לגרשנה בגט, דממנ"פ אם יבא בעלה הרי היא מותרת לו, ואין צריכה גט מזה השני, ולאידך גיסא, הרי ייתכן שיתברר, שבעלה כבר היה מת בשעת הקידושין, ונמצא שהיה "גט מעושה" שלא כדין ובטל. ושוב הוא מסתפק בדבר

[וכש"כ כשרואין שאין בדעתו של השני לגרשה כלל, דאז נכון שהראשון לא יגרשנה בג"פ כלל טרם שמגרשה השני, וכדלקמן (ענף כ"ז) מן השו"מ, ע"ש].

קיצור היוצא לנו מכל האמור בפרק זה:

[בהנוגע להבעל]: א. יש מחלוקת הפוסקים בכל היכא שהדין ד"תצא מזה ומוזה", אם חייבין

לגרשה ב"גט" דוקא, או דסגי בהפרשתן זמ"ז, ויש בזה ג' שיטות: (א), הרדב"ז, והאל"ה דברי שמואל ס"ל, דחייבין לגרשה בגט דוקא, אלא שאין כופין אותו בשוטים ע"ז, (ב), האריה דבי ע"ז מסופק אם מחוייב לגרשה בגט דוקא, וס"ל דעכ"פ בשוטים ודאי דלא כיופינן ליה להוציאה בגט, (ג), הער"ש, אבן שמואל, הגרע"א, והכת"ם ס"ל דסגי ב"הפרשה" לחוד, וכנ"ל (ענפים כ' ונ"א).

ב. בנ"ד כו"ע יודו, דהבעל אינו חייב לגרשה בגט דוקא, ודלא עוד, אלא דאף ראוי שלא יגרשנה בגט כ"ז שהיא יושבת עדיין תחת השני, וכנ"ל (ענף כ"ג), ולקמן (ענף כ"ז).

[וכהנוגע להשני]: ג. ג"כ יש מחלוקת הפוסקים: (א), לדעת הרדב"ז, מהרשד"ם, הער"ש, תשובה שלימה, כופין אותו אף "בשוטין" לגרשה בגט דוקא, (ב), השמש צדקה מסתפק בזה, ודלא הכריע, (ג), לדעת החכ"ש, והגרע"א אין לכופו על גט דוקא, וסגי בהפרשתן זמ"ז.

ד. בגוונא שהיא יושבת עדיין תחת השני, מסתברא דכו"ע מודים דכופין ומעשין אותו לגרשה בגט דוקא.

ולענ"ד נראה פשוט, דאלו ואלו דברי א"ח ולא פליגו, דאיה"ג בגוונא שמיד כשנודע להם הטעות, התפרדו זמ"ז תיכף ומיד לגמרי, והם מוכנים לציית לדינא ככל אשר יורה להם המורה, בכה"ג שייך להתחשב עם העדיפות, שהבעל יגרש מקודם ואחריו הבעל השני, וכמש"כ הפוסקים הנ"ל מן הטעם, דהרי קידושי השני בלא"ה לא חלו ואין לגירושין שלו "על מה" לחול טרם שמתגרשת מבעלה. משא"כ בגוונא שיש רגלים לדבר, שמיד לאחר שיגרשנה הראשון יחזירנה השני לתוך ביתו, וכש"כ בגוונא שהם ממשיכים לחיות ביחד אף לאחר שנודע הטעות, ולא עוד אלא שממשיכים לחיות ביחד למרות "התראת בי"ד" שיתפרדו תיכף זמ"ז, והם ממאנים ומסרבים מלציית ולהפרד, אלא שממשיכים לחיות יחד באיסור.

בכה"ג לית מאן דפליג, וכו"ע מודי שכופין את השני לגרש מקודם, ורק אח"כ יגרשנה בעלה, דאל"כ הרי יוצא "חורבא" מתוך גירושי הראשון, במה שהקיל את האיסור החמור ד"אשת איש" מעליהם ע"י שגירשה, דמעשה שלא נשאר עליהם רק איסור עשה או קנסא מדרבנן, הרי בודאי שימשיכו לחיות ביחד להלאה, דמה אם היו חיים ביחד תוך כדי איסור מיתת חנק ד"אשת איש" גמור, כש"כ שיעשו כן בכשארין עליהם רק איסור "עשה" או "מדרבנן". דהרי בזה מתאים אף יותר הדיוק הנ"ל מלשון הרמב"ם, דמקודם תצא מבית השני "היכן שנמצאת כעת" וכו', כלומר דבגוונא דנמצאת עדיין בביתו של השני, אז פשיטא שהוא צריך ליתן לה גט מקודם, ומסתברא דבכה"ג כו"ע מודי בזה, ודו"ק.

פרק מז

אם החשש מטמיעת "ממזרים" משמש כבסיס לכופ את הבעל לגרשה אף כשהשני ממאן מלגרשה

עד כאן התטפלנו עם השאלה, אם הבעל או הבי"ד "חייבין" בנ"ד למסור הגט הכשר להאשה, ואם כופין את הבעל על כך, וביארנו הדק היטב מדברי הפוסקים שמפיהם אנו חיים, שאין על הבעל "חויב" על נתינת גט כלל, ואצ"ל שאין שום מקום כלל ל"היתר כפיה" על הבעל, לא ב"דברים" וכש"כ שלא ב"שוטים", ואדרבה אפילו כשהבעל מסכים לגרשה, מ"מ יש על השני דין קדימה לגרשה מקודם, ועליו יש "חויב" גמור לגרשה, ואם ממאן, אז כופין אותו אף ב"שוטין" לגרשה.

ומעתה נפן לדון ממבט זוית אחרת, מה שיש בה משום עיקר גדול מאוד, והוא דלפי המצב העלוב בנ"ד, שלמרות כל ה"התראות" מבתי דין חשובים, שיש להאשה דין ד"אשת איש" גמור, ושילדיהם שיוולדו להם טרם שתקבל גט כשר יהיו "ממזרים" גמורים לכל דבריהם, הם מעלימים את עיניהם מכל זה, וממשיכים לחיות ביחד כאיש ואשתו זה כבר יותר מד' חדשים רח"ל, שונה מכל הציורים שבעובדות דבכה"ג המובאים בספרי שו"ת, שכולם כתבו פה אחד, שמיד כשנפל איזה "ספק" כ"ש בכשרות הגישואין, היה הצעד הראשון שהיו עושים בכה"ג, שהיו פורשין זמ"ז תיכף ומיד לגמרי עד אשר יתברר דינם להלכה, לא כן בנ"ד שלדאבוננו המצב הוא שונה לגמרי, שעל אף שהם מוחזקין כשומרי תו"מ, מ"מ הם ממשיכין לדור ביחד. וממילא הרי הדבר ברור לכל הולך ישר בלי שום צל ספק כלל, דכש"כ וק"ו דלאחר שיגרשנה בעלה, ויוסר מעליהם האיסור החמור ד"אשת איש", בודאי שימשיכו לחיות ביחד כאיש ואשתו, תוך כדי ההעברה על האיסור [עשה מ]דאורייתא ד"ונטמאה", וגם על ה"קנסא" דמדרבנן ד"תצא מזה ומוזה".

וא"כ הרי מתעורר כאן שאלה גדולה, הנוגע לדינא אף לאחר שכבר יוסר עיקר נימוקם של הבעל והבי"ד על מיאונם מלמסור לה את הגט כעת, דהיינו דאף לאחר שתצא כליל מן הערכאות, ותפסיק מלקפחו מזכותיו כאב לילדיו, אכתי השאלה נשאלת, דאיך הדין בגוונא כשימאנו להתגרש זמ"ז מקודם (כפי המבואר לעיל שכן צריכין לעשות ע"פ הדין), ולא יהיה בידינו (מאיזה טעם שיהיה) לערוך על השני "כפיה בשוטין" כמו שההלכה מחייב בנ"ד, [דהרי אותה "כנופית

המעשין", בודאי שלא יערכו "כפיית גט" רק כשהוא מנוגד להלכה, אם ראוי ונכון הדבר למסור לה "גט כשר" מבעלה בכה"ג, כשהדבר ברור שימשיכו להלאה לחיות ביחד תוך כדי איסור כפול מדאורייתא ומדרבנן. וצדדי הספק הם, דמי נימא שמוטב למסור לה הגט, בבחינת "בחירת הרע במיעוטה", כדי להצילם מההעברה על האיסור החמור ד"אשת איש", שהיא במיתת חנק על כל ביאה וביאה, ומהרבות "ממזרים" בישראל ח"ו, על אף שברור לנו; שימשיכו לחיות ביחד ויעברו יום יום על איסור עשה (מה"ת) או איסור דרבנן.

או דלמא נימא לאידך גיסא, דכיון שמוטל עלינו להעמיד הדת על תלה, ולהגן בעדה ממחריביה וממהרסיה, ע"כ מוטב שלא (ואולי גם "אסור") לסדר לה הגט, כדי שלא יתפרש הדבר בעיניהם ובעיני ההמון כ"הכשר" ו"הצדקה" או "היתר" על היותם חיים ביחד באיסור, מה שיש בזה משום לתא דלפנ"ע, ואי משום להצילם מעונות חמורים הרי בכה"ג מצינו בתז"ל (ב"ק ס"ט, ו') שקרו על אנשים כאלה המקרא ד"העלטהו לרשע וימות". ומה גם, שיש מקום לקוות, שמתוך חומר האיסור ד"אשת איש" הרובץ עליהם, יתבוננו סו"ס לחזור בתשובה ולהפריד זמ"ז, משא"כ כשרק איסור עשה או דרבנן ירבץ עליהם, לא יוכלו עמוד בנסיון וימשיכו לחיות ביחד לעולם. ולא עוד, אלא דגם בכדי למנוע "מכשול" מפרצי עמינו בעתיד, שלא יתחשק להם להרהיב לעשות כמותם, שכל אשה שתתן עיניה באחר, תסדר מקודם "כפיית גט" על בעלה, ואח"כ תלך על סמך "גט פסול" זה להנשא לאותו אחר, ואי משום יראתה מ"פסול דממזרות" מה שתטיל על בניה, הרי יודעת היטב דאדרבה ע"י "טצדקי" זה גופא מה "שנשאה" באיסור, תוכל להוציא מבעלה "גט כשר", בכשיבואו אח"כ "באי כוחם" ויאיימו עלינו "ממזרים עליך ישראל", ואצ"ל שזה מהוה "חורבא" גורא ביסוד קדושתן של ישראל, וא"כ טעם זה בלבד כבר מספיק על שלא לסדר להם גט כשר במצב כזה. ובפרט, כשקיים "כנופיית" אנשי זרוע, ועל צבאם ה"שר כפיה" בעלסקי, העומדין הכן לבצע "כפיית שוטיין" לכל מאן דבעי, הרי בנקל לתאר ה"הירוס" הגדול בחומת הדת מה שיצא מזה.

בקיצור, יש שני נימוקים ל"חיוב" שנסדר לה גט מבעלה. (א), כדי להצילם מאיסור החמור ד"אשת איש", שהוא באיסור מיתת חנק על כל ביאה וביאה. (ב), בכדי להציל הדורות העתידים מטמיעת "ממזרים". ואילו לאידך גיסא ל"שיללה", שלא נסדר לה גט, יש שלשה נימוקים. (א), משום לתא דלפנ"ע, שלא ליתן יד לפושעים, להצדיק ולהכשיר את מעשיהם. (ב), שיש יותר תקוה שיחזרו בתשובה, ויפרשו זמ"ז מתוך חומר האיסור ד"אשת איש" הרובץ עליהם, מאילו כשיהיו רק במצב דהעברה על איסור עשה או דרבנן. (ג), משום חשש "תקלה" וד"חורבא" שיצמח מזה על להבא, שגם אנשים אחרים ירהיבו לעשות כמותם, כשיראו שעלתה בידם להסיר מעליהם ה"חרפה" הגדול ד"אשת איש", ומעל בניהם ה"מום" הגדול ד"ממזרות". ונבוא לדון על כל הנך נימוקים ונראה מאי דקמן:

ענף נה

חריצת דינם של הפוסקים, דהצלת הכלל מתקלת "חורבא", גובר על "תקנת הפרט" ממכשול עבירה:

הנה, טרם שנביא "מקור" ברור להלכה על פתרון שאלתינו, מפסק מפורש על גוונא כנ"ד ממש, מהגאון ופוסק הדורות בעל "שואל ומשיב", שפסק להלכה ולמעשה, שלא לסדר גט בכה"ג, מכח חשש ה"חורבא" שיצא מזה בעתיד, ושבמקרה כזה אין לנו להתחשב ולחוש, לא על כשלונם של האיש והאשה באיסור החמור ד"אשת איש", ואף לא על הכשלון ד"טמיעת ממזרים" [וכדלקמן (ענפי נ"ו ונ"ז), עי"ש]. מקודם ראוי ונכון הדבר, להרחיב קצת הדיבור בפתרון שאלה זו ב"דרך כלל", דכשיש לפנינו אדם המוכן לעבור על עבירה במזיד, אם מוטל עלינו להציל מזה על אף שע"ז יוכל לצמוח "חורבא" ומכשול לעתיד. [ואף שיש בזה כמה חילוקים וגדרים, לא נתטפל כאן רק ב"אופן כללי", מאחר דכאמור שפתרון שאלתינו בלא"ה מבואר היטב בפוסקים, ועוד חזון למועד בספרינו באריכות יותר].

הנה, באמת שאף השכל הישר והפשוט מחייב, דאם ניזל ב"מהלך" שכזה בתר איפכא, דעל כל פירצה שיצמיח בחומת הדת בכרם בית ישראל, במקום להרעיש ולמחות ע"ז לאפרושי מאיסורא, אם נתפוס בקצה השני, לשפר ולהצדיק את מעשיהם בעיניהם, ע"י שנערוך להם "היתירים" על מעשיהם,

הרי נקל לצייר לאן שנגיע. ובכל דברי רבותינו הפוסקים חזינו להיפך, דאם ראו שהתחילו להקל באיזה דבר איסור, אז אדרבה עוד הוסיפו להחמיר בדבר ההוא חומרות ע"ג חומרות משום "מיגדר מילתא", [ראה בדברי החבצלת השרון דלקמן (ד"ס ובמיוחד), שכתב על "מהלך" זה, "דלא ממקום קדוש תהלך", עיי"ש].

אשר על כן נעתיק לכאן לשונות מלהקת רבותינו גדולי הפוסקים שמפיהם אנו חיים, מה שהם הבינו בגדול קדושתם צדקתם יראתם ותורתם, איך לדון על שאלות שכיוצא בזה, דמה עלינו לעשות בכה"ג, אם לדאוג בראש וראשונה על החוטאים בנפשותם, להצילם ולהקל מעליהם חומר החטא, על אף כשזה יבא על חשבון "הקלה" על איסורים, או חששא ד"חורבא" לדורות. או שהעיקר מה שעלינו לדאוג בכה"ג הוא, על שלימות קיום התורה והעמדת הדת על תלה במחנינו, ולא להתפחד מן התדרדרותם של העבריינים והפוקרים היחידים. ונתיי ספרים ונחזי, דכולם כאחד עונים פה אחד; כצד השני.

הנה ז"ל שו"ת הריטב"א (סי' קע"ט), עוד שאלת, על אחד שבא בשוגג בהוראת מי שאינו בעל הוראה, על אשה שהיא שניה מדברי סופרים, וילדה לו ולד ממנו, והיא יושבת עמו, והוא אומר, שיתירו לו הקהל לעשות עמה חופה וקידושין כשאר כל אדם, כדי להכשיר הולד, ושיגרשנה מיד בגט, ואם לא שישתמדו, אם שומעין לו, אם לא. תשובה, הנראה לי

כידו... ועם היות שהנושא הוא איסור חמור, ספק אשת איש, עברו עוד על זה ח' ימים, ולא שחו לבם להתקבץ ולהעמיד הדבר על בריו... לכן גמרתי אמרתי לחוות דעתי ולגלות סברתי בזה, כי להיות ענין חמור לא אוכל להתעלם, אולי יחנן ה"צ להרים מכשול מדרך עמי, ואלוקים הוא יודע ישראל הוא ידע, כמה טרחתי ותפשתי לענ"ד לחזר אחר התירא דההוא אתתא כיון שנישאת, וגם משום זילותא דבי דינא, שלא יאמרו שבעיר ואם בישראל נעשתה התועבה הזאת נגד השמש בפומבי גדול ואין מוחה, ולא יכולתי כי דעת הפוסקים גדול כים הולך וסוער... עכ"ל.

כתב הריב"ש (סי' ט"ז) [במי שנשא מינקת חברו ויש חשש; שאם לא נתיר לה אז תתקלקל לגמרי מן הדרך]. וז"ל, אין לנו לחוש לחורבן ביתו, ולא לקלקול הבחורה [שתזנה], דלא עקרינן תקנתא דרבנן משום הני טעמי, עכ"ל. והביא דבריו להלכה ולמעשה, השו"מ (קמ"ח, סי' כ"ג), מה שהשיב למי שרצה להקל על גזירת חז"ל במינקת חברו, בכדי להציל את האשה שלא תצא לתרבות רעה, [וכדלקמן (ו"ט, ע"ש)]. וכן תפס להלכה רבינו הגדול הגה"ק מרן בעל חת"ס זצ"ל, שכתב כ"פ בתשובותיו (א"ע, סימני; ל', ל"א, ל"ג) [בענין זה דמינקת חברו "מופקרת", שרצו להתירה להנשא בכדי להצילה מטמיון (או שלא תהרוג עצמה ע"י טביעה במים כהגזמתה)], וז"ל, "והוציא מלב מחוקי השם האומרים דבזמה"ז.. בטלה לה תקנת חכמים במינקת חברו, כדרכו של מורה רעה אחד הידוע, אראיהו... וכבר קילל ואירר פנ"י בקר"א (מס' כהנאות) להמקילין במינקת חברו במיתה ועוני רח"ל, ואי משום גיוס דילה, אגן פסקינן כרמ"א (ו"ד, סי' ע"ד), ודלא כהט"ז (ס"ט, סק"א), כמש"כ תשו' חר"י... וא"כ מאן ספין ומאן חשוב למיעקר תקנתא דרבנן, כתבתי לסכור פה דוברי שקר, עכ"ל.

ובע"ז כתב שם (סי' ל"ד) וז"ל, מימי לא הסכמתי להתיר מינקת בשום קולא בעולם.. ועיקר הדבר לסתום פה הרשעים המפקקים על גזירת חז"ל.. לכן לא חששו כלל על קלקול הבחורה... אך במופקרת דמהר"י מינץ (סי' פ') היה חשש חז"ל, שהתינוק ירד לכאר שחת ע"י שתטמע בין הישמעלים... ואין אנו חוששין לקלקול הבחורה, רק לקלקול התינוק שיוצאנו האם לתרבות רעה... וכל הנוטה מדרך זה נוטה מדרך האמת, ולא יהיה לי חלק עמו... עכ"ל. וכן כתב שם (סי' ל"ט). [שהשואל רצה להתיר מינקת חברו, בכדי למנוע המרת דתם ונישואם באיסור], וז"ל, כל ההיתרים שכתבו מעלתכם, כולם ישא רוח יקת הבל... וקוצו של ירד מדברי חז"ל לא יתבטל מפני פרנסתו של זה... פן ילכו למק"א וישאו זא"ז, אתממה וכי נסייע לעוברי עבירה, פן יעשו אותה עבירה בלעדינו, ונהיה אנחנו זרזין ומוזיזין לסייע ידי עוברי עבירה... אפילו חששא ד"המרת דת" שכתב מעלתם, לא יכרחנו להתיר להם איסור דרבנן... אין אחריותם עלינו, אלף בכיצא כאלו יאבדו ותקנה אחד מחז"ל לא תתבטל... אבל לכתחילה שנסיעהו אנחנו לעבור איסור קל פן יעשה איסור חמור, מה לנו ולו ולחם... והכרעתי היכי דליכא בניס קטנים, הלכה שלא לחוש לו אם ימיר, ע"כ לא תועיל לה רמיותה... אך היכי דאיכא בניס

שאין עושין כן, ומוטב שיאבד הוא וכמה כמוהו, ולא נעקור אנו בידנו בפרסום, אות אחת מדברי סופרים, שאין אנו ערבינן לרמאין ולרשעים, ועדיפא הא מההיא דחבר [עירובין (ל"ב, ב)]. נוחא ליה לחבר דלעביר הוא איסורא קלילא, ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבא [שהבאת לראיה, דאילו הכא הרבים חוששין וגורמין מכשון לאחרים להחטיאם, דמאן דחוי סבר דשניה דרבנן שריא... אלא מכין אותו עד שתצא נפשו עד שישלחנה, ואם לן בחטא אח"כ, הוא לבדו ישא, ואנו נקיים מעונו, ואף על הדיבור הרע שמוציא מפיו ראוי לייסרו ולתתו בבית האסורין, או בשאר מיני יסורין לפי ראות ב"ד, עכ"ל. וז"ל התשב"ץ (ח"ב, סי' מ"ז), ובענין מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, אם אומרים כן בדת או לא... ואלו הנחנו בני אדם על מה ששוגגין בכל יום, היו מוסיפין שגגות, ותפול התורה מעט מעט... אבל בדבר שמיעוטן שוגגין מצוה למחות בידם, אף אם יבואו להיות מזידין, כדי להזהיר לאחרים שלא יבואו לידי מכשול, דילפי מקלקלתא, ולא ילפי מתקנתא... והמורה הוראות אם הזהיר את העם, והם לא הוזהרו, עליו נאמר "אתה את נפשך הצלת"... כי ישירים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם וגו', עכ"ל.

וז"ל הרדב"ז (ח"ד, סי' רע"ב). [באשה עגונה שקיבלה קידושין מאחר, שאינה רשאית לקבל ממנו גט, כדי שלא תלך למקום שאין מכירין, ותנשא בן], וא"ת אם לא יגרש ירבעם, דלמא ילך גם הוא למדה"י, והיום או למחר יבואו עדים שמת בעלה קודם קידושי ירבעם, תשאר עגונה מכח קידושי ירבעם, ונמצאת קרחת מכאן ומכאן, הא לא קשיא כלל, דהיא נתנה אצבע בין שיניה לקבל קידושין בעודה בחזקת אשת איש, היא עשתה שלא כהוגן, ואנן ניקום ונעביד לה תקנתא דנפיק מיניה חורבא, עכ"ל. ובע"ז כתב הרא"ם (סי' מ"ו, ד"ה ע"ה), וז"ל, אדרבה איפכא מסתברא, שאילו היו קונסים אותה שיגרשה היה תיקון לנשים... אבל עכשיו יהיה קלקול.. שכ"א יעבור וישא... ועם כעבור שלא תשתמד השניה מפני רוב עלבונה... הא קימ"ל אין אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, והאיך נתיר לו לבעל שעבר ונשא אשה.. כדי שלא תשתמד... והוא הפך כוונתם ממש, שהם כוונו בזה הפעל לקונסו, ואדרבה הם מחזיקין רשעתו ומשמחים אותו, ומתפלל ואומר להוי רעווא מן שמיא, דכל כי הא ריתחא ליתרח רחמנא עליה... ומי הוא זה שיכניס ראשו בזה להתיר איסורא באלה החילוקים שהוא מחלק מעצמו, אם לא בראיה ברורה, והלא המתיר אינו יכול להתיר אלא בראיה ברורה... אבל בנ"ז דליכא הכא לא סייג לתורה ולא חיזוק הדת, אלא אדרבה פירצה לדורות, שכ"א ילך ויגזים.. בגיוזמים של שמדא... ועתה מפני שהוסיף על חטאתו פשע ומרה והפליג בעול, שלא די שנשאה בעבירה, אלא שגזם עליה בגיוזמים של שמדות ועלילות הדת... וא"כ מצינו חוטא נשכר, אי שמים איה חכמתם ועצתם הזאת... או לעינים שככה ראות ולאזנים שככה שומעות, עכ"ל.

וז"ל דברי ריבות (סי' רכ"ט) [במי שנכנס לחופה בספק מקורשת חברו], ולא חש כלל.. שנתקדשה לאחר... וזה לא המתין כלל, והיה ראוי לייסרו בסילוא דלא מבע דמא, לו ולסומך

קטנים, אביונים נקיים שלא חטאו ולא פשעו, והאב העבריין יוציאם עמו מן הדת, אז הלכה כהט"ז... עכ"ל. [וע"ע שם (י"ד), סי' ע"ב].

ובן כתב שם (סי' ל"ז), וז"ל, ע"ד... ואיכא למיחש... אם לא נתיר הנשואין, יצאו שניהם לתרבות רעה ויעשו מה שלבם חפץ, אומר בקיצור, הגה להציל נפשה לא תתיר למיעבד אפילו איסורא זוטא, ומכש"כ שלא נתיר לו מפני אימתה ופחד שגם שניהם יצאו לתרבות רעה, ואפילו לט"ז (י"ד רס"י ס"ד) [שכתב לחלוק על הרמ"א, שלא לנדות כשיש חשש המרת דת], היינו שאם כבר עברו לא ייענשו העוברים בלי לידת אבן אחר הנזל, אבל אם אחד יבקש ממנו להתיר לו למיעבד איסורא, ואם לאו יצא מן הדת, חלילה לנו להתיר לו אפילו איסור קל דרבנן, ומכש"כ הכא שעכ"פ חכם אחד יסדר קידושין, וגם ניהא להם עדים ונכרך להם ברכות חתנים, ואיך נסייע עוברי עבירה... וכלל דמילתא, אין אומרים לאדם חטא באיסורא זוטא, כדי שלא לעבוד ע"ז איסורא רבה היינו דפשע, וגם אין אומרים חטא כדי להציל חבירו מחטא ע"י אונס גמור דרחמנא שרי... אך להציל חבירו מרצון הכא ע"י "אונס", כההיא אמתא דעבדי בהו אינשי איסורא, דאזנת אינשי יהיו נענשים שהרי יעברו ברצון, ומ"מ ע"י אונס פיתוי דאמתא בא להם, בזה אומרים חטא בשביל שלא יכשלו לרבים, ודכוותה מי שהוציאו את בתו להמיר דתה, דתחילתה אונס וסוף שתהיה ברצון, מותר להאב לחלל שבת להצילה, עכ"ל.

גם ידוע ומפורסם היטב לשונו הנורא של רבינו הגה"ק בעל חת"ס זצ"ל, מש"כ בחידושו עמ"ס ע"ז (לדף ס"ד, ע"א, ד"ס ירושת הגר), וז"ל ול"ש אקולי ביה רבנן להתיר לו איסור דאורייתא, שלא יחזור לקלקולו, חלילה להתיר שום איסור שלא ימיר, ימיר וימיר ונאנחנו תורת אלוקינו נשמור ונגדור פירצת גדריה, עכלה"ק הקילורין לעינים. ובן פסק גם השו"מ הג"ל (סוד"ה כחג), לדחות את ה"ברירור היתר" מש"כ השואל שם (בענין מינקת חבירו), וז"ל, ומש"כ שזה לה לישועה, שהיא עצורה ע"פ השדה והיא שעת חירום, הגה כבר כתב הריב"ש... [כנ"ל שם], אם כי ה' יודע, כי רציתי מאוד לרחם על טל ילדותה, ובפרט דטפלי תלו בה, מ"מ אין מרחמין בדין... וע"פ הדין לא מצאתי היתר, ובפרט בזמנינו כי הרבה נפרץ הדבר להקל במינקת חבירו, ויבקשו לפרוק עול והפרוץ מרובה על העומד, ע"כ צריך גדר ושמירה מעולה, לזאת ידע כי אני אומר שלא מצאתי היתר, עכ"ל הקילורין לעינים לג"ד.

ובע"ז פסק גם המהרש"ם (ח"ט סי' ז), [השאלה; אשה שסכנה לה שיבא מים בתוך אונה, אם יש להתיר לה לטבול במוך כדי שלא תתגרש מבעלה ותצא לתרבות רעה, דהרי רק מדרבנן מצרכין לבית הסתרים שיהיו ראויים לביאת מים, והשיב] וז"ל, ומש"כ ר"מ דראוי להתיר איסור קל, שלא תכשל באיסור גדה בלא טבילה, וכמש"כ הרמ"א (ס"ח סי' י"ג) גבי מופקרת, המעיין בתשובת ר"י מינץ (סי' ה') ימצא, דהתם טעמא משום להציל רבים ממכשול, אבל לגבי עצמה אין לנו להתיר לבטל תקנת חז"ל מחשש מכשול עבירה חמורה, וע"ז אמרו הלעיטיהו וכו'... הרי שלך לפניך, שדעת הפוסקים הנ"ל גם

משום חומרא בעלמא, להוציאה מתחת בעלה בווסתות דרבנן, ולא עלה על דעת אחד מהם לבטל גזירת חז"ל, שיעבור הבעל על איסור וחומרא דרבנן בעלמא, [כדין שלא להוציא אשה מתחת בעלה, והיינו משום שהוא איסור תמידי... ודוקא היכא דהוי משום קנס בעלמא... ולא במה שהוא אסור מדינא או גם מצד חומרא... אין שום סניף וצד להקל מטעם זה, עכ"ל. [כדאי לציין, שכך כותב רבינו הגדול המהרש"ם, המפורסם בעולם התורה כ"מיקל" גדול בכחא דהתירה, מי שהר' שפרן דגן מייצג עצמו כ"הולך בדרכיו" וכנ"ל (ריס פרק ו), וד"ב].

ובמיוחד התטפל לברר ד"ז בארוכה מש"ס ופוסקים, הגה"ק והפוסק המבוהק בדורו בעל חבצלת השרון (מסד"ט, סי' י"ג), ונעתיק לכאן קטעים מלשונו הצח שהם קילורין לעינים, מש"כ כתשובה על שאלת הגה"ק ר' שלום מאסקאוויטץ זצ"ל, אב"ד שאץ, וז"ל [בדילוג על הראיות האריכות]: בדבר אשר עורר ה' את לבבכם... וקמתם לתקן בעירכם חדרים ללמוד בהם נערי ישראל תורה ומצות... וקצת אומרים, שאולי כדי להמשיך לבם של רחוקים שכבר נתרחקו מדרכי התורה והיראה, כדאי לוותר על מנהגי אבותינו, [ללמדן הא"ב ע"ד "אע" "בע" "גע" כדרך המתחדשים], ולבחור הרע במיעוט... ואנא זעירא דמן חבריא מוכרח אנכי לומר... דהדין עם הראשונים; [שלא לוותר מאומה מדרך אבותינו, על אף שזה יעכב הצלתם מטמיון], דהנה...

וא"ב מעתה נחזי אם יש רשות לעקור תקנות קבועות בישראל כדי שמא יצילו בזה... דמשום אונס ודאי לא עקרינן תקנתא דרבנן... דגם משום זה [להציל מביאת א"א באונס] לא עקרינן תקנת חז"ל כדי להציל נפשות העושות עבירות באונס... ואף דיש חילוק בין עקירה בקרע לעקירה בשוא"ת, דבשוא"ת גם לדורות עוקרין ד"ת כמו שופר ולולב בשבת, מ"מ חדא זה ג"כ אין יכולין לעשות רק חכמי הש"ס, ואחר חתימת הש"ס אין בידינו כח לחדש שום דבר לעקור ד"ת, ובדאי אם יעמוד מי מחכמי תורה וירצה לעשות תקנה בזמננו לעקור ד"ת אף בשוא"ת, היינו משמתין אותו באלפי שיפורי, ועוד דכאן הוי בקרע... וברמב"ם הנ"ל (פ"ק ד' מבור, דגם אם יאמר נביא לעקור מה שלמדנו מפי השמועה אין שומעין לו, וכאן במנהג קדום כהאי כדברים שלמדנו מפי השמועה דמי כמש"כ לעיל...

והנה גוף השיטה החדשה שנתחדשה בזמננו אצל כמה בני תורה, שנכון לוותר קצת ממצות התורה כדי לקרב בזה את אלה הרחוקים שפרקו עולה מעליהם, זו שיטה חדשה שלא מצינו אותה בש"ס, שהיא המקור שאנו דולים ממנה חוקי ומשפטי התורה, ויש בה כל דרכי התורה והיראה והמוסר, ואחר חתימת הש"ס אין לנו רשות לחדש שום דבר, אם לא נמצא ע"ז איזו מקור בש"ס... וכאן אדרבה מצינו להיפך, שדרכי התנאים והאמוראים היה, שאם היו רואים שהחלו לפרוץ גדרי התורה, היו מוסיפים לגזור ולהחמיר ולעשות גדר לגדר, כדאיתא בחולין (ק"י ע"ב), רב בקעה מצא וגדר בה גדר, ופירש"י ראה שהיו מזלזלים באיסור בשר בחלב, והחמיר עליהם לאסור גם כחל, עיי"ש, אבל להיפך, לתקן במה שנוסף להקל ולוותר קצת מד"ת, זה לא מצינו, והיא שיטה חדשה לא שערום

לבו, הרי זה עובר בל"ת, שנאמר ולפני עור לא תתן מכשול, עכ"ל.

הארכנו להעתיק דעתם של רבותינו בזה, היות שידענו היטב, שאיזה גדולים מדורות האחרונים היו סוברים אחרת מזה, ועל אף שהיו מופלגים בתורתם וביראתם, ובדאי שכוונתם היתה לש"ש מרוב דאגתם להציל, מ"מ ידוע שהם לא הבינו ולא התרגלו באופני מלחמת תנופה נגד עוקרי הדת למיניהם, ודין גרמא שבמחנותם נפלו חללים חללים. ועב"פ זה מיהא פשוט וברור, דאנו אין לנו רק הוראתם של רבותינו הפוסקים שמפיהם אנו חיים, ובפרט כשהוכיחו אמיתת שיטתם בזה, ע"פ יסודות איתנים בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, וממילא פשוט דשום כח לא יוכל לכוף על הבי"ד שהשלישו את הגט ביד השליח, שישנו את דעתם להתאימם כפי דעת המתחדשים, [וכמו שכתב הגה"ק בעל חבצה"ש, על רעיון זה ד"לא ממקום קדוש תהלך", וכנ"ל (ד"ה וינסה)]. ופשימא דלא יגרע תורה שלימה שלנו משיתה חדשה שלהם, יהיה להם אשר להם, ולנו יש עמודים גדולים לסמוך עליהם אף באופן דלכתחילה גמור ושלא בשעת הדחק, וד"ב.

קיצור היוצא לנו מדבריהם של כל הפוסקים הנ"ל:

דעל אף דיש כמה חילוקים בדין להתיר איסור קל בכדי להציל "אחרינא" מאיסור חמור, והוא:

א. כשהמדובר להציל את חבריו מלעבור עבירה ב"אונם גמור", אז אין מתירין לעבור שום עבירה לאחר, בכדי להציל את זה אפילו מלעבור עבירה גדולה, דהרי אונם רחמנא פטריה, [וכהנידון דהרמ"א (ל"ח ס' ע"ג, ס' ע"ד)].

ב. כשהמדובר מלאנסו ל"שמד גמור", אז מותר לחבריו לעבור אפילו עבירה גדולה (כחילול שבת) בכדי להצילו, [וכהנידון דהטושו"ע (ל"ח ס' ע"ג, ס' ע"ד), וכמש"כ הטו"ז (ס), דמוטב שיחלל עליו שבת אחד בכדי שישמור שבתות הרבה, וכמש"כ הנחל"ש (מ"ג ס' ע"ג) בהסבר ד"ז, וע"ע בשבות יעקב (מ"א ס' ט"ז), עיי"ש].

ג. כשהמדובר מלהציל "רבים" מלעבור עבירה חמורה, אז מתירין לה"אחר" לעבור עבירה כדי שלא יכשיל את הרבים, [וכהנידון דמהר"ם מינץ (ס' י"ד), שלא תכשיל המופקרת את הרבים, (כ"כ הח"ס והמהרש"ם)].

ד. ברם כ"ז הוא רק בהנוגע להציל את "אחרינא" מעבירה, אבל ל"אותו אדם עצמו", אין מתירין לו בשו"א שיעבור אף רק על עבירה קלה מדרבנן, בכדי שינצל מן עבירה חמורה, [הריב"ש והמהרש"ם], ואף לא "מנהג" בעלמא [להחבצה"ש], ואפילו כשהמדובר מ"שמד" גמור ובטוח, [להח"ס והחבצה"ש].

ה. וכש"כ כשהמדובר מן העברה "תמידית", בודאי שאין מתירין לו אפי' איסור דרבנן, כדי שיינצל מאיסור כרת, [מהרש"ם], ואף לא "מנהג" בעלמא [להחבצה"ש].

ו. כ"כ בהנוגע לנ"ד, אף אם נניח דסידור "גט כשר" נצרך להם בכדי להציל מלעבור על האיסור החמור ד"אשת

אבותינו ולא ממקום קדוש תהלך, ואם מצינו בש"ס (נרכות ס"ג, ע"ב) עת לעשות לה' הפרו תורתך, הרי כבר פירש שם רש"י (ד"ה מסיים), דזה רק כאלוהיו בהרמל... רק לפי שעה ולא לעקור לדורות...

ואני אומר, דהבא לתקן תקנות לזכות את הרבים, צריך להיות מקודם בטוח, שלא יוכל לצמות שום הפסד ותקלה לדת תוה"ק, ואז אם יעלה בידו איזו תיקון, מה טוב ומה נעים, אבל להכניס עצמו בדבר שיש בו ספק נזק וקלקלה לאלו שמשמרים את הד"ת, מי נתן לו רשות להכריע, ואין אתה יודע מתן שכרן של מצות לידע אם לא יצא שכרו בהפסידו..., וכלל גדול היא, ששמירת הנזק וההפסד, הוא קודם לשאיפת השכר והריוות. בא וראה, לשוני הק' של הרמב"ן הובא בב"י (ל"ח ס' ע"ג) ודל, רואה אני דברך נכחים וטובים, שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול, ואפי' באפשר רחוק, עאכרכ שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצוה שהם כבשוננו של עולם, והאיך נניח הדרך אשר דרכו בו אבותינו, ונכניס עצמינו במקום צר ומשעול הכרמים, עכלה"ק..., והדרך הנ"ל לצאת קצת מגדר התורה, כדי להגיע ולתקן ולהרוויח, קורא אני עליו "כל הדרכים בחזקת סכנה...", כן הרוצה לצאת מקיר וחומת תוה"ק החוצה, כדי להשיג ולבוא לאיזו תכלית טוב, מחויב הוא לשמור א"ע היטב היטב, שלא יהיה שום חשש נזק ומכשול ותקלה בדרכו..., אך לשנות... איסור גמור הוא..., עכלה"ק.

ומפורסם גם משמיה דהגה"ק הגרי"ז מבריסק זצ"ל הפתגם שאמר, שהתוה"ק אינה רכוש קניינו, שנוכל "להשקיע" מעט (כלומר, העברה ונטיה קלה מגדרי תוה"ק), תוך כדי המטרה "להרוויח" עי"ז הרבה (להצלת התורה והיהדות), שאין לנו קנה המדה, איך למדוד בכגון דא, מהו "קטן" ומהו "גדול", רק עלינו לשמור על שלימות "גדרי התורה", וממילא אין לנו הרשות "להציל" את התוה"ק, רק בתחום "גדרה" של התוה"ק עצמה, כלומר רק כפי השיעור שהרשתה לנו התוה"ק ע"ז, ולא יותר כלל, עכ"ד. הרי לנו, דמשמעותה האמיתי של "הצלה" שמסוג זה, ד"להקל" בכדי "להציל", באמת שהיא "החזקת ידי עוברי עבירה", ע"י הטיית דיני ה"תורה" בכדי להתאימה אל ה"מצאות", היפך מן הראוי לנו לעשות לפי שורת הדין, לתקן את "המצאות" לנטות ולהתאימה אל דיני "התורה". וע"כ דטעמם; משום ד"ז מנוי וגמור בכה"פ; דאין לנו הכח להתיר איסורים אף על הסמך הנימוק; דלהציל מטמיון רוחני ואפילו מ"שמד" בטוח.

ומעתה, הבה נתבונן לרגע קט, דהאם קצור קצרה ידם של כל הנך גאונים האדירים הללו, מלהמציא ומלייצר איזה סברות חדשות להקל, והלא היה מקימים בזה המצוה הגדולה ד"הצלת בני"י מטמיון". א"ו, דכל רבותינו גדולי ישראל ומנהיגיו שמעולם הבינו להיפך, ד"הצלה" שכזה אין בה משום מצוה כלל, ואדרבה יש בה משום האיסור ד"הכשלת רבים", וכמו שפסק הרמב"ם (רו"ח ושמירת נפש, י"ב, י"ד) וז"ל, כל המכשיל עור בדבר והשיאו עצה שאינו הוגנת לו, או שחזיק ידי עוברי עבירה, שהוא עור ואינו רואה דרך האמת מפני תאות

של ק"ו בנידון דידן, שהבעל אכן מוכן ומזומן ליתן לה גט, ולא עוד אלא שאף הוכיח אמיתת נכונותו לזה "במעשה", במה שהשליש מלפני כעשר שנים כבר גט כשר בבי"ד, וכל מה שרוצה, הוא רק שתפסוק מלקחתו מזכויותיו כאב לבתו בכח הערכאות, הרי פשיטא ופשיטא דבכי האי גוונא ודאי דאין שום מקום לכופו שיגרשנה בלתי זאת, רק משום שהאשה מאיימת עלינו שתמשיך לחיות באיסור עם האיש הזר שנישאת לו באיסור, וזפור"ב.

ובדאי להדגיש על דבר מפליא בענין זה, והוא מה דחזינו לאידך גיסא בתשובה אחרת מהגרע"א גופיה (ס, דף 37), שהמדובר שם הוא ג"כ מאשה שזינתה תחת בעלה, אלא דשם מוחלפת "רצונם" של האיש והאשה, באופן דמהיפך להיפך מבתשובה הנ"ל, שהאשה רוצית להשאר תחת בעלה, והבעל רוצה לגרשה בג"פ ולישא אחרת, עי"ש. וראה זה פלא, ששם אכן פסק הגרע"א להיפך, דשפיר יכול הבעל לגרשה בג"פ אפילו "בעל כרחיה", הגם שזהו מנוגד לחר"ג, מ"מ יכול לעשות כן בכדי "להציל אותה פרוצה על העתיד מאיסור אשת איש", ולהוציא הבעל מכבלי עיגון, עכ"ל. הרי לנו, דשפיר הבין הגרע"ק היטב, שאשה שזינתה תחת בעלה, בודאי שבמצב דעיגונא תזנה, וכמש"כ בפירוש בתשובה השניה, ועכ"ז חזינו דהצד השווה מה שפסק "בכל המצבים" הוא, שהכל תלוי ב"רצון הבעל", שאם הוא מצידו מסכים לישאר במצב ד"עיגון", אז אין בכוחו לכופו בשו"א לגרשה בג"פ, על אף שהיא תשאר עי"ז עגונה על כל ימי חייה, ובודאי שתזנה במצב זה [כמש"כ איהו גופיה בתשו' השניה], וכמו שפסק בתשובה הא'. אבל אם הבעל מצידו אכן רוצה לגרשה ולישא אחרת כדי שלא יתעגן הוא, אז "כופין אותה" לקבל ג"פ, ורק בכה"ג אנו מתחשבין בהצלתה מהאיסור ד"אשת איש".

ומעתה, הרי למותר לומר דמבטו ורעינו הזך של הגרע"א משמש כלקח גדול להתחסדים הנ"ל, דהרי מי לנו גדול מהגרע"א המפורסם כ"ענק שבענקים", בין בהפלגת "צדקתו" ובין בהפלגת "גאונו" בכל מכמני תורה, ובודאי שצדיק וגאון שכמותו היה "דואג" על עתידת טהרת כלל ישראל מטמיעת "ממזרות" ומכשולן האשה בהאיסור החמור ד"אשת איש", עכ"פ לא פחות מן ה"מתחסדים" הללו, ועם על זה חזינו שהוא "הבין" אחרת מדעתם, שאי אפשר לכופו את הבעל ליתן לה גט בשום אופן, על אף האיום וההפחדה מ"ריבוי ממזרים" וד"איסור אשת איש" מה שייגרם על ידי זה. ואם כך כתב אף בגוונא דליכא חשש דלהיפך, שאדרבה אם נמסור לה הגט במצב כזה, אז זה רק יגדיל ה"פירצה" בעתיד, שכל אשה שתצא להפקיע את עצמה מתחת בעלה, תשכור הנך אנשי אלמי שיערכו על בעלה "גט מעושה" הפסול מה"ת, ואחר כל תלך ותנשא על סמך זה לאיש אחר, ואח"כ נבוא אנחנו להתחנן אצלה, שתעשה עמנו טובה וחסד לקבל את הגט הכשר, כדי "להציל" את הדור העתיד מטמיעת "ממזרות"... בודאי דבכי האי גוונא שב ואל תעשה עדיף, וזפור"ב ותל"מ.

איש", אבל מכיון דהמדובר להתיר איסור דאורייתא ("ד'ונממאה") ומדרבנן ("ד'תצא מזה ומזה") "להם עצמם", כדי שלא יעברו על החמור מזה, א"כ ודאי דזה נכנס לגדר הד' דלעיל, דבכה"ג אין מתירין להם שום איסור ואפילו הכי קלה. [ואף אם יתעקש המתעקש, דב"אונם הקרוב לרצון" הרי מתיר הח"ס אף כשנוגע לעצמו ולאו דוקא "לאחריו", נמה דבאמת אין זה כוונתו, דהרי כתב בפירוש; שאין אנו חוששין לקלקול הבחורה, רק דוקא בהנוגע לקלקול הילד, עיי"ש ואכמ"ל], מ"מ כיון דבנ"ד המדובר מהעברה "תמידית", א"כ ודאי דזה נכנס כבר בגדר הד' הנ"ל; דבכה"ג אין מתירין לעבור בשו"א אפילו עבירה קלה דרבנן, ואף לא בכדי שיינצל מן עבירה חמורה דאיסור כרת], וא"כ הרי נפל כ"ז מבוא ד"דויתר" בנ"ד בבירא, וזפור"ב.

ענף נו

פסק הגרע"א, דאף בלי החשש ד"חורבה" לדורות, ג"כ אין לנו לחוש על "ממזרות" כשזה פוגע בזכויות הזולת:

והנה, היות ש"באי כוחם" של האיש והאשה מתחפשים תחת מסוה ה"התחסדות", וצועקים ומרעישים שהדאגה היותר גדול, מה שצריך להטריד את כל מי שירא וחרד לדבר ה', הוא הצלת הדור העתיד מטמיעת "ממזרים", ועד כדי שלרגל תיקון ד"ז אין אנו רשאים להתחשב בכלום, לא בקיפוחו של הבעל מזכויותיו כאב לילדיו, ולא ברשעתה של האשה בהליכתה ל"ערכאות", ואף לא לחוש מן ה"חורבה" לדורות מה שיוכל להצמיח מזה. וממילא אנו חייבים למסור לה את הגט המושלש תיכף ומיד ביפה שעה אחת מקודם, ולבגוד בכל ההבטחות שנתנו להבעל.. ולהתעלם מכל רשעתה של האשה, וגם מן ה"חורבה" שזה יגרום לדורות. והם צועקים שכל מי שתושב אחרת מזה, שאכן יש לנו להתחשב עם ההבטחות שנתנו להבעל, כאילו שהוא מעיד על עצמו שהוא קל שבקלים, ואינו חרד לטהרת הדור העתיד, והצלתה מטמיעת הכשולן הנורא ד"ממזרות" אינו נוגע ללבבו כלל.

ברם, דברי הגרע"א הנ"ל (ענף 6) מטפח על פני הצועקים הללו ומשתיקם כליל, דהרי מדבריו חזינו בבירור; דאפילו היכא שהדבר נוגע להצלת האשה מאיסור "אשת איש", וגם להנצל מטמיעת "ממזרות", ג"כ א"א לכופו את הבעל לגרשה בג"פ, דהרי התם מיירי באשה שזינתה תחת בעלה ברצון, ובודאי שהבין הגה"צ רע"א, שאם "נעגן" אשה כזאת על כל ימי חייה, בודאי שתזנה גם להבא, ויש חשש גדול שגם תוליד ממזרים, דמה אם זינתה תחת בעלה כשהיתה לה פת בסלה, בעיגונה לא כש"כ, ועכ"פ מידי חששא קרובה ודאי דלא נפקא. ועל אף שכל נימוקו של הבעל בנידון ידידה, על מיאנו מלגרשה בגט פיטורין, הוא רק בכדי "לנקום בה" על שגרמה בזנותה שתיאסר עליו, ועם על זה לא חש הגאון רע"א, לא על הצלתה מאיסור החמור ד"אשת איש", וגם לא על הצלת הדור מטמיעת "ממזרות", ופסק שאין בידינו לכופו לגרשה בג"פ בעל כרחו וכנ"ל. וא"כ כש"כ וק"ו ב"ב

ענף נו

דעת השרם; שלא יתן לה הבעל גט (אף כשרוצה) כל זמן שהיא ביחד עם השני, ושלא נתחשב עם התקלה דממזרים, מחשש ה"חורבא" שיצא מזה:

והנה, כל מה שהארכנו לעיל (ענף כ"ט) להוכיח שדעת רבותינו בכל שאלה דכה"ג, אם נוכל לוותר על העברה של "איסור קטן", בכדי להרוויח להנצל מעבירה "גדולה", היתה דעת כולם פה אחד, דא"א לנו להתחשב ב"תקנת היחיד" כשזה תהיה על חשבון "העברה" על שום עבירה, וכש"כ על חשבון חשש "תקלה" וכשלון ל"הכלל" בעתיד, כי עלינו לדאוג בראש ובראשונה על תיקון הכלל. אמנם, כ"ז לא נצרכה רק להוכיח שכן היתה משפטם "בדרך כלל" בכל שאלה שמעין זה שעלתה על הפרק.

אבל בכדי לסתום את פי המתעקשים, שלא יבואו לטשטש בלבבל כאילו שני"ד שאני ושאני, דהרי יתרבו "ממזרים" בישראל, ואף אם נוכיח להם שאף בהנוגע לזה כבר חרץ הגרע"א את משפטו, שלא להתחשב עם כשלון האשה באיסור החמור ד"אשת איש", מה שבוז נכלל ממילא גם החשש ד"ממזרות", הרי יטענו דסו"ס לא הזכיר זאת בפירוש. ועוד, דשאני בגוונא שאין הבעל רוצה לגרשה, דאז איה"נ דא"א לכופו ע"ז, אבל מאן יימר דאף בגוונא שהוא מוכן לגרשה, ג"כ יש ענין למנוע מזה, מכח הטעם דחשש "כשלון" ו"חורבא" דבעתיד. ועוד, דשאני "זנות" מה שדן עליה הגרע"א מ"נישואין באיסור" מה שאנו דנין עליה בנ"ד, דבשלמא על המזנית כיון שעשתה זאת בדרך "עבירה" ברורה וחמורה כ"כ, שפיר אין לנו להתחשב לא עם כשלונה שבעתיד באיסור "אשת איש", ואף לא בתערובת פסולי חיתון ד"ממזרים" מה שתגרום בעתיד, משא"כ על "נישואין באיסור" כיון שסו"ס הרי נעשית ב"אופן" וב"דרך היתר", ייתכן שאין לקנסה עד כדי כך, ואכן מוטל עלינו להתחשב בעתידה, להקל מעליה חומר העון, וגם בהצלת הדור העתיד מטמיעת "ממזרות".

ועל אף דהסברא הישרה, שע"פ דעת גדולי הדורות שמפיהם אנו חיים, מחייב ההיפך הגמור, דאדרבה דוקא משום ד"נישואין" הוא דבר הנעשה ב"פומבי" ו"בריש גלי" וב"דרך היתר", היא המגדלת את חשש ה"חורבא" מה שיוכל לצמות מזה, והיא הנותנת ביתר שאת שלא להתחשב עם הכשלון דטמיעת ממזרים, והיינו מכח חשש הג' הנ"ל (יש פק זס) שמן ה"חורבא" שיצא מזה בעתיד, החמור פי כמה מב"זנות" בעלמא, דאם ניקום אנן לזכות לה גט בכדי להקל מעליהם מחומר האיסור שבהמשכתם לחיות ביחד, שתהיה רק ב"איסור" עשה (מה"ת) או מדרבנן גרידא, הרי יתפרש ד"ז בעיני ההמון, כאילו שאנו נותנים להם בזה "גושפנקא דהיתרא" וכאילו שהותרה הרצועה לעשות כן, מה שאין שום ספק בדבר שהפועל יוצא שמזה יהיה, שבקרוב יעמודו כמה "חופות" נוספות להנך נשי רשיעי בעודם "אשת איש" גמור עם אנשים זרים, ומי שאינו מבין ורואה זאת בחוש אין לו יד ושם בהבנת המצב על בוריה כלל. מ"מ אמרנו, להביא כאן "פסק דין" מפוסק הדורות אשר לבו כלב הארי בבקאות מבעית בכל

מכמני תורה; ה"ה הגאון המפורסם בעל "שואל ומשיב", מש"כ "להלכה ולמעשה" בגוונא דג"ר ממש.

הנה, בשו"מ (קמא ח"א, סי' ס') כתב וז"ל; אור ליום ב' תולדות, כ"ז מרחשון תרכ"ז... ואשר שאל, אשת איש שנשאת לאחר, והיו שניהם מזדיין, וקשה להפרידם, רק שהבעל הראשון רוצה לגרשה, והיא ג"כ מרוצה להתגרש מבעלה, אם רשאים הבי"ד להודקק לסדר גט, כדי שלא ירבו ממזרים בישראל, או דלמא, כיון שלבעלה השני אסורה אף לאחר שנתגרשה, לא יודקקו הבי"ד לזה. והנה, שאלה גדולה שאל, והנה מראש צורים נראה... אמנם זה דוקא בגט שאינו פסול אלא מדבריהם, ואף בזה אין כופין הבעל הראשון לגרשה רק אם רוצה... אמנם כאן שהיתה אשת איש גמורה ונשאת לשני במזיד, אי"כ קידושי שני לא תפסי כלל, יש לעיין אם יש לתת לה גט. והנה, בשו"ת הרשב"א (ח"א, סי' אלף קס"ז [קס"ד]) כתב ודל [התיקונים בסוגריים מרובעות, הוא מלשון שו"ת הרשב"א], רחל שנתקדשה לראובן ובעודה ארוסתו קדשה שמעון אח"כ גרשה ראובן, מי חיילי קידושי שמעון הראשונים. תשובה, זה דבר פשוט וברור הוא שקידושי שמעון לא היו כהן ממש, דאין קידושין תופסין באשת איש וקידושי שמעון לא היו כהן ממש, (ד) [ו]אף על פי שגרשה ראובן קידושי שמעון הראשונים (אינם כלום) [אין חלין], אבל אם רצה שמעון (לגרש) [לקדשה] אחר [גרשין] ראובן, מקדש ונושא [וזה דבר פשוט, עכ"ל]. [וממשיך השו"מ]:

והנה זה בקידש לבד, אבל כל שנשאת באיסור ולא תפסי בה קידושין, וגם כעת אסורה לבעלה שהיא סוטה ואסורה לבעול, אי"כ אם יסדרו לה בי"ד גט, יש לחוש שיחשוב הבעול שהותרה לו, ובאמת היא אסורה, וגם יש לחוש, כיון שכתב הרשב"א שצריך לקדשה מחדש, יאמרו שגם בזה צריך לקדשה מחדש, ובאמת שזה אסור לקדשה, לא מבעיא בברכת אירוסין ונשואין ודאי אסור, שהן ברכות לבטלות שאסורה עליו, אלא אף בלי ברכה, יש לחוש שלא יאמרו שהנושא אשת איש, כל שגירשה בעלה מותרת להשני, וזה אסור ונטמאה כתיב. ועל כן לא יודקקו הבי"ד [לסדר לה גט], ויאמרו לבעל השני שכל ביאה וביאה הוא אסור, ואף שלא ישמע לנו, ואף שירבה ממזרים, אנו אין לנו בזה, והקב"ה רואה דמעת העשוקים, כמו שדרשו במדרש [ויקרא רבה, פרשה ל"ב, אות ח'; וקטלת רבה, פרשה ד', אות א'] על פסוק [קטלת ד', א']; ראינו דמעת העשוקים ואין להם מנחם, דקאי על ממזרים שמולידים, וה' יצילנו ממכשול ותקלה והנני הדרש באהבה, עכ"ל.

חרי לנו דברים ברורים בדעת תורה, מגאון הגאונים ופוסק הדורות הגאון בעל שו"מ שגור אומר, דאפילו כשבעל מצידו רוצה לגרשה, וגם האשה מצידה מסכמת לקבל את גיטה, דמ"מ ועכ"ז לא יודקקו שום בי"ד לסדר לה גט, כיון שזה יהא נראה להתמונן כ"הכשר" וכ"היתר" להשני לקיימה, ויצא מזה תקלה לדורות. זאת אומרת; דאף כששניהם באים לב"ד, ומבקשים שיסדרו להם גט, מ"מ לא יודקקו להם הבי"ד לסדר להם את הגט, על אף שימשיכו בודאי לעבור על איסור "אשת איש" שבמיתת חנק, וגם יולידו וירבו "ממזרים" בישראל,

גדול מה שהורים יכולים להנחיל לבניהם, משא"כ אם ניזל בטר איפכא, להתיר ולהכשיר להם המעשה נבלה, הרי לא ישובו מעולם מדרכם הרעה, וז"פ.

וחמישית - והוא עיקר גדול, מה שהרבנים שמבחוץ (שאינם בקיאים בהמתרחש) לא עמדו ע"ז, והוא שאותה ה"תקלה" מה שהגאון בעל שו"מ חשש לה, שסידור הגט ייחשב בעיני אנשים כ"הכשר" וכ"היתר" על שישארו ביחד, הנראית לעין הקורא כחשש רחוק (ובודאי שהיתה רק מקרה בודד), התגשמה לדאבונינו כהיום לעינינו, כ"פירצה" קרובה ומוחשית הנוגע למעשה לעתידה של טהרת מחנינו. דהלא המדובר בנ"ד הוא, מן "תכנית" ממוחשב, מה שנעשית מתחלה ועד סוף ב"חשבון", וע"פ "ייעוצים" של הנך כנופיא וכריוני המכנים את עצמם כ"רבנים", שהם הם מסדרי גטין מעושין (ומפקיעי קידושין) המרבים ממזרים בישראל (לפי כל דברי גדולי הפוסקים), והם הם שייעצו להאשה, דרך ע"י "טצדקי" זה, שתלך להנשא לאיש זר על סמך ה"גט מעושה" הפסולה, רק ככה יעלה בידה "להכריח" את הבעל ליתן לה גט כשר, ע"י שיטילו אח"כ "לחץ" גדול על מנהיגי הדור בצעקת "ממזרים", נכאמור, שמי שהוא "בתוך הענין", מבין ורואה זאת בבירור גמור, אבל ליתר שאת ערכנו גם "דרישה וחקירה" בד"ז, ובני משפחתה של האשה עצמה אשרו זאת בפירוש לכמה בנ"א, וגם התבטאו כן לרבנים כמשיחים לפי תומם].

בקיציור, אין המדובר כאן ממקרה בודד, או מאשה בודדת שהלכה "מרעת עצמה" להנשא לאיש זר, וכמו בכל הנידונים הנמצאים בספרי השו"ת, שהתרחש מה שהתרחש במקרה, אלא שהמדובר כאן הוא מן "תכנית" ו"טצדקי" הממוחשב מראש, ע"י פוקרים ומחריבים בכרם בית ישראל, וישנו "כנופיא" המצפים וממתינים בכליון עינים לראות איך שיפול הדבר. וממילא אין שום ספק בדבר, שאם אכן יעלה להם עתה כמזימתם (ח"ו), ויצליחו להוציא גט כשר מן הבעל ע"י טצדקי זו, אז בקרוב יעמידו פרוצים הללו עשרה "חופות" נוספות להנך גשים רשיעיות ופרוצות, עם אנשים זרים בעודם "אשת איש", מתוך החשבון שרק בכך יעלה בידם שיוכלו להמשיך לקפח את בעליהם מזכויותיהם בערכאות, לכשיצטקו אח"כ בקולי קולות "ממזרים" עליך ישראל, אהה אנה בואו והצילו את כלל ישראל מסכנה זו. [אלא שלדאבונינו, הרי הרבנים היראים שאינם בתוך הענין הולכים שולל אחר שיחתם הנאה, של הנך "דיינים הצבועים" שמחמת "נגיעתם בדבר" הם משתפים פעולה עם המהרסים, ומשמשים כה"גשר" בינם וביניהם, מה שאכמ"ל ועוד חזון למורע].

ובדאי להדגיש, רק בכדי להוציא מלב הטועין והמטעין, על אף שהדבר פשוט לכל הולך ישר, שבודאי שהגאון בעל שו"מ אכן הבין היטב מאוד, שנתנית גט לאשה פרוצה ומזנית, הו"ל "זכות" וטובה גדולה אצלה, להצילה מאיסור חנק, דהרי איהו גופיה כתב כן בשו"מ (מ"ע ח"ג, קס"י ק"כ), [מה שמתחיל באור ליום ד' ל"ב למב"י שנת תר"ט, ושם (נאד"ס ונאס אמד), מביא מה שפסק על מעשה שהתרחש ביום ב' מסעי כ"ג תמוז שנת תרכ"ב, והריני מעתיק התאריכים בכדי להדגיש,

דמוטב שיעברו הם איסורים חמורים, ואף ירבו ממזרים בישראל, משנעשה אנן איזה דבר, מה שיוכל להתפרש להמון כ"הכשר" ו"גושפנקא דהיתירא" על הפקירות, ואצ"ל שדבריו הק' מתאימים היטב מאוד לדברי כל הפוסקים שהבאנו לעיל (ענף כ"ה) שכתבו כע"ז בהנוגע לשאלה כזו, ע"ש.

ומעתה הלא הדברים ק"ו, דאם כך כתב ופסק הגאון הנ"ל בנידון ידידה, מה שבודאי היה המדובר שם מן אנשים "פוקרים", שלא היתה שום מבוא להעלות על הדעת, שיתבוננו ע"י לחזור בתשובה, ועכ"ז כתב מה שכתב. [דעלינו לדעת ולהבין, שכל השאלות שממין זה הנמצאים בספרי שו"ת, היה המדובר מן אנשים פוקרים "נעלאגן" (הנקראים כהיום "רעפארמער"), שפרקו מעל צואריהם עול שמירת תו"מ כולה, או למחצה לשליש ולרביע, אלא שלפי החוק היו נתונים תחת מרותו של רב העיר בהנוגע לחו"ק, שהוכרחו לשמוע לפסקיו, אבל שאנשים המוחזקים כשומרי תו"מ יתדרדרו לשפלות כזאת, להרהיב להסתבך בפח איסורים חמורים כאלה, עם האמתלא העלובה באשר ובכן שיש להם "היתר" מאיזה רבנים, כמו שמתרחש לדאבונינו כהיום בכל מקצועות התורה רח"ל, דבר כזה לא היה יכול להתרחש כלל בימי קדם, ולא עכברא גנב אלא חורא גנב, שעל צואר ה"מתירים" הללו תלוי הקולר, ואוי להם מיום הדין ואוי להם מיום התוכחה]. א"כ מה נענה אנן אבתריה בנ"ד, שהמצב שונה בכמה צדדים וצידי צדדים:

ראשית, שהרי גט כשר היה מונח אצל הבי"ד, מה שהיתה ממתינ ומצפה על האשה זה קרוב לעשר שנים שכתב לקחתה, ולא באתה רק בכדי שתוכל להמשיך לקפח את בעלה מזכויותיו כאב לילדיו בכח הערכאות, והרי זה מיחשב כ"פשיעה" ממש, ששבקה "היתירא" שהיה מונח לפניו, ואכלה "איסורא" רק בשביל תאות הנצחון, [משא"כ בנידון דהשו"מ משמע, דאם היה הבעל מסכים לגרשה מיד, בודאי שלא היתה נשאת לאיש זר טרם כן].

שנית, דכבר כתבנו לעיל (ענפי ח' וי"ג), דבכה"ג כשהיא עומדת עדיין במרדה, וממשכת לקפח את בעלה מזכויותיו כאב לבתו בכח הערכאות, ודאי דאין להזדקק לה כלל טרם שתפסוק מזה, וכדקימ"ל ברמ"א (ח"מ ס' כ"ו, פ"ה). ד"אין נזקקין" בכה"ג, ע"ש. **שלישית**, דבמצב כזה, כשהיא ממשכת לקפח את בעלה מזכויותיו, הרי אין הבעל מסכים לגרשה כלל, וממילא אכתי יש חשש "פסול" גדול גם על ה"גט הכשר" שהשליש, [ע"י מנח"י (ח"ט, ס' קל"ז)], ומאי הועלנו בכשגנוס מן הפח אל הפחת, ליתן לה גט שני מה שגם בה יש "פסול".

רביעית, כיון שהמדובר מן אנשים החיים בין הציבור כ"שומרי תורה ומצוה", התקוה חזק וגדול, שאם יראו שלא עלתה בידם להוציא ע"ז גט כשר מבעלה, בודאי שישבו מדרכם הרעה, ויגרשו את האשה הזאת, וישאו כ"א מהם עם אחר בהיתר, כי ייראו מלהמשיך לחיות ביחד, ביודעם היטב שעל כל ביאה וביאה יש איסור מיתת חנק, וגורמים לילדיהם הפסול ד"ממזרות", שהוא ה"מום" היותר

אותה ביי"ר שדן בדבר, להחליט (לפי המצב שקיים "כנופיית מעשים" וכו') לסמוך על העמוד של ברזל, ה"ה פוסק הדורות הגאון בעל שו"מ יותר מעל דבריו, וז"פ.

ענף נח

דברי המהר"ש ענגל בענין דומה, וביאור דבריו:

והנה, במהר"ש (ענגל, ח"י, סי' קל"ח) דן ג"כ על שאלה כע"ז, ברם ממבט זוית אחרת קצת, והגם שמסקנתו נראה במושכל ראשון שונה ממסקנת השו"מ הנ"ל. אולם, באמת שלאחר העיון הקל רואין בעליל, שאין כאן מחלוקת כלל וכמו שנבאר. וז"ל, אשר נסתפק כת"ה, אם נכון לסדר גט לאשה שנשאת באיסור ויושבת עם הבעל, כיון שידעין בודאי שגם אחר הגט תשב עם הבעל באיסור, אולי יותר נכון שלא לסדר גט, שמא מתוך חומר איסור אשת איש תפרד מהשני. גם נסתפק כת"ה, אם בעלה הראשון מותר לישא אשה אחרת, ואם צריך היתר ממאה רבנים. לרעתי קשה להתיר להבעל לישא אחרת אם רצונה לקבל גט.. [וממשיך]:

ואודות האשה, אם אמנם מצינו כמה פעמים דאיסור שהוא יותר חמור פרישי מיניה וכמפורש בש"ס... אך באמת זה רק כל זמן שלא ראינו שעברו איסור חמור, אבל הכא שיושבת תחתיו באיסור אשת איש בכל ביאה וביאה, מצוה להצילם עכ"פ מאיסור מיתה, וגם דאחר הגט אם תתעבר מהשני, עכ"פ לא יהיו הבנים ממזרים, ועי' באה"ט (סי' ד', סט"ו. וסוף י"ז). דאחר שיגרשנה הראשון לא יהיו הבנים ממזרים אף מדרכנו, ע"ש, [א"ה: כבר מבואר לעיל (ענף ל); דר"ז אינו מוסכם, ובשו"ע (ס) כתוב בפירוש להיפך, ולכל היותר תליא ד"ז במחלוקת גדול בין הפוסקים, ע"ש]... אבל עכ"פ מוכח, דהגט חשוב "זכות" אף אם יושבת אחר הגט, עם מי שזינה עמה קודם הגט, דאפ"ה חשיב זכות להצילה מאיסור מיתה... בקיצור, דעתי נוטה, שיסדרו להם גט, ויגידו (לה) [להם] שאסור (לה לישב עם הבעל) [להם לישב ביחד], ואם (תשמע) [ישמעון] מה טוב, ואם לאו, עכ"פ לא יהיה איסור מיתה, וגם הבנים לא יהיו ממזרים... והש"ת יצילנו משגיאות, עכ"ל.

והאומנם, שבמושכל ראשון אכן נראה, כאילו שהמהר"ש מסיק אחרת ממש"כ השו"מ הנ"ל (ענף י"ז) שלא יסדרו לה גט בכה"ג, וכאילו שיש כאן לפנינו איזה "מחלוקת הפוסקים", אבל באמת כד דייקנין בדבריו שפיר, מתבאר דאין כאן שום מחלוקת כלל, ומר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי. דהרי המהר"ש לא נחית לדון כלל, על כך חששא מה שדן עליה הגאון בעל שו"מ, שע"י שנסדר לה גט, אולי ייחשב ד"ז לבג"א בחדא מחתא כ"נתינת הכשר" על המשכתם לחיות ביחד באיסור, או על החשש היוצא כתוצאה מזה, שאם ידעו בג"א, שלבסוף יקילו את האיסור מעליהם ע"י נתינת הגט, הרי זה יעודר את כל מי שחומד את אשת חבירו שיעשה כן גם הוא, דהרי המהר"ש לא הזכיר כלל חששות הללו.

אלא שדן שם על שאלת השואל, ממבט זוית של חשש אחרת לגמרי, והוא דאולי ע"י שנקיל את האיסור מעליהם, במה שיגרשנה בעלה, ע"ז לא יתנו לב לשוב ולחזור מן העבירה,

שכתב תשובה זו שנדפס בח"ג מספרו, בשנות תר"ט ותרכ"ב, שהוא לכל הפחות חמש שנים "קודם" שכתב תשובה הנ"ל שנדפס בח"א מספרו, כדי שלא יוכלו המבלבלים לטעון ולומר, ש"חזר" בו הגאון אח"כ מדבריו הנ"ל. וז"ל (ס), ובודאי "זכות" הוא לה [לזכות לה גט], שהרי בעוה"ר בזה"מ פריצות הרבה והוא אשת איש, ומדלא באתה לביתה ע"כ שהיא שם בזנות... דודאי "זכות" הוא לה, ומוטב שתאכל בשר תמותות, שתזנה בעת שהיא פנויה... עכ"ל ע"ש.

הרי לנו, דאפילו על אשה ש"נעלמה" בלבד, ולא ידעין מה היתה לה, ג"כ הבין השו"מ ש"מסתמא" היא מזנית תחת בעלה, וממילא "זכות" הוא לה שתתגרש ממנו, ועאכו"כ שהבין שכן הוא במכש"כ, באשה ש"נשאת" לאיש זר בעודה "אשת איש", ועכ"ז פסק דבכה"ג לא יסדרו לה גט בשו"א. ועכ"ז דס"ל, דשאני "זנות" מ"נשואין באיסור", דב"נשואין" כיון שהוא ענין הנעשית בפומבי וב"דרך היתר", זה מגדיל הרבה יותר החששא ד"חורבא" וד"תקלה" על העתיד, שילמדו אחרים לעשות כן, ואח"כ ימשיכו לחיות באיסור, משא"כ ב"זנות" שנעשית בצנעה וב"דרך איסור", לא ילמדו אחרים לעשות כמותה וכנ"ל, ומה גם, דהתם (במזנית) לאחר שתתגרש, הרי תנשא ב"היתר" גמור, [אלא דגם בזה צריכין הסכמת הבעל לגרשה, דא"א לכופו ע"ז וכנ"ל (י"א) מהגרע"ק, ע"ש], משא"כ בכשנשאת באיסור, וכדמובן היטב לכל הולך ישר. [ור"ז משמש לנו כ"תשובה נצחת", להבאים עלינו מדבריו שו"ת של מחברי זמנינו, הכותבים שאף במצב של "נישואין" באיסור, ג"כ יזכו גט להאשה, ואפילו כשאינה רוצית לקבלה. ברם פשיטא, שאנו אין לנו אלא דברי רבותינו רע"א והשו"מ שמפיהם אנו חיים ומימיהם אנו שותין, ואין אנו משעובדים לצית לפס"ד של מחברי זמנינו, כשמנוגד לדברי רבותינו גדולי עולם, ובפרט כשדברי רבותינו הנ"ל נעלם מהם, שלא הזכירו כלל, ואצ"ל שלא דחו את דבריהם בשום ראייה, וראה לקמן (ענף י"ט) מש"כ מזה, ור"ב].

והגם, שבספר דברי חכמים וחידותם (על רמב"ם סוטה, פ"ב ה"ב, ד"ה אטוריה) תמה על דברי השו"מ הנ"ל וז"ל, ולפע"ד חרש לומר כן... כשי"כ בנ"ד שמקיים הבעל מע מה"ת לגרש מחמת ערות דבר, ושלא יפוש ממזרים, ועי' באה"ט (סי' י"ז, סי' י"א) [ס"ק קס"ג] דתצא בגט משניהם, מש"כ בשם רדב"ז דלא מהני הפרשה רק גט, [א"ה: כבר מבואר לעיל (ענפי י' וי"א)], דאין ראייה מדברי הבאה"ט והרדב"ז לג"ד, ע"ש. ולאחר שכותב שם המחבר הנ"ל, שאם יגרשנה בעלה נרוויח, שלא יעבור השני רק על איסור עשה לכל היותר, הוא מסיים בזה"ל, ואיך נימא משום איסור שאינו אף בעשה (או רק בעשה), נניח שירכו ממזרים בישראל, ומה זה חשש חדש, שיאמרו דמותרת לבעל, כשהביד מכריזים "איסור" ו"חיוב" לגרשה, עכ"ל. הנה (במחכ"ת המחבר הנ"ל), מי ישמע לו ולתלונותיו, בעוד שהדבר ברור שגם הגאון בעל שו"מ ג"כ הבין מעצמו היטב מאוד, כל הדברים הפשוטים ב"השקפה" מה שכתב, ועכ"ז החרץ משפטו, שעל אף שירכו ממזרים, מ"מ לא יזדקקו שום ביי"ד ליתן לה גט, ובודאי דבכל כי האי, ההכרעה תלוי ביד

"דעת", "דעת נוטה", ופרש"י (ד"ס דעת נוטה) ודל, לשון "ספק", אבל נראה במקצת... עכ"ל ע"ש.

ולעומת זה, הלא הגאון בעל שו"מ אכן כותב את דבריו בבירור ובודאות, וכנראה מלשונו המובא לעיל, וממילא פשיטא דבכל כה"ג, ודאי דעליה ידידה נסמך למעשה, דלמה נניח את "וודאו" הברור של השו"מ, מפני "ספיקו" של המהר"ש. ובפרט לפי הידוע מכללי הפוסקים [ע"י שד"ח (כללי פוסקים, סי' ט"ז, אות מ"ז)], דמה דקימ"ל כבתרא, הוא רק כשמביא את דברי הקודמו וחולק עליו, לא כן כשאינו מביאו וכותב אחרת בסתמא, דבכה"ג אמרינן דאילו היה רואה את דבריו ייתכן שהיה מודה לו, וממילא קימ"ל כה"קמא, ע"ש. ומה גם דמסתברא לומר, דבגוונא דנ"ד כו"ע מודי ואף המהר"ש, דשוא"ת עדיף, שלא ליתן לה הגט במצב כזה, מכיון דשייכי בה כל הנך טעמים נוספים דלעיל (ענף י"ז). מה דלא שייכי כלל בנידון דידהו, וזפור"ב לענ"ד.

ובעצם הכרעת המהר"ש בהפשטת ספיקו, אם יותר טוב להניח המצב בעבירה חמורה, מתוך התקוה שזה יגרום שישוב ממנה, או שיותר טוב להצילו מיד מן עבירה החמורה, על אף שייתכן שעיי"ז לא ישוב מן העבירה הקל לעולם, שהכריע המהר"ש שיותר טוב להצילו מיד מן העבירה החמורה, ובפרט כשזה יציל מריבוי ממזרים בישראל. לכאורה יש לדון ע"ז ולומר, דהא תינח אילו היה הענין דנתינת גט לאשה, דבר מה שהבעל יכול לעשות בלבדו בינו ולבינה, מבלי עזר וסיוע מ"רב" או בי"ד, שפיר היה מקום לומר, שנייעצוהו לעשות כן בכדי להקל עונם מעליהם, ושלא ירבו ממזרים בישראל.

אמנם, היות ד"סידור גט" הוא דבר שנעשה "על ידי" בית דין, מה שזה מעניק "גושפנקא" ד"הכשר" וד"היתר" על כל דבר היוצא מתחת ידם, בכה"ג ודאי דשייך בזה הנימוק החזק מש"כ החת"ס הג"ל (ענף י"ב, ד"ס וכן). שאין בכוחינו להקל על שום איסור ואפילו הכי "קלה", כשזה נעשה בסיוע "רב" או בי"ד, וכגון לסדר קידושין למי שנשא מינקת חבירו, על אף שתנצל האשה עיי"ז מלהתפקד לגמרי מיהדותה, ע"ש. וא"כ הרי ה"ה ממש בנ"ד, דמוטב שהם יחיו יחדיו באיסור "אשת איש" החמורה, ואף ירבו ממזרים בישראל, כל עוד שזה נעשה ע"י יחידים עבריינים, ושלא ע"י מה שיוכל להתפרש כ"היתר" מרבנים חרדים לדבר ה', משיחיו ביחד רק באיסור עשה ד"ונטמאה", או באיסור דרבנן ד"תצא מזה ומזה", ע"י מה שיוכל להתפרש כ"גושפנקא דהיתרא" מרבנים חרדים, דהרי אם הבי"ד יסדרו להם גט, בעוד שהדבר גלוי וידוע היטב, שהם ימשיכו לחיות יחד באיסור, הרי"ז יתפרש להם המון כ"היתר" על הדבר, מה שאין בכוחינו לזה, ובודאי דשוא"ת עדיף בכה"ג.

ובאמת, דעצם יסוד ונימוק זה, הרי כתבה כבר בעל עקידת יצחק (שער כ') וז"ל, וכן הוא הדין בכל מה שחטאו היחידים בכל ציבור וציבור, בפרוץ באחד מהאיסורים שבתורה, כגון ביין נסך או גבינה של עכרם או שעטנז וכיוצא, שהעלם

וע"כ שאל השואל, דאולי מוטב מהאי טעמא, שלא יגרשנה בעלה, אלא שישא אחרת עליה בלא גט, בכדי שמתוך חומר האיסור אולי יפרוש ממנה הבעל השני. וע"ז הוא שכתב המהר"ש את דבריו הנ"ל, דכיון שמצד אחד, קשה להתיר להבעל איסור חדר"ג, שישא עליה אחרת בזמן שהיא רוצית בגט, ולאידך גיסא, הרי מאותן ראיות שהביא מן הש"ס ופוסקים, דבנ"א מפרישים עצמם יותר מן איסור חמור מאיסור קל, משם אכתי ליכא ראייה דאף בשכבר חזינן שעובר על האיסור החמור, דג"כ לא נחפש להקל מעליו את חומר האיסור. וע"כ, כיון דמאידך גיסא יש גם "סברא" להיפך, שנחוס על נפשות החוטאים הללו, לעשות כל מה דאפשר להקל מעליהם את חומר ועונש החטא, משו"ה לאחר ששקל את שני הצדדים, כתב דכיון דלהצד שלא נקיל עליהם האיסור ע"י סידור הגט, הרי יצא החורבא ד"ריבוי ממזרים" בישראל, ע"כ מסתברא להכריע כהצד שאכן נסדר לה גט.

בקיצור, המהר"ש מכריע, דאי משום תקוה זו בלבד, שאולי יפרשו זמ"ז מתוך חומר איסור ד"אשת איש", אכתי אין כדאי ליכנס בכ"כ קולות והיתרים. חדא, שנתיר להבעל איסור חדר"ג, שישא אחרת בלי שיגרש את הראשונה אף שרוצית בגט. ועוד, שנניחם לחטוא בחטא חמור ד"אשת איש", שהוא בעונש מיתת חנק על כל ביאה וביאה. ועוד, שנניחם להרבות ממזרים בישראל. וע"כ הוא מסיק מכל הנך טעמי, דמוטב שיגרשנה. **אמנם**, על הך חששא של הגאון בעל שו"מ הנ"ל, שלא יצא מזה ה"חורבא", שידמה לבנ"א שייתכן להכשיר איסור אשת איש, ע"ז לא דן ולא הזכיר ד"ז כלל, וייתכן דבנידון דידהי ל"ה שייך חששא זו מאיזה טעם, וכגון שהמדובר שם מאנשים "פוקרים" לגמרי, של"ה חשש שילמדו מהם כלל, ומשו"ה לא אסיק אדעתיה לדון ע"ז. וממילא ייתכן, דאילו היה מסיק אדעתיה חששא זו, או בגוונא שאכן שייך חששא זו וכבנ"ד, בודאי שהיה מודה לדברי השו"מ, נוכפשות היוצא מדברי המון כל הפוסקים הג"ל (ענף י"ב), ועכ"פ זה מיהא ודאי פשוט, דא"א להחליט בבירור, שהמהר"ש אכן "חולק" על השו"מ בזה, דהרי הם דנים על יסודות של נימוקים נפרדות, וז"פ.

אמנם, אפילו לפי הטעות שבמושכל ראשון, דהשו"מ והמהר"ש אכן פליגו וע"ז, ג"כ ל"ה זה משנה כלום להלכה בנ"ד, דהגם שבודאי רב גובריה וחיליה של הגאון בעל שו"ת מהר"ש, ולא הגענו ח"ו למדה זו להכריע בין ההרים הגדולים הללו השו"מ והמהר"ש, ששניהם העניקו את החמה בגדולת תורתם וצדקתם, דמי גובר על מי. מ"מ זה מיהא פשוט וברור, שהמהר"ש לא ראה את דברי השו"מ בזה, מדלא הזכירו כלל, ובודאי מסתברא דאילו היה רואה את דבריו, בודאי שלא היה חולק עליו. **ובאמת**, דלשוננו של המהר"ש עצמו, שהדגיש לכתוב בלשוננו "דעתי נוטה", מוכיח שדין זה אינו ברור בידו, והיה לו "ספיקות" גדולות בין הצדדים, ואין ולא ורפיא בידה, וכדאמרינן בחולין (ז', כ'), איבעיא להו, מיפשט פשיטא ליה לר"י.. או דלמה ספיקי מספקא ליה, ומאי

הנך "רבנים" מתפקדים. אבל כשלא נסדר להם הגט הכשר בעודה תחת השני, אז התקנה גדולה, שלחץ מצפונם יכרסם בהם לאט לאט, עד שסו"ס יתבוננו להכיר במצבם האומלל, להיכן שנתדרדרו והגיעו ויתפרדו זה מזה, ולאחר שתקבל את גיטה מבעלה, ישאו כ"א מהם עם אחר ב"היתר" גמור. ולא עוד, אלא דאפילו אם לא יועיל "להם" שיפרדו זמ"ז, בודאי שתועיל עכ"פ על "אחרים", שלא יעלה על דעתם להתחשק להם לעשות ח"ו כמעשיהם, כדי שלא יכוו כמותם, בבחינת "שלא תמות בדרך שמת פלוני", עי' ספרא (אחרי מות, פרשה ט), ורש"י ורמב"ן (סע) וד"ב.

ענף נח

דברי האגר"מ וביאורו בהנוגע לנ"ד:

והנה, באגר"מ (פס"ק סי' י, ח) דן שם על השאלה; אם יש להתיר חדר"ג לבעלה של אשה פוקרת, שהלכה ונשאת לאחר בלי גט כשר, רק ב"דיווארס" מן הערכאות, והיא אומרת בפירוש שאינה רוצית בגט כלל, דהרי א"א "לזכות" לה גט מכח הדין ד"זכין לאדם שלא בפניו", דהרי היא אומרת בפירוש, שאין זה נחשב בעיניה כ"זכות" כלל. וע"ז השיב, דמ"מ מוטב "לזכות" לה גט טרם שישא אחרת, דהגם שהנודב"י (קמ"א, סי' ז') כתב, דאשה שזינתה כ"פ, אין לזכות לה גט, דכיון דאינה בחזקת שתזנה עוד, שוב ל"ה לה כ"זכות", דשאני בימי הנודב"י שכל בנות ישראל היו בחזקת כשרות, לא כן כהיום שיש הרבה פוקרים, ובודאי שהיא מזנית והולכת, וממילא אכן נחשב לה הגט כ"זכות", וכש"כ בנ"ד דחזינו וידעינן בבירור שאכן היא מזנית, שהרי היא דרה בתדירות עם הבועל השני. וא"י משום שאומרת בפירוש שאין רצונה בגט, וא"כ הרי אינו כ"זכות" בעיניה, ואיך אפשר "לזכות" לה נגד רצונה, זהו רק מחמת התפקדותה, ואי ידיעתה והבנתה בגודל הטובה שיצא לה מזה, שתנצל עי"ז מאיסור אשת איש, ושהולדות שלה לא יהיו ממזרים, עכ"ל עי"ש.

וישנם מן כת ה"צבועים", שבדרכם לסייע לכת ה"צדוקים" שערכו את הגט המעושה, שהתאחזו על דברי האגר"מ הללו, ורוצים לדמות נ"ד לדעתם, ולומר דעל אף שהבועל והאשה בנ"ד, אינם תובעים הגט כלל, והם ממשיכים לדור ביחד למרות ההתראות של בתי דין שיפרשו זמ"ז תיכף ומיד, דכל זה הם עושים רק מחמת "טעותם" ו"אי ידיעתם" שה"גט מעושה" פסולה, דהם סבורים שהוא "כשר" וכפי שפסקו לה הנך "מתירים" בטעות. וא"כ אנו, שאכן ידעינן האמת, ש"גט" זה פסולה ובטילה, הרי מצוה גדולה מוטל עלינו לפי דברי האגר"מ הנ"ל, שנגדוף אחריהם ו"לזכותם" (או אף לכוף את הבעל) בנתינת "גט הכשר", על אף שאינם תובעים זאת, ועל אף מיאוננו של הבעל מליתנה לה טרם שמפסקת מלקפחו בערכאות מזכותיו כאב לבתו.

ברם, ישתקעו הדברים ולא יאמרו, דערכך ערבא צריך, וממנ"פ אם רוצים הם להכחיש ולהתעלם מן החילוקים הבולטים שיש בין הנידונים (וכדלקמן), ולומר דהאגר"מ אינו חושש לה"חורבא" שיכול לצאת מזה, בכשניתן לה גט במצב

עין השופטים והמנהיגים מתיר אותם, כאילו הם מותרים מן הדין, שכבר הפכו בזה חטאות היחיד אל חטאות הציבור מכללם. וכמה פעמים נתחככתי על זה אודות הנשים הקדשות, שהיה אסורין רופף ביד שופטי ישראל אשר בדורנו, ולא עוד אלא שכבר יאותו בקצת הקהלות ליתן להם חנינה ביניהם, גם יש שמספיקים להם פרס מהקהל, כי אמרו כיון שמצילות את הרווקים, או הסכלים מחטא איסור אשת איש החמור, או מסכנת הגויות, [א"ה: הכוונה, מפני שהגוים היו מענישים אז את הישראלים הבאים על הגויות בשריפה], מוטב שייעברו על לאו זה, משיבואו לידי איסור סקילה, או סכנת שריפה. [וממשיך]:

ואני דנתי ע"ז פעמים רבות לפניהם ולפני גדוליהם, והסברתי להם שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר, ושלא לדעת הרבים וברשות ב"ד, חטאת יחיד הוא, והוא שבעונו ימות ע"י ב"ד של מעלה או מטה, וכל ישראל נקיים, כמו שהיה עון פילגש בגבעה, אם היו ב"ד שלהם מוסרין האנשים הרשעים ההם לכדם ביד ישראל. אמנם, החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים, והדת ניתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה היא זימה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו, ולא ניתן למחילה אם לא בפרענות הקהל, כמו שהיה בבני בנימין על השתתפותם בעון, והוא היה עון סדום כמו שביארנו, שהם ובתי דינים שלהם הסכימו שלא להחזיק יד עני ואביון, ולכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם, משתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים... ומי שלא יקבל זה בדעתו, אין לו חלק בבניה ונחלה בתורת אלוהית, עכ"ל.

חזינו, שכתב לשונות חריפים כל כך, לא רק על "הוראה מפורש להיתר", אלא אף רק כלפי "הסכמה חשאית" שעל ידי "העדר מחאה" גרידא, דזה נחשב כבר כ"חטאת הקהל כולו, ולא ניתן למחילה אם לא בפרענות הקהל", א"כ כש"כ ב"סידור גט" שנעשה "על ידי" בית דין, עאכ"כ דודאי דשייך נימוק זה, והבן וד"ב]. ולענ"ד פשוט, שיש בנ"ד גם משום לתא דלפנ"ע אם נסדר לה הגט במצב זה, דהרי כאמור המדובר מן אנשים המוחזקין כשומרי תו"מ, אלא שגברה עליהם ה"תאוה", עליה תאות ה"נקימה" וה"נצחון", להנקם בבעלה ע"י שתמשיך לקפחו בכח הערכאות מזכותיו כאב לילדיו, ועד כדי כך, שתאות הנצחון שלה הוציאתה לגמרי מדעתה ומדעת קונה, שתצא מן הגדר שקבעו חז"ל (מלין ד', א: גיטין ל"ז, ב' ע"ז ל"ט, ב' תמורה כ"ז, א:), דלא שביק אינש היתירא ואכל איסורא, והיא אכן שבקה ה"התירא", הגט הכשר שהיה מונח אצל הבי"ד למשך קרוב לעשר שנים, ולא באתה לקבלה, ואכלה "איסורא", ה"גט המעושה" הפסולה, שנישאת לאיש זר על סמך זה וכנ"ל (ענפים ד', י"ט, וי"ג), ועליו (על הבועל) ה"תאוה", לחיות עמה באופן של (משלי ט', י"ז); מים גנובים יימתקו, [עי' גמרא (מדרס ל"א, ב' סוטה ז', א: פסדרין כ"ו, ב' וע"ה, א:)].

וא"כ אם נסדר לה הגט במצב זה, הדבר ברור שלעולם לא ישיבו מכסלם, וימשיכו לחיות ביחד חיי איסור דאורייתא לעולם, בסמכם על ה"היתר" העלוב שהמציאו להם

מכיון שזה יתפרש בעינייה (או בעיני אחרים) כ"היתר" להמשיך לדור יחד עם השני, [משא"כ בנידון של הגר"מ, שהיא ובעלה השני הם פוקרים גמורים, ואינם זקוקים לשום "היתר" כלל לישראל ביחד]. **א"כ** מאי יועיל לפשיטת ספק זה בנ"ד, מה (שכאילו) הם אינם מבינים את גודל ה"נחיצות" שתקבל גט כשר, משום שסומכים עצמם "בטעות" על ה"הוראת היתר המזויף", דמשו"ה ניקום אנן לסדר לה גט בשביל זה, דהרי כבר מבואר לעיל (ענפי מ"ו, ומ"ז), דבנ"ד כיון שהלכה ונשאת לאחר, למרות התראות בתי דין ורבנים חשובים שהתרו אותם בפירוש, שלא יעשו כן משום שה"הוראת היתר" היא "נגד ההלכה", דלא מיחשבה בזה כ"אנוסה" רק כ"מזידה" גמורה, מה שהדין ברור בכה"ג ש"תצא מזה ומזה", וא"כ הלא קיים בנ"ד החשש, שע"י סידור הגט יצא מזה ה"חורבא" שתשאר עם השני, מכיון שזה יתפרש בעיניהם ובעיני אחרים כ"היתר" וכ"הכשר" ע"ז גם "מצדינו". **וממילא** פשוט, דבנ"ד שהשאלה שונה לגמרי מבנידון דהאגר"מ, בודאי ייתכן ומסתברא דבכה"ג גם הוא היה מודה שלא לסדר לה גט, ובפרט כשהבעל ממאן מליתן לה גט, כ"ז שהיא ממשכת לקפת אותו מזכותיו כאב לבתו בערכאות, בודאי דגם הוא מודה שאין לכופו ע"ז.

ובל הולך ישר מבין, דאם ניזל על דרך זה, להצדיק (ח"ו) כל מעשה נבלה וזנות, מכח האמתלא העלובה, שסמכו עצמם על "היתר" מסולף מן איזה "מתירים", לאן נגיע, הרי כל אשה שתתן את עיניה באחרים, או שתתעקש לקפת את בעלה מזכותיו כאב לילדיו, ובל"ז תמאן לקבל גט מבעלה, תלך אצל "כנופיית המעשים" הללו, ותזמין אצלם שיערכו על בעלה "גט מעושה" שלא כדין, ואח"כ תלך ותנשא לאחר, ואח"כ יבואו הנך "צבועים" הללו, ע"פ ה"טצדיקי" המתוכנן והממוחשב ביניהם מראש, וימליצו בעדה, שהיות שהיא כשלעצמה היא חפה מפשע, מכיון ש"לדעתה" הרי הגט כשר, שהרי היא "מוטעת" בתמימותה מפסק דינם של ה"מתירים"..
ואשר על כן, הרי אנתנו היודעים את האמת, שהגט פסול ובטל, מוטל עלינו "חוב קדוש", שנדרוף אחריה ושנתחנן אליה, שתעשה עמנו "טובה" ו"חסד" לקבל גט כשר מבעלה, כדי ש"אנתנו" לא נסבול מן ה"רעה" הגדולה, שבניה ה"ממזרים" יטמעו בינינו, ו"חיוב" זה ש"נציל את עצמינו" מטמיעת "ממזרים" שלה, הרי היא ענין נחוץ כ"כ, עד שזה דוחה הכל, ושבעקבה עלינו להתעלם מהכל, בין ממיאנו של הבעל מליתן לה גט, כל זמן שהיא ממשכת לקפתו מזכותיו, ובין מן ה"חורבא" שיצא מזה בעתיד וכו' וכו' דהלא "ממזרים" עליך ישראל"...

חיש לך "סילוף" ו"צחוק מכאיב" גדולה מזה, לנקוט ולילך ב"מהלך" עקום שכזה בדרכינו לחזק בדקי ופירצת חומת דת ישראל, ע"י מה, ע"י שנרחיבנה ונגדלנה... והיעלה על הדעת שהגאון בעל אגר"מ היה מסכים לעשות חוכא ואטלולא מערה החמורה ב"קנוניות" שכזה... [ולמותר לומר, שגם רבותינו לא עשו כן מעולם בימיהם, כשה"נעלאגן" סידרו גיטין וקידושין פסולים, לרדוף אחריהם ו"לזכותם" בגיטין

כזה. **א"כ** הרי לדבריהם נמצינו, דדברי האגר"מ הם מנגדים לדברי השו"מ, שאכן חשש מפני ה"חורבא" שיצא מזה וכו"ל (ענף כ"ז, ד"ס ס"ט). [דעל אף דלענין "זיכוי" גט למזנית, ס"ל גם להשו"מ, דכהיום שנפרץ ההתפקדות, אכן נחשב לה קבלת הגט ל"זכות", כיון דמסתמא היא ממשכת לזנות וכו"ל (ס"ט, ד"ס וכו'), מה שזהו כדעת האגר"מ הנ"ל, מ"מ בהנוגע ל"נישואין" באיסור, הלא פסק בפירוש שאין ליתן לה גט כדי שלא יצא מזה "חורבא" וכו"ל].

וממילא פשוט, דבכל כה"ג כשדברי האגר"מ נסתרינ מדברי השו"מ, בודאי דאנו אין לנו אלא דברי השו"מ, ובפרט כשהאגר"מ לא הזכירו ולא ידע מדבריו, בכה"ג ודאי דלא קימ"ל כבתראי, וכו"ל (ענף כ"ח, ד"ס ולשמת) מכללי הפוסקים, עיי"ש. **ובפרט** בענין שנוגע ל"חשש תקלה לדורות", שיש לנו ע"ז "תורה שלימה" מרבתינו שאנו נגררין אחריהם, איך לנהוג בכה"ג, שלא לחוש על "תקלת היחיד" כשזה נוגע ל"תיקון הרבים" וכמבואר לעיל (ענף כ"ט) הדק היטב. [ולא עוד, אלא דמכיון דבנ"ד "התרו" בהם בתי דין ורבנים, שלא תסמוך על "הוראת ההיתר" משום שהוא "מוטעת", והם הלכו ועשו נגד התראתם, הרי כתבו הפוסקים דבכה"ג שוב לא נחשבה כ"אנוסה" רק כ"מזידה" וכו"ל (ענפי מ"ו, ומ"ז), וא"כ בודאי לא ייתכן שנימוק זה, שסמכה על "הוראת היתר" דאחרינא, תועיל לה במאומה בנ"ד, וז"פ].

אמנם, כ"ז לא נצרכה רק בכדי להוציא מלבם של הנך "צבועים", המבלבלים והמטשטשים כאילו שנ"ד נכלל או דומה לנידון דהאגר"מ הנ"ל. **אבל** האמת יורה דרכו, שאין הנידון דומה לראיה, ולא נגע ולא פגע בה כלל, דחילוק גדול ובולט יש בין הנידונים, באופן שייתכן מאוד שאין כאן שום מחלוקת כלל בין השו"מ והאגר"מ, ושניהם מודים לדברי הזולת. דהרי עיקר השאלה מה שהאגר"מ דן שם עליה הוא, אם "זיכוי" גט "מהני" לאשה פוקרת, על אף כשאומרת בפירוש שאינה רוצית בגט, וגם אם יש להתיר איסור חדר"ג להבעל שישא אחרת עליה מבלי שיגרשנה, על היסוד דהרי בלא"ה א"א "לזכות" לה גט נגד רצונה, מכיון שאינו נחשב בעיניה כ"זכות" כלל. וע"ז הוא שכתב ה"סברא", דהגם שהיא אשה פוקרת ומרשעת, שעזבה לגמרי דת משה וישראל, ולא איכפת לה כלל במה שהיא עוברת יום יום על איסור ד"אשת איש", וגם לא במה שבניה יהיו "ממזרים", מ"מ זהו רק מ"חוסר ידיעתה והבנתה" בהטובה הגדולה שטמון בזה לה ולבניה, וכיון שאנן ידעין האמת, שאכן "זכות" גדול היא לה, שתנצל מאיסורים גדולים ומלהטיל "ממזרות" על בניה, שפיר "כדאי" לזכות לה גט טרם שישא אחרת, דהרי אף אם לא יועיל עכ"פ לא יזיק, ומאידך גיסא הרי ייתכן, דאכן שייך "לזכות" לה גט לפי הסברא שחידש.

ומעתה, מאי שייטא מזה לנ"ד, שהמדובר מאיש ואשה שהם אנשים המוחזקים כשומרי תו"מ, שאכן מבינים היטב מאוד את חומר הענין, ואין הנידון כאן כלל, אם הגט הוי לה כ"זכות" אם לאו, דאף להצד האמיתי, שגט כשר הו"ל "זכות" גמור לה, אכתי הו"ל השאלה, אם "מותר" לנו לסדר לה גט,

יתנו פירצה כזאת גם בבתי דין רבנים שידועים כחדדים וכהוג בעוה"ר, ובשתיקה נותנים להם יד למהשיך חזו, עכ"ל. [ואולי כדאי להתחיל לרשום "ספר יוחסין" כדי שיהיה לנו חשבון על ה"פסולי חיתון" שהולך ומתערב בינינו בקצב מהיר רח"ל]. אבל שגורדף אחריהם ל"הכשיר" מעשיהם, בשביל טעם מופרך שכזה, מאן דכר שמיה. [ובמובן, שדברינו אלה אינם מופנים רק להיראים וחרדים לדבר ה', שכואב להם באמת מצב התדרדרות היהדות שבימינו ה", ודואגים להגן ולחזק בדקיה ופירצותיה. ולא להגן "צבועים" והפכפכנים שעושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס, שמייצגים עצמם כ"מצילים", בעוד שהם הם המסייעים ועוזרים לה"מחריבים", והדאגה העיקרי ויחיד המכרסם בליבותם תמיד בלי הרף הוא רק, איך שמקבצים יותר כסף וזהב ויותר כבוד ופרסום, ושלם ישלמו המבעירים את הבעירה הזו בכרם בית ישראל, ויבא בעל הכרם ויכלה את הקוצים הללו, וד"ב].

קיצור היוצא מכל האמור בפרק זה:

א. יש לנו פסק ברור מרבותינו הפוסקים בהנוגע לכה"ת כולל, שאין לנו להקל על העבריינים, משום החשש שלא יתפקדו יותר, דכן פסקו הריטב"א, הריב"ש, התשב"ץ, הרדב"ז, הרא"ם, החת"ס, השו"ם, ומהרש"ם, חבצה"ש, וכנ"ל (סוף ענף כ"ט).

ב. ואף יותר מזה פסק הגרע"ק, דאף רק משום "מיואנו" הסתמי של הבעל שלא לגרש אשתו שזינתה עליו, ג"כ אין בכוחנו לכופו ע"ז, על אף שתשאר עגונה למשך כל ימי חייה, ובודאי תמשיך להכשיל ולהכשיל באיסור ד"אשת איש", וגם ירבו "ממזרים" בישראל, וכנ"ל (ענף כ"ז).

ג. ומפורש פסק בן הגאון בעל שו"ם בהנוגע לגוונא דנ"ד ממש, דכל עוד שהאשה ממשכת לחיות עם השני, אין לשום ב"ד לסדר לה גט מבעלה, כדי שלא יצא מזה "חורבא" שיתפרש כ"היתר" ע"ז, ואין לנו להתחשב במה שייכשלו ע"ז יום ביום באיסור "אשת איש", וגם ירבו "ממזרים" בישראל, וכנ"ל (ענף כ"ז).

ד. וכש"כ בגוונא דנ"ד, שקיימים "כנופיית מעשים" המצפים ועומדים הכן לבצע "כפיית גיטין", ואם יראו שע"י העמדת "חופה" ל"אשת איש" (שביצעו על בעלה "גט מעושה" שלא כדין ע"י כפיה בשוטים), יעלה בידם להוציא ע"ז מן הבעל "גט כשר", אז ה"חורבא" אינו רק "חשש" בעלמא, וכמו בנידון דהש"מ, רק דבר ממוחש וברור, שבקרוב יעשו כהנה וכהנה רח"ל, ו"כפיית הגט" שעשו לאחרונה ב"לעיקוואד" יוכיח, דברור שלולא שעלתה בידם שאשה זו שבנ"ד "נשאת" לאחר ע"י "כפיית גט בטל" שכזה, הוא מה שעודדם לבצע "כפיה" זו, וממילא פשוט וברור דגם המהר"ש והאג"מ יודו ככה"ג, וכנ"ל (ענפים כ"ח ו"ט).

והנלע"ד כתבתי, סיימתי בעוה"שי"ת יום ה' לס' "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (ויקהל), כ"ב לחודש אדר הראשון, שנת תשס"ה לפ"ק, פה מאנסי ניו יארק.

וקידושין כשרים, מכח הנימוק של ה"צבועים" דנן, ש"אנחנו" היודעים האמת שהם פסולים, מוטל עלינו להצילם מחטאים גדולים ומריבוי ממזרים בישראל. ומה שבג"ד המדובר בעוה"ר מאנשים המוחזקים כשומרי תו"מ, זה לא משנה כלום, כי התורה אינה משתנה לפי ה"חיצוניות", אדרבה כיון שאנשים הללו הסומכים על "היתר" מסולף מאיזה "מתירים", למרות אזהרתם והתראתם של בתי דין ורבנים שלא יסמכו עליהם, הם שומרי תו"מ, היא הנותנת שלא תועיל להם האמתלא ד"סמיכתן" על דברי אחרים, וכפי הדין החרוץ מש"כ הפוסקים בכה"ג דנחשבים כ"מזידין" בכה"ג וכנ"ל (ענפים מ"ו, ומ"ז), עי"ש.

ואצ"ל, דגם ה"אמתלא" העלובה, שע"פ הנימוק (החדש); כאילו ש"סברו" שדי להם ב"דרגא" ("סטענדארד") נמוכה של "כשרות" הגט, וכאילו ששייך לקבוע ולחלק את היהדות ל"דרגות" שונים, דג"ז לא יועיל להם במאומה, דא"כ למה כתבו הפוסקים דבכה"ג כשהיה "ערעור" ממורים אחרים על כשרות הגט, אז הו"ל "מזידין" וכנ"ל (ענפים מ"ז, ומ"ח). דלמה לא יועיל להם "טצדקי" זו, שיוכלו להצטרף ולטעון ולומר שהם "סברו", שגם "דרגא" פחות של "כשרות" די... א"ז ש"קנוניא" זו מופרך מעיקרא, דכל עוד שידעו שיש "ערעור" בדבר "כשרות" הגט, היה להם להמתין עד שיתבררו ויתלבנו הדברים, ולא למהר וליכנס בפח איסורים חמורים כ"כ על סמך "מתירים". וממילא פשוט, דכל המייצג עצמו כשומר תו"מ שעושה כן, הרי דינו חרוץ ש"תצא מזה ומה" מבלי שום התחכמות, דאם לא כן, הרי יתאחזו "כנופיית המעשים" על זה, דכ"א יעשה כן, ואח"כ יצטרף עם "אמתלא" עלובה זו, מה שזה ימיט "חורבן" ו"הפקירות" גורא בשדה זו. דהלא גם כלפי ה"נעלאגן" וה"רעפארמים" נוכל להשתמש ב"אמתלא" זו, שלעולם הם יהודים טובים, אלא שהם "סוברים" שגם ה"דרגה" דשמירת תו"מ שלהם, שהוא בסוג "פחות" קצת מאצל ה"ארטאדאקסן", ג"כ דיה, וממילא מוטל עלינו לרדוף ול"הכשיר" את מעשיהם בכדי שלא יתדרדרו יותר, וככה ייעשה חוכא ואטלולא מכל הקדוש לנו ח"ו.

ואיח"נ, שבכדי להוציא מלבן של כיתות הצדוקים והצבועים דנן, שלא יועיל להם טשטוש זו, כבר הוציא הגה"צ ר' משה שטרנבוך שליט"א "מכתב" [על גידון אחר שכע"ז], ביום ב' מרחשון תשנ"ט בזה"ל, ובנידון שלפנינו, הבעל אינו רוצה לעגן אשתו, רק דורש זכויותיו ע"פ דין תורה... ומה עוד משתמשים בחוקי עכרם, שהאשה נאמנת אצלם תמיד אף בעלילות שוא... והנה עון זה להתיר אשת איש שלא כדין, חמור מאוד וגרוע מדור המבול... ושמענו שיש עוד כמה וכמה מקרים כאלו שרבנים מסדרים גט שהוא מעושה רח"ל, וכפי הנראה מתקדמים באמריקא למצב, שכל הנושא גרושה, צריך לברר באיזה ב"ד נתגרשה, ואם הבעל הסכים מרצונו... ולכן בקשתנו מרבני אמריקא העומדים על משמר היהדות, שלא

מפתח תוכן הפרקים:

- מבוא:** שהפירצה דהמצאת "היתירים" על כל "איסורים" שבתורה, גרם לחורבן ביהמ"ק.....דף א
- פרק א:** גט מעושה על סמך טענת מאיס עלי, פסול ובטל מה"ת.....דף ג
- פרק ב:** דיחוי יסודו של הר' גרטנר, בקביעתו דין "סרבן" על הבעל.....דף ה
- פרק ג:** הפרכת דברי הר' גרטנר, בהעניקו כח לנבררי האשה לדון את הבעל בכפיה.....דף יא
- פרק ד:** הפרכת דברי הר' גרטנר, ד"סרבנות" הבעל מתיר עליו "כפיית גט".....דף יד
- פרק ה:** סקירה כללית בדיחוי המוחלט של "היתירו" של הר' גרטנר.....דף טז
- פרק ו:** דיחוי "היתירו" המופרך של הר' שפרן, וההירוס הגדול שע"י דבריו בקדושת ישראל.....דף יט
- פרק ז:** ה"נישואין" האסור על חשבון ה"מתירים", למרות "התראת" בתי דין נגד זה.....דף לא
- פרק ח:** ביאור הדין ד"תצא מזה ומזה" והמסתעף.....דף לג
- פרק ט:** ביאור דין נתקדשה לשני, ולא נכנסו לחופה ולא נתחידו.....דף לה
- פרק י:** ביאור דין נתקדשה לשני, ולא נכנסו לחופה אבל נתייחדו.....דף לו
- פרק יא:** ביאור דין נכנסה לחופה עם השני, ולא נתייחדו.....דף לז
- פרק יב:** ביאור דין נכנסה עם השני ב"חופת נדה", אם נאסרת על שניהם עי"ז.....דף מ
- פרק יג:** ביאור דין כשהאמתלא ד"חופת נדה" הוא "דין מרומה" כבנ"ד.....דף מג
- פרק יד:** ביאור דין כשנשאת לשני ע"פ "הוראה מוטעת" להיתר, ובהנוגע לנ"ד.....דף מז
- פרק טו:** בנ"ד ד"תצא מזה ומזה" אם צריכין "גט" דוקא, ומי מגרש קודם, ואם כופין ע"ז.....דף נב
- פרק טז:** אם חשש טמיעת "ממזרים" מחייב את הבעל לגרשה, אף כשממשכת לדור עם השני.....דף נו